PASCAL BRUCKNER

Care dintre noi doi l-a născocit pe celălalt?

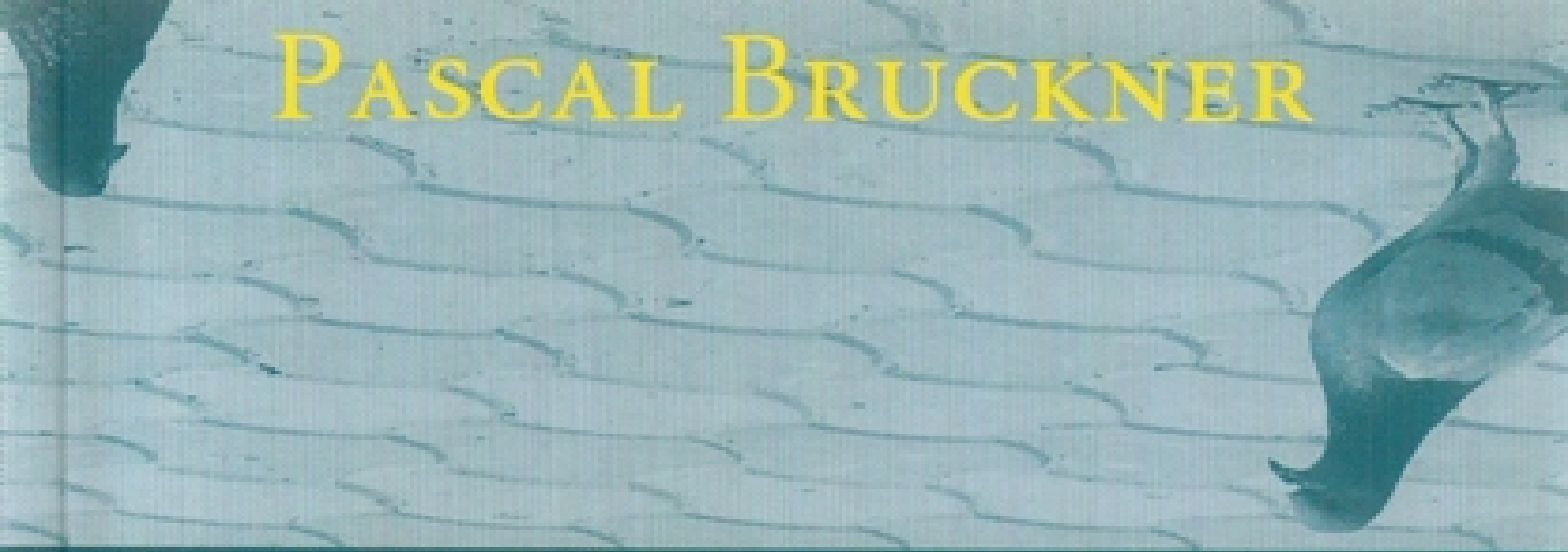

Romane

3
TREI

PASCAL BRUCKNER

CARE DINTRE NOI DOI L-A NĂSCOCIT PE CELĂLALT?

Traducere din limba franceză de Vasile Zincenco
Titlul original: *Qui de nous deux inventa l'autre?*, 1988

Cuprins

Viața ca o partitură la patru mâini
PARTEA ÎNTÂI
Capitolul I *Doamne, dă-mi darul de-a fi preferat…*
Capitolul II *Imposibila romanţă*
Capitolul III *Iubirea neclară*
PARTEA A DOUA
Capitolul IV *În calda ură a unei vechi prietenii*
Capitolul V *„Nonante” şi „septante” sunt eliminaţi*
Capitolul VI *Un pelerinaj spre Olimp*
PARTEA A TREIA
Capitolul VII *Mai jos de buric, nu există nici credinţă, nici lege*
Capitolul VIII *Victoria vieţii sordide asupra iubirii admirabile*
Capitolul IX *În albul linţoliu al zăpezii*
CODA
MULȚUMIRI

Viaţa ca o partitură la patru mâini

Nu poţi intra în contact cu literatura lui Pascal Bruckner fără a deveni imediat conştient de interesul acestuia în explorarea zonelor întunecate ale psihologiei umane, ale sexualităţii paroxistice şi maladive, ale depresiei şi psihozei. Romanele lui Bruckner îşi prind protagoniştii, ca într-o plasă, într-o structură de reprezentare simbolică, în care arareori personajele se pot mişca în voia lor, iar tema este, de multe ori, conflictul dintre iubirea ca expresie a valorii umane şi egoismul dorinţei de posesiune, exprimată crud şi pulsionar. Cărţile sale sunt adevărate „nuvele exemplare". Fără prea multă simpatie pentru eroii lui, scriitorul îi foloseşte ca pe nişte recipiente menite să poarte parabole moralizatoare şi pesimiste, pline de sarcasm, despre excesele disperate şi criminale ale iubirii de cuplu *(Luni de fiere),* despre „extragerea" frumuseţii, resursă uşor epuizabilă, din corpul uman *(Hoţii de frumuseţe),* despre sexul prestat ca serviciu social, în numele unei înspăimântătoare afecţiuni impersonale, pseudo-religioase *(Iubirea faţă de aproapele),* pentru a nu mai vorbi de snoavele postmoderne din *Palatul Chelfănelii* ori din *Copilul Divin.*

Generaţia Occidentului european „eliberat sexual" post '68, crede Bruckner, are de luptat cu o nevroză generalizată ce vine din distrugerea concepţiilor tradiţionale despre dragoste şi înlocuirea acestora cu un cortegiu întreg de experimente, bogate în satisfacţii momentane, dar care distrug emoţional şi, de ce nu, fizic. Bruckner (care, de altfel, în paralel cu romanele sale, pune sub lupă, într-o serie de lucrări eseistice – dintre

care *Noua dezordine amoroasă* rămâne cea mai cunoscută – problemele de adaptare ale omului contemporan la o lume cu valori în schimbare) nu este singurul care a mers pe această linie. Mai recent, Michel Houellebecq, poate cel mai important scriitor francez al noii generaţii, nu s-a ferit să aducă în discuţie, în termeni duri, competiţia şi hedonismul extrem al societăţii şi sexualităţii occidentale, propunând, în romanele sale, rezolvări radicale precum renunţarea la sex şi înmulţirea prin clonare, în timp ce, tot în spaţiul francez, Frederic Beigbeder integrează şi el sexualitatea unei zone de consum alienante, vorbind chiar despre „clubizarea" lumii.

Pentru protagoniştii volumului de faţă, intitulat „Care dintre noi doi l-a născocit pe celălalt", viaţa însăşi pare o partitură scrisă pentru interpretarea la patru mâini. Pianişti, nedespărţiţi atât pe scenă, cât şi în spatele ei, Gabriel şi Luc sunt deosebiţi cu greu de public, din cauza modului aproape perfect în care interpretarea unuia se contopeşte cu virtuozitatea celuilalt. Îşi împart aprecierile ascultătorilor, fiind însă măcinaţi de dorinţa de a fi iubiţi, fiecare, pentru meritele proprii. Cei doi nutresc în secret dorinţa de a sparge cuplul gemelar, în care îşi simt identităţile insuficient pronunţate. Dorinţa de realizare personală îi devorează. La orice încercare, însă, de a se desprinde, în fiecare dintre ei stăruie încă umbra celuilalt, pentru înlăturarea căreia nici relaţiile amoroase (în care încordările simţurilor sunt întotdeauna succedate de teribile momente de înstrăinare şi dezgust), nici refugiul în munca de creaţie nu vor fi de ajuns. Între dependenţă şi dezabuzare, vioiul Gabriel şi interiorizatul Luc nu vor găsi în relaţiile lor cu Julia şi Chrystèle, ce ajung până la urmă de nesuportat, niciun principiu generator al identităţii de care au atâta nevoie. Separaţi în urma unei operaţii brutale, ca doi fraţi

siamezi, ei nu reuşesc, până la urmă, să construiască o imagine a lumii în care absenţa celuilalt să fie, până la urmă, întru totul acceptabilă. *In extremis,* Gabriel căuta salvarea în escapade erotice, dar eliberarea orgiastică, extrem de dezamăgitoare, ajunge curând să capete contururi groteşti, felliniene: „Din seara aceea a păstrat o singură viziune: în vreme ce nişte ţopârlani graşi se opinteau pe nişte nimfete, în fundalul unei încăperi un domn scund era căţărat pe o femeie planturoasă, foarte grasă, cu pântecele plin de cute ca un acordeon şi, în semiobscuritate aveai impresia că vezi o insectă pe o conopidă". La rândul său, Luc se lansează într-o relaţie submisivă cu maestrul Castelanne, un compozitor pe care-l admiră, dar care se dovedeşte, şi acesta, egoist şi fals, un receptacol găunos pentru adoraţia celorlalţi.

Eroii noştri se apropie şi se depărtează de cei în care îşi proiectează afectivitatea, încercând, una după alta, adoraţia, plictiseala, dezgustul şi dezamăgirea. Balansurile emoţionale devin, după impulsul iniţial, din ce în ce mai puţin ample şi, ca limba unui pendul, sfârşesc prin a îngheţa complet în resemnare. Poveştile lor, simetrice, ajung repede istorii ale inadaptării şi dezagregării, sub care mocneşte încă regretul pentru fosta prietenie. În acelaşi efect „de oscilaţie", Bruckner combină descrierile metaforizate ale micilor şi marilor intimităţi cu pasaje brutale, impregnate de scârbă, punând în relief un peisaj de coloratură isterică, în care deciziile luate de protagonişti sunt imature şi confuze, iar patetismul este doar masca unui egoism frustrat.

Pentru a completa simetria acestei poveşti moralizatoare, viaţa îl va aduce pe Gabriel în locul lui Luc şi pe Luc în locul lui Gabriel, atrăgând atenţia, parcă, asupra faptului că, privite de sus, de dincolo de orgoliile mărunte, existenţele lor sunt atât de banale încât pot deveni cu uşurinţă

interşanjabile. Ambii eşuează în poveştile lor de iubire şi îşi văd nerealizate ambiţiile de mari compozitori. Iar reîntâlnirea, când se produce, nu mai poate, de fapt, salva nimic. Conştienţi de mediocritatea lor, fără nicio bucurie, fără nicio iluminare, ci doar cu lehamitea şi dorinţa de a uita a unor oameni goliţi de suflet, Luc şi Gabriel învaţă să accepte că întrebarea ce dă şi titlul cărţii (preluată de Pascal Bruckner dintr-un poem de Paul Eluard) nu are, la final, niciun răspuns, sau, dacă are, răspunsul nu mai prezintă, pentru ei cel puţin, nicio importanţă. Se întorc la singurătate, măcinaţi de amărăciune, piese disparate ale unui mecanism care s-a stricat pentru totdeauna: „Poate că fiecare a plecat în direcţia lui prin ninsoarea care acoperea Olanda, îngropând sub zăpadă case, câmpuri, canale, zăpadă care egalizează, nivelează şi poartă în cristalele ei un mesaj de uitare, un mesaj de somn”.

Bogdan Perdivară

Pentru Maüs

Începutul este asemenea
unui zeu care, atâta vreme
cât rămâne printre oameni,
salvează tot.

Platon

PARTEA ÎNTÂI

Capitolul I
Doamne, dă-mi darul de-a fi preferat…

— De ce-mi plac ţările musulmane? răspunde Luc. Pentru că-n ele scapi de femei sau mai degrabă de grija de-a le place, de provocarea dintre sexe ce caracterizează ţările noastre. Nu le vezi: ce uşurare!

— În cazul acesta, ţi-ai greşit destinaţia. Priveşte.

Gabriel îi arătă cu un gest larg plaja de la Hammamet: nordicele, pe jumătate goale, care se-nghesuie la malul mării, italiencele şi franţuzoaicele, lucind de creme, tunisienele cu pielea lor de acaju şi ocheadele lor ambigue, un întreg popor de fete fremătătoare, un gingaş trib de parfumuri şi surâsuri.

— Luc, ştii unde o să ne ducem anul viitor? În Yemen. Acolo, singurele elemente feminine vor fi florile şi măgăriţele.

*

De-o săptămână îi tot observă. Doi inseparabili, sudaţi ca nişte siamezi. Probabil francezi: cel brunet la fel de spătos şi înalt pe cât este de subţirel şi filiform cel şaten. Au totuşi un aer de familie. Cum să nu-i remarci? Sunt singurii de pe plajă care citesc şi adnotează nişte partituri. Când unul începe să cânte, celălalt îl opreşte râzând. Prea cuminţi pentru nişte muzicieni de rock, nimic din câinii ăştia nebuni care au nevoie de lovituri, de agitaţie ca să se zbenguiască. Cel şaten se uită galeş la fetele din apă şi i le arată acolitului său care ridică mereu capul prea târziu.

A trecut urcată pe o cămilă, o rumegătoare semeaţă, uzată, a cărei morgă îi dezminte funcţia foarte prozaică: transportarea turiştilor de-a lungul

litoralului. A trecut urmată de un grup de copii zgomotoşi. El a văzut o pată nedesluşită în soare, o cască de păr auriu, n-a avut vreme să-şi dea seama, că ea trecuse deja. A fost cât pe ce să alerge după ea împreună cu puştii ceilalţi.

— Încă o nemţoaică venită să se înfrupte din mediteraneeni!

— Şi noi ce altceva facem? i-a replicat Luc.

— Noi, dragul meu, suntem diferiţi.

Gabriel n-a ştiut să explice de ce. Ea a alunecat prin faţa lui, a trecut mai departe. Scena asta este cum nu se poate mai convenţională, de o banalitate revoltătoare. Chiar în noaptea aceea a visat-o.

*

Cei doi erau în concediu de cincisprezece zile şi se cunoşteau de cincisprezece ani. Aterizaseră în Tunisia din întâmplare ca să se odihnească după un turneu în mai multe ţări. Unele concerte constituiau o adevărată corvoadă: hoteluri prăpădite, auditorii zgomotoase şi care veneau în sală numai ca să se încălzească, să omoare timpul.

Aceasta le era soarta: pianişti care nu interpretau decât piese la patru mâini şi se credeau, datorită muzicii, apăraţi de josniciile vieţii, lucru ce merita unele mici neplăceri.

La drept vorbind, de când sosiseră în această staţiune, se plictiseau. Se lăsau în voia acestei ţări, însă esenţialul îi aştepta în altă parte. Posibilele excursii le amânau pe mai târziu.

Erau în concediu, adică goliţi, disponibili. Calma insolenţă a naiadelor îl zăpăcea pe Gabriel. În fiecare dimineaţă, îşi promitea să acţioneze. Voia partea lui din banchet.

Era, aşadar, o prietenie altoită pe femei şi misterele lor. Dacă Gabriel nu începea nicio aventură fără să caute de îndată posibilitatea de a trece la alta, în schimb Luc nu intra într-o legătură

fără să nu se teamă că se va frânge prea devreme; primul dădea tot pentru triumfurile din pat care cer un pic de sănătate şi mult sânge rece; al doilea subordona vanităţile erotismului atotputerniciei sentimentului.

În asta consta diferenţa lor; şi se ţineau de ea.

Totuşi femeile le rezistau. Se împărtăşeau cu ele sub speciile spaimei şi anxietăţii. Amândoi agravau acest handicap, paralizându-se unul pe celălalt. În discoteci, stăteau ţintuiţi într-un loc nopţi întregi, ca nişte statui de sare, sau se învârteau fără să spună nimic precum o fiară într-o cuşcă. Niciunul nu îndrăznea să dea dovadă de îndrăzneală, de teamă să nu rupă contractul de pasivitate.

Aspirau la o lume în care primii paşi îi vor face fetele, blestemau obiceiul care-i atribuie numai masculului această prerogativă. Se mulţumeau să privească, să înghită pe nemestecate cu ochii. Privirea era o chemare, o suplică prin care evitau să vorbească, să danseze. Unii asimilau seducerea cu o razie de poliţie; ei, cu o umilă rugăminte, de s-ar fi putut ca, printr-un simplu bătut din gene, cele mai frumoase dintre cele mai frumoase să poată veni să li se aşeze la picioare!

Căci frumoasele îi constrângeau să aibă un asemenea nivel de îndemânare, de profunzime, încât ei declarau dinainte forfait. Să le cucereşti însemna să intri în război cu întregul univers pentru un rezultat aleatoriu. La o petrecere, singura persoană frumoasă pe care o doresc va fi şi singura pe care o vor evita, desfăşurând, în schimb, pentru nişte făpturi mediocre comori de elocvenţă. De groază să nu fie respinşi, preferau să se abţină.

Gabriel îşi repeta într-una proverbul: De vrei să ai putere asupra frumuseţii, trebuie să pari insensibil la atracţia ei.

— Exact asta facem noi, replica Luc. Constaţi şi tu că frumuseţile cu pricina ne răspund la fel.

Luc se resemna, îşi accepta timiditatea ca pe un fapt împlinit, o hotărâre a sorţii. Gabriel, dimpotrivă, încerca să o doboare, să o învingă.

Pentru el, totul se joacă în amorsare, în luarea de contact. Câte intrigi n-au murit dinainte pentru că doar un cuvânt, care ar fi deschis larg uşile, n-a fost spus la momentul potrivit! Chiar şi astăzi, la aproape treizeci de ani, îi venea greu să spună acele fraze simple ce-ţi permit să abordezi o necunoscută. Să i se ofere primele replici şi se ocupă el de restul!

Dintr-o tinereţe uşuratică, reţinuse cultul ocaziei. Totul merita sacrificat acestui idol. Dacă ocaziile se răreau, se credea părăsit de noroc.

Avea să se întoarcă de la Hammamet cu coada între picioare, după două săptămâni de castitate îngrozitoare? Unde sunt îndrăgostitele care trebuiau să-i stea atârnate ciorchine de gât?

Seara, în camera lor, în vreme ce ajungeau până la ei zgomotele unei petreceri, vorbeau despre viitor, convocau marile nume din repertoriul muzical ca să le ironizeze, să le decapiteze. Jocul ăsta de-a masacrarea se prelungea până la o oră târzie; îi cuprindea amărăciunea. Gabriel cădea într-o libertate de limbaj care pe Luc îl jena, chiar dacă râdea. După o glumă de un gust îndoielnic, îşi urau noapte bună. În sinea lui, Gabriel gândea despre prietenul său: e ca o greutate prinsă de piciorul meu care-mi poartă ghinion, n-o să mai plec cu el.

*

Într-o dimineaţă, Gabriel s-a sculat hotărât să renunţe. Se săturase să tot bată pasul pe loc, ardea de nerăbdare să se întoarcă la Paris, îi lipseau clapele pianului.

Încă mai umbla cu şiretlicuri, convins că dezinteresul faţă de reuşită este cel mai bun mijloc să ajungă la ea. De câte ori, nepăsându-i dacă o

posedă, nu se arătase el strălucit cu o femeie, lansând vorbe de duh care se nimereau bine!

Cu o seară înainte, scăpase ca prin urechile acului: la bar, Luc abordase o austriacă, o brunetă atrăgătoare cu părul buclat. Dansaseră împreună, apoi, fără niciun motiv, Luc se dusese să se culce. Luc plăcea: felul lui rezervat îi ţinea loc de virtute, era timid, lumea îl credea tenebros şi asta trecea drept un elogiu, însă puţin îi păsa dacă să-şi folosească acest avantaj sau nu. Gabriel rămânea de fiecare dată uluit de atitudinea lui Luc. În acelaşi timp îi părea bine; altminteri în ce ar mai consta deosebirea dintre ei?

Toată dimineaţa, nu încetase să-şi bată joc de îngâmfarea turiştilor şi îndeosebi de urâţenia europencelor cu sânii goi. Etalarea asta a cărnii nu isca poftă, ci greaţă: părţile intime ale trupului trebuie să rămână un mister.

Luc protestase în faţa unei rele credinţe atât de flagrante: de la începutul şederii lor, Gabriel se extaziase de sânii şi picioarele femeilor de pe plajă, examinându-le de sus şi până jos, sucindu-şi gâtul ca să le vadă şi mai bine.

Gabriel a recunoscut lucrul acesta: în fond, nu-i era ciudă decât că aceste sirene, chiar şi dezbrăcate, îi rămâneau inaccesibile. Nuditatea lor sugera o promiscuitate care nu se realiza. Barierele rămâneau în continuare.

Această decepţie îi dictase un punct de vedere care ar fi trebuit să fie cel al lui Luc în vreme ce acesta îi spusese nişte argumente care, de obicei, erau ale lui. S-a mirat de o asemenea inversare.

Şi iată că, pe la prânz, când până atunci nu fusese decât un celibatar decepţionat, un pianist care se odihneşte, întâmplarea a devenit din nou aliata sa.

De o săptămână o tot vedea pe tânăra străină cu cămila: contrasta cu vulgaritatea anturajului. Din păcate, grupuri întregi de băieţi voinici o încercuiau într-o paradă neîncetată. Iar cei care nu-

i vorbeau, o tot ocheau, ca nişte bătrâni vânători, aşteptându-şi rândul. Străpungerea acestui zid de curtezani părea imposibilă.

Într-o după-amiază, ea s-a dus singură în apă, iar el a urmat-o, hotărât s-o acosteze fie ce-o fi. Avea de gând să-i ţină un mic discurs despre veselia feselor ei, să-i spună câtă fericire emana din ele, cât de bucuros îşi afişau ele esenţa: fese suntem, fese rămânem. Nici n-a schiţat bine acest proiect că enormitatea lui i-a şi sărit în ochi. De altfel, cum să exprime asemenea lucruri în nemţeşte? S-a întors din drum.

Dar iată că astăzi, trecând pe lângă el, cu un pareo înnodat pe şolduri, asemenea unei scurte apariţii a acelui *ewig weiblichen,* eternul feminin, iată că-i zâmbeşte, un zâmbet accentuat care-l trăsneşte pe loc. Imediat, tractat de buzele ei, se ridică în picioare, îi mormăie ceva lui Luc şi se ia după ea, care se îndreaptă spre bufetul instalat lângă plajă.

Ea ia o tavă, este un bufet cu autoservire, ia şi el una şi se lipeşte de ea la coadă, frământându-şi în minte mii de fraze dintre care nu-i convine niciuna, nu găseşte decât nişte fraze-clişeu. Obsedat de puful blond de pe ceafa ei, se împinge atât de mult încât se izbeşte de ea. Nemulţumită, ea se întoarce spre el. El îşi blestemă labele picioarelor prea lungi. În chip de politeţuri, s-o calci pe călcâie! Este oare cu putinţă ca o întâlnire să înceapă cu asemenea procedee mizerabile? Îşi cere iertare, se bâlbâie şi, dacă tot a pierdut, o întreabă în nemţeşte dacă este nemţoaică. Nicidecum, este elveţiancă alemanică, aparţine micului popor al cantoanelor şi în plus vorbeşte un pic franţuzeşte. Informaţia asta îl descumpăneşte, nu mai ştie ce să spună, comandă la întâmplare, lansează o vorbă care se vrea haioasă: ea-l pune s-o repete, face ochii mari, el o reia, ea-i zâmbeşte cu un aer indulgent, el se explică din nou, ea merge să se aşeze la o masă.

Bineînţeles, în loc să se instaleze la masa ei, alege una din apropiere. I-a fost ciudă pe el pentru această lipsă de curaj, s-a simţit incapabil s-o depăşească. Încă o dată eşuase. Cantina aceea care mirosea a cartofi prăjiţi şi a ulei de plajă va fi mormântul speranţelor lui. Îşi duse la gură maşinal, nişte spaghete reci şi, culmea nenorocului, între timp a sosit şi Luc.

— Ce te-a apucat de mănânci fără mine?

— Pe mine? Dar nu mănânc.

— Şi asta ce e?

Luc a arătat spre farfuria plină. Elveţianca îi observa cu o lucire de ironie în ochi. Gabriel s-a simţit prost, ridicol. Ea şi-a terminat iaurtul şi mărul şi s-a sculat de la masă. Totul se terminase. Niciodată nu-i va mai putea vorbi şi nici n-o va mai privi în faţă.

Dar nu, ea se opreşte în dreptul lor, îi adresează lui Luc un salut scurt şi zice:

— Voi luat cafeul?

Gabriel sare de la masă, răstoarnă un scaun. Şi-ncă cum, arde de nerăbdare să bea imediat „cafeul”. Ea râde.

— De unde o cunoşti?

— Lasă că-ţi explic eu!

Luc care tocmai a început să mănânce, se scuză că nu poate merge cu ei chiar acum.

— Nu te grăbi, nu te grăbi.

Asta e cum nu se poate mai limpede. Gabriel lasă pe masa la care a stat o farfurie cu paste coagulate. Lumea devenise cu adevărat bună.

*

Soarele necruţător strivea curbele, frângea volumele. Oraşul dormita sub o temperatură saharianã. Insensibil la caniculă, francezul vorbea într-una, dădea din mâini. Se exprima atât de repede încât ea nu înţelegea nimic, doar auzea un zumzăit încăpăţânat care-i mitralia urechile.

Gabriel începuse o frază care n-avea să se sfârşească înainte de miezul nopţii, voia s-o lege burduf cu vorbele lui ca s-o aducă cât mai aproape de el. Golise deja o jumătate de pachet de ţigări, ca să i se adreseze îi trebuiau norii aceia de fum, fiecare cuvânt atârna cât echivalentul lui în tutun. Căuta nişte expresii strălucite ca să-şi dovedească lui însuşi că nu este nedemn de ea. Numai după multă vreme şi-a dat seama că ea abia dacă înţelegea un cuvânt din două, că degeaba îşi spărgea el pieptul.

Ea l-a întrebat de ce, pe plajă, Luc şi cu el citeau cu voce tare partituri muzicale. Erau pianişti clasici şi, neputând să se exerseze altfel, se antrenau mintal.

— Foi citeţi psikik?

— Da, aşa e, psikik.

Dar de ce să vorbească despre Luc? Iată-l că tocmai soseşte. Ea le-a propus să facă o baie.

Au escortat-o până la apă ca şi cum era un pachebot, iar ei nişte remorchere. Mergea să înfrunte valurile în bikini, cu micile ei fese tari ca gheaţa, lipite una de cealaltă: n-ar fi avut loc să strecoare între ele nici măcar un fir de iarbă. Avea încheieturile picioarelor fine şi solide, două coloane care ancorau corpul în pământ şi lăsau să se bănuiască înlănţuiri delicioase.

Lui Gabriel i-a venit bănuiala că acestea îi slujeau drept elemente care o puneau în valoare, drept cavaleri supuşi pentru a omorî timpul. Ea înainta printre valuri cu o nonşalanţă surâzătoare: dinţii îi străluceau şi, în decorul acela exotic pe fondul de verdeaţă al golfului, părea un frumos fruct luminos, un obiect de preţ special scos dintr-un sipet. Hula mării şi spuma valurilor se potriveau cu blondul aproape alb al pletelor ei, care şi ele i se revărsau buclate pe umeri. În lumina aceea exista o generozitate, o dulceaţă în reliefurile lăptoase ale moscheelor care se zăreau

în depărtare şi amândouă comandau, ca să spunem aşa, o idilă.

În fiecare clipă Gabriel se temea ca ea să nu plece, să nu vină vreun tip băgăcios care să le strice comuniunea din acele momente. Dar, deşi nişte bărbaţi cu torsuri avantajoase se uitaseră la ei din când în când fără ameninţare, niciunul nu s-a apropiat de ei. Tot nu înţelegea de ce le făcea ea onoarea să rămână cu ei doi, să-i asculte. Lungită pe nisip, le etala în faţa ochilor fericita ei morfologie iar Gabriel constata cu nelinişte privirile lui Luc asupra acestor forme frumoase. Se lua la întrecere cu acesta la glume din care ea nu înţelegea nimic şi conversaţia lor în trei semăna cu pliantele turistice în mai multe limbi în care fiecare versiune este aproximativă. Ei se ajutau cu frânturi de germană, de engleză, de italiană învăţate la liceu, în vreme ce ea îngăima ceva într-o vagă franceză, stâlcind cu asiduitate şi cele mai simple cuvinte. Ea izbucnea în hohote de râs cu o uşoară decalare a traducerii ca la cinema atunci când sonorul nu este sincronizat cu imaginea. În aceste dialoguri dezlânate exista o promisiune de quiproquo-uri fără sfârşit.

Până seara, Gabriel a fost lăsat în nesiguranţă. Străina îşi împărţea zâmbetele între Luc şi el şi, nu numai o dată, a avut pentru prietenul lui nişte atitudini prevenitoare, nişte atenţii care l-au rănit. La cină însă, pe care au luat-o pe malul mării, în Medina, a venit cu o colegă nemţoaică, pe nume Angelika, care era departe de a avea farmecul ei. Luc a avut curtoazia să discute cu ea pe tot timpul mesei. Apoi, când s-au dus toţi patru să danseze în discoteca unui mare hotel aflată în aer liber, Gabriel şi-a spus că avea, poate, un mic bilet de favoare. S-a temut să nu-şi piardă acest minuscul avantaj, s-a mortificat că nu cunoaşte mai bine paşii de la rock’n’roll şi de la salsa, şi-a promis că, de cum se va întoarce la Paris, se va apuca să-i înveţe.

Muzica gâfâia, nişte tineri dervişi o făceau pe titirezul, nişte midinete arborau un aer dispreţuitor de teamă să nu treacă neobservate. S-au băgat în mulţime, ascunşi de un meterez de trupuri. Deşi să se zbânţuie sub privirile lui Luc era o tortură pentru Gabriel şi deşi ştia că e dizgraţios, s-a delectat cu vacarmul picioarelor care tropăiau şi al boxelor care îi pocneau ca nişte ciocane în urechi. Perechea lui la dans mişca de minune din şolduri, lăsa să i se întrevadă sub tricou nişte minunăţii. Nu îndrăznea să-şi închipuie colacul braţelor ei bronzate şi calde în jurul gâtului lui. Otis Redding implora *Try a little tenderness*[1], iar el s-a alăturat acestei rugăminţi. Existenţa i s-a părut în clipa aceea o interminabilă, o veselă petrecere cu surprize.

Au dansat ca într-un tangaj pe monotonia obsedantă a blues-urilor, pe allegro-ul funk-ului, pe jubilaţia şmecheră a sambelor şi calipsourilor. S-au sărutat pe un solo de saxofon a cărui respiraţie lentă evoca exerciţii mai intime. Odată cu trecerea orelor, să te mişti, lucru care era un chin, a devenit un joc: în penumbră siluetele scăpau de gravitaţie, se făceau mai uşoare, cu capetele date pe spate, cu membrele dislocate, legate de lume doar prin auz.

Dansatoarele îşi pierduseră din asperitate; acum erau nişte fiinţe egale cu el, nişte flotoare amabile ca el, prinse în vârtej, sclave ale unui ritm care le răsucea în toate sensurile, le smulgea din inerţie. Fiecare îşi înfrânsese oboseala, îşi uitase vârsta şi condiţia socială.

Când, în zori, disc-jockey-ul a pus pe platan ultimul disc, *Alf Leila Wa Leila*[2] un Oum Kalsoum[3], iar o tânără tunisiană, superbă, a cărei sudoare îi lumina pielea netedă, a început, singură pe ring, un dans din buric, Gabriel a înţeles că noaptea este un alt anotimp al vieţii, un anotimp ai cărui zei sunt tineri, veşnic tineri.

*

Prin fereastra deschisă a bungalow-ului, ea încearcă să citească o premoniţie. Lumina razantă a revărsatului zorilor aprinde un pâlc de pini, desenează un golfuleţ, albăstreşte oglinda apelor. Un palmier îşi agită frunzele, greierii îşi încep cântatul. Din bougainville-ele înflorite urcă deja un parfum greu, dulceag. Se bucură de ceea ce o să fie, se şi nelinişteşte, anticipează, dar şi întârzie totul. Ar vrea să-i guste iminenţa, să prindă acest vârf unic al viitorului! Totul o cheamă alături, unde o aşteaptă el răsfoind o revistă, bând un pahar. Un presentiment îi dă fiori. Lasă să-i alunece minijupa, îşi scoate tricoul. Închide pleoapele, de parcă membrana lor de piele avea să-i ascundă nuditatea, şi deschide uşa.

Când apare, îmbrăcată doar de razele soarelui, cu excepţia unui slip minuscul şi a unui triplu inel de aur pe degetul mijlociu, el lasă ochii în jos: corpul acesta plin de lumină îi taie răsuflarea. Nu ştie de unde să-l apuce şi, ca un înecat, prinde o mână, o apasă de buze, îi sărută vinişoarele, pielea fragilă, subţire ca o foiţă.

O cheamă Julia – ea pronunţă Iulia – şi i-a spus:
— Tu te semeni cu Luc; voi are aceeaşi voce.
El i-a răspuns:
— N-avem aceeaşi voce, asta e o iluzie, jur.

*

Gabriel l-a căutat pe Luc peste tot: în cameră, în baie, în sala de jocuri, în sala de mese. Trebuia să-i vorbească, să-i spună ce fire generoasă are Julia, să-i evoce triumful rotunjimilor absolute, inocenţa robustă îndopată cu lapte, fundul ei mătăsos, bucălat, asigurare pentru delicii, pentru confort carnal. Într-un cuvânt, voia să-i povestească ce

noapte a petrecut căci numai ce poate fi pus într-o povestire merită frumosul nume de aventură. Viaţa lui amoroasă era doar o prefaţă la un dialog cu Luc căruia îi aducea, asemenea unui tribut, faptele şi gesturile sale private.

Luc, din intuiţie, fugise. Se temea de mărturisirile care urmează după un deznodământ fericit. Ştia pe de rost litania cu sânii moi ca nişte pernuţe, cu fesele primitoare ca nişte fotolii. În materie de dragoste, Gabriel era un necioplit care aprecia numai afacerile repede încheiate, în loc să o tot ţină în lungi preludii. Pentru el orice femeie este interşanjabilă, vine să umple o căsuţă definită dinainte. De câte ori nu-i lansase Luc această butadă: în loc de pianist, ar fi trebuit să fii paznic la pântecele cucoanelor, portar la uterul lor!

În sfârşit Gabriel a dat peste Luc, ascuns la umbra unei bărci de pescar la capătul plajei.

— Ah, bătrâne, ce noapte de bairam! Am tras o petrecere trăsnet. Dacă-ai şti!

— Ţine asta pentru tine!

— Dar n-am spus nimic.

— Da, dar arzi de nerăbdare să-mi spui: stăpâneşte-te!

Gabriel venea la Luc şi ca să capete un imprimatur, o aprobare ca de fiecare dată când unul dintre ei ieşea cu o nouă fată.

— Şi Angelika, a marşat?

— Uite ce e, Gabriel, nu adăuga ipocrizia la lăudăroşenie. Angelika este o întruchipare a argumentelor în favoarea abstinenţei totale.

Gabriel a schimbat subiectul, şi-a oprit vorbele ce dădeau să-i iasă din gură. A găsit totuşi un mijloc de a strecura un scurt elogiu al sânilor învolţi, a descris atracţia incomparabilă a unui trup plinuţ apoi, incapabil de a se reţine mai mult, a întrebat:

— Totuşi, e superbă, nu?

— Superbă ca o playmate pentru camionagii.

— Glumeşti, sper, glumeşti!

Gabriel nu s-a mulţumit cu atât. Era fericit, lumea întreagă trebuia să-i împărtăşească bucuria; de ieri-seară, pământul Africii era o anexă a paradisului, firele de nisip erau pietre preţioase, frunzele palmierilor nişte mâini mângâietoare, cuşcuş-ul o mâncare mai delicioasă decât caviarul.

— Viaţa e frumoasă, Luc! Nu-i aşa?

*

Îşi dăduseră întâlnire după-amiază. S-au dus să viziteze o mică moschee de marmură lăptoasă ale cărei minarete evocau catargele unei nave gata de plecare. În centrul unei curţi ce zumzăia de lumină, o fântână, cu murmurul ei cristalin, îmblânzea veşnicia. Pe ulicioarele medinei, pustii la ora siestei, se odihneau nişte pisici la umbra zidurilor arse de soare. Gunoaiele miroseau a pepene.

Dintr-odată, s-a făcut foarte cald. S-au oprit la o terasă ca să bea ceva; lângă ei, un băiat obez, aşezat cu spatele, transpira; de fiecare ureche îi atârna câte o picătură care cădea şi se forma la loc. S-au adunat nişte nori, cerul s-a albit.

Ea i-a oferit un buchet de „yasmin”, el a băut din paharul cu sifon ale cărui băşicuţe l-au gâdilat la nas. I-a venit să-şi cufunde faţa sub subţioara prietenei lui, i-a atins admirativ pulpele musculoase, a întârziat cu mâna la îndoitura picioarelor.

S-a iscat un vânt violent care a culcat florile şi lui Julia i-a ridicat părul. Ultimele raze ale soarelui i-au brăzdat o clipă pielea. Când a izbucnit furtuna şi a pornit să cadă ploaia, călduţă şi cu spume ca berea, ei i s-a făcut pielea de găină, iar el şi-a scos cămaşa ca s-o acopere.

*

Acum ştia ce-l încânta într-o întâlnire: coincidenţele fericite, bucuria de a intra prin

efracţie într-o viaţă, dereglarea timpului, nepăsarea faţă de rezultat, care rezultat nu este decât o etapă printre alte momente încântătoare.

În seducţie există ceva ce ţine de har, de darul acordat: înainte de a fi iubit de cineva, eşti mai întâi preferat, indiferent de ce merite ai, printr-o elecţiune arbitrară.

În coliziunea fortuită dintre două fiinţe, adevărata fericire vine de la ce nu te aştepţi: atunci doza de surpriză produsă de contactul dintre ele depăşeşte orice aşteptare şi le poartă spre un altundeva pe care nu şi l-au închipuit.

Gabriel tocmai trăise unul dintre acele momente privilegiate care înseamnă veşnicie condensată în timp şi care răscumpără luni întregi de rătăcire.

Dar el care, dintotdeauna, făcea apel la legături grăbite şi tonice a fost surprins să constate că regretă sfârşitul acesteia. În loc să se bucure de asta ca un adevărat libertin, ataşat de lucrurile care trec, voia să prelungească acele ceasuri, să le perpetueze înseninarea. Acum, o emoţie voia să supravieţuiască plăcerii pur fizice a înlănţuirii.

Gabriel nu era un adevărat libertin.

*

Luc gemea culcat pe o parte, ţintuit în pat de o criză de ficat. Crizele de ficat constituiau boala favorită a lui Luc, iar durerile de stomac cea a lui Gabriel. Acesta îi tot aducea citronade repetându-i: „E ceva psihic, te-a necăjit ceva” şi Luc bombănea, îl blestema.

Gabriel şi Luc, prin faptul că interpretaseră şi cântaseră la pian împreună, cunoscuseră solidaritatea soldaţilor de pe front, atacurile şi complimentele suportate în comun. Se legaseră între ei de tineri, pe vremea când cu toţii suntem destul de maleabili pentru a deveni un pic din ceilalţi, pentru a mai încerca să fim mai mulţi aşteptând prosteşte să fim doar noi înşine.

Ce contează că unul era boem şi adora aparenţele, iar celălalt secretos şi melancolic, erau cei mai buni prieteni din lume şi se iubeau mai presus de orice. Dar Luc, care suferea de insomnie, nu îndrăznea să se scoale noaptea sau să aprindă lumina de teamă ca Gabriel să nu-i ordone să facă linişte. Se tot răsucea în pat, în vreme ce Gabriel răsufla uşor, îşi refăcea puterile. Dacă se ducea la toaletă, un „sst" agasat îl ţintuia pe loc. Nici nu apuca să sforăie ca lumea că îl şi trezea o plesnitură pe braţ. Iar dimineaţa, în timp ce el era tras la faţă din lipsă de somn, Gabriel, proaspăt şi trandafiriu, se întindea şi exclama:

— Ah, ce bine am dormit amândoi, sunt în plină formă!

Oare prietenia justifică o asemenea tiranie?

*

Peste două zile, Julia a plecat fără regrete: ploua cu găleata. Bănuia că Gabriel este un fustangiu impenitent, iar amantul prea tehnic din el o deranja. Îi ceruse adresa ca pe un lucru de rutină şi în clipa asta o şi rătăcise probabil într-un buzunar printre alte răvaşe feminine.

Despărţirea în public a fost la limita ridicolului. O strânsese în braţe bâiguind nişte fraze obscene. S-a desprins din strânsoarea lui ca să prindă autobuzul care mergea la aeroport. Angelika o tot tachinase cu parizianul ei. Trecând de vamă, unde nişte funcţionari plini de fireturi îşi afirmau puterea cu tot felul de ştampile, s-a simţit uşurată. A rostit un tandru la revedere acestei ţări, a aruncat la coş adresa lui Gabriel şi şi-a salutat dinainte oraşul natal unde o aşteptau prieteni, proiecte şi zile fericite.

Plecarea lor era prevăzută doar la 24 de ore de cea a fetelor: ploaia încetase, pământul scotea aburi şi un miros de spălătorie, iar în acest miros Gabriel se simţea ca o rufă udă ce fusese bătută şi

stoarsă. Pe sub porţi şerpuiau pârâiaşe care cărau petale de flori. O revedea pe Julia în momentul despărţirii: în păr îi străluceau picături de apă, lăsase să-i scape nişte oftaturi imperceptibile, iar el nu ştia dacă sunt de agasare sau de melancolie. Nu rostise cuvintele pe care le aştepta el.

A rătăcit toată după-amiaza prin locurile pe unde merseseră ei, a băut ceva în aceeaşi cafenea, exact pe locul pe care-l ocupase ea, căci voia să vadă peisajul din punctul în care-l văzuse ea.

Îşi lăsase amprenta peste tot şi în spatele fiecărei tarabe din bazar, la fiecare colţ de stradă o vedea cum trece, radioasă şi semeaţă şi cum îi zâmbeşte. Întorcea capul pe neaşteptate, sperând să surprindă că-l urmează umbrele lor înlănţuite din ultimele zile. La apusul soarelui, s-a dus să salute cămila de pe plajă, care s-a uitat la el cu mila unui uriaş pentru un pigmeu.

Era evident că n-avea nevoie de el, aparţinea universului frumuseţii, iar frumuseţea îşi este de-ajuns sieşi, se lipseşte de dovezi şi de motive.

Julia se ivise în viaţa lui ca un elf care dispare de cum apare. Fuseseră de-ajuns două zile ca să provoace un sentiment de urgenţă, ideea unei comori ce se alcătuieşte şi pe care avea s-o piardă pentru totdeauna. În ciuda gesturilor lor care depăşeau toate jurămintele posibile, nu-i lega nicio promisiune. Se părăsiseră cu aceeaşi dezinvoltură care-i unise.

Spunea bisexual în loc de bisextil, confunda cocotă cu cochetă, capot şi capotă. Aceste confuzii o aureolau cu prestigiul străinei. Deţinea acea capacitate, mai îmbătătoare decât toate, de a emite o lume, de a purta în jurul ei un halou pe care-l ghiceai fără să-l poţi circumscrie. Gabriel şi-a găsit pe mânecă câteva fire de păr de-ale ei şi, înarmat cu aceste relicve, mai fragile decât orice, a chemat-o la el, a respirat-o adânc, stabilind o

corespondenţă între caracterul volatil al acestor fragmente şi natura fugitivă a acestei fete.

Împins să le dea un nume stărilor sufleteşti care-l agitau, le-a botezat cu cuvântul dragoste şi efectiv s-a îndrăgostit. A regretat amarnic că nu i-a spus asta imediat, încă de la primul sărut, de la prima privire; nu l-ar fi crezut, dar o asemenea declaraţie, odată făcută, şi-ar fi croit un drum în ea.

Nu l-a scutit pe Luc de nicio nelinişte de-a lui. Acesta l-a potolit cum a putut, l-a ajutat să aleagă o vedere pentru Julia, să găsească formulările potrivite care să-i permită să se dezvăluie fără să se expună prea mult.

Si-a asumat de bunăvoie rolul de consolator. Până ce au aterizat la Orly, Gabriel şi-a descărcat sufletul fără nicio reţinere, nescuzându-se pentru o anume mărturisire decât pentru a cădea şi mai bine în alta. Când s-au despărţit, Gabriel se simţea mai bine. Însă Luc era extenuat.

Capitolul II
Imposibila romanţă

Este vorba despre faimosul club care pretinde că întruchipează Raiul pe pământ şi că-i oferă fiecăruia virtuţile unui izvor de tinereţe.

Clubul l-a invitat pe Luc în Elveţia, la Saint-Moritz, în schimbul câtorva ore de pian pe zi, iar el voia să-şi scoată pârleala aici după apatia de la Hammamet.

În prima zi totul l-a oripilat: activităţile propuse, discursurile de bun venit, tovarăşii de loisir, frenezia pentru sport care i-a apucat pe toţi.

A fost iritat de mamele cu copii împopoţonate ca nişte pasionarii, de puştii în ţinută de vânător de fiare sălbatice, de tinerii mucoşi ce-şi împănau frazele cu cuvinte englezeşti. Cu walkman-ul lor, păreau nişte bolnavi sub perfuzie.

Suferea din cauza bătutului pe umăr, a tutuitului sistematic.

Imposibil să faci doi paşi fără să-ţi urle în urechi bucăţi de rock sau disco!

Detesta republicile fericirii obligatorii! N-o să le facă niciodată jocul!

S-a integrat, totuşi, foarte bine. Înainte de micul dejun făcea jogging şi după-amiaza zece lungimi de piscină. S-a iniţiat până şi în yoga. După cină, nu omitea niciodată să se urce cu picioarele pe scaun şi să bată din mâini urlând. Scenele de comuniune colectivă îi erau penibile; însă nu se afla nimeni acolo care să-l supravegheze, să-i scruteze inima. Seara, nu rata niciun spectacol, se surprindea râzând de bancurile inepte povestite de nişte nătărăi bronzaţi. Prefera aceste feluri de a-ţi petrece timpul, fie ele factice, gândurilor pe care le tot rumegi în singurătate.

*

Ea a ghicit dintru început că este diferit de ceilalţi. Prin şeful satului de vacanţă a aflat ce profesie are, renumele pe care şi-l făcuse prin interpretările lui în duo din marii clasici. Părea îndepărtat, aproape sălbatic. L-a rezumat într-un epitet: lunar. Până şi în felul lui de a se îmbrăca sau mai curând de a nu se îmbrăca de tot, de a-şi lăsa gulerul desfăcut, cămaşa să-i atârne.

Lucra la recepţie şi-l condusese la camera lui. Nici măcar o singură dată n-a privit-o în faţă; i-a pus o întrebare şi imediat şi-a lăsat capul în jos, iar ea a răspuns părului lui. Modestia, asta îi place: e atât de obişnuită cu contrariul.

Încă de-a doua zi, l-a ascultat, la ora când se bea aperitivul, executând piese pentru pian de Chopin, Satie, Fauré. I-a admirat măiestria, dar ar fi vrut ceva mai vioi. Uneori el arunca nişte priviri dure către publicul puţin numeros. Lipsa de jenă a auditoriului, copiii turbulenţi, persoanele în vârstă aţipite au şocat-o. A făcut ochii mari şi a aplaudat mai mult decât toţi ca să-i exprime interesul ei. Trebuie să fi fost atât de obişnuit cu ovaţiile! A sperat că va ieşi din muţenia lui şi l-a numit în sinea ei „eroul meu ezitant”.

*

Ştia asta: cu riscul de a trece drept virgin, nu va putea scăpa de manevrele agăţatului. Din aceste locuri emana un îndemn de a consuma în faţa căruia se simţea lipsit de apărare. Dacă măcar ar fi fost şi Gabriel aici ca să-l sprijine!

Remarcase atenţia pe care i-o arăta blonda aceea mărunţică. Dacă avea douăzeci sau douăzeci şi cinci de ani. Plăcută. Totuşi, nu tipul lui. O gratifica cu zâmbete de convenienţă. În caz de nevoie. Clubul nu ducea lipsă de persoane drăguţe. De ce să se arunce asupra primei venite?

Mintal, le clasase, obicei groaznic prins de la prietenul lui. Existau cele deja luate, cele foarte solicitate şi celelalte, şi anume trei fete care se ocupau de copii. Dintre cele trei, a pus ochii pe o domnişoară cu faţa rotundă, cu ochii veseli care-i amintea de soţia unui profesor de la Conservator de care fusese îndrăgostit.

De fapt, ea fusese cea care a venit să-i vorbească în a treia seară şi să-l felicite pentru virtuozitatea lui la pian. Se înroşise, bâlbâise ceva, furios că, la vârsta lui, trădează o jenă înscrisă în carnea lui precum cromozomii sau grupa sangvină.

Ea i-a propus o plimbare a doua zi împreună cu copiii şi în chip de la revedere i-a lăsat prenumele său: Nathalie.

Nici nu întorsese bine spatele că el a şi găsit o glumă pe care să i-o spună. O va păstra pentru data viitoare.

Chiar în seara aceea, s-a dus la discoteca hotelului, sperând s-o întâlnească. Nu prea aprecia asemenea locuri, cu atât mai puţin muzica din ele: se ducea acolo dintr-o concesie făcută epocii, pentru că este vorba de parcursul obligatoriu al celui aflat în vacanţă. Nu cu mult timp în urmă, avea unele indulgenţe vinovate pentru Paul McCartney sau Stevie Wonder cărora le cumpăra unele albume. Astăzi, spre deosebire de Gabriel, încetase practic să le mai asculte; pentru el rock-ul este acea formă de zgomot care trebuie să-şi camufleze platitudinea ridicându-şi volumul.

Nathalie nu era aici. Blonda mărunţică dansa în centrul ringului, cocoţată pe nişte tocuri înalte care o aduceau aproape de nivelul contemporanilor ei. Se rotea pe loc într-un fel cam prea mecanic, simulând un aplomb care era clar că-i venea de la club. Luc se surprinsese invidiind-o.

S-a instalat într-un colţ, le-a observat pe dansatoarele care-şi frângeau trupurile prin nişte ondulaţii imposibil de imitat. Din muzică, din penumbră, din mişcare ele scoteau o distanţare

insolentă. O întreagă lume ispititoare te pândea din siluetele lor, din fustele lor scurte, umflate de avântul paşilor de dans. Spoturile mobile le haşurau chipurile, izolau curbura unui braţ, o şuviţă căzută peste ochi. Veselia şi antrenul din sală i-au creat lui Luc bună dispoziţie.

În această mulţime, bărbaţi care se credeau frumoşi evoluau cu o uşurinţă nebună pe care el n-o va poseda niciodată, deschizându-şi drum pentru pasiunile lor. Respins la marginile ringului, ca un vultur pe un gard, Luc a înregistrat câteva poveşti pe cale să se-nfiripe, i-a părut de îndată rău că nu el este cel care le trăieşte, a descoperit în masa dansatorilor îmbătaţi de muzică şi de ritm o întreagă ierarhie subtilă de schimburi şi excluderi. A înţeles, cu un fior suplimentar, că trebuie mai ales să ţină cont de organizatorii care-şi împărţeau între ei noile sosite ca pe o pradă de război. Aici fiecare nu era decât ceea ce arăta că este, aparenţa omora retorica, toţi se umflau în pene ca nişte păuni. Nu ştia dacă aparenţele pledau în favoarea lui, dacă-i reflectau complexitatea, delicateţea sufletească.

Muzica se impunea ca un muget al mării, interzicându-le ritualurilor altceva decât grimasele şi contorsiunile. Luc ar fi putut să-şi dea osteneala şi să se arunce în încăierare. Dar să dansezi singur ar fi fost un calvar; să te opreşti din dans ar fi fost tot un calvar.

O brunetă cu o rochie neagră mulată pe corp s-a apropiat de el, cu braţele încrucişate deasupra capului, atrăgând toate privirile cu ondulările ei din şolduri. O clipă, a nutrit speranţa nebună că-l deosebise de ceilalţi şi că venea să-l invite. A executat câteva figuri complexe şi a dispărut în învălmăşeală.

Fumul amestecat cu transpiraţia, cu umiditatea trupurilor căpăta o asemenea densitate încât l-ar fi putut modela cu mâna. A deschis gura în căutare de aer proaspăt.

Adineauri, încă mai fremăta la gândul că una dintre acele frumoase comete în derivă îl va remarca. Brusc, etalarea aceea de tinereţe şi insolenţă l-a indispus. S-a pomenit gândind: „E prea sus pentru mine” şi s-a supărat pe el. Detesta barurile de noapte pentru că, de fiecare dată, se vedea în ele desfiinţat. Să dovedeşti aici că eşti cineva, asta e un adevărat tur de forţă. Spre deosebire de Gabriel, Luc nu se simţea înarmat pentru o asemenea provocare.

Curând i s-a făcut greaţă de decibelii daţi la maximum, de roboţii care imitau o criză de demenţă. Bătrânii, frumoşi cândva, care se exhibau, matroanele la menopauză care ţopăiau l-au oripilat. Lumina învârtejită îi ardea pleoapele. Părea o minune că mai poate încă respira.

L-a apucat panica. Acea fanfară îngrozitoare, absolut epileptică, îl alunga din acel loc de plăceri în care el nu simţea decât mâhnire. A plecat sau mai degrabă a fugit afară, cu auzul halucinat, fără să-l oprească nimeni şi, la ieşire, a fost îmbrâncit de o bandă de petrecăreţi care se năpusteau în arenă, martiri grăbiţi să fie supuşi supliciilor şi să-şi adauge ţipetele la vacarmul alămurilor şi boxelor.

În aceeaşi seară, Luc s-a aflat din întâmplare împreună cu alte fete şi alţi băieţi în camera unuia dintre animatorii satului, un italian care vorbea tare, avea o coamă roşcată şi se amuza să bifeze pe un calendar numele tuturor celor pe care încă nu le avusese. Deocamdată căuta o Cécile, o Olivia, o Clotilde. Cum alcoolul şi ţigările de canabis circulau, atmosfera a devenit propice efuziunilor de un gen special. Un tip roşu la faţă şi cherchelit a mimat diferitele forme ale sânilor monitoarelor de la club. Astfel, Luc a aflat că Nathalie are un piept consistent, iar blonda mărunţică unul plat. A preferat să ignore ce presupune o astfel de ştiinţă oribilă.

Camera italianului s-a transformat repede în corp de gardă. Până şi animatoarele prezente se veseleau la asemenea jocuri. Luc a fost îngrozit de vocabularul folosit; i-a fost ruşine să constate că adera la el, îşi însuşea violenţa lui. Un blond înalt şi deşirat, pe nume Patrick, le-a arătat, ascuns în spatele unui tablou, un sistem de fire, microfoane, amplificatoare legate de camera de alături, ocupată de nişte proaspăt căsătoriţi. Astfel, zbenguielile lor se auzeau reproduse în stereofonic. Pe ecranul unui video a început să ruleze un film porno, un cuplu şi-a împins flirtul foarte departe, adunarea se transforma în orgie.

După ce s-a eclipsat, Luc a reţinut din aceste infamii următorul lucru: poate că n-avea dreptate să taxeze drept obscenităţi ceea ce nu era decât o manifestare de vitalitate. Dovada: fetele răspundeau la avansurile acestor bădărani în timp ce pe el îl ignorau! Oare idealizase el sexul slab?

S-a culcat cu capul plin de ipoteze deprimante, simţind cum ia naştere în el un resentiment tenace împotriva lui Gabriel. Hotărât lucru, nu găsise răspunsul la singura întrebare care-i obseda prietenul: cum să fii bine văzut de femei?

*

Peisajul avea banalitatea reputaţiei sale. Pajişti de gazon de un verde lucitor, poduri sub care se rostogoleau frumoase torente, munţi cu păşuni întinse, brazi cu miile, şomând în lipsa zăpezii. O liotă de copii zgomotoşi se tăvăleau prin iarbă, îşi smulgeau părul, se mânjeau cu pământ, iar Nathalie, lungită lângă Luc pe puloverul lui, îl asculta, întrerupându-l uneori ca să-i despartă pe drăcuşori sau să-l consoleze pe vreunul bătut.

Era studentă la drept, deci capabilă să înţeleagă, nu trebuia să umble cu şiretlicuri ca să comunice cu ea. I-a vorbit de interpretările lui şi titlurile

acestora – *Spărgătorul de nuci, Petruşka, Boul pe acoperiş* – au făcut-o să râdă. A făcut unele remarci măgulitoare la adresa talentului său. I-a povestit câteva dintre triumfurile lui, ascunzând cu grijă că împreună cu altcineva le obţinuse. Ea a râs din nou.

Nathalie i-a întins buzele şi s-au sărutat sub soarele de vară care-l încălzea la ceafă. Prezenţa copiilor a interzis o abandonare mai intimă şi s-au întors încet la hotel, în amurg, pe cărări cu ierburi înalte, trecând pe lângă vacile care rumegau leneş.

Mai rămâneau numai două zile şi Luc vedea cu groază cum soseşte sfârşitul săptămânii, condamnat la suprafaţa alburie a claviaturii pianului. În tipul acesta de aşezământ, a nu te cupla cu nimeni este la fel de prost văzut ca a-ţi ţine pălăria pe cap la biserică. Îi era ruşine că se coboară până la cabalele din acest mediu, dar participa la ele cu atât mai multă obstinaţie cu cât şederea era limitată.

Flirtul pornit cu Nathalie acum două zile nu se concretizase. Mai întâi, sărutările îl euforizaseră, aproape că-i venea să-l sune pe Gabriel la Paris. Însă seara, la cină, ea nu apăruse, şi nici la bar mai târziu. În dimineaţa aceasta a aflat de la o prietenă comună că plecase în excursie cu copiii pe toată ziua, un drum lung pe jos până la păşuni. I s-a părut curios că nu-l prevenise. Îi mai rămâneau câteva ceasuri ca să ştie precis care-i va fi soarta.

Şi-a început seara cu nervozitate fiind sigur că nu degeaba se nelinişteşte, şi din cauza asta era şi mai alarmat. În timpul cinei, a văzut-o pe Nathalie la masa monitorilor; mersul prin soare îi colorase obrajii; coada de cal îi oscila în ritmul hohotelor de râs. Nici măcar nu venise să-l salute! Blonda mărunţică se tot fâţâia pe lângă bufet cu buimăceala unei gâsculiţe, iar el şi-a spus că, şi pentru ea ca şi pentru el, pretendenţii nu se înghesuiau la uşă. Amândoi ar fi putut arbora o

pancartă cu „Sentimente disponibile caută persoană adecvată”.

După cină, riscând totul, a abordat-o pe Nathalie, a invitat-o la un pahar în discotecă. A acceptat fără căldură. Se anunţa un eşec. Abia dacă-l asculta, îşi saluta cunoştinţele, se întorcea mereu înspre uşa de la intrare.

Catastrofa a fost punctuală şi a luat trăsăturile ghidului, Patrick, zeflemist şi dezarticulat ca de obicei, care cu o mână l-a bătut pe umăr şi cu cealaltă i-a răpit-o pe Nathalie pentru faimosul be-bop al lui Luis Prima, *I’m just a gigolo.*

Felul în care i s-a aruncat în braţe nu lăsa nicio îndoială. Patrick era combinat cu ea, asta l-a zdrobit. Nimic nu este mai insuportabil decât admiraţia pe care le-o arată cei pe care-i doreşti unor terţe persoane pe care nu le stimezi. I-o suflase de sub nas fără o scuză măcar: ca un proprietar care-şi recuperează bunul ce-i aparţine. Sărutul pe gură oare nu însemna un angajament sau o promisiune? Era numai un obicei local fără urmări? Faptul că Luc prevăzuse întâmplarea îl lăsa şi mai vulnerabil.

Comisese vreo greşeală? Şi-a trecut prin minte, clipă de clipă, ultimele patruzeci şi opt de ore şi a trebuit să recunoască că este nevinovat. Nevinovăţia asta l-a îngheţat, l-a determinat să-şi agraveze verdictul. Într-un anume fel, a nu fi vinovat era şi mai rău: nu se arătase la înălţime. Plecând de la asta, tot ce ar fi putut spune sau face conta foarte puţin: deficienţa zăcea în el. Nathalie îl dorise, iar apoi îl socotise nedemn de dorinţa ei. O creştere bruscă a acţiunilor în atmosfera bucolică de pe un câmp urmată de o brutală deflaţie la întoarcerea la club.

Până şi ghidul ăsta, necioplitul ăsta îi era superior. În jurul eroilor totul devine tragedie, în jurul lui totul devenea platitudine. Avea să ajungă de râsul satului de vacanţă.

Şi când te gândeşti că le cântase Ravel şi Satie acestor paiaţe care continuau să-şi prefere fleacurile marii muzici! Pe nişte acorduri muzicale de o consternantă simplitate, dansatorii, printre care şi Patrick cu Nathalie, mimau meseriile artizanale: tâmplari tăind o scândură cu fierăstrăul, fântânari scoţând apă cu o frânghie, torcătoare la roata de tors. Câte eforturi sub aceste aparenţe fireşti!

I-a privit atent pe barbarii ăştia, fiind sigur că dispreţul lui avea să-i pulverizeze. Îi excomunica pe toţi!

Dar barbarii măcar se distrau. Atât de puţin ar fi lipsit ca să participe şi el la veselia generală: de pildă, ca Nathalie să stea cu el în seara asta!

Această constatare l-a terminat. A blestemat nedreptatea seducţiei întemeiată pe nişte privilegii care nu datorează nimic nici talentului, nici inteligenţei. De ce într-un grup un individ este proclamat rege, este împuternicit să-i domine pe ceilalţi?

Poate că lui îi lipsea apropoul, tupeul, poate că n-avea geniul legăturilor rapide care surprind şi păcălesc? I-a fost ciudă pe el că nutreşte asemenea gânduri când n-ar fi trebuit să-l preocupe decât cariera lui. Toate-l duceau la subiecte futile. Ca să fii dorit, ne spune bunul simţ, trebuie să ai atracţia fructului oprit. Fie: să ne închipuim că acum se duce şi se încuie în camera lui. Risca să rămână în ea opt zile fără să-l caute nimeni!

Avea oare să recurgă la mijloace extreme? Ca prietenul acela violoncelist care, dorind să o atragă pe o fată zărită în fiecare dimineaţă în metrou, s-a prefăcut că leşină în faţa ei pe peron. Spera să-i facă respiraţie gură la gură; însă, nemiloasă, ea l-a prevenit pe şeful staţiei, iar pretendentul nu s-a ales decât cu o doctorie întăritoare infectă, într-o gheretă de lângă ghişee.

Luc tocmai voia să se ducă la culcare, când a remarcat-o la extremitatea barului pe blondă,

singură, îmbrăcată într-o salopetă fluorescentă. Cu graba unui înfometat, a străbătut cei câţiva metri care-i despărţeau, repetându-şi o vorbă de-a lui Gabriel: un refuz mă galvanizează, niciodată nu mă opresc după un eşec.

*

I s-a adresat cu o voce atât de gravă încât ea a tresărit. Luc avea un aer crispat, ea a crezut că băuse. Nu, tremura un pic. A invitat-o la dans cu tonul unui cioclu care te roagă să te alături cortegiului. Că a îndrăznit, doar în seara aceea, să o acosteze – de opt zile îi tot arunca nişte ocheade fără echivoc – asta a emoţionat-o. De oricare altul, şi-ar fi bătut joc. De el, nu.

Luc a dus-o până-n centrul ringului. Prin pânza salopetei, ea îi simţea mâinile reci, îngheţate. I-a zâmbit şi şi-a sprijinit capul de umărul lui.

Nenorocirea s-a întâmplat deci pe un slow, cântecul unui anume Christopher Cross, un obscur crooner de peste Atlantic, o melodie languroasă de tot care s-a lipit de partenera lui. Gata cu postitul, Luc a simţit parcă atingându-l aripa destinului. Chrystèle, acesta era numele ei, i s-a părut că are strălucirea aurului şi a smaraldului. De la început îi plăcuse, era aproape convins de asta.

După Christopher Cross a urmat un rock. Lângă ei, în vreme ce toţi ceilalţi se zbânţuiau, Patrick şi Nathalie, nemişcaţi, lipiţi unul de altul, se sărutau cu o înfocare respingătoare. Culmea snobismului: să rămâi calm în mijlocul trepidaţiilor şi să te agiţi pe o muzică lentă. Iar Luc se silea să ţopăie pe loc, de parcă îşi lua avânt sau sărea de pe o trambulină!

*

Chrystèle nu-şi mai explica atitudinea lui Luc: el, atât de discret de o săptămână încoace, dintr-o dată întreprinzător, ca să nu zică sâcâitor! Pe

nepusă masă, îi propusese această plimbare, invocând clarul de lună şi stelele. Merseseră mult timp la întâmplare, încrucişându-se cu familii, cu singuratici. Aerul era călduţ, vârfurile munţilor era acoperite cu un văl alb, ea nici măcar n-avusese nevoie de un pulover. Se lungiseră pe o pajişte în pantă, nu departe de un torent care curgea zgomotos. Se sărutaseră dar, el, prinzând curaj, îi umblase pe sub salopetă, aproape că o frânsese în braţe. Ba chiar îi rupsese buzunarul. De ce să se înlănţuie pe iarba udă când la hotel îi aştepta o cameră confortabilă? Ea îşi încheiase la loc nasturii de la salopetă şi declarase: „Să ne-ntoarcem!”

O dusese pe aceeaşi movilă pe care, cu două zile mai devreme, gustase din Nathalie. Chrystèle avea gura atât de mică încât abia de îndrăznea s-o sărute, de frică să n-o sufoce sau să n-o înghită. În ciuda luminii răspândită de lună, de culoarea untului proaspăt, ea nu se ferise să se lase explorată în modul cel mai clar. Caracterul insolit al locului, mirosul de pământ reavăn îl incitau pe Luc să meargă imediat până la capăt: viteza, surpriza poate că vor compensa puţina lui tragere de inimă. Ea a refuzat categoric. Iar acel „Să ne-ntoarcem!” i-a răcit dorinţa.

S-au întors în tăcere. Luc desluşea în depărtare masivul muntos, aproape albăstrui, de la Sils-Maria, gigantic deget ridicat în noapte, la fel ca aceea în care lui Nietzsche îi fusese inspirat *Zarathustra.* Sub un asemenea patronaj impunător, s-a simţit mic de tot. S-a temut să nu fie nul din punct de vedere sexual şi să nu adauge tuturor afronturilor din seara aceea umilirea suplimentară de a nu-şi putea satisface partenera.

*

Temerile i se confirmă cu o exactitate patetică. Mai întâi degetele i se încurcă în agrafele de nedesfăcut ale sutienului, apoi în elasticul chiloţilor în care-şi rupe o unghie. După aceea trebuie să purceadă la scoaterea şosetelor din fibre sintetice al căror contact îl scârbeşte. Se felicită pentru aceste contacte, din păcate în număr limitat, care întârzie momentul crucial. La fiecare îmbrăcăminte ce cade, speră să-i vină o inspiraţie. Ea este goală, însă el nu şi-a scos încă pantalonii, cămaşa şi pantofii. Nu prea are chef să o facă. Şi totuşi trebuie.

Chrystèle îşi dă silinţa să coopereze ca să-l scoale pe copilaşul adormit: îl dezmiardă, îl dichiseşte, îl alintă cu atenţia unei infirmiere; iar la sfârşit, îl zgâlţâie ca pe o sticlă de suc de fructe, cu o violenţă aproape şocantă. Dar degeaba. Copilaşul rămâne chircit. Ca întotdeauna în asemenea cazuri, ea-i spune: „Nu-i nimic”, şi asta e şi mai rău. Ca să pună capac la toate, Luc trebuie să dispară câteva clipe, victimă a unei subite dureri de stomac.

În străfundul inimii lui, niciodată nu le văzuse pe femei ca pe nişte fiinţe sexuate şi se mai mira şi acum când una dintre ele manifesta fără ocol o pulsiune. Crescut cu ideea că dorinţa este un apanaj masculin, se temea, aproape că se scuza, să-şi impună propriile-i dorinţe. Spre deosebire de Gabriel, care se grăbea să-şi dezbrace partenerele – aşa le îmblânzea el – nuditatea însemna pentru Luc doar o îndatorire sexuală, nişte dubioase şi penibile încolăciri, nişte performanţe de murdărie.

Copilaşul se odihneşte în mâna blondei. Parcă ar fi un tentacul mort al unui pui de caracatiţă. Îl saltă şi spune: „Sculaţi, voi, oropsiţi ai vieţii!”[4]

Asta-l răneşte pe Luc: nu-i place ideea că ea poate fi şi spirituală. Este bronzată, vag tulburătoare, cu aerul ei de a fi îmbrăcată cu un costum de baie alb. El se joacă cu sfârcurile sânilor

ei, încearcă să-i scoată din areolele în care sunt îngropate.

Chrystèle are drăgălăşenia unei blonde de culoarea tărâţelor, cârlionţii unei eroine a lui Lewis Carroll. Îi spune lui Luc ce profesie are în civil, stewardesă, îi înşiră nume mari: New York, Buenos Aires, Bangkok. El dă din cap politicos şi gândeşte în sinea lui: „Asta este o femeie, trebuie deci să mă port ca atare”.

Chrystèle posedă toate atributele feminităţii, fiecare acolo unde trebuie, aşa cum trebuie, vizibile şi pentru un miop. Luc închide ochii şi în locul ei îşi închipuie alte creaturi în poziţii îndrăzneţe. Acestor pin-up-uri, le şopteşte formule deocheate şi le modifică poziţiile după cum îi cere imaginaţia.

În fine, afacerea s-a consumat în zori, când cerul se învineţea, când Luc, cu creierul plin de destrăbălări fictive, a reuşit să uite cine este el, cine este ea. Pentru celebrarea victoriei, s-a auzit cântatul unui cocoş. Victoria a fost scurtă, dar onoarea a fost salvată.

*

Veşnica discuţie dintre cei doi prieteni:

Gabriel: – Nimic nu-i mai frumos decât să-i produci plăcere unei necunoscute, sărutându-i sexul umed şi catifelat.

Luc: – Culmea fericirii este să te odihneşti în braţele femeii iubite.

Ridicolă dezbatere: Gabriel se îndrăgostise, iar Luc se împotmolea în raporturi sexuale fără niciun viitor.

Luc îşi aminteşte de vorba atribuită lui Clemenceau[5]: momentul cel mai plăcut este când urci scara. Pentru el, dimpotrivă, fericirea începe când totul s-a consumat. După corvada carnală.

Vai de amanţii care n-au, pentru a se înţelege, decât erotismul, îşi spune Luc.

*

Aproape că-i părea rău că pleacă din acel falanster de altitudine în care experimentase opt zile de comunism cu jumătate de normă. A descoperit că avea prieteni, suporteri, a strâns mâna multora, şi-a distribuit adresa. Chiar şi Nathalie i-a cerut-o. O păpuşică i-a cerut un autograf „în caz că va deveni celebru”. Când a întrebat-o cu ce se ocupă, i-a răspuns: „Profesie: admiratoare”.

Vestea aventurii lui cu Chrystèle făcuse deja înconjurul hotelului: îi erau aruncate priviri complice, reuşise la examenul de trecere. Patrick, însă, i-a stricat euforia declarând:

— Chrystèle? Ai dreptate, e foarte mişto.

Mişto! Sinonim cu insignifiant! Adjectivul pe care-l lipeşti de persoane fără relief pentru a le mulţumi că nu implică nicio consecinţă!

*

Până la urmă i se întâmplau aventuri, dar nu în ordinea în care le aştepta: imprevizibile, bizar incomplete, depinzând de un obscur calcul al probabilităţilor. Aventura onora numai rendez-vous-urile care nu-i erau fixate.

Selecţionarea partenerelor: n-avea nici măcar această libertate elementară. Degeaba îi reproşa Gabriel că preferă fetele asexuate – el îl acuza în schimb că preferă fetele fără creier în cap – Luc, cel mai adesea, nu făcea altceva decât să suporte capriciul celei care-l accepta.

În primele priviri, pretenţiile sunt uriaşe, exigenţa de perfecţiune este maximă. Nimeni nu este destul de frumos. În cele din urmă, eşti mai

puţin pretenţios în privinţa aspectului, te mulţumeşti cu cine te vrea.

Cu o oră înainte de plecare, Luc o descoperise pe Nathalie plângând, în apropierea sălii de jocuri. De cum i s-a desprins din braţe, Patrick s-a şi culcat cu o englezoaică sosită cu o seară înainte. Pe Luc, asta l-a necăjit, l-a bucurat, l-a umilit.

Rivalul: un pic din afecţiunea pe care i-o poartă iubita se răsfrânge asupra ta. Veţi sfârşi prin a deveni prieteni după ce aţi fost concurenţi. Dar dacă rivalul îşi bate joc de aceea la care râvneai, te înjoseşte de două ori. „Nu numai că n-ai avut-o tu, dar am avut-o eu şi n-o mai vreau."

Ăsta nu e motiv de mândrie!

*

Gabriel îi lipsea. Timp de opt zile nu putuse vorbi cu nimeni. Aici, plăteai ca să rămâi superficial.

Conversaţia alcătuia partea cea mai bună din prietenia lor: să discute împreună, asta însemna să se aplece asupra vieţii, să o facă inteligibilă, să se desprindă de contingenţe. Ce puternici se simţeau în doi! Până şi banalităţile pe care şi le spuneau erau mai autentice decât vorbele schimbate cu alţii.

Ce mai încoace şi încolo, n-aveau să-i învrăjbească nişte harţe pentru fleacuri, nişte jalnice chestiuni de vanitate! Da, îşi vor continua colaborarea, vor semna alte contracte, îşi vor relua controversele despre artele majore şi minore.

Era vremea să-şi îndeplinească jurământul din tinereţe; să mănânce omizi cu unt de iac în Sikkim!

*

Chrystèle ar fi putut fi una dintre acele fete angelice la care profunzimea se combină cu vioiciunea. Pletele ei blonde conţineau atâtea

promisiuni! Luc trebuia să-şi toarne sentimentele într-o formă neterminată şi să aibă răbdare.

Chrystèle era gata să plece pe toate meridianele planetei. Avusese dreptate că acceptase să lucreze o scurtă perioadă la club, în timpul concediului, ca să-şi depaneze o prietenă. Luc şi cu ea se vor revedea la Paris, era sigură de asta.

Pe tăcute, Luc o chema pe femeia sugerată de Chrystèle, implora crisalida să elibereze fluturele închis în ea. Să iasă odată din cocon, să se realizeze!

Ea căuta un bărbat care să fie atât de diferit încât să nu-l poată nici atinge, nici epuiza. Îi trebuia distanţa asta pentru a tolera amărăciunea inevitabilei abandonări. Încă de la început, putea spune care va fi deznodământul unei relaţii serioase. Singura ei libertate consta în schimbatul detaliilor. Dar pentru aceste detalii, era gata de orice.

S-au despărţit la Saint-Moritz, pe un soare frumos, fericiţi că au ceva de comemorat, neplăcându-le întoarcerile care sunt o formă de fugă, ascultând amândoi la walkman acelaşi cântec al lui Christopher Cross, care le trimitea deja nişte impulsuri nostalgice.

Capitolul III
Iubirea neclară[6]

Era, aşadar, una din acele prietenii care nu supravieţuieşte vârstei adulte pentru că este întemeiată pe nerăbdarea şi pe gustul absolutului. Gabriel Dalbran şi Luc Chantôme aleseseră foarte devreme să nu aleagă, să rămână disponibili.

Multă vreme, amânaseră adevărata viaţă pentru mai târziu. Mai târziul sosise: adevărata viaţă nu venise la întâlnire. Au continuat ca înainte, prin compromis.

Era, aşadar, una din acele prietenii care supravieţuieşte cu mult peste vârsta adultă şi este alcătuită în cele din urmă atât din amintiri, cât şi din regrete. Luc şi Gabriel nu erau transfiguraţi: pur şi simplu îmbătrâniseră.

Se produceau pe scenă numai în duo, fuseseră supranumiţi „banda celor patru mâini”[7]. Diferenţa dintre virtuozi este fină, indiscernabilă pentru profani. Pe acest minuscul interval se făureşte totuşi o carieră, o reputaţie. De această superioritate dădeau dovadă când unul, când celălalt fără să-i acorde vreo importanţă: îşi subordonau orice ambiţie în folosul tandemului lor. Şi nu ştiai pe care să-l dai învingător fiindcă nu ţi-i imaginai decât împreună.

Astăzi însă îi rodea inevitabila întrebare: „Cântă el mai bine ca mine?”

De altfel, nu începuseră ei să compună fiecare separat fără măcar să se mai ascundă?

*

Julia Niederberg îl obseda pe Gabriel. Mai avea bufe-uri de dorinţă pentru fetele văzute pe stradă, simţea că mai are de oferit rezerve de tandreţe inepuizabile, dar în spatele chipului lor, în filigran, recunoştea trăsăturile ei. Purta cu el o afecţiune în

suspensie care nu-şi găsea menirea, fiindcă i-o destina numai ei.

Gabriel îi trimisese lui Julia o ilustrată drăguţă. Ea nu-i răspunsese. Comisese oare o gafă?

În fiecare clipă, se alarma că legătura dintre ei a putut începe printr-un zâmbet pe o plajă. Cu aceeaşi uşurinţă, Julia putea agăţa un alt băiat, iar el găsea că este îngrozitor ca o pasiune să fie determinată de o nimica toată. O privire, un semn abia schiţat, iată sursele iubirii: o scurtă ciocnire între întâmplare şi afinităţi.

A cumpărat cântecele pe care dansaseră în Tunisia. Majoritatea erau melodii anglo-saxone, deseori insipide, dar care aveau darul de a o resuscita pe ea prin cascadele lor de acorduri şi tremolouri. A mai achiziţionat şi un disc al lui Oum Kalsoum ale cărei tânguiri dădeau acestui palmares o notă insolită. Ascultând aceste voci ale unei fericiri simple dar totuşi delicioase, retrăia la nesfârşit orele somptuoase din prima lor noapte.

Venea însă momentul în care, ascultate mereu, i se acrea de ele. Bagatelele astea îşi arătau mizeria: lumea îşi pierdea strălucirea, trecutul era mort de-a binelea. Nu, Gabriel nu suporta să se mulţumească cu tainul inconsistent al amintirilor.

Luc se bucurase atât de mult să-şi revadă prietenul! Fără să vrea, se pomenise foarte repede jucând rolul unei urechi complezente. Făcuse bine că se întorsese: cui altcuiva ar fi putut Gabriel să-i mărturisească faptul că iubirea este un cuvânt tocit, uzat de atâta întrebuinţare, că te simţi cu atât mai singur cu cât ai simţit promisiunea înşelătoare a unei fuziuni? Luc nu reuşea niciodată să creadă în necazurile lui Gabriel; după o oră de monolog, tranşase:

— După mine, faptul că am iubit mai multe femei face caducă afecţiunea pe care i-o purtăm fiecăreia. Din ziua în care spui „te iubesc” la mai mult de două persoane, devii papagalul propriilor tale sentimente.

Gabriel n-a răspuns acestei sfidări, ba chiar a spus: „Ai dreptate”, când a sunat telefonul.

Era Youlia. Julia? Ei da: găsise că ilustrata lui era „telizioază”. Niciodată n-ar fi crezut că el îi va „scria”. Mai avea şi-acum chef s-o vadă? Venea la Paris peste o săptămână. „Tacord?”

Gabriel radia de bucurie.

— Luc, nu-mi vine să cred, nu visez, eşti martor şi tu, mi-a telefonat.

— Fericitule. Şi tu care te plângeai. Cel puţin tu eşti iubit.

— N-a spus asta: vrea doar să viziteze Parisul.

Cu ce viteză trecuse Gabriel de la jale la bucurie! Luc a îndrăznit atunci s-o evoce pe Chrystèle. Gabriel se prefăcuse că-l ascultă cu o profundă atenţie – poseda arta de a nu te asculta uitându-se fix în ochii tăi, un obicei păstrat din liceu – şi şoptise:

— Ce prenume frumos! Crist, cristal, clitoris şi pe deasupra aripi[8]! Brunetă sau blondă?

Luc, pretextând că are de făcut un drum urgent, ieşise deja.

*

De când se întorsese la Paris, Luc o reîntâlnise. Era singur, serile erau lungi. O va părăsi curând: mâine sau poimâine.

Spre uimirea lui, relaţia a câştigat repede în intimitate. Chrystèle se ataşa de el, îşi îngăduia să aibă anumite familiarităţi exagerate. O tolera, dar n-o invitase cu braţele deschise. Să nu uite asta!

Luc oscila încă între entuziasm şi perplexitate. Desigur, ea avea banalitatea chipurilor de îngeraş pe care le vezi agăţate prin bisericile de ţară; dar cum să nu-i laude prospeţimea tenului, trandafiriul de pe obraji care-i dădeau părului o strălucire suplimentară? Avea un fel adorabil de-a roşi, mai ales când făceau dragoste: devenea o mică centrală termică, o bijuterie din mărgean. Ca nişte faruri de

poziţie, pometii îi reflectau şi cea mai mică emoţie printr-un bufeu de roşeaţă. Trebuie că fusese o puştoaică tulburătoare, cu o mutrişoară rotundă şi nişte ochi ca luna.

O chema Chrystèle Croissant[9], iar tatăl ei ţinea o patiserie la Evreux. Imediat, omologia asta pe Luc l-a încântat: şi i-a închipuit pe Domnişiara Saucisse (= cârnat) având un tată mezelar, pe Domnul d'Entrecote (= de antricot) ocupându-se de o măcelărie, pe Doamna Fusible (= siguranţă electrică) lucrând în domeniul electricităţii. Chiar pe el l-ar fi putut chema Domnul Fadiese (= fa diez) sau Loctave (= octava). E în firea lucrurilor ca oamenii să fie numiţi după meseria lor. O asocia pe Chrystèle cu nişte cântece de copii, cu numărătoarea cu „Doamna Tartina", şi credea că poate regăsi în ea mirosul de cacao şi de cremă de vanilie. Sărutând-o, mozolind-o, îşi închipuia că-şi înfige dinţii într-o brioşă caldă şi găsea că e un lucru frumos ca fericirea să fie asociată cu o senzaţie de desert.

Ai fi zis că, în ziua în care s-a născut, tatăl ei îi suflase peste obraji un pic de făină ca să le albească pielea; ar fi putut jura că avea sângele alb ca un pârâiaş de făină. Şi totuşi, dacă se uita mai bine la ei, pistruii de pe nas îi dădeau un aer de fragilitate anemică. Cu o bărbiţă şi două coarne, ar semăna cu o căpriţă!

Dar degetele ei! Luc le acorda o delectabilă stângăcie, ca să le transforme apoi în cârlige roşii, congestionate. Nu-i plăcea cu adevărat în ea decât semnul vaccinării, căpşuna din susul braţului ei gol.

Se mira că el o contemplă aşa minute în şir fără să scoată o vorbă, râdea de felul lui de-a pronunţa Chrystèle Croissant insistând pe aliteraţia *cr* care-i evoca, zicea el, o coajă de pâine sfărâmată cu dinţii. Ea voia să iubească pentru a imita; şi imita pentru că iubirea era pentru ea o poartă deschisă spre nişte cunoştinţe de obicei ascunse. O atrăgeau

numai fiinţele care pot îmbrăţişa cele mai vaste experienţe şi sunt nişte revelatori, aproape nişte alchimişti apţi să destăinuie elementele unei iniţieri. Iată de ce nu spera ca Luc s-o iubească la rândul lui: nu aspira la altceva decât la a se cuibări în braţele lui şi a-l asculta vorbind.

*

A sosit într-o dimineaţă de septembrie, aureolată de o lumină blândă. Oraşul, clima, anotimpul se coalizaseră ca să-i ofere lumina aceea special cernută pentru ea. Sfârşitul verii, atât de frumos la Paris, le dădea carafelor de vin o strălucire de giuvaeruri, colora faţadele imobilelor. Nici măcar castanii nu lăsau să le cadă frunzele, tocmai pentru a prelungi iluzia.

Julia a transformat toamna aceea în primăvară. În primele zile, Gabriel a fost parcă hipnotizat şi n-a văzut-o, atât de mult îl zăpăcea. Chipul ei i s-a părut un miracol optic permanent. Fără vălul înşelător al bronzului, a găsit că-l intimidează şi mai mult decât în Tunisia. Era o fiinţă-semn, nu încăpea nicio îndoială în privinţa asta, figura ei angelică exprima aspiraţia către cer, puritatea.

Stă în picioare, doar cu lenjeria de corp pe ea, cu umerii goi, şi cu sandale în picioare. Un tricou mulat pe bust îi coboară până la jumătatea pulpelor. La gândul că va profita de aceste bogăţii, pe Gabriel îl trec fiorii. Rămâne stupefiat de dezinvoltura, tinereţea şi carnaţia ei de copil. În jurul ei există o aură persistentă: prezenţa tuturor femeilor pe care le-ar fi putut întruchipa şi le-a înlăturat, dar care fac totuşi parte din ea. Este o sculptură din zăpadă de un alb care îl orbeşte.

Îi mângâie pielea cremoasă, hrănită, scăldată de alte creme, lapte curgând din lapte, cărnuri catifelate ale căror rotunjimi îl răscolesc. Picioarele de o vigoare uimitoare îi pun în valoare

talia înaltă. Posedă ambiguitatea proprie fetelor atletice care suprapun robusteţea şi volumele, forţa şi abundenţa.

Mai ales cuibuşorul dintre picioare este blond veritabil. Gabriel vede în asta un semn de onestitate, o fidelitate faţă de etica protestantă care porunceşte să nu trişezi. Blăniţa de sub pântece îi aminteşte de marmotele din Alpi, hibernând în vizuinele lor până la primele zile frumoase de primăvară. Fundul are prospeţimea, catifelarea unui fund de bebeluş. Fesele, despicate în formă de semilună cu o jumătate palidă şi alta aurită, reproduc Nordul îngheţat şi Sudul luminos din ţara sa. Naţionalitatea îi coboară până la asemenea detalii: poartă, înscrise pe trupul ei, relieful, vegetaţia, culorile Elveţiei.

Îi place scriitorul Max Frisch, moda în negru şi alb, ritmurile afro-cubaneze. Afirmă valorile complice ale igienei şi bunei dispoziţii, se spală pe dinţi după fiecare masă, în permanenţă arată bine la faţă asemeni cuiva care trăieşte în aer liber şi ia un mic dejun complet. Râde mereu, se mişcă la cel mai mic impuls, pune rafinament în cele mai simple gesturi. Dispune de favoruri contradictorii: înaltă, dar destul de scundă ca să fie luată pe genunchi; străină, dar destul de savantă ca să poarte o conversaţie în franceză; curioasă, dar nu până la pedanterie. Este Heidi[10] pierdută în oraş şi încântată că s-a pierdut.

Când pleca fără Gabriel ca să viziteze capitala, aceasta îşi expedia dublul ca pe un înger păzitor ca să-i deschidă calea să răzbată prin mulţime, să-i îndepărteze pe cei sâcâitori. La fiecare intersecţie, obliga maşinile să încetinească, improviza treceri de pietoni, presăra flori pe peluze şi-i punea pe traseu cloşarzi decenţi, şoferi amabili, poliţişti curtenitori.

*

Şi totuşi, pentru el ea rămânea un dureros secret. Era mâhnit că, după opt zile, n-o poate defini mai bine decât după primul ceas petrecut împreună. Degeaba ştia că dragostea adevărată este indiferentă la sentimentele iubitei, se temea că nu i se va plăti cu aceeaşi monedă. Julia practica arta complimentului cu parcimonie şi nu-i punea niciodată întrebări indiscrete despre viaţa lui.

Îl rodea nesiguranţa. Grăbit să o pună într-o ecuaţie, a disecat-o, i-a găsit defecte. Dar defectele o făceau mai enigmatică şi contribuiau la farmecul ei, aşa cum o spărtură subliniază şi mai mult perfecţiunea unei statui antice. Tumultului provocat de întâlnirea lor, îi opunea, în sinea lui, o imperioasă nevoie de claritate. Numai scurtele episoade pe care Julia le consacra treburilor zilnice îl linişteau. Pentru o clipă ea îşi pierdea poziţia ridicată şi atunci se putea apropia de ea, îi putea vorbi ca unei surori.

Îşi relua însă repede inalterabila ciudăţenie, redevenea o femeie propice punerii în scenă a tuturor incertitudinilor. Lui Gabriel îi era de-ajuns să-i audă timbrul vocii, felul ei de a ataca o frază, pentru a şti că nu era nici a lui, nici de aici. Şi din nou, visa s-o încadreze, s-o fixeze cu un bold ca pe o insectă, ca să înceteze să se mai mişte. De ce oare n-o iubea pur şi simplu aşa cum se iubeşte o fată care cere să fie ameţită, zăpăcită?

Îi elaborase un program încărcat, itinerarii baroce pe care înţelegea să le ducă repede la bun sfârşit. Voia s-o stupefieze şi s-o facă să păstreze despre Paris o amintire uluitoare. A ţinut s-o pună să străbată oraşul în sensul soarelui, să înceapă cu Place de la Nation şi să termine în amurg cu blocurile turn din cartierul La Defense. Dar încă de la ora unsprezece s-au rătăcit în împrejurimile pieţii Bastiliei, Gabriel a făcut băşici la călcâie, ziua s-a diluat într-o hoinăreală leneşă din terasă în terasă, iar soarele şi-a continuat singur drumul spre apus.

Căci, în locul ieşirilor în oraş, al dineurilor în locurile la modă unde o prezenta unor mondeni, unor celebrităţi, unor tipi linguşitori cărora le uita numele şi chipul, ea prefera de departe serile petrecute acasă.

Gabriel îi gătea mâncăruri pe bază de usturoi, verdeţuri şi unt, un deliciu pentru gură, dar un flagel pentru mirosul ei, după care se aşeza la pian şi-i cânta serenade.

Degetele îi alergau pe clape, se desfăceau ca un compas, se închideau ca nişte foarfeci, iar Julia le şi vedea umblându-i pe piele, transformând-o într-o claviatură de carne, o catedrală de culori şi de parfumuri pe care aveau s-o facă să răsune. Când romanţele şi valsurile îi aprinseseră urechile, se ducea la el, îi lua mâinile, i le punea pe ea, închizându-şi ochii.

*

Erau capul dublu al aceluiaşi corp şi trebuiau mereu să fie doi ca să alcătuiască unul. S-ar fi zis că sunt copii mici – aşa şi erau – grăbiţi să-l creeze prin prietenie pe fratele pe care nu-l avuseseră.

Locuiau la câteva sute de metri unul de celălalt, aşa încât nu puteau face niciun pas pe stradă fără să se întâlnească. Se vedeau la micul dejun luat adeseori în acelaşi bar, la cafeaua de după prânz, se reîntâlneau să lucreze împreună şi se întrezăreau seara, la cumpărături. Iar când, după o zi de lucru, se aşezau din nou la pian, atacau exerciţii ingrate, se consolau gândindu-se la celălalt care, la aceeaşi oră, se spetea pe aceleaşi game. Şi fiecare vorbea despre mine spunând „noi”.

Totuşi, de câteva săptămâni, întâmplarea nu-i mai aducea pe unul în faţa celuilalt şi, deşi vecini, ai fi zis că se evitau.

*

Apare o fiinţă. O fiinţă oarecare în toate privinţele. Te încurcă. N-ai nevoie de ea, dar nu mai vezi pe nimeni altcineva. Te mulţumeşti cu ea care devine o obişnuinţă. Luc se instalase puţin câte puţin într-o viaţă comună cu Chrystèle.

Uneori, dintr-o tresărire de energie, urmărea o trecătoare pe stradă; după aerul ei impenetrabil, închis, îşi spunea: „Oh, asta trebuie că nu e deloc îngăduitoare, inutil să-mi bat capul cu ea”. O lăsa să-i scape fără să regrete, aproape uşurat, ca să vadă că un pic mai departe o abordează un alt băiat şi începe să vorbească cu ea.

Fetele frumoase îl răneau, îndeosebi adolescentele cu picioare lungi, cu părul în vânt, schiţând în aer insesizabile dorinţe. Alături de înflorirea lor arzătoare, Chrystèle era doar o eboşă, un copil oprit din creştere. Şi atunci le scruta cu aviditate faţa, le găsea unele anomalii. Nu erau chiar aşa de frumoase: o grijă mai puţin!

O persoană ne place până ce detectăm în ea un detaliu care ne stânjeneşte. Şi sfârşim prin a nu mai vedea decât acest detaliu, întrebându-ne cum de nu ne-a izbit asta mai de mult. Luc a descoperit în acelaşi timp la Chrystèle mai multe lucruri care-l tracasau: buzele i se încălecau, îi plăcea să plescăie din ele şi întotdeauna cea de jos se ridica peste geamăna ei, acoperind-o. Mai era şi un început de bărbie dublă care se umfla de cum îşi lăsa capul în jos; şi pe urmă urâtul obicei pe care-l avea de a-i face cu ochiul de îndată ce spunea un banc.

Examinarea asta îl dezgusta. Ce-ar fi spus dacă şi ea l-ar fi decorticat cu aceeaşi minuţiozitate? Şi la el erau lucruri de criticat. Trebuia s-o ia aşa cum era. Dar fără să vrea, o examina din nou. Nu voia să facă parte dintre cei picaţi la examenul iubirii.

La ea totul evoca o feminitate latentă, un lut frământat de mâna unui artist obosit care adormise când lucra. Natura făcuse să crească un pic de materie apoi se retractase, zicându-şi că n-avea să

mai adauge încă o eroare la toate stângăciile existente, imediat însă Luc se corecta: într-o zi o să înflorească da, într-o zi o să devină femeie.

Chrystèle ţinuse morţiş să-i prezinte apartamentul ei, un fel de garsonieră la demisol mobilată după moda anilor şaizeci: draperii indiene, pernuţe de toate culorile. Pe pereţi, pe etajere tronau rămăşiţele unei copilării încă prezentă: gnomi, câini de porţelan şi, pe patul acoperit cu o cuvertură din mătăsică de Madras, un urs din pluş.

„Ăsta-i Poupou", i-a spus ea aproape scuzându-se şi i-au apărut două gropiţe în obraji.

I-a pregătit un dejun vegetarian: orez biologic fără sare, salată foarte puţin asezonată în care rămăseseră fire de nisip, un amestec de suc de ţelină şi de morcovi.

Nu voia totuşi o felie de şuncă? Luc a refuzat: se săturase. I-a vorbit mult despre cât de dăunătoare este carnea care te face agresiv şi-ţi otrăveşte sângele. Luc a fost de acord, neavând nicio părere asupra acestui subiect. În loc de cafea, l-a servit cu un ceai de verbină şi, cu ceaşca pe jumătate plină în mână, a aţipit.

Somnolenţa asta l-a surprins: nepăsare de fetiţă care se cufundă în somn sau ramolisment de cucoană bătrână care nu se mai controlează? Spre stupefacţia lui, a înclinat spre a doua ipoteză: se tasase pe scaun, un pic buhăită la faţă ca şi când o lentă metamorfoză avea să-i unească într-o singură bucată capul şi bustul.

Când s-a trezit, foarte jenată, s-a îmbrăcat în stewardesă. Chiar în seara acea zbura la Istanbul. Uniforma îi dădea un fel de autoritate impersonală care lui Luc i-a plăcut. A mimat pentru el gesturile de la bordul avionului, i-a dat şi i-a luat un platou imaginar, i-a verificat centura de siguranţă, l-a bombardat cu ocheade, l-a înnebunit cu pisicelile ei. A tras-o spre el. Ea s-a zbătut, l-a certat.

— Dar, domnule, unde vă treziţi?

I-a căzut în braţe, iar el i-a suflecat fusta cu frenezie.

— Terminaţi sau îl chem pe comandant!

În clipa următoare, Chrystèle era goală şi tot ce-l seducea pe Luc la ea, bluza albastră cu alb şi cu iniţialele companiei aeriene, taiorul cochet, zăceau pe jos. A reuşit să-i ia sânii slabi drept un piept opulent şi s-a cufundat în carnea aceea palidă.

Dă-i înainte, toate astea erau ceva trecător, trecea printr-o perioadă de dizgraţie. Dieta o să ia în curând sfârşit.

Pentru prima oară, Chrystèle l-a simţit ca pe un adevărat amant.

Venită numai pentru un week-end, Julia s-a simţit atât de bine încât a rămas două săptămâni. Voia să asiste la concertul dat de Luc şi Gabriel la sala Pleyel la sfârşitul lui septembrie. Cei doi prieteni se vedeau zilnic pentru repetiţii. Luc ţinea să înnoade un dialog. Gabriel îl contempla cu nişte ochi absenţi, nu relansa niciun subiect şi, o dată reglate detaliile tehnice, pleca, nici măcar nu bea o cafea cu el.

Cum putea fi atât de rece, cum se putea retrage la o asemenea distanţă?

*

În prima parte, au cântat *Sonata în re major* de Mozart şi *Dansurile ungare* de Brahms. Puseseră la punct o formă de recital la patru mâini invariabil. Începeau cu un clasic unanim apreciat, apoi urcau în timp până la o operă recentă care se apropie de atonalitate. Le plăceau aceste maratoane de-a lungul secolelor care recapitulau muzica occidentală.

Şi de data asta, de îndată ce au atacat, după pauză, primele măsuri din *Boul pe acoperiş* de Darius Milhaud, publicul a aplaudat această

schimbare de registru. Îi captaseră atenţia acestei creaturi docile, gata să te urmeze cu ochii închişi dacă ai strunit-o bine.

La început, Chrystèle s-a panicat. Să-i vadă pe Luc şi pe Gabriel înţepeniţi în frac, pe marginea abisului negru al sălii, cu pianele unul în faţa celuilalt căscate şi arătându-şi măruntaiele de metal, i s-a părut ceva necuviincios, aproape obscen. Lângă ea, Julia, căreia tocmai îi fusese prezentată, îşi muşca cu febrilitate buzele.

Mai întâi, Chrystèle n-a auzit nimic din *Sonata* de Mozart; îi auzea pe oameni tuşind, auzea scaunele scârţâind, iar rarele note care-i ajungeau la ureche îi păreau false. Se aştepta ca publicul să huiduiască, să fluiere, să izbucnească în râs, să iasă masiv din sală. Luc şi Gabriel au trebuit să înceapă andantele pentru ca ea să-şi dea seama că erau două miracole cu o tehnică impresionantă. Îl ascultase deja pe Luc acasă: aici totul căpăta o altă dimensiune. Asista la o performanţă ieşită din comun pe care niciun muritor, chiar şi după ani de antrenament, n-o putea susţine în locul acela.

Degete? Nu, douăzeci de diavoli în transă, douăzeci de fiinţe în plin sabat. La capătul unor mâini lungi şi flexibile, nişte degete care creau notele aşa cum un genni[11] creează obiectul dorit prin simplă voinţă, degete care trimiteau adevărate descărcări electrice în fildeşul clapelor şi ar fi făcut să cânte până şi un scrin.

Cei doi instrumentişti se completau de minune, abolind chiar şi ideea unei diferenţe între ei. Se întreceau în urbanitate, cu o egală fervoare, se ascultau, schimbau replici ca tot atâtea confidenţe pline de reţinere. Părul ţeapăn al lui Gabriel, coama buclată a lui Luc sfârşeau prin a se contopi la unison. Şi nu mai vedeai decât un singur profil dotat cu patru manşete imaculate care sclipeau suspendate deasupra claviaturilor. Din cercul lor fermecat, Chrystèle va fi pe veci exclusă. Cât îi

invidia pe bărbaţii care îşi infuzează în viaţă anumite rituri şi se adună în frăţii complice!

Gabriel, pus la patru ace, perora. În seara aceea, îşi exagera efectele, dădea din cap, îşi exhiba degetele ca domnii care-şi bombează pieptul în faţa doamnelor şi le cuceresc. Luc avea impresia că, fără să-l asculte, coechipierul său îşi dădea osteneala ca pianul lui să-l acopere pe celălalt. „Pe legea mea, vrea să mă înlăture! Cum face de nu transpiră? Şi faţa asta pe care nu i se citeşte nicio oboseală!" Incontestabil, dragostea îl avantaja. Luc şi-a amintit ca de nişte palme de cele trei acorduri cu care voise să atragă atenţia publicului.

Imediat după concert, lumea va veni să-i felicite şi, ca de obicei, unii vor fi partizanii lui, alţii ai lui Gabriel. Adulatorii lor, chiar şi prietenii lor se coalizau ca să-i despartă. Insinuările alea constante cu privire la „locomotiva" duoului lor! Până acum, datorită diplomaţiei impresarei lor, Esther Lehmann, îşi reglaseră în mod amiabil problema redevenţelor, a dispunerii numelor şi fotografiilor pe coperta discurilor. Şi dacă s-ar putea împărţi totul, în afară de semnătură?

Deodată, când tocmai începuseră *Concertul pentru două piane* de Stravinski, s-a produs o pană de curent: întuneric beznă. O clipă de stupoare, apoi unul dintre pianişti reîncepe. Sfidează întunericul de parcă ar fi avut o lampă în vârful degetelor, iar aplauzele îi salută curajul. Julia şi Chrystèle îşi aprind în acelaşi timp brichetele ca un omagiu adus acestui pionier. Care dintre ei îndrăzneşte astfel să înfrunte noaptea? Oricare ar fi el, va fi sărbătorit, celebrat. Sute de flăcărui strălucesc, iar pianul continuă să freamăte.

Când revine lumina, lumea-l vede pe Luc în picioare, cu spatele la public, şi pe Gabriel zbătându-se la Steinway-ul lui cu reflexe acvatice, auditorii se ridică în picioare. Bravura, brio-ul amantului ei o dau gata, o fulgeră pe loc.

*

În culise, a fost mare afluenţă în jurul eroului zilei care le lansa admiratorilor lui vorbe de duh ca pe nişte confetti. Luc ştia prea bine că nu sala de concert este „arena sângeroasă”, ci cabina în care melomanii, odată cu elogiile, îţi lansează o săgeată otrăvită al cărei efect nu se stinge decât după luni de zile. Şi-a călcat pe suflet discutând cu haita voaiorilor, a şacalilor de tot felul, străduindu-se să facă o bună figură. Îi venea să fugă ca să şteargă ruşinea de a nu fi putut continua pe întuneric, ca să nu-i mai vadă pe toţi linguşitorii ăştia înghesuindu-se în jurul lui Gabriel; de pildă, pe colosul cu părul alb care l-a tras deoparte, i-a strecurat o carte de vizită şi i-a strâns mâna cam cu prea multă căldură. Dar ce mai aşteaptă ca să vină să-l salute şi pe el?

— Ăsta? E reprezentantul unei firme americane de discuri. O propunere de turnee, cred.

— Pentru noi?

— Poate; sau numai pentru mine.

— S.U.A.?

— Da, S.U.A. Fireşte, o să fac totul ca să vii şi tu.

— Fireşte.

Cina, luată în patru într-o braserie din apropiere, a fost un infern. Sub atitudinea prevenitoare a lui Gabriel, Luc presimţea o lovitură de pumnal.

E-atât de sigur de aureola lui şi ăsta, că se complace să declame poveşti defavorabile pe seama mea. Escalele mele la Aden şi Khartoum datorate lui Chrystèle: gata cu mofturile astea exotice! Îi urăsc pe călători. Şi elveţianca asta cu numele ei imposibil de pronunţat, cu accentul ei atât de tare. „Preoteasă a geniului germanic”, ţi-aş arăta eu ţie! Chiar stereotipul blondei. Adoraţia pe care i-o arată lui G. are ceva umilitor. E simplu, nimeni nu mai există decât el. Vulgaritatea procedeului cu care a trebuit el să şi-o ataşeze, să

se prezinte drept fiinţa ce-ţi scapă printre degete, insesizabilă, şi asta a mers! Dacă-ar şti ce-o aşteaptă! Uite-o şi pe Chrystèle cum pune întrebarea fatală: cum au ajuns să cânte împreună? A, nu, asta nu, nu în seara asta! Din fericire, G. eludează: conservatorul, concursurile internaţionale. Dar de ce tot înşiră anecdote „umoristice”? Aia inevitabilă cu Rubinstein pe care impresarul îl sfătuia să nu sară nicio notă fiindcă preţul biletului, foarte scump, le dădea auditorilor dreptul la toate notele. Şi aia cu interpretul polonez, al cărui duşman a retezat pe jumătate picioarele taburetului înainte de recital şi în plină *Appassionata* cade pe jos şi nu se mai ridică, în sensul figurat al cuvântului, de vreme ce chiar în ziua aia şi-a abandonat cariera. Şi ele se pun pe un râs! Şi-şi unesc dulcile lor glasuri ca să împartă cu dărnicie elogiile. G. îmi aduce un omagiu. Asta e, un premiu de consolare pentru cel învins!

Gabriel a făcut tot ce-a putut ca să relanseze conversaţia. Simţea cum se instaurează duşmanul de moarte al tuturor convivilor: tăcerea. Muţenia lui Luc a sfârşit prin a atârna mai greu decât veleităţile lor de a comunica. Avea să-i strice triumful.

S-a comandat şampanie. Când ciocneau cupele, a intrat pe neaşteptate în braserie un tip hirsut, dezgustător care a venit la ei să le cerşească un ban. Îl însoţea o duhoare îngrozitoare. S-a apropiat de Julia şi i-a răsuflat în nas.

Ea s-a tras înapoi, strâmbându-se. El s-a pornit să râdă răguşit, a apucat sticla de şampanie şi a ameninţat-o cu ea.

Luc s-a interpus şi l-a trântit pe jos. Tare l-ar mai fi lovit, dar au sărit chelnerii.

— Cum de pot lăsa să intre o asemenea otreapă?

— Ca să-ţi permită să fii cavaler, i-a răspuns Gabriel.

*

S-au despărţit surâzători, dar furioşi. Luc fiindcă nu şi-a putut ascunde ciuda, Gabriel fiindcă a trebuit să împartă ovaţiile cu Luc. A simţit dintr-odată că s-a săturat să mai fie flancat de dublul lui, să-i târască după el numele, ca pe o greutate legată de picior. Era vremea să zboare cu propriile-i aripi.

— Julia, ştii ce mi s-a propus astă-seară? Un turneu în zece oraşe americane la primăvară!

— Numai ţie?

— Numai mie. Impresarul american mi-a spus textual: „Darurile dumneavoastră se detaşează net de cele ale partenerului, vă mutilaţi posibilităţile cantonându-vă în pianul la patru mâini”. Formidabil, nu?

— Dar, Gabriel, ce fel de prieten eşti tu?

Mişto: Chrystèle îl găsise pe Gabriel „mişto” şi, în clipa în care ea a rostit acest cuvânt, Luc şi-a iuţit pasul. Calificativul acesta îl urmărea. Ea mesteca un chewing-gum în mod hipnotic şi mergea cu paşi mărunţi lângă el, trei pentru unul de-al lui. S-a împiedicat de o ridicătură a trotuarului, şi-a pierdut echilibrul, a fost cât pe ce să cadă. Da, să se-ntindă lată pe caldarâmul unsuros!

— Dă-mi mâna, că iar ai să aluneci!

— Nu pot, i-a răspuns ea cu o strâmbătură, mi s-au umflat mâinile de atâta aplaudat. Îţi dai seama, scumpule, aproape c-am făcut băşici pe palme pentru tine.

Şi i le-a arătat ce roşii erau. Luc şi-a spus în gând: „Între noi doi, e într-adevăr alianţa celor fără niciun grad, a celor obscuri”.

*

S-au întors acasă în zori, într-un moment nemânjit încă de zgomot şi fum. Deasupra acoperişurilor stătea suspendată un fel de aşteptare. Evaporându-se, noaptea lua cu ea cenuşiul faţadelor, lepra de pe străzi. Parisul făcea baie în azur.

După cină, dansaseră fără oprire într-un bar de noapte din Rive droite[12]. Trupurile frecate unul de altul, alcoolul, frumuseţea câtorva persoane întrezărite, în fine, focul din rărunchi stârnit de muzică i-au aruncat în stradă într-o stare de graţie, literalmente propulsaţi deasupra pământului. Au mers mult pe jos, dar ritmurile acelea exuberante îi purtau încă, nelăsându-i să se ducă la culcare. Au făcut dragoste în liftul unui imobil a cărui uşă de la intrare rămăsese întredeschisă. L-au blocat între etajele doi şi trei, dar tremura din toate încheieturile şi se izbea de pereţi. I-a alungat din el potaia portăresei, trezită devreme. Şi-au împărţit între ei o brioşă şi nişte cornuri la tejgheaua unui bistrou. Era ultima lor zi împreună.

Julia pleca spre seară şi Gabriel încă nu-i făcuse nicio declaraţie. Lăsa să-i scape oftaturi, îi şoptea fraze duioase în timp ce ea dormea. Se temea că se leagă prea tare, se temea şi că nu se angajează destul.

Îi era frică mai ales să nu fie prost primit. Chiar banalitatea vorbelor ce trebuiau rostite îl handicapa. Şi atunci a ales dezinvoltura: dacă ea îi râdea în nas, va putea pretexta că a fost doar o glumă.

Însă când să facă pasul cel mare, s-a oprit. Se luminase bine de ziuă şi lumina îl jena. Frica te împinge la mărturisiri: amanţii şi poliţiştii cunosc bine acest dicton. Dar tot frica te face să nu mărturiseşti. În cele din urmă, Gabriel a profitat de faptul că Julia făcea un duş ca să-i strecoare pe sub uşa de la baie un bileţel scris la repezeală. A aşteptat apoi o veşnicie, ea a venit în sfârşit cu

părul ud, lipit de cap ca o bonetă, cu bucata de hârtie lipită de obraz, s-a uitat la el şi l-a sărutat.

Braţele i se zbăteau în aer, crupa ba se retrăgea, ba se oferea. El putea să-i numere fiecare por de pe piele, cârlionţii încă uzi de pe ceafă, îi ţinea cu mâinile arborele umed al spatelui, umerii largi şi supli. Din pântecele ei urca un greu, un îmbătător miros de viaţă. El îi stârnea o furtună în mucoase, îi mângâia rotunjimile care aveau densitatea amforei, catifelarea mătăsii. Ea îşi ţinea pleoapele închise, privirea întoarsă înăuntru, savurând o fericire care nu trebuia ispăşită niciodată. Dar plăcerea aceasta, manifestată la câteva ore înainte de plecare, pe Gabriel l-a şocat. De pe buzele lui Julia, în loc de răspunsul aşteptat, se desprindeau numai gemete impudice.

A aşteptat să ajungă pe scara vagonului ca să-i spună: „Şi eu te iubesc”. Trenul plecase deja când el a reuşit să articuleze: „E adevărat?” Ei îi venea să plângă, dar tocmai se machiase şi nu voia s-o mai facă din nou.

În vreme ce trenul trecea de suburbii, ea a înţeles că neliniştea n-o va mai părăsi. Gabriel frânsese lejeritatea începutului. S-a supărat pe el că pusese capăt deliciosului suspans şi a regretat zilele fericite în care iubirea rămânea neclară.

PARTEA A DOUA

Capitolul IV
În calda ură a unei vechi prietenii

Şi atunci, totul s-a dat peste cap; luni întregi de jenă s-au cristalizat în jurul acelei pene de curent ca să-i disocieze pe Luc şi Gabriel. Au dărâmat singuri edificiul construit cu răbdarea de zece ani încoace.

Nu-i opunea nicio cauză sau credinţă incompatibilă. Practicarea artei îi sustrăsese de la experienţa injustiţiei, obişnuindu-i doar cu conflictele psihologice, cu bârfele din cercurile restrânse. Niciodată nu-i solicitase Istoria şi existau motive serioase să se creadă că aceasta va şti să rămână discretă până la sfârşit.

Trăiau într-un teritoriu aflat la adăpost de convulsii: doi mic-burghezi ai epocii de după război ale căror singure câmpuri de bătaie erau sălile bistrourilor unde îşi măsurau puterile în jurul biliardelor electrice.

Mizaseră puţin şi primiseră mult fără a risca nimic. Poate că succesul îi atinsese prea devreme, ca acele averi subite care îi surprind pe dezmoşteniţi şi-i doboară mai sigur decât sărăcia? Poate că laudele, contractele, vânzările confortabile îi dezaxaseră? Reuşita poposise peste ei ca porumbeii pe o statuie: porumbeii îşi pot lua zborul în orice clipă.

Acum fiecăruia îi venea gândul oribil că numai datorită lui avusese succes colaboratorul său. Numele lor mereu asociate le-au devenit odioase şi le-ar fi schimbat cu dragă inimă.

Odată stabilite toate acestea, ar fi trebuit să se despartă. Dar prea mult din fiecare se întipărise asupra celuilalt. Jocul pe care-l practicau odinioară, să-şi schimbe între ei numele de familie, să se numească Gabriel Chambran şi Luc Daltome, devenise realitate. Simţeau mânia, angoasa a doi indivizi care vor să se despartă pentru că totul îi

apropie. Niciodată nu este plăcut să te afli în dezacord cu o persoană dragă. Dar cel mai grav este să cazi de acord cu ea asupra tuturor lucrurilor. În momentul în care voiau să se distanţeze unul de celălalt, descopereau că sunt întru totul asemănători, ba mai rău, interşanjabili.

Când Esther Lahmann, impresara lor, a primit de la Luc şi de la Gabriel un telefon indicându-i că încetează să mai lucreze împreună, l-a convocat imediat pe directorul casei lor de discuri şi i-a pus o singură întrebare: pe care pariem?

*

Gabriel sperase să-şi dobândească liniştea destăinuindu-se lui Julia. Zonele de umbră se înmulţiseră.

Femeia asta îi intrase în viaţă, îşi extinsese influenţa, îşi ţesuse pânza de păianjen şi acum plecase! Fantoma ei bântuia apartamentul, dormea în pat, ieşea din bucătărie. Rănile făcute de ea în timp ce s-au iubit se cicatrizaseră, dar el le deschidea cu unghiile pentru a-şi perpetua în propria-i carne urmele trecerii ei. Îmbrăţişările, fericirea celorlalţi amanţi văzuţi pe stradă îl răneau acum: ar trebui interzise asemenea efuziuni în public!

Ce prostie făcuse să caute o inimă la 600 de kilometri de el!

Atunci, ca să-şi umple zilele în care el se afla departe, Julia şi Gabriel şi-au trimis prin poştă casete înregistrate. El a iniţiat-o în capodoperele pianului, a făcut-o să-i cunoască pe creatorii şi interpreţii lui favoriţi. În schimb ea, pentru că îi plăceau cântecele care zgândăresc melancolia, l-a îndopat cu cele mai celebre duete de *soul music* în care bărbaţi şi femei îşi deplâng despărţirea, dar se şi îmbată cu ea.

Gabriel absorbea cu încântare şlagărele astea care ţi se urcă la cap, în timp ce Julia se iniţia în matematica fericită a unui Bach, în performanţele cromatice ale unui Liszt. Curând şi-au ales câteva bucăţi fetiş; astfel, în cea mai inocentă profanare, Aretha Franklin s-a încrucişat cu *Variaţiunile Goldberg,* sonatele pentru vioară şi pian de Mozart l-au acompaniat pe George Benson, Marvin Gaye a străbătut *Nocturnele* de Chopin.

Tristeţea lor, fiind sublimată într-o artă, li se părea mai uşor de suportat. Ascultarea acestor obiecte sonore însemna delestarea de celălalt, păstrarea doar a celei mai subtile chintesenţe din acesta. Credeau că au găsit ecuaţia care le rezuma, le exalta legătura; iar cântecele de jale şi de leagăn deveneau astfel un motiv de bucurie: apropiindu-i, îi consolau că nu sunt împreună.

Gabriel îi promisese lui Julia să-i pună pe note accentul ei de elveţiancă alemanică: cu ea franceza devenea o limbă improbabilă, minunat de obscură, asemenea valizelor cu fundul dublu sau triplu ale căror ascunzători par inepuizabile. N-o vorbea, o fredona, în gura ei cuvintele se tamponau şi, eliberate de îndatorirea lor de a însemna ceva, alcătuiau nişte aglomerări surprinzătoare.

Gabriel celebra în ea naţionalitatea diferită, cealaltă cultură. Relaţia lor, sfidând armonia care există între compatrioţi, se clădea pe disonanţă. Îi era cu atât mai apropiată prin inimă cu cât era mai îndepărtată prin geografie; nu împărtăşeau aceleaşi peisaje, dar făceau din această deosebire puntea care-i unea.

Ea era idealul strălucind dincolo de orizontul lui obişnuit, o aureolă cu o lumină pe care o împingea departe, dincolo de Elveţia; îi va aduce ca zestre toate provinciile din Europa Centrală, marile patrii ale muzicii occidentale. Gabriel aduna rădăcinile lor şi reuşea să dilateze cuplul format de ei la dimensiunile unui continent.

Dar când, noaptea, se aflau singuri, fiecare în patul lui, răsucindu-se când pe o parte, când pe alta, nu mai erau decât doi indivizi fără o lume în spatele lor, fără tradiţii, doi indivizi pierduţi unul fără celălalt.

De fapt, diferenţa aceasta, lăudată la modul liric de Gabriel, această miraculoasă disimetrie îl rodea. Cu atât mai mult cu cât, în materie de străinătate, cu Julia nici că se putea ceva mai bun: Elveţia! Prietenii lui plecau în Orient, străbăteau Africa, Amazonia. El alegea ţara ceasurilor cu cuc şi a funicularelor!

Deşi părea derizorie, situaţia lui era totuşi cumplită. Iubea o femeie despre care putea spune că, involuntar, doar prin absenţa ei, îi făcuse mai mult rău decât toate celelalte.

— Fii fericit că suferi, râdea de el Luc. Forţa cuplului vostru se trage din aceste oprelişti. Dacă vă alăturaţi prea repede, o să vă pierdeţi şi n-o să rezistaţi clarităţii vieţii cotidiene.

Luc era invidios până şi pe suferinţele prietenului său, faptul de a te chinui pentru o femeie părându-i-se un privilegiu demn de invidiat.

Câteva săptămâni mai târziu, nemairezistând, Gabriel a luat trenul până la Basel. Întreaga lui fiinţă era atrasă spre micul punct de pe hartă care săpa un gol vertiginos în inima Europei.

Timp de câteva ore interminabile, estul Franţei şi-a înşirat urâţenia oraşelor de garnizoană. În compartimente, o mulţime de recruţi, raşi în cap, îşi etala mizeria.

În fiecare gară se dădeau lecţii de iubit: fetele plângeau plecarea logodnicului lor la armată, perechile se desfăceau, se certau, totul îi vorbea lui Gabriel despre jurămintele călcate, legămintele rupte. Nu fără o anumită spaimă ajungea el pe teritoriul lui Julia, temându-se să nu fie deposedat de trecutul acesteia, de afinităţi pe care le ignora.

A trecut frontiera aşa cum sari un pârâiaş şi mai întâi a văzut laboratoarele farmaceutice: intra într-un univers prins într-o cămaşă de forţă chimică. Aproape că s-a mirat că nu li se dă călătorilor care sosesc nişte pilule de dezinfecţie.

A fost însă încântat să găsească Elveţia atât de conformă cu ideea lui despre ea: case cochete, grădini dichisite care contrastau cu mediocritatea oraşelor franceze Mulhouse şi Saint-Louis. Ea îl aştepta şi, imediat, Gabriel a ţinut în braţe Elveţia, tot ce avea Elveţia mai bun.

Julia a fost fericită să-i arate şi să-l facă să atingă lumea ei. El trebuia să vină aici ca să îndrepte asupra existenţei ei privirea celui care avea poate să-i pună capăt.

Dintru început, a apreciat Basel-ul care avea curajul de-a fi atât de helvetic când frontiera era doar la o aruncătură de băţ. Primele ore şi le-a petrecut în căutarea hotelului în care se refugiaseră Franz Liszt şi Marie d'Agoult.

Julia locuia în cantonul vecin, într-unul din acele sate atât de liniştite încât Istoria nu îndrăzneşte să treacă prin ele de teamă să nu se rătăcească. L-a prezentat familiei, surorii ei, blondă ca şi ea, zveltă şi a cărei asemănare cu Julia l-a tulburat. Pe vechiul pian care tocmai fusese reacordat, a trebuit să se conformeze ritului şi să-şi dovedească talentul.

Julia studia la Basel marketing-ul şi comerţul. Seara, Gabriel i-a întâlnit pe câţiva dintre prietenii ei, tineri de familie bună pe care gura lumii îi credita cu două calităţi: arta de a excela la schiat şi de a câştiga mulţi bani. Aceştia s-au uitat la el ca la un specimen deosebit, un artist, şi i-au comentat răspunsurile în dialectul *switzer-deutsch*[13] în care toate cuvintele scârţâie, te zgârie la ureche şi uneori amintesc de trecerea unei căruţe pe caldarâm. Julia şi-a muşcat mâinile că a pus în contact aceste două planete. Printre ei, Gabriel era

vulpea rătăcită printre rumegătoare, iar ei i-a fost ruşine că trece de partea vulpii.

Cu ea a cunoscut farmecul nebun al satelor elveţiene toamna, boltele de viţă sub care poţi bea vin alb abia făcut, poţi savura un buture de căprioară cu afine, cătunele copleşite de linişte în care doar susurul unei fântâni este de ajuns pentru a-l distra pe călător, fanfarele cu alămurile lor vesele, torentele cu pălăvrăgeala lor de copii limbuţi.

Au petrecut două zile ghiftuindu-se cu lucruri simple precum o privire sau o atingere, două zile tulburate de iminenţa sfârşitului lor. Între ei, superfluul lipsind, necesarul a devenit un lux[14]. Întrevederea odată terminată, detaliile trecute sub tăcere le-au revenit în minte, deschizând noi prăpăstii, noi enigme. Şi fiecăruia i-a părut rău că n-a simţit la celălalt aceeaşi urgenţă ca a lui. Toate îi despărţeau: meseria, naţionalitatea, felul de a iubi şi suferi.

*

Din fericire, rămânea Luc, dublul şi fratele lui. În iubire ca şi în prietenie nu întotdeauna viaţa comună este lucrul cel mai lung, ci ruptura; sau mai degrabă momentul care desparte dorinţa de a o rupe cu cineva de ruptura efectivă. Degeaba îşi tot făceau reproşuri, Luc şi Gabriel nu erau pregătiţi să divorţeze. Durerii de a fi supăraţi unul pe celălalt i se adăuga necazul de a nu putea tăia legătura. Nu vor mai cânta împreună, dar încă îşi împleteau durerile. În perioadele de depresie, la celălalt se ducea fiecare ca să-i ceară un sfat şi o alinare.

Puţin câte puţin, totul a devenit pentru ei obiect de concurenţă: munca, banii, chiar şi sănătatea. Uneori îşi luau pulsul ca să ştie care bătea mai încet şi deci care dintre ei doi avea o şansă să trăiască mai mult. Consacrau eforturi patetice să se

distingă, dar socoteau aceeaşi tentativă din partea celuilalt drept ofensatoare şi rizibilă. Dacă îşi descopereau un obicei comun, îl repudiau imediat! Ceea ce îi despărţea era o nimica toată: pe acest nimic au construit o fortăreaţă. S-au încăpăţânat să-şi adâncească divergenţele şi, tot căutând o plagă, au sfârşit prin a provoca o rană.

Fără să fie cu adevărat cunoscuţi, începeau să se bucure de un mic renume: îşi smulgeau aceste fâşii de glorie ca doi câini care se bat pe un os.

Executaseră împreună părţi enorme din repertoriul la patru mâini. L-au abandonat de pe o zi pe alta şi s-au angajat într-o competiţie fără milă; acum voiau să triumfe ca solişti şi să reuşească separat în domeniul creaţiei. Dar, în loc să compună fiecare pentru sine, s-au apucat să compună unul împotriva celuilalt, împotriva trecutului lor comun pe care-l detestau. Din disensiunea lor au făcut o adevărată cruciadă.

Se terminase galopul lor amical pe claviatură. S-au re-convertit în grabă. Luc s-a specializat în moderni, Gabriel a ales epoca romantică. Asta le lăsa încă o imensă latitudine. Abia fixate opţiunile acestea, le-au întărit prin argumente de autoritate cu atât mai irefutabile cu cât aveau puţin de a face cu estetica. Cearta lor se întindea până şi asupra secolelor şi contamina tot ce atingea.

Cu toate acestea, dezacordurile rămâneau un mijloc de a se înţelege. Decât să se atace frontal, se criticau pe lângă terţe persoane. Aveau nevoie să-l bârfească pe celălalt cu condiţia ca bârfa să rămână apanajul lor. O clauză implicită le cerea să rămână stăpâni exclusivi pe blamare sau pe elogiere. Se asasinau, dar o făceau cu curtoazie şi în anumite condiţii.

Au ajuns de râsul apropiaţilor lor care încurajau această poftă de discordie şi colportau dinadins unele false informaţii de la unul la altul din plăcerea de a-i înfunda. Deseori Luc şi Gabriel, păcăliţi de aceste bârfeli, se trezeau că propagă

fără voia lor aceleaşi opinii politice, că cinează în aceleaşi restaurante, îmbrăcaţi cu aceleaşi haine, furioşi din nou că sunt prinşi în capcana similitudinii lor.

Încă din vremea aceea, s-au prezentat noi candidaţi la funcţia de prieteni de suflet. Luc a reţinut doi melomani austeri care-l urmau ca nişte umbre încă de la început. Gabriel s-a împrietenit cu nişte băieţi mai tineri, petrecăreţi care-i împărtăşeau gustul pentru libertinaj. Dar şi unii şi ceilalţi nu reprezentau, fiecare în genul lui, decât o singură tendinţă a celor doi muzicieni. Aceştia nu găseau cu niciunul dintre nou-veniţi fuziunea fără rezerve care existase între ei. Pretendenţii maimuţăreau osmoza care dispăruse.

*

Lui Luc, cu care se vedea cam o dată la cincisprezece zile, Gabriel îi povestea ce mult îl speteau întrevederile cu Julia. Aceasta arbora un zâmbet mereu egal, el se prefăcea că este dezinvolt şi amândoi se pedepseau cu indiferenţa lor. Aveau nevoie de semne, de dovezi evidente, se scrutau cu lupa, înălţau nişte fleacuri la rangul de drame.

Luc îl sfătuia să nu se înşele din exces de neîncredere, aşa cum alţii se orbesc din credulitate.

Şi, la rândul lui, îi împărtăşea scepticismul său. După cina de după concert, aşteptase opinia asociatului său despre Chrystèle. Perioada probatorie în care stai agăţat de judecata celorlalţi ar fi putut dura la nesfârşit dacă, la capătul răbdării, nu i-ar fi cerut părerea. Gabriel, care o găsise pe Chrystèle foarte ştearsă, a decretat că e drăguţă, surprinzătoare, plină de viaţă. Luc n-a crezut nimic din toate astea.

— Ştii, are obiceiurile ei, adorabile desigur, dar care mă obosesc. De pildă, îmi telefonează din te miri ce: şi-a cumpărat o masă din stejar şi nu ştie

în ce direcţie să o aşeze; i s-au dat nişte adrese de restaurante din New York: nu cumva le cunosc?

— Şi aşa îţi împărtăşeşte viaţa ei zilnică: ce e rău în asta?

— Da, dar e plină de ea, se descrie ca pe o persoană unică, cu o grămadă de contradicţii, un caz depinzând cel puţin de o psihanaliză aprofundată. E vegetariană, dar nu-i displace o friptură bună la grătar: nu-i ciudat? E timidă, dar capabilă uneori de demersuri îndrăzneţe. Câtă bogăţie interioară! Îi trebuie mereu să se destăinuie la nesfârşit, să se clarifice. Se speteşte tot povestindu-şi prăpădita ei de existenţă.

— Are nevoie să se revalorizeze în ochii tăi, poate că o intimidezi.

— Poate. Ca să se pună în valoare, e gata de orice. Uite, călătoriile ei. Asimilează faptul de a călători cu un titlu de nobleţe, cu o rentă de superioritate. Speră că ţările vizitate vor depune mărturie despre inteligenţa ei, că se va răsfrânge asupra ei ceva din prestigiul oraşelor cosmopolite.

— Îţi atrag atenţia că şi noi suntem la fel, cu singura deosebire că noi exprimăm asta cu mai puţină naivitate.

— Şi pe urmă are defectul oamenilor cu o cultură superficială: citează nume, le flutură în aer ca pe nişte amulete. La ea dorinţa de a se instrui degenerează în manie. Nu învaţă, ci piratează informaţii, petrece zile întregi ca să mi le smulgă. În fiecare clipă trebuie să o fac pe institutorul. În cap are un adevărat carnet de luat notiţe: la muzeu, reţine pe de rost numele pictorilor cu data naşterii şi a morţii. La fel cu filmele şi cărţile: înmagazinează cunoştinţe în vederea nu ştiu cărei olimpiade.

— Are ambiţia să se cultive şi tu îndrăzneşti să te plângi?

Luc se enerva de obiecţiile lui Gabriel, înmulţea argumentele defavorabile.

— Ce mă oripilează cel mai mult la ea este felul ei pueril de a fi. Lexicul ei aparţine registrului unei creşe de copii. Cu ea n-auzi tot timpul decât „iubiţelul meu” în sus şi „iubiţelul meu” în jos. La telefon, când vorbeşte cu maică-sa, îi spune mereu „mămicuţa mea”. Cu toţii suntem „puişorii” ei. Vrea să se liniştească pe ea şi să mă domesticească pe mine prin virtutea unui adjectiv. Simt că devin o firimitură de pâine în mâna ei.

— Hai, lasă, sunt sigur că-ţi place asta! Sincer să fiu, prin portretul pe care i-l faci, o găsesc mai degrabă drăguţă.

— Drăguţă, da, aşa cum alţii sunt înalţi sau slabi.

— Atunci, părăseşte-o, dacă te calcă pe nervi!

*

Ceea ce Luc nu spunea la nimeni şi mai ales nu i-o putea mărturisi lui Gabriel, este că până şi în timpul coitului Chrystèle îl agasa. La multe femei, sânii sunt nişte boboci de trandafir care-şi desfac petalele de îndată ce-i săruţi. La Chrystèle, cădeau depărtându-se şi fiecare se uita înspre partea lui. Când îi strângea în sutien, era ca şi cum ar fi băgat în cuşcă doi baseţi gata să muşte. Trăgea rânjind de sfârcurile lor ca să-i mai mărească.

De altfel, nuditatea ei nu-l emoţiona. Fiecare parte îşi ducea propria-i viaţă fără să-i pese de restul. Până şi sexul ei, „fofoloanca” ei, acesta era numele groaznic pe care i-l dădea ea, nu părea că se află acolo decât în conformitate cu legile anatomiei. Ai fi zis că este un obiect de recuzită închiriat pentru acea ocazie, o scoică rozulie grefată sub pântece.

În orice clipă, dacă din nefericire umbla gol, ea îl apuca de membru, îl trăgea ca pe un cordon de sonerie ca să-i reamintească îndatoririle. Căci cu ea precauţia naturii pentru a asigura supravieţuirea speciei trebuia reînnoită de mai multe ori: era

Bécassine[15] luându-se drept Mesalina. Luc intra în joc fără a mai cunoaşte înmuierile de la început, scoţându-şi din atitudinea lui detaşată o vigoare care-l mira şi pe el. Când Chrystèle juisa, era ca şi când ar fi suflat în supa prea fierbinte sau ar fi cântat la trompetă. Se convulsiona pe pernă şi Luc se temea să n-o vadă cum îi înghite fulgii. Îi sufla lui drept în nas şi necheza strident. Şi cu cât ea se ambala mai mult, cu atât el o bănuia că se preface. Luc se întreba dacă lui Chrystèle nu-i încolţise cumva în minte o ambiţie nebunească, aceea de-a fi femeie.

Doamna avea unele fantezii: dorea să se zbânţuie pe covor, pe masa din bucătărie şi mai ales pe pian; începea cu schimonoseli, cu zgândăreli şi-l trăgea pe ea cu forţa. După aceea, Luc găsea între clape fire de păr de la ea.

Mima în mod invariabil o sexualitate emancipată. Trebuie că i se spusese că aşa era la modă, că îndrăznelile de alcov îi vor conferi greutate! Câtă silinţă îşi mai dădea, îndeosebi când găsea de cuviinţă să-i înghită penisul în gură! Poziţiile ei erotice trădau o întreagă şcolaritate secretă.

Cu ea, cel mai mărunt echivoc căpăta un sens deşănţat. Dacă, din neatenţie, Luc o mângâia pe mână, sau în zona buricului, ea îi făcea cu ochiul, schiţa un zâmbet dintre cele mai seducătoare.

— Dacă mai continui, n-o să mă mai pot controla.

Unde auzise ea o asemenea frază? Orice ar fi făcut, obscenitatea n-o atingea, o proteja o pojghiţă de castitate. Luc nu înţelegea toate fasoanele astea pentru un mic dans al Sfântului Guy[16]. Scoate partea teatrală din voluptate şi ce mai rămâne din ea? Aştepta ca ea să-şi fi terminat criza de epilepsie şi şi-o rasolea şi el pe-a lui.

Actul carnal presupune bunăvoinţa amanţilor. Chrystèle utiliza aceste uniri pentru a spune cu

pielea ce nu îndrăznea să spună prin cuvinte. De aici îi venea fervoarea, pofta de a repeta înlănţuirile trupurilor ca pe un fel de a formula o mărturisire care nu-i trecea de buze.

Totuşi, într-o zi când se urcase vertical pe el, şi-a dat seama că Luc ţinea ochii deschişi, aţintiţi pe nuditatea ei. I s-a făcut ruşine şi, ca să scape de pupilele lui care o luaseră drept ţintă, s-a lipit de el şi a proferat fără să se mai gândească la ce spune:

— Te iubesc, ah, te iubesc!

Luc a sărit în sus. Profesiunea asta de credinţă în focul îmbrăţişării l-a scandalizat; era oftatul viscerelor care se înfruptă. Ar fi preferat o confesiune la rece, în calmul simţurilor, când totul este liniştit şi când, cu toate astea, inimioara palpită pentru tine. Ar fi preferat o tăcere absolută. Ea îi aruncase în faţă declaraţia ca pe un mototol de rufe murdare, ba mai rău, ca pe o creanţă: te iubesc deci îmi datorezi ceva. În ce angrenaj intrase?

A fost atât de uşurată că a vorbit încât i-a sugerat, apoi i-a pretins s-o posede din nou. A revărsat peste el o ploaie de vorbe dulci, o aversă de zahăr candel şi i-a repetat ca pe un refren:

— Oh, iubiţelul meu, iubiţelul meu!

Asta l-a înduioşat pe Luc mai mult decât voia el să admită. A avut un chef nebun să-i spună ceva duios. Chrystèle era fadă, dar avea o fadoare compozită care te exasperează şi apoi te emoţionează; din stângăciile ei ţâşnea uneori o graţie redutabilă. Cum de putea fi atât de banală şi atât de dezirabilă?

*

Gabriel trăia cu groaza unei greve a poştei, a neatenţiei factorului sau a relei voinţe a vreunui vecin. Julia şi cu el se bombardau cu scrisori şi vederi şi îşi închipuiau cu maliţiozitate cum

serviciile speciale fac o anchetă asupra volumului de corespondenţă brusc sporit între Basel şi Paris.

De cum găsea în cutia de scrisori o misivă cu timbru francez, Julia trecea printr-o clipă de angoasă delicioasă, se reţinea să o deschidă, îi mirosea cerneala. Urca în camera ei, punea plicul pe birou, îşi făcea o cafea şi numai atunci, cu precauţie, o deschidea. Cuvintele se îmbrânceau, se revărsau ca nişte fulgi de zăpadă pe foile de hârtie. Le parcurgea o dată ca să le perceapă tonul, le recitea cu atenţie, cu dicţionarul, căutând în acesta până şi termenii cunoscuţi, de teamă să nu-i înţeleagă greşit. Dicţionarul devenise intermediarul obligatoriu al iubirii ei cu Gabriel.

După cum era scrisul de aplecat sau de drept, după majusculele zbârlite, după literele prost rotunjite, putea spune dacă Gabriel redactase scrisoarea în grabă sau cu grijă. O ştersătură, o pată de cerneală căpătau valoarea unor simptome: oare ce căutase să ascundă? Dibuia anumite tăceri printre rânduri.

Sfârşea prin a învăţa mesajul pe de rost, îl compara cu cele precedente, şi-l punea sub pernă până ce sosea următorul. Uneori le recitea pe toate în ordine cronologică şi putea urmări evoluţia sentimentelor lui Gabriel aşa cum urmăreşti o dezvoltare muzicală.

În fiecare zi, dimineaţa şi seara, deschidea cutia de scrisori, se uita galeş la ea, îi mângâia fanta minusculă, inaccesibilă mâinii unor hoţi, iar acest obiect de metal strălucea pe perete ca divinitatea esenţială a casei.

Nu-ţi face griji: te iubesc. Formulat ca o îmbărbătare, sfatul acesta era zadarnic. Gabriel o lăsa să creadă într-o pasiune dobândită o dată pentru totdeauna. Julia n-avea încredere în conivenţa obscură dintre lirism şi minciună. De îndată ce o scrisoare se lăsa aşteptată, popula

această tăcere cu neliniştile ei, îşi reamintea frazele ambigue care o răneau ca nişte înţepături de ac.

Depărtarea sugera o perfecţiune furată: în lumina Parisului, activităţile ei din Basel păleau. Ducea aici una din acele existenţe previzibile, produse în lanţ de provincie, iar studiile pe care le făcea n-o mai solicitau. Se ruga ca un cataclism să unească Baselul cu Parisul, aceste două oraşe să se trezească faţă în faţă precum cele două maluri ale unui fluviu. Atunci, ca să se întâlnească, ar avea doar un pod de trecut. Şi îşi spunea: m-a întâlnit din întâmplare, m-a iubit din zăpăceală, o să mă părăsească din neglijenţă.

Gabriel se delecta cu greşelile de ortografie făcute de Julia. El n-ar fi fost în stare să le născocească, atât de mult purtau marca ei. Aştepta „noi veste" de la el în loc de noi veşti, îi săruta „poada" palmei. Era impresionat să primească cele mai frumoase strigăte de iubire într-o alterare a limbii lui materne: sintaxa care şchiopăta, verbele prost acordate erau dovada unui zid mereu în picioare, mereu depăşit. Aproape că i s-a tăiat respiraţia când într-o zi a citit: „Aparţin naţionalităţii bărbatului pe care-l iubesc. Heimatul[17] meu eşti tu. Numele tău este întipărit pe limba mea; aici sunt doar pielea trupului meu; numai prezenţa ta îmi dă carnea".

Aceste vorbe exaltate îi conturau statuia unui zeu şi se temea ca Julia, cu ajutorul scrisului, să nu făurească, singură în faţa foii albe de hârtie, o fiinţă ideală care n-avea nimic comun cu el.

Dar, şi pentru unul şi pentru celălalt, potolirea nu dura mult. După o jumătate de zi, cele mai nebuneşti declaraţii se ofileau. Le parfumaseră viaţa doar o clipă; alaiul de anxietăţi îşi reintra în drepturi. După acea joncţiune schiţată, se simţeau din nou singuri.

*

Iubirea procedează precum credinţa: prin convertire. Conferă gusturilor unui individ o putere de lege.

Fiecare în felul ei, Julia şi Chrystèle s-au iniţiat în muzica clasică; însă, în vreme ce prima nu-şi renega nimic din înclinaţii, Chrystèle începuse să consume fără măsură cvartete, concerte şi simfonii. Se îmbiba cu sunete, stătea cu walkman-ul până şi în baie, telescopa stilurile, genurile şi epocile, fiind sigură că astfel se va îmbiba în întregime cu Luc. Îşi fixase un scop extravagant: să recunoască înaintea lui orice melodie şi să-i spună cine a scris-o.

Îi cerea mereu să-i aducă veşnicele succese ale repertoriului clasic: inevitabila *Für Elise,* insuportabila *Sonată a lunii,* insipidul *Marş turcesc,* ridicolul *Păstrăv.* Fără a mai vorbi de *Adagio-ul* lui Albinoni, de *Canonul* lui Pachelbel, de *Anotimpurile* şi alte asemenea spanacuri pentru adunări ale societăţilor de binefacere. Lipsa ei de discernământ îl mâhnea pe Luc şi totuşi, pentru ea, căuta piesele muzicale cele mai îmbâcsite de sentimentalitate, cele mai siropoase.

Din ea, auzea doar un singur lucru: arată-mi cum să mă port în viaţă. Spune-mi ce să citesc, ce să gândesc, ce să fac. Era de-ajuns ca Luc să emită o părere că ea îi şi adopta punctul de vedere. În fiecare dimineaţă, el găsea în gura ei cuvintele pe care le rostise cu o seară înainte. Asta îl flata, dar îl şi copleşea.

Pentru Luc fiecare femeie este o uşă cu multe încuietori dincolo de care alte uşi se deschid spre nişte labirinturi întortocheate. Chrystèle este o uşă care dă spre un vid: dincolo de ea, se află o încăpere goală. Ea aşteaptă ca el să umple încăperea cu proiecte, cunoştinţe, maxime. Ea îi spune: totul îţi aparţine. Dar acest tot este un nimic.

Să te îndrăgosteşti! Oare câţi sunt cei care au vocaţia iubirii aşa cum ar avea-o pe cea a bricolajului sau a alpinismului? Pe aceştia nu-i seduci, se năpustesc ei asupra ta, au multă afecţiune de dăruit. N-o să fii niciodată decât pretextul înflăcărării lor: rolul acesta, unii l-au jucat înaintea ta, iar alţii îl vor juca după tine. Puţin le pasă ce eşti sau ce simţi. Trebuie să te iubească, n-au timp să te-asculte. După părerea lui Luc, Chrystèle aparţinea acestei rase de oameni.

Luc a înţeles funcţia îndeplinită de el în sistemul ei afectiv în ziua în care, cu ocazia unei cine la ea acasă, Chrystèle l-a prezentat unor prieteni.

Se aflau la ea un cuplu de educatori, două fandosite aparţinând aceleiaşi companii aeriene şi veşnicul artist, un bărbos slinos îmbrăcat într-un costum de velur uzat, un supravieţuitor al anilor ’60, care pretindea că scoate din chitara lui şi altceva decât nişte miorlăituri.

Dintr-un casetofon se auzeau, evident, *Focurile de artificii* de Händel şi *Meditaţia lui Thais* de Massenet. Toată seara, Chrystèle a dat dovadă de o locvacitate de coşmar; se amesteca în conversaţie, le tăia vorba celorlalţi, îl cita sau plagia pe Luc tot timpul. El o asculta, năucit, simţind din vorbăria ei un fel de voluptate nesănătoasă.

Ţinea neapărat să le spună cum o vorbeau alţii de bine: „X a flashat de tot pe mine” (la acest anglicism, Luc a fost cât pe ce să iasă din cameră). „A spus că degajez harismă extraordinară”. Pe bune? Nu se exprima decât prin locuri comune, piei moarte ale limbajului, clişee prinse de la televizor şi voia să le dea imaginea unei femei dinamice. Era nemaipomenită în arta de a face să se creadă că valorează mai mult decât pare şi că ascunde o altă personalitate, sălbatică, rebelă. Se sprijinea de Luc aşa cum un declamator de versuri se sprijină de marginea şemineului: şi îi tot da cu Luc în sus şi Luc în jos, Luc a spus şi Luc a făcut şi cu ce păcat că nu avem un pian. El era dovada

vie a ascensiunii ei pe scara socială, fetişul ei modern, trambulina ei. L-a copleşit cu elogii; era una dintre acele fiinţe care îşi laudă în mod sistematic alesul inimii ca să se convingă că a făcut o alegere bună.

Comedia asta îi reuşea, captiva auditoriul, o tânără înfiptă i-a spus:

— Ce norocoasă eşti!

După privirile pline de ură pe care i le arunca bărbosul, Luc a înţeles că acesta era amorezat de ea. Până şi Chrystèle avea curtezani! Amorezul a zdrăngănit trei acorduri pe chitară, bineînţeles refrenul atroce din *Jocuri interzise*[18]. Luc i-a făcut un compliment „de la muzician la muzician", iar omul pădurii a schiţat drept zâmbet un rânjet.

Când a plecat toată lumea, Luc a întrebat-o despre acest pretendent al ei. Da, ieşiseră în oraş împreună, dar asta era deja de domeniul trecutului. Chrystèle se întreba ce putuse să găsească la el. Era murdar, avea din đii îngălbeni đi, purta mereu acela o i costum tocit. Ar fi putut face din el ce voia, dar viza mai sus. Din bunătate, îi lăsase lui ini điativa rupturii. Tot ce-i mai acorda era să o invite la cină, oh, la un restaurant modest, era mereu lefter. A folosit cele mai o fichiuitoare cuvinte ca să-l demoleze şi Luc o asculta pe flecuşteaţa asta vărsându-şi fierea, scoţându-şi ghearele de mare tragediană.

De îndată ce găsea pe cineva mai slab decât ea, câte judecăţi veninoase! Astfel, ca şi el, ea căuta ceva mai bun, mereu mai bun. O persoană cu care ieşi în oraş te rezumă în întregime. Ea înseamnă: iată-mi forma optimă, bilanţul meu. Şi Luc aproape că s-a simţit solidar cu acest amărât pe care ea îl bârfea.

*

În mâinile amanţilor, telefonul este o armă redutabilă. Cum să nu abuzezi de ea? Telefonul a

înlocuit apariţiile, vocile cereşti, este prin excelenţă instrumentul zeului modern numit Hazard.

Gabriel se antrena acum să nu ridice receptorul prea repede. Se silea să lase aparatul să sune cel puţin de două ori, îşi lua o voce cât mai suavă şi lansa un vesel „alo”. Vai de cel care răspundea în loc de Julia: pisălogul respectiv se pomenea sub duşul câtorva replici glaciale. Fiecare ar trebui să aibă un fel de a suna personalizat.

Din cauza telefonului, Gabriel trăia într-un univers cu risc înalt. Existau două pericole: să nu fie ea, să fie ea anunţându-i o inoportunitate, o ruptură. De îndată ce răsuna telefonul dintr-o încăpere într-alta ca o limbă de ceas lungă şi ascuţită, îşi făcea cruce, îşi ţinea răsuflarea. Dacă mesajul fusese unul fericit, ciocnea cu receptorul, îl acoperea de sărutări, îl freca, îl lustruia, îi dădea strălucirea unei geme care sclipeşte pe masă.

Dar telefonul ucidea cuvintele, mima o proximitate pe care o dezminţea imediat. Să repeţi de două trei ori acelaşi jurământ fără ca gura să sărute sau ca braţele să te cuprindă în ele, însemna să transformi vorbirea în rutină. Erau nevoiţi să ia acele firicele de glas drept corpul întreg: relaţia dintre ei, suspendată de nişte răsuflări, risca să se extenueze, din lipsă de substanţă. Telefonul devenea calea ocolită a unei veşnice dezamăgiri.

Iar când ea nu-l suna, Gabriel se învârtea prin apartament ca un câine bătut, executa câteva acorduri la pian, deschidea fereastra, o închidea la loc, refuza până şi să se ducă la toaletă: zgomotul produs de trasul apei ar fi putut acoperi ţârâitul telefonului. Lumea întreagă se reducea la un aparat alb. Îl zgâlţâia, îl îndemna: la treabă, puturosule! Se ducea să verifice că era bine băgat în priză, ridica receptorul o secundă ca să audă tonul. Dacă trebuia neapărat să iasă din casă, mai stătea pe palier şi număra până la o sută. Pe stradă, ajungeau până la el soneriile îndepărtate ale unor telefoane:

asta era fără îndoială Julia care încerca să vorbească cu el; s-ar fi năpustit cu plăcere în birouri, în case particulare, strigând: „Pe mine mă caută, pe mine!”

Ca să reducă partea de aleatoriu, îşi cumpărase un automat la telefon. Când îl aşteptau mesaje care nu erau de la ea, se simţea şi mai nefericit. Cel puţin, înainte, îşi putea totuşi spune că ea telefonase în lipsa lui şi că avea să-l sune din nou. Dar pe automat se înregistra tot!

La drept vorbind, nimic nu-l putea alina. Se mulţumea să schimbe un inconvenient pe o bătaie de cap. Fie că-şi înmulţea semnele de dragoste, fie că nu, Julia era vinovată că nu era aici, cu el. Se temea ca ea să nu abuzeze de vorbele dulci care pentru ea n-aveau nicio greutate de vreme ce, oricum, tot nu le înţelegea! O clipă şi-o alunga din minte, dar în minutul următor revenea, urmărindu-l ca o idee fixă. Pentru că ea era departe, el devenise captivul ei!

Lângă ea, toţi cei apropiaţi lui erau nişte fiinţe insignifiante. Chiar şi noii lui confidenţi, prin sfaturile lor puerile îşi trădau frivolitatea. Şi Gabriel îşi închipuia cu groază ce va fi lumea fără Luc şi Julia: o lume de oameni neînsemnaţi în care raporturile umane ar suferi de o densitate mai mică.

Visezi la un chip şi chipul acesta te pedepseşte să te gândeşti la el. Gabriel trecea fără încetare de la adoraţie la mânie. Se metamorfoza într-un fel de fiară redutabilă, care tot geme, gata să lovească, întocmind mii de strategii ca s-o pedepsească pe străină.

Să iubeşti însemna pentru el să se înarmeze împotriva ei. Acumula coiturile de circumstanţă, interpunea între ei o mână de femei care să constituie un paravan. Dar nimic n-o împiedica pe Julia să-şi ofere şi ea o grămadă de bărbaţi şi atunci Gabriel nu mai avea chef să continue.

Ca să o atenueze, o îneca în generalităţi privind ţara ei, o remodela într-o tânără paşnică, neutră. Dar, vai, ce prost cadra ea cu asemenea deducţii!

Sau îşi închipuia că nu-i mai scrie şi nici nu-i mai telefonează. O s-o tortureze cu tăcerea lui. Dar la ideea că şi ea ar putea acţiona la fel, îi expedia trei scrisori într-o singură zi.

Ce contează, o să termine cu ea, o să facă scandal. Julia o să afle că în dragoste cerul nu este niciodată senin, că o catastrofă te poate lovi în cel mai neaşteptat moment; se mângâia cu acest gând până ce, îngrozit, temându-se ca, prin nu se ştie ce minune, Julia să nu afle de aşa ceva, alerga să-i telefoneze. Totul îl aducea înapoi, sub dependenţa stăpânei lui, ca un căţel certat care se crezuse leu.

Durerea îl făcea prost, intolerant, acrit.

Nici Julia nu putea trăi melancolia fără o nuanţă de agresivitate. Dar ea imputa suferinţa pe care o încerca mai mult situaţiei lor, decât lui Gabriel. Mama şi sora ei o tot presau să înceteze cu povestea asta ce lua proporţii enorme. Julia detesta să vorbească despre Gabriel cu părinţii; era ca şi cum şi-ar cumpăra o maşină; aceştia cântăreau, socoteau: e destul de bogat, cât câştigă? De altfel, pentru doamna Niederberg, „artist” însemna „lefter, desfrânat, parazit”. Iar cei mai buni prieteni ai lui Julia o puneau în gardă: de ce să-şi oprească studiile, să distrugă perspectiva unei situaţii bune pentru o iubire trecătoare?

*

În anul acela, cu două zile înainte de Crăciun, Luc şi Gabriel s-au dus la Geneva să dea un concert cu transcripţia lui Franz Liszt pentru două piane a *Simfoniei a Noua* de Beethoven. Acest angajament era fixat de şase luni, va fi ultima lor apariţie comună în public.

Au cântat mediocru. Gabriel se năpustea de parcă era grăbit să termine, Luc era lipsit de ritm şi de convingere, critica a fost rece, iar ei au văzut în asta confirmarea alegerii deja făcută de ei.

Luc a luat avionul ca să se întoarcă la Paris, Gabriel a plecat la Zermatt unde Julia îşi petrecea sărbătorile. În trenul care îl ducea la Brig, o fetiţă cu părul auriu transcria cu stiloul, în caietul ei, nişte poezii. Lui Gabriel i-a făcut plăcere să şi-o închipuie pe marea îndrăgostită desfrânată care zăcea în această copilă şi a crezut că o vede în ea pe Julia, şcolăriţă, încă neştiutoare de pasiunile care aveau să o agite.

Contrar prejudecăţii curente, lui Gabriel îl plăcea Elveţia, ţară care combină genurile latin, francez şi germanic pentru a alcătui o entitate în multe privinţe scutită de şovinismul marilor naţiuni. În mitologia lui personală, ea figura ca ţâţa Europei, răspândind asupra ţărilor vecine miere, ambrozie şi produse lactate. Bancnotele elveţiene, cu consistenţa lor fâşâitoare, neşifonabilă, cu prosperitatea lor palpabilă, spre deosebire de hârtia colorată a celor franţuzeşti şi de pânza mototolită a dolarilor americani, i se păreau că prezic stabilitatea uniunii helvetice. Julia făcea parte din acest ţinut al epocii de aur în care femei tinere şi frumoase zâmbeau la el: o paranteză de bunăstare şi senzualitate într-un univers pradă haosului.

Încă de la Brig, a început să ningă, norii au coborât până pe acoperişul vagoanelor, trenul cu cremalieră a fost înecat în măzăriche. Din ceaţă, se iveau, fantomatici, brazii copleşiţi de o povară albă. Semănau cu nişte groomi care purtau nişte pachete în tăcere: meseria lor era să strângă zăpada.

Gabriel a fost cuprins de o nervozitate iraţională: altitudinea, acest îngust cordon sanitar care desparte muntele de lumea impură a câmpiei, îl îmbăta.

În regiunile alpine, ascensiunea spre vârfuri este echivalentul autostrăzilor americane, o încercare de a fugi spre altundeva, spre infinit.

La Zermatt, formele vilelor erau estompate de o mare lăptoasă: câteva rare siluete se aventurau pe afară şi doar clopoţeii săniilor spărgeau tăcerea. Gabriel a rătăcit multă vreme prin preajma gării, cu chipul şfichiuit de rafale. Şi dintr-o dată, a simţit că străbătea ceva prin viscol, a zărit-o pe Julia care se desprindea din masa alburie. Înainta spre el cu o încetineală care i-a părut că durează o veşnicie. Şi i-a adus mulţumiri zăpezii care, izolându-i de trecători, îi restituia pe unul celuilalt.

Au stat trei zile într-unul din acele palace-uri în care luxul dă înapoi constant în faţa confortului, confortul în faţa calităţii, iar calitatea în faţa singurătăţii. Totul îi îndemna la îmbrăţişări la căldurică, băgaţi sub pântecele unei plăpumi umplută cu puf. Zăpada nu cădea, ci catadicsea să cadă, aluneca într-o puzderie de petale vlăguite care aveau o valoare de intimitate, de amorţeală.

Blana aceasta albă era un pământ nou pe pământ: precum căderea unui produs venit din ceruri. Zăpada nu era rece, încălzea inimile, îi împingea pe toţi să se cuibărească unii într-alţii. Nămeţii dădeau unei simple mângâieri, unui foc în şemineu maiestatea unei ceremonii. Gabriel şi Julia au binecuvântat iarna care-ţi impune recluziunea.

Julia stâlcea în continuare cuvintele: „limpezea” dimineaţa în pat, întreba „ştii cât greutate eu?”, pronunţa „capdoperă”. Gabriel se pomenea că-i repetă greşelile, că vorbeşte şi el „creola” ei. Ea era trei femei cel puţin fiindcă i se adresa în franceză, în germană şi în dialect; în timpul zbenguielilor dragostei, ea îi şoptea la ureche duioase indecenţe în dialectul din Basel şi amândoi convocau toate aceste idiomuri la căpătâiul iubirii lor de parcă unul singur n-ar fi fost de-ajuns să-i epuizeze toată fierbinţeala.

— Elveţia, îi spunea ea deseori, citându-l pe autorul ei preferat, este o ţară în care oamenii se înţeleg bine între ei pentru că nu înţeleg ce-şi spun.

— Atunci avem o şansă să ne iubim mereu.

*

Timpul îi presa. Dacă nu intervenea vreun reviriment, se vor vedea din ce în ce mai puţin. Distanţa omora improvizaţia, comanda o abandonare în scurt timp sau aranjamente conjugale.

Cum de s-au hotărât? A doua zi de Crăciun, mâncau, la cină, o *fondue*[19] într-un *Gasthaus*[20] şi vorbele li se întindeau ca firele de brânză pe care le trăgeau din cratiţa de pământ. Gabriel se extazia în faţa culturii helvete. Agasată de ditirambii lui adresaţi artei iodlerului şi curăţeniei parchetelor, Julia a izbucnit:

— M-am săturat de ţara asta.

— Vino la Paris.

— Eşti serios?

— Bineînţeles.

— Mă „frei” lângă tine?

— „Te freau”.

— Acum?

— Imediat!

Au făcut o pauză, uimiţi de propria lor îndrăzneală.

— Şi studiile tale?

— Mi-e egal.

— Şi părinţii tăi?

— Mi-e şi mai egal.

Iată, spuseseră tot. Minutul acela care ar fi putut să fie greu, n-a atârnat deloc. Iar acest pas a fost făcut cu atât mai uşor cu cât a luat aspectul unui joc.

Despărţirea de a doua zi nu le-a frânt inima. Se revedeau peste o săptămână, la Paris. Acceptase să

vină să locuiască împreună cu el în oraşul cu acoperişuri cenuşii.

Soarele lumina cu razele sale Munţii Cervin ale căror vârfuri deveniseră nişte capele arzătoare, iar brazii nişte lumânări ce aşteptau să fie aprinse pe altarul lor. Slava sterilă a zăpezii strălucea. Gerul le punea ramurilor o barbă de paiete şi streşinilor un nas de alabastru. Era aşa de frig încât, abia emise, cuvintele se spărgeau cu clinchetul încântător al cristalului.

Julia păstra pe obraji tandra roşeaţă a dragostei. Oxigenul era un unguent care ştergea ridurile. Lui Gabriel i se părea că rămânând cu această femeie, se va adăpa chiar din izvorul prospeţimii. Şi-a luat în amintire expresia ei visătoare, seninătatea ei de copil.

Coborând în vale, le-a aruncat o ultimă privire masivelor muntoase care ridicau în jurul lui o barieră maternă, îi ofereau infinitul circumscris la dimensiunile unei grădini. Petrecuse cu Julia câteva zile pe umerii Pământului. Molizii, brazii sclipitori în manşoanele lor de zăpadă i-au alcătuit o gardă de onoare. N-ar fi fost surprins să-i vadă cum fac „Drepţi!” în faţa lui. Satele, cu clopotniţele lor bulbiforme, erau nişte jucării, torenţii jubilau sub zăpadă, se rostogoleau pe pante ca pe nişte tobogane. Faptul că întreg peisajul era o miniatură dădea vieţii viitoare cu Julia lejeritatea unui divertisment, a unui antract.

*

— Credeam, i-a obiectat Luc, că de fapt cuplul este o soluţie provizorie care se schimbă în condamnare pe viaţă. Te citez pe tine.

— N-aveam altă alternativă. Cu atât mai rău pentru principii. Şi pe urmă există totuşi un anumit farmec al vieţii în doi.

— Încântat să te-aud spunând asta. Şi ispitele?

— Ne putem aranja. E atât de uşor să seduci când eşti iubit. Din cercul amical al braţelor femeii iubite te apleci ca să culegi alte partenere, întotdeauna fermecătoare, întotdeauna efemere; te simţi protejat de o situaţie care atenuează refuzurile brutale şi face din nestatornicie un joc fără riscuri.

— Să fie într-un ceas bun! Văd că nu ţi-ai pierdut nimic din cinism.

Gabriel nu era cinic; se credea destul de libertin ca să facă o concesie conjugalităţii. Şi bucuros că în curând o va strânge pe Julia la pieptul lui, îndepărta aceste probleme exact ca ea care-i explica familiei sale consternate, surorii ei zdrobită de deznădejde, că-şi abandonează studiile ca să se ducă să trăiască la Paris cu muzicianul ei.

*

Există anumite fiinţe sortite condiţiei de surogat, de ciorne pe care le tolerezi. Chrystèle era pentru Luc copia degradată a unei femei pe care n-o cunoştea, dar o aştepta.

Şi de vreme ce uşuraticul său prieten se lăfăia în idilă în timp ce el îndura o mezalianţă, Luc îşi oferea dezamăgirea tuturor acelora care socotesc că nu merită soţia sau concubinul pe care li l-a încredinţat soarta.

Capitolul V
„Nonante” şi „septante” sunt eliminaţi

Avionul tocmai decolase.

Faptul că iubeşte îi conferea lui Chrystèle o singularitate care o deosebea de ceilalţi. Viaţa ei scăpa de pericolul disperării. O zi, dacă o putea povesti amantului ei, căpăta un sens; ploaia cădea mai puţin monoton dacă el ştia că plouă.

Din ziua în care-l întâlnise, existenţa i-a reînceput. Prin simpla lui prezenţă răscumpărase totul şi reclădise lumea în jurul lui, judecându-i pe ceilalţi bărbaţi după el.

Avionul tocmai decolase.

Chrystèle îşi vedea de treburile ei în cabina stewardeselor, pregătind gustările ce trebuiau distribuite înainte de dejun. Îşi ajuta o colegă să încălzească un biberon când i-au căzut ochii pe doi pasageri aşezaţi lângă hublou, înainte de aripă: Julia şi Gabriel!

— O călătorie de îndrăgostiţi?

— Nu numai; mai curând un turneu în Sud şi pe coasta de Vest.

Gabriel a enumerat o listă impresionantă de oraşe.

— Nu te însoţeşte şi Luc?

— Nu… am fost angajat numai eu.

— Numai tu… de ce?

— Nu ştiu, aşa s-a întâmplat!

— A, da…

— Ştii că Julia s-a instalat la Paris!

— Formidabil!

— Ce coincidenţă să dăm de tine în avionul ăsta!

— Da, e-adevărat. Scuzaţi-mă, trebuie să servesc, o să mă-ntorc!

Chrystèle a alergat să se refugieze în toaletă. Nu-şi putea ascunde ciuda. Că a fost ales Gabriel

mai degrabă decât Luc, asta a şocat-o ca o nedreptate, o atingere adusă bunului gust.

După ce şi-a potolit nervii, a rugat-o pe o stewardesă prietenă cu ea să-i cedeze rândul ei de călători; este aici un cuplu pe care vrea să-l evite cu orice preţ.

— Cine sunt?

— Băiatul este cel care-l acompaniază pe Luc la pian.

— Şi de ce nu vrei să-i vezi?

— Suntem certaţi.

— Dar văd că-ţi zâmbesc cu gura până la urechi.

— Nu, nu, ascultă-mă ce-ţi spun, suntem supăraţi pe ei.

Zborul a durat o veşnicie. Degeaba i-a pus între paranteze, numai pe ei îi vedea. Se sărutau, râdeau aşa cum Luc şi cu ea nu râseseră niciodată. I-a ignorat atât de mult încât, încă de la mijlocul Atlanticului, le-ar fi putut face portretul-robot, până la ultimul nasture de la cămaşă. Când, din întâmplare, li se încrucişau privirile, îi făceau semne de prietenie, iar ea se înroşea la faţă de ruşine. Julia a îndrăznit chiar s-o invite să bea cu ei o cupă de şampanie! A ajuns la New York extenuată şi s-a ascuns la clasa de afaceri ca să nu trebuiască să-i salute la coborâre.

Curând însă, din străfundul ranchiunei ei, a descoperit un nou motiv ca să trăiască pentru Luc: avea să se ocupe chiar ea de interesele lui. Îi va împărtăşi certurile, va face bloc comun cu el împotriva celorlalţi!

De cum a sosit în camera de hotel, a telefonat la Paris, i-a povestit pe cine întâlnise, i-a spus ce proiecte avea. El i-a mulţumit pentru atenţie, dar n-a făcut alte comentarii.

Când a închis telefonul, devorat de amărăciune la gândul că prietenul lui e pe cale să facă primii paşi în Manhattan, şi-a formulat deodată cu claritate o intuiţie avută de multă vreme: nutrea

pentru Chrystèle acel tip de ataşament care, fără a fi iubire, prezintă toate simptomele acesteia.

*

Un anume domn Zinoviev, un bătrânel cu un bot de rozătoare şi ochelari cu lentile duble, i-a luat în primire la Kennedy Airport şi i-a însoţit în toate deplasările. Să se descotorosească de el în fiecare oraş a devenit jocul lor preferat.

Gabriel îi spusese lui Julia înainte de plecare că în America telefoanele vibrează pe un acord de sextă augmentată şi că ceainicele şuieră în *si* bemol. L-a crezut pe cuvânt.

În iarna aceea, toată ţara era împărţită în două tabere: amatorii de Coca-Cola cu zahăr şi cei care o preferă fără zahăr; războiul caloriilor era în toi. Kilogramele în plus erau pe cale să-i înlocuiască pe comunişti în rolul de inamic public.

Ritmul recitalurilor a fost extenuant: au început cu Philadelphia, au coborât la New Orleans şi au sfârşit la Los Angeles. Peste tot erau primiţi cu o gentileţe, o căldură pe care în Franţa le uitaseră. Cu o oră înainte de fiecare prestaţie, Gabriel se lungea pe o canapea fără să vorbească, cu ochii aţintiţi în tavan, fumând ţigară după ţigară. În momentul în care intra în scenă, Julia îi lua mâinile îngheţate într-ale ei şi le încălzea cu gura. Era ca învestirea unui cavaler medieval înainte de a fi pus la încercare.

Gabriel se îngrijea de efectele produse: spre sfârşitul fiecărei bucăţi, lumina se rarefia până ce se transforma doar într-o rază de lună care îl sculpta literalmente în haloul ei. Devenea o fiinţă erotică, cvasitranslucidă, iar interpretarea sa căpăta din această scădere a luminii o dimensiune ocultă.

Julia stătea la pândă, cu inima bătându-i tare în piept, gata mereu să leşine, conştientă că din mulţimea versatilă putea ţâşni dispreţul sau adulaţia. O performanţă de acest gen nu depindea

numai de muncă sau de talent, ci şi de ceva imponderabil, apropiat de har. Îi plăcea să-l vadă concentrat pe claviatură, strângând din buze, cu sprâncenele agitate de ticuri nervoase: atunci îl totaliza, îi ţinea la capătul privirii ei, îl putea nimici sau reînvia după cum voia.

Julia a descoperit astfel lumea concertelor: persoanele ţepene sau aţipite în fotoliu, care căscau de le trosneau fălcile şi nu se trezeau decât ca să aclame sau să fluiere; cei care tuşeau sau îşi trăgeau nasul; iruperile indiscrete ale corpului, o atmosferă de sanatoriu; veşnicul copil rătăcit acolo şi care se tot mişcă căutând o scăpare; aplauzele care seamănă cu nişte pumni de pietricele ce cad într-un tub de metal şi despre care nu ştii niciodată dacă sunt provocate doar de admiraţie sau mai curând de dorinţa de a-i mulţumi interpretului că a terminat. I-a împărtăşit aceste remarci domnului Zinoviev care i-a replicat: „Se plictisesc, dar întotdeauna revin!”

Gabriel a ţinut câteva conferinţe pregătite într-o engleză ezitantă. În timpul acestora a spus că vrea să menţină un echilibru între o carieră de solist şi una de creator. Ca executant, aspira să îmbine originalitatea cu fidelitatea, pe scurt să conjuge dubla imagine a trădătorului şi a servitorului care recreează mai mult decât interpretează, redescoperă mai mult decât repetă acelaşi lucru.

În calitate de compozitor, dorea să ia o tradiţie moartă şi să-i insufle o viaţă nouă, să unească familii de obicei ostile, să scoată muzica contemporană din fundătura în care stagnează fără a cădea în facilitatea unui neoclasicism şi nici în tapajul electroacustic.

De fiecare dată se exprima în faţa unor auditorii foarte răsfirate.

Când era numai cu Julia, vorbea despre marii zei ai pianului veniţi să le reveleze oamenilor noi faţete ale splendorii. Îi evoca fanfaronada unui

Horowitz, seninătatea ghiduşă a unui Rubinstein, asceza unui Gould, fulguranţa tragică a unui Lipatti. Îi povestea destinele excepţionale ale lui Granados, Rahmaninov, Schönberg, insista asupra prăbuşirilor fulgerătoare şi a reînvierilor nu mai puţin bruşte ale acestor artişti. Se identifica deseori cu ei, pe nesimţite se socotea unul dintre ei.

Julia suferea că-l pune să-i repete ce-i spunea. Urechea ei era o plasă ale cărei ochiuri prea fine striveau sunetele şi sensurile, nu lăsau să treacă decât o magmă. Dubla transmitere a întrebărilor şi răspunsurilor nu era lipsită de lentoare, o simplă frază lua minute întregi, iar Gabriel trebuia să-şi înghită nobilele lui gânduri.

*

Timp de trei săptămâni au fost fericiţi. America au survolat-o ca pe un imens parc de atracţii deja văzut de atâtea ori la cinema, la televizor, încât s-au crezut de cealaltă parte a ecranului. Mafioţii în Cadillac-urile lor cu geamurile fumurii, văduvele prospere, cowboy-i extrem de bogaţi, obezii care formează parcă un al treilea sex, negrii, mexicanii strânşi în grupuri ostile pe trotuare, chinezii muncitori şi reci li s-au părut că sunt figuranţi dintr-un film bine cunoscut.

Fiecare persoană zărită pe stradă era dublul unui actor văzut pe ecrane. Până şi New York-ul – cu casele demolate, mizeria şi luxul lui insultător, cu bulevardele părând nişte râpe – alcătuia un decor de serie B, pe care-l străbăteau în limuzine spaţioase.

Nimic nu era adevărat, nimic nu era fals, străbăteau nişte imagini.

Peste tot au reperat citate din Europa, fragmente din Italia, bucăţi din Anglia şi Germania, puse cap la cap în dezordine: poate să dispară Europa, va supravieţui aici în piese detaşate.

În anumite orăşele, au încercat un sentiment straniu, acela de a nu se afla nicăieri, pierduţi în colţul cel mai trist al planetei. Imperiul globului poate că nu era decât o gigantică provincie, un centru gol.

America a fost însă pentru ei mai ales un ritm, combinând pulsaţiile blues-ului, jazz-ului, rock-ului şi soul-ului, un generator de sunete care făcea să danseze lumea întreagă pe sunetele limbii engleze.

La Central Park, în perimetrul memorialului John Lennon, Gabriel a creat primele măsuri ale lucrării sale *Serbările galante.* O va dedica lui Julia. S-a gândit din nou la felul în care Luc şi cu el, acum aproape cincisprezece ani, îi descoperiseră şi aleseseră pe Beatles, la cântecele acestora învăţate pe de rost, la modul în care, şi în acest caz, îşi exprimaseră frăţeasca lor opoziţie, unul preferându-l pe Paul McCartney, celălalt pe John Lennon. Un scrupul l-a atins uşor, dar l-a alungat repede.

Acum că triumfase ca solist, regreta anii irosiţi în care a mers alături de Luc ca doi boi înjugaţi la aceeaşi căruţă. Cât timp pierdut!

Americanilor le-a descoperit o calitate esenţială: nu sunt zgârciţi cu complimentele. Lângă ei te simţi genial, fără nicio reţinere, te umplu de *„wonderful, gorgious, great”*[21]. A te întoarce în Franţa înseamnă a face o cură de moderaţie şi aproape de răceală.

Şi-a jurat să revină la New York ca un cuceritor şi să obţină Carnegie Hall.

În ajunul plecării, la sfatul domnului Zinoviev, şi-a asigurat mâinile. Prima de asigurare, ridicată, era însoţită de un contract draconic. Faptul că a aflat cât îi echivalează în aur degetele l-a umplut pe Gabriel de un orgoliu şi de o teamă legitimă; şi dacă i-ar fi fost încrustate diamante în unghii tot n-ar fi fost mai prudent. De-acum înainte va evita

sporturile care te expun la situaţii extreme, bagajele prea grele, uşile trântite, cuţitele ascuţite. Mâinile lui aveau fragilitatea porţelanului.

*

Pe la mijlocul iernii, Chrystèle şi-a luat zece zile de concediu şi s-a dus să se odihnească la Agadir, într-un club-hotel. Îşi luase cu ea un volum gros de istorie a muzicii şi integrala lucrărilor de Beethoven pe casete pe care încă de dimineaţă şi le punea pe walkman. De altfel, cei din hotel chiar o porecliseră „Walkman”. Nu prea avea chef să-i frecventeze: trebuia să se pregătească pentru noua ei funcţie pe lângă Luc.

Seara, se ducea singură pe malul oceanului, cu receptorii înfipţi în urechi, să se uite la stelele care tremurau în depărtare. Unele se mişcau: sateliţi sau capsule cu astronauţi. Şi le închipuia trecând pe deasupra Parisului. Altele sclipeau, lansau mesaje în noapte. Îi venea să le salute.

Indiferenţa aştrilor o înspăimânta, reliefa anomaliile perechii pe care o făcea cu Luc. Şi atunci o apucau îndoielile, îşi spunea: de ce să-l iubesc? La capătul acestei lumini va sosi o altă noapte, încă o fiinţă de adăugat la lista legăturilor ratate.

Ca să lupte împotriva răcelii cosmosului, repera constelaţiile pe o carte; i se părea că numindu-le, le va atenua stranietatea. Le învăţa pe de rost.

Ce bine ar fi totuşi să-l aibă pe Luc lângă ea şi să facă dragoste pe malul oceanului care clipocea. Razele lunii le-ar lumina trupurile goale, valurile le-ar linge picioarele, îi treceau prin minte fraze, metafore şi nu ştia dacă le citise sau le inventase ea. Adierea rece a deşertului o înfiora.

Odată întoarsă în camera ei, purtată de cvartetele de coarde sau sonatele lui Beethoven, îi scria lui Luc, îi spunea ce nefericită este singură,

stabilea vaste planuri, îl bombarda cu sfaturi, se lăuda că are o relaţie excepţională cu marele Tot.

Luc îi descifra misivele în felul lui. Şi-o închipuie pe Chrystèle scrutând cerul, cu gura căscată în faţa acestui infinit pentru femei cu pretenţii intelectuale. Se mânjeşte cu sublim în vreme ce în spatele ei, pe o plajă plină de hârtii soioase şi cutii de bere, conducătorii de cămile fac gesturi obscene înspre ea. Luna albă ca şi ceara, firmamentul care scânteiază, toată recuzita asta romantică de prost gust o tulbură. Persoana ei liliputană se împărtăşeşte din bolta cerească, o străbat idei transcendentale despre spaţiul infinit şi micimea omului. Uneori o râgâială îi agită bărbia care se umflă ca o guşă, prin gură îi trece un gust de frigărui. Profunzimea cugetărilor ei o ameţeşte, ea, Chrystèle, este un abis, o Himalaya de inteligenţă. Repede, trebuie să-i scrie asta şi lui Luc.

Îşi închipuie, de asemenea, lupta fără milă, corp la corp, pe care o dă ea cu soarele, cu dura lui îmbrăţişare care arde şi bronzează.

De fapt, când la întoarcere, se dusese s-o ia de la Orly, o clipă a crezut, în terminalul sosirilor, că vede în ea o actriţă. Părul decolorat de soare, pistruii dădeau tenului o textură plăcută. A strâns-o la piept pentru a-i mulţumi că este frumoasă. Îi oferea lui Luc, coapte atât cât trebuie pe pielea ei, nu mai puţin decât oceanul, palmierii şi Africa.

Bronzatul, acest credit de o săptămână sau două în contul seducţiei, o făcea pe Chrystèle mai sigură de ea. Cu totul flatată de efectul produs asupra amantului său care-i pregătise o cină cu bucate alese, l-a îmbătat cu vorbe. La desert, un saint-honoré cu mici chou-uri cuibărite în frişcă, i-a sărutat degetele dându-i fiecăruia numele unui muzician celebru, iar atunci când Luc a placat un acord cu amândouă mâinile, a fost ca şi cum zece

mari compozitori s-au apucat să sporovăiască împreună.

Luându-şi curaj, l-a implorat să o înveţe pianul. „Iubiţel, te rog, fii profesorul meu! Arată-mi ceva uşor!”

Luc i-a dat ascultare şi timp de o oră salonul a răsunat de note false, Chrystèle a strivit clapele fără milă. El se temea ca acest exerciţiu să nu fie un preludiu la nişte jocuri erotice. Şi aşa a şi fost.

Pisicindu-se, sărutându-l pe nas, mângâindu-l într-una, l-a alintat „Lulu” şi i-a cerut să-i spună şi el „Cricri” aşa cum i se spunea în familie. Adora greierii şi ştia să le reproducă ţârâitul. A ţârâit. Lui Luc i-au ţiuit urechile.

Puţin mai târziu, a avut proasta inspiraţie să-i spună că e minionă. L-a pus să repete şi i-a povestit:

— Când eram mică şi un băiat îmi spunea: „Eşti minionă”, îi răspundeam: „Mulţumesc, o să le spun asta părinţilor”.

Dumnezeule mare, şi-a spus Luc, de ce nu tăcuse? Ea a luat nişte atitudini de o indiferenţă studiată, în care studierea omora indiferenţa. A încercat toate personajele de femeie: femeia-copil, emancipata, semeaţa, melancolica, băieţoasa, şi, ca să încheie, şi-a mişcat pulpele, a evocat deliciile calipige ale unei vampe.

A pus un disc, a început o dezbrăcare în toată regula care amintea de un dans din buric şi de un striptease de bâlci. Purta un corset şi nişte portjartiere aşa de întinse că stăteau să plesnească. Când să-şi tragă slipul, şi-a încurcat picioarele în el, a căzut pe mochetă, cu bărbia înainte. Luc a sărit s-o ajute. Ea i s-a agăţat de gât, şi-a băgat limba în gura lui. Limba asta îi întorcea stomacul pe dos ca un lasou. S-a trezit un animal în ea, dorinţa i-a umflat faţa, lui Luc i-a amintit de broscoii care-şi dublează volumul când cântă.

Încă o dată, claviatura splendidului pian Pleyel a trebuit să-i suporte fesele mici pe care rămăseseră

lipite fire de nisip. Şi-a înfipt unghiile în umerii lui; Luc a crezut că aude cuvântul „pulă” şi a presupus că ea vrea să-i sugereze o indecenţă. Chrystèle îi trăgea mereu capul pe spate, iar el se uita cu regret la smocurile de păr pe care ea le smulgea de fiecare dată.

Odată terminată partida, Chrystèle, goală puşcă, a început să sară pe pat. Ţopăia într-una. S-a lăsat în voia unor porniri fără obiect precum tumbe, salturi, rostogoliri. Cădea cu picioarele în sus şi râdea în hohote:

— Oh, Lulu, Lulu, sărută-mă, sunt atât de fericită.

Îi chiţăia la ureche, iar el şi-a spus: „În locul meu, orice bărbat cu scaun la cap ar părăsi-o imediat”.

*

Trăind cu o elveţiancă, Gabriel aproape că se putea lipsi de a se mai spăla, naţionalitatea lui Julia purificându-l prin simplul ei contact. Saliva ei conţinea vitamine şi săruri minerale, chiar şi preţioasele sale deşeuri trebuie că duceau cu ele fortifianţi aşa cum nămolul râurilor cară particule de aur. Îi era de ajuns s-o sărute dimineaţa şi seara ca să prindă noi puteri.

Elveţia: de îndată ce se rostea acest cuvânt, apăreau grămezi de prăjituri, ciocolată, unt. Cu sonorităţile lui, el mirosea a smântână proaspătă, a fructe, a brânzeturi onctuoase. Amintea de acele delicioase rulouri cu cremă de brânză care poartă acelaşi nume. „Suisse” însemna un mare zgomot de deglutiţie, savoare, bebeluşi dolofani, obraji bucălaţi, un popor fericit scăldându-se în verdeaţă şi sănătate. Fără a mai pomeni de rima între *„Suisse”* şi *„cuisse”*[22] purtătoare a multor speranţe de altă natură. Exista în acest nume o asemenea rotunjime şi concupiscenţă încât îţi venea să-l ronţăi. Iar Gabriel o deducea pe Julia în întregime

din Elveţia din care cobora ca un fluviu dintr-un munte.

Când, după o vizită la părinţi, se întorcea de la Basel, îi aducea o valiză plină cu „Gute Luft”, cu aer bun şi proaspăt pe care el îl respira cu nesaţ şi, astfel, se dopa pentru luni de zile cu această clorofilă în stare brută.

Igiena lui Julia constituia o lecţie permanentă de morală. Era dintre acele femei care, cum spunea Péguy[23], i-ar pune la locul lor chiar şi pe Dumnezeu şi pe biserica lui, atât de puternică le este pasiunea pentru ordine. Cu toate astea, avea o fire fantezistă care învălmăşea într-o clipă ceea ce clasase ore întregi, era o copilă maliţioasă gata mereu să iasă în oraş, să petreacă toată noaptea. Prezenţa ei candidă, pletele ei aurii a căror culoare se reflecta pe piele exprimau o spiritualitate radioasă. Când îi miroseai răsuflarea parcă miroseai un buchet de trandafiri.

Adorabilă. Când se gândea la ea, lui Gabriel îi venea pe buze un singur cuvânt: „adorabilă”.

La Paris, ca să-i atenueze exilul, Gabriel ar fi vrut să-i ofere zăpada, marele mantou alb care înfrumuseţează tabla acoperişurilor şi piatra. Dar Parisul nu cunoaşte decât un anotimp, anotimpul ploilor, iar Julia a trebuit să se împace cu acest oraş cenuşiu care mai întâi este capitala unei toamne perpetue.

Cu ea, a redescoperit un oraş nebănuit vreodată de el, care începea în faţa imobilului său.

O ducea în braseriile preferate de străini, în care chelnerii cu papion îşi joacă rolul de chelneri cu papion. Felurile de mâncare nu aveau de cele mai multe ori decât poezia denumirii lor, casoletă de melci cu mărar, felioare de raţă cu praz şi trufe, muşchiuleţ de căprioară în sos vânătoresc, calcan cu sos de şampanie roşie de Bouzy, tocăniţă de măruntaie de viţel, însă dragostea rotunjea

asperităţile care nu cereau altceva decât să fie rotunjite, iar ei se delectau mâncându-le.

Bucuria de a sta la masă împreună, de a-i smulge lumii bogăţiile, le întrecea pe toate. Schimbau vinurile, mâncărurile, brânzeturile în fiecare săptămână, călătoreau astfel dintr-o provincie într-alta, de la tocana de legume cu slănină la iahnia de fasole cu ciolan afumat, de la ghiveci la carne de vită gratinată ca în Foréz[24] şi descoperirile gastronomice erau nesfârşite.

Un soi mare de vin catifelat, blondul spre chihlimbariu al cepei prăjite, un chateaubriand roşu-aprins încununat cu o bucăţică de unt cu pătrunjel, feliuţele fine de cartofi aurii, miezul crocant al salatei, un ceainic pântecos, cald şi lucitor, toate erau pentru ei o ocazie de a celebra împreună o lăcomie fără saţiu. Ce trăiau ei era ceva banal şi totuşi unic de vreme ce ei erau cei care trăiau acest lucru.

Julia dormea aşa cum Gabriel nu mai văzuse pe nimeni dormind. Oboseala părea că se depune în ea şi se consumă încet, de-a lungul orelor. Era odihna unui înger netulburat de niciun zgomot, de nicio lumină. Închidea ochii şi gata. Gabriel se strecura lângă ea, o cuprindea în braţe. Şi timp de opt, nouă ore, băgaţi unul într-altul ca nişte căţeluşi, alcătuiau un singur trup liniştit, împăcat.

*

În momentele de oboseală, Chrystèle vorbea sâsâit. Lui Luc îi plăcea acest decalaj care face să şuiere, să fluiere silabele finale şi pune la capătul fiecărui cuvânt un suflu de copilărie, un clipocit al salivei. O punea să repete cuvintele care se termină cu s sau z. Trebuia să rostească de zece, douăzeci de ori „asossiassie”, „salssichón”[25] în spaniolă sau „salată de salsifi servită cu sos sărat”. Luc bufnea în râs şi nu se mai sătura ascultând-o. Râdea şi ea până când firul de păr de pe limbă îi devenea o

sabie întoarsă împotriva ei: frazele se împotmoleau în făgaşurile limbii, patinau ca o roată care face să ţâşnească nisipul de sub ea. Şi deliciosul sâsâit se transforma într-o catastrofă:

— Assunge, Luc, m-am ssăturat!

— Da, sstiu, Chrystèle, assunge, sstiu, mă opressc.

Noaptea, Chrystèle dormea buştean, pe Luc îl crispa inocenţa asta: lui îi era atât de greu să-şi găsească somnul. Ea dormea cu gura căscată. Acest orificiu i se părea că este intrarea unei pivniţe în care alimentele îşi termină descompunerea şi el avea să le miroasă.

Somnul era de departe tot ce avea ea mai profund. Luc nu voia nici măcar s-o audă cum respiră! Îşi băga un deget în gura ei întredeschisă. În sinea lui izbucnea un râs enorm şi batjocoritor, un râs după care avea chef să facă ceva rău.

Ea se sufoca, el îşi scotea degetul, o săruta, îi cerea iertare, îşi pierdea capul.

Luc îşi recăpăta speranţele, visa pentru metresa lui una din „metamorfozele feerice" scumpe lui Maurice Ravel, care ar fi prefăcut-o în prinţesă. N-o văzuse bine. Aprindea iar lumina, îi dădea la o parte şuviţele de păr rebele care-i căzeau pe faţă. Avea să fie frumoasă, aşa simţea el. Dar nu, tot ea era!

Şi atunci, îl apuca din nou turbarea. Chrystèle voia ce vrea toată lumea: să fie recunoscută, să existe în ochii celorlalţi. Era o toantă însetată să fie la modă; dar avea toate atributele pentru a trece neobservată. Îşi oferea micul ei capital, trupul, în schimbul unor bunuri care-i lipseau: ştiinţa, relaţiile, consideraţia. N-o să capete nimic.

Luc se gândea la toţi acei „te iubesc" pe care i-i spusese ea în cursul zilei, aşteptând un răspuns din partea lui. „Te iubesc": singura formulă care cere, ca un ecou, repetarea ei imediată. El îi şoptea: „Nu

te iubesc, n-o să te pot iubi niciodată, înţelegi? Niciodată!”

Nişte tipi oarecare se umflau în pene la braţul unor pin-up în vreme ce el trebuia să înghită o greutate moartă, din partea unei anonime. Câtă ură avea pe democraţia spectaculară care, prin intermediul mass-mediei, îi punea zi de zi sub ochi exemplul unor oameni care au reuşit şi care pe el îl trimiteau înapoi la mediocritatea lui!

Şi atunci, terorizat de pipernicire, începea să clănţăne şi, lipit de Chrystèle, o acoperea cu sărutări.

*

După spusele amantului ei, Julia avea darul unic de a revela o putere străină care acţiona în limba franceză, îi deschidea astfel lui Gabriel porţile unei împărăţii în care toate cuvintele pluteau, se dislocau în incongruităţi ce-l încântau.

Julia a urmat nişte cursuri la *Alliance française*[26]. Dar cum Gabriel voia în acelaşi timp ca ea şi să bâiguie şi să-şi făurească un solid instrument lingvistic, s-a pomenit supusă la două injoncţiuni incompatibile.

Germana elveţiană răsuna ca un ansamblu de clopote în toate inflexiunile glasului ei – asta era propriul ei indicativ asemeni celui al unui post de radio – şi până şi tăcerile ei aveau un accent străin.

Gabriel se încălzea la fermecătoarea stângăcie a turnurilor ei de frază şi aduna ca pe nişte pepite micile sunete tari şi pârâitoare pe care le sufla din vârful buzelor. Din când în când, în tot acest talmeş-balmeş ieşea în relief o formulă bine şlefuită; apoi o greşeală frângea impecabila perioadă, deasupra abisului se deschidea o trapă. Odată accidentul trecut, reîncepea drumul neted până la următoarea crevasă.

Julia comitea un atentat asupra lucrurilor, un ultraj ireparabil; sunetele ei înaintau haotic ca doi

măgari trăgând, unul hăis şi altul cea, aceeaşi căruţă.

În gura ei, dentalele se transformau în cleşti care apucau celelalte foneme. Ah, ce mult aprecia Gabriel „kauciuk”[27]! Era, fără îndoială, vreun ţinut îndepărtat, la capătul Siberiei, un verişor al Kamciatkăi! Şi „alkepra”! Un prinţ oriental pesemne, adept al cultului cobrei!

Întemeindu-se pe anumite omofonii, lua un cuvânt drept altul: şcolile *très cotées* (foarte cotate) deveneau şcoli *tricotées* (tricotate), iarna nu se dădeau cu *la luge* (sania), ci cu *la louche* (polonicul). Gabriel şi Luc erau două *saucisses* (carnaţi), ea vrând să spună două *sosies* (sosii), luările de *son* (sunet) deveneau luări de *sang* (sânge), piaţa *Le Tertre* (Movila) devenea piaţa *Le Tartre* (Tartrul).

Ea a crezut multă vreme că *un popotin* (un curişor) este un pui de hipopotam; după acea a născocit o nouă specie de mamifere: „hipopotinii”, rasă de animale bârfitoare care-şi arată cu plăcere curul.

Uneori, Gabriel îi cerea să-şi scoată limba ca să verifice dacă nu cumva avea o formă specială care ar fi explicat aceste distorsiuni. Şi totuşi, niciodată o cacofonie n-a fost dorită cu mai multă ardoare, iar Gabriel făcea la nesfârşit comentarii asupra acestor pronunţări greşite şi barbarisme pe care le colecţiona ca pe nişte talismane.

Acest jargon era frumos pentru că nu însemna nimic şi le aparţinea numai lor. Cu aceste petice îşi confecţionau un esperanto grandios care le scăpa oamenilor din trib[28]. Iar înţelegerea lor se sprijinea chiar pe ceea ce în alte părţi constituie o sursă de discordie: contrasensul, imprecizia.

*

Departe de a împărtăşi acest entuziasm, Julia se simţea în Franţa ca la un examen. La telefon, era

deseori luată drept femeia de serviciu. În fiecare cetăţean, presimţea un institutor gata să-i pună întrebări pe nepregătite, să o certe zdravăn. Uneori se temea ca nu cumva, pentru o simplă legătură nefăcută între două cuvinte, să fie expulzată din ţară.

Pe vremea în care ea „ştia multe lucruri nu încă", Gabriel îi vâna minuţios „vodoazeriile"[29], cum le numea el, precum *nonante, octante* şi *septante*[30], dar îi autoriza într-un mod la fel de arbitrar helvetismele de bun gust: *la panosse* pentru cârpă de bucătărie, *poutzer* pentru a curăţa. Alterna laximul cu severitatea. Incoerenţa asta o deruta.

Încercase să o înveţe câteva injurii ca să se apere de bărbaţii care o inoportunau, dar ea le transforma în vorbe amabile. În schimb îşi presăra conversaţia cu vulgarităţi învăţate mecanic şi care pentru ea nu aveau nici forţă, nici caracter.

În franceză, dispunea de o armă care tot timpul se bloca, se împiedica de diftongi, se poticnea la ocluzive. Ar fi vrut atât de mult să reproducă lungile fraze germanice asemănătoare cu nişte mantouri şi pe care, la sfârşit, le încheie un verb, precum o butonieră.

Dacă voia să înveţe cuvintele, acestea se îngrămădeau în jurul ei, ca nişte servitori diligenţi, se ofereau fără ruşine, cereau să fie angajate. Dacă voia să le utilizeze, se risipeau ca un stol de canari, într-o debandadă ruşinoasă.

Se mulţumea cu clişeele, cu locurile comune care o legau de ceilalţi. Avea o slăbiciune pentru argou, nu că ar fi preferat vorbirea populară, ci ca să şi-o afilieze mai bine. A spune „lovele" sau „rablă" însemna a spune îndeosebi: „Sunt de-a voastră".

Repeta expresii idiomatice: lunea „trag un pui de somn", marţea „trag o bârfă", miercurea „nici cât negru sub unghie", joia „mă doare-n cot".

Se lua în piept şi cu termeni gigantici pe care-i lua la puricat şi-i utiliza apoi în mod curent. Fie că era vorba de „flagelaţie”, „păcăleală” sau „iluminism”, niciunul nu era destul de dificil.

Cuvintele care o sfidaseră îi ieşeau acum din gură în pas de defilare.

Ca să o rupă definitiv cu Elveţia, şi-a francizat numele în Julie.

Şi drept dovadă de bunăvoinţă suplimentară, s-a înscris în Societatea Prietenilor Subjonctivului.

*

Acum Luc şi Gabriel nu mai realizau decât unul din sensurile cuvântului „concerto”: înfruntare. Pierduseră avantajul de a fi mai străluciţi, mai inteligenţi în doi şi nu se mai puteau sprijini pe celălalt când venea nelinişstea. Fiecare îi datora alter ego-ului său o parte din ceea ce era. Acumularea de opere şi înregistrări separate nu va schimba nicio iotă din acest adevăr până la moartea lor. Fiecăruia îi venea să strige în faţa lumii: „N-avem nimic în comun!”

Cum tot timpul erau confundaţi, chiar şi la telefon, asemănarea lor fizică, vocile lor indistincte au sfârşit prin a-i oripila. Luc şi-a schimbat tunsoarea, Gabriel şi-a accelerat debitul verbal. Când se vedeau, se spionau cu privirea ascuţită a doi pretendenţi care se uită la acelaşi tron. În mintea lor practicau o vendetă neîncetată. Înainte, le lipsea puţin ca să nu fie în comuniune în toate. Acum, le lipsea mult ca să se înţeleagă asupra unui singur lucru.

Continuau să se influenţeze. Uneori, se sileau să fie leneşi, să nu facă nimic. Întotdeauna, gândul că dublul lor, în aceeaşi clipă, devenea activ, îi scotea din toropeală ca un imbold. O veioză minusculă din creier le interzicea destinderea.

Reconversia muzicală era dureroasă – nu se trece fără greutate de la o carieră de duetist la o

carieră de solitar – şi deseori pe fiecare îl durea celălalt aşa cum pe amputat îl doare braţul ce-i lipseşte. Erau ispitiţi să-şi telefoneze, dar se reţineau: nu trebuiau să facă asta. Starea aceasta de „nici război, nici pace” dura.

*

Într-o zi, Gabriel l-a zărit pe stradă pe Luc care mergea adus de spate, cu capul plecat, şoptindu-şi nişte fraze imposibil de auzit. Ai fi zis că purta în cârcă toată mizeria lumii, avea aerul şi paloarea unui seminarist. Gabriel a fost cât pe ce să-l oprească, dar s-a răzgândit. I-a venit din nou în minte ambiţia lor din tinereţe: să fie muzicieni, să nu fie decât muzicieni, să nu facă nimic care să nu fie în întregime dedicat muzicii. El va fi, aşadar, singurul care va duce acest ideal până la capăt, avea să supravieţuiască pentru că era cel mai dotat, cel mai perseverent. Se simţea plin de compasiune pentru prietenul lui.

Dar o săptămână mai târziu, a avut ocazia să asculte la radio o transcripţie a *Sărbătorii primăverii*[31] pe care Luc o interpreta într-un recital: o făcea cu atâta justeţe, cu atâta densitate încât Gabriel a tremurat de mânie. Şi-a jurat imediat să-l facă să muşte din ţărână, să-i dovedească superioritatea lui. Şi-a ascuns acest gând lipsit de nobleţe nemaiîncetând să-şi elogieze peste tot rivalul.

Iar când erau acasă la părinţi, niciodată Luc sau Gabriel nu mai pomeneau să-l invite pe cel care, ani de zile, fusese considerat şi tratat ca al doilea fiu al familiei.

*

Julie făcuse multă vreme curte iubirii înainte de a o cunoaşte. O aştepta sub forma unui vârtej, a unui rapt, a unei răpiri. Îşi făurise un logodnic

ideal şi Gabriel făcea parte din memoria ei înainte de a-i face parte din viaţă. Dar el îi furase speranţele, sfărâmase tiparul prestabilit, perimase geografiile cuminţi pe care i le repartizase ea în imaginaţie. Cu toate acestea, aprecia lunga aşteptare care-i permisese acestui bărbat să se maturizeze în ea. În chip confuz, ea se păstrase mereu pentru el.

Acum el o iubea îndeajuns de mult pentru ca să nu fie doar frumoasă. Abandonase vanitatea formei şi-i venera până şi coşii care-i ieşeau pe faţă în momentele de oboseală, până şi cearcănele care-i adânceau orbitele. Se mira de eclipsele chipului ei atunci când, dintr-o extremă lehamite, scotea deodată o strălucire neaşteptată. Frumuseţea nu mai era ceva dobândit, ci o umbră trecătoare, o umbră pusă în valoare de minuscule imperfecţii. Pentru el, ea întruchipa toate dorinţele reunite într-o singură făptură şi în fiecare zi era uimit că nu simte nicio atracţie pentru celelalte femei.

Uneori, Julie suferea că este secundul lui, însoţitoarea. Când ieşeau în oraş împreună, Gabriel era un nume, ea un simplu prenume. Suveranitatea ei, strălucită în Elveţia, în apropierea amantului său se voala. Era la cheremul unui bărbat care cu o singură vorbă o putea dezintegra.

Gabriel însă atenua această dependenţă cum putea mai bine. Julie care, la Paris, simţea că nu este nimic, extrăgea din bunăvoinţa iubitului ei dorinţa de a fi cineva, îşi dezvăluia slăbiciunile fără ca el să profite de acest lucru: armonia dintre ei consta în a rezolva conflictele altfel decât prin război. Împărţeau între ei eleganţa amanţilor: să-şi ascundă neliniştea pe care şi-o pricinuiesc sub o nonşalanţă prefăcută.

Julie a sfârşit prin a deveni melomană, adică părtinitoare. A avut admiraţii la fel de nedrepte ca aversiunile sale şi şi-a orientat urechea spre

genurile pe care Gabriel le gusta puţin: simfoniile şi cvartetele de coarde.

Îl vedea în întregime alcătuit din substanţă muzicală precum o coardă de vioară sau de chitară. Deseori îi lua mâinile şi i le săruta; în lungile falange cu unghiile roz tăiate scurt, căuta ea cheia inspiraţiei lui. Mâna lui, caldă şi suplă, încăpea între palmele ei, o întorcea, o palpa, îi simţea articulaţiile. Aproape că se aştepta ca din vârfurile degetelor să-i picure note, una câte una, şi ca lacrimile lui Gabriel să se scurgă emiţând un sunet cristalin.

Şi când într-o bună zi, el i-a sugerat să înveţe o sonatină foarte uşoară de Clementi, n-a protestat. S-a antrenat zilnic, a descifrat rondouri, gavote pe care le uita imediat, s-a încăpăţânat, decisă să îmblânzească pianul, să facă din el un confident.

Iar atunci când s-a putut produce împreună cu Gabriel în faţa prietenilor, într-o *Siciliana* de Weber pentru patru mâini, a ştiut că se apropie, în sfârşit, de misterul amantului ei. Muzica redevenea o artă de agrement, pretextul unei reuniuni între amatori care participă cu toţii mai mult sau mai puţin, departe de virtuozii răsunători şi de auditorii pasivi.

Cât de conforme erau toate acestea cu ideea pe care şi-o făurise ea despre un artist! Paginile striate cu note negre şi albe, scrise cu cerneală fără ştersături şi puse să se usuce pe o sfoară; serile cu alţi muzicieni sau cântăreţi lirici care se prelungeau până în zori, duetele de operă cântate cât îi ţinea gura, marile piese de jazz sau de pop reluate de toţi în cor, bufoneriile, deghizările, beţiile, dansatul pe un vechi standard al lui Janis Joplin sau Jimmy Hendrix, protestele vecinilor, ameninţările cu poliţia, zorii vineţii în care se despărţeau abţiguiţi, cu ochii strălucitori, cu o vioară sau o chitară sub braţ în vreme ce salariaţii se îndreptau deja în cohorte spre gurile de metrou.

*

La sfârşitul acestor bacanale, zăpăcit de umorul şi inteligenţa camarazilor săi, Gabriel descoperea că se lipsea foarte bine de Luc, trăia mai bine fără el.

Muzica clasică a devenit astfel sinonimă pentru el cu lunga durată, cu fidelitatea conjugală contrar rock-ului evocator al unor plăceri imediate, al unor vagabondări amoroase.

Întinerea, se umfla în pene sub un cer mai vast, iar capul îi răsuna de melodii.

Capitolul VI
Un pelerinaj spre Olimp

Maestrul! Luc ar fi putut spune: „El e, în sfârşit l-am găsit!”

Într-o după-amiază, în timp ce dădea o lecţie – Luc îşi asigura majoritatea veniturilor din lecţii – impresara lui, Esther Lehmann, îi telefonase ca să-i propună o înlocuire pe nepusă masă chiar în seara aceea în *Concertul Numărul Şapte* pentru două piane de Francis Castelanne. Pianistul secund îşi scrântise antebraţul într-o căzătură. Maestro-ul dirija chiar el de la pian. Da, Luc cunoştea partitura, o cântase deseori.

Îşi expediase elevul şi-l apucase un tremurat atât de puternic încât a trebuit să facă o baie fierbinte.

De la concert nu păstrase decât trei amintiri: lupta neîncetată pe care o angajase ca să nu-i paralizeze încheieturile mâinilor; acea incandescenţă care ţâşnea sub degetele Maestro-ului; ovaţiile nesfârşite, pocniturile scaunelor rabatabile, strigătele de „bravo!” ieşite din toate gurile, formidabila rumoare a unui public ce-şi aclamă campionul.

O mulţime de trandafiri, crini şi garoafe aruncate la picioarele Maestro-ului transformaseră avanscena într-o mică grădină!

Luc salutase de două ori împreună cu Castelanne, după care aşteptase o oră întreagă nu departe de cabina Maestrului, împins, pierdut în mulţimea chipurilor extaziate. Acesta ieşise, în sfârşit, dând autografe, îl zărise, îl bătuse uşor cu palma pe cap, „m-ai acompaniat foarte bine, treci într-o zi pe la mine”, plecase, smuls de admiratorii fideli care se înghesuiau în jurul lui.

Luc palpase multă vreme partea din craniu pe care i-o atinsese Maestrul: o mică ridicătură osoasă între tâmplă şi ureche care, din acest contact, căpătase o importanţă fără precedent. Se întorsese

acasă pe jos, alternând râsetele şi tiradele cu voce tare.

Cine nu-l cunoaşte pe Francis Castelanne, cel mai mare compozitor francez al epocii noastre, moştenitorul unor Ravel, Dutilleux, Varese? Opera sa este redusă: încape în două albume. Dar câtă densitate!

Îşi începuse cariera prin două scandaluri: mai întâi o piesă intitulată *Agonii,* creată imediat după război, o bandă sonoră care, pe game pentatonice, mixa ţipetele unui muribund şi sufocările unei femei făcând dragoste. După aceea, fabricarea unui pian gigantic, circular, cu 43 de octave, cuprinzând sferturi, optimi şi şaisprezecimi de ton, la care puteau cânta unul lângă altul cinci muzicieni. Tradiţionaliştii au proclamat sus şi tare că asta e un sacrilegiu.

Cum să-l rezumi pe Castelanne? Într-o singură vorbă: pentru el, arta răspunde privilegiului de a te fi născut prea frumos, prea dotat într-un univers ingrat. Omul de talent trebuie să se achite de datorie sub formă de capodopere. Creaţia artistică este o categorie a bunelor maniere.

Căci Maestrul este frumos, are acea frumuseţe transfigurată de inteligenţă în care detaliile fizice par tot atâtea trăsături de spirit. Chiar şi părul lui negru şi curat, prelungit de arcul rebel al unei şuviţe este rodul unei voinţe.

Părul Maestrului a făcut, fără să vrea, să se vorbească despre el. Mai tânăr şi încă aproape necunoscut, se rădea pe cap înaintea fiecărui concert, din ură, zicea el, faţă de urmele de romantism legate de plete oricât de scurte ar fi ele. Fusese supranumit ocnaşul claviaturii.

Maestrul a avut întotdeauna un singur duşman: stilul boem. Are repulsie faţă de neglijenţa ţinutei, aspectul neîngrijit al pictorilor mustăcioşi şi pletoşi, bolboroselile ininteligibile. Strigătul lui de război e cuprins într-o singură frază: rigoare

înainte de orice! Şi de teamă să nu cadă în hirsut, în exaltare, îşi disciplinează corpul printr-o îmbrăcăminte severă. Dacă ar exista un fanatism al intelectului, el i-ar fi conducătorul.

Şi totuşi Maestrul n-a reuşit niciodată să se urâţească. De fiecare dată când crede că îşi mortifică chipul, nu face altceva decât să-i reveleze o altă faţetă.

Şi mereu şuviţa de pe frunte, pasărea neagră care fâlfâie deasupra arcului sprâncenelor, pare că vrea să-l tragă mai sus, mai departe, dar el o dă în jos cu un gest furios.

Castelanne! Luc făcuse cunoştinţă cu acest gigant care l-ar putea tutui pe Mozart!

Timp de câteva zile a trăit într-o stare de exultare şi a trebuit să se constrângă să nu-i spună lui Gabriel această veste minunată.

Pe bună dreptate de altfel. Când acesta a aflat-o de la o terţă persoană, a exclamat:

— Gata, Luc iar se înnebuneşte după o celebritate! O dată la cinci ani, încearcă să-şi agate micul lui nume de unul mare ca să obţină din asta nişte dividende, nişte repercusiuni prestigioase. Mi-aduc aminte că la Conservator i se spunea deja…

*

Nisa a fost oraşul în care, în anul acela, şi-a interpretat în primă audiţie Gabriel Dalbran *Serbările galante,* lucrare pentru pian, contrabas, harpă şi saxofon, introducând în final o temă de cinci note corespunzând literelor din prenumele lui Julie.

Era o bucată fără acorduri şi fără contrapunct, făcută numai din decalaje şi glissando-uri, acordând o parte importantă improvizaţiei bazată pe celule ritmice.

Critica a subliniat rafinamentul, senzualitatea acestei muzici în care se întrepătrund diverse genuri. Dalbran se afirma ca un profesionist capabil de o frumoasă exuberanţă şi care a ştiut să şi-i concilieze pe novatori şi pe tradiţionalişti.

Discul cu înregistrarea a primit „Coda de aur" a unei reviste muzicale, reimprimările s-au succedat, iar Gabriel s-a trezit de pe o zi pe alta în plutonul fruntaş al vânzărilor.

Ironia a făcut ca, în cronicile din ziarele germane, să apară fotografia lui Luc în loc de a sa, în urma unei confuzii a serviciului de presă. S-a consolat repede de această încurcătură. Fiind făcută dovada că, dintre ei doi, el era adevăratul creator, Gabriel n-a mai aspirat să se deosebească frenetic de Luc şi a început din nou să se simtă bine în compania lui, să-l cheme la el. Înţelepciunea recomanda să nu-şi strivească emulul, ci doar să-l facă să-şi admită rolul de secund.

Luc trebuise să se silească pentru a-şi împărţi cu dărnicie elogiile lui Gabriel. Încă de la primele măsuri din *Serbările galante* se gândise: „Aşa ceva aş fi putut compune şi eu". Nevăzând decât şmecheriile, sforile meseriei, lăsa să-i scape emoţia. Faptul că o asemenea dulcegărie avea favorurile publicului îl uluia şi luni întregi a tunat şi a fulgerat împotriva decăderii gustului.

Reuşita spectaculoasă a fostului său partener a sfârşit prin a-l demoraliza. Se simţea prins într-o spirală din care nu ştia cum să iasă: îl critica pe Gabriel la Chrystèle, pe Chrystèle la Gabriel, şi pe amândoi la alţii.

De ce să-i bârfeşti pe cei pe care-i iubeşti? Ca să crezi şi să faci să se creadă că nu ţii la ei, ca să canalizezi tot ceea ce în libertatea lor este ultragiant, imprevizibil, ca să fixezi această libertate într-o formulă aşa cum, cu un glonţ, opreşti din zbor o pasăre. Dar şi ca să-i pedepseşti că sunt, în mod atât de dezesperant, ei înşişi. Te

superi pe ei pentru că se schimbă, te superi pe ei pentru că nu se schimbă şi, mai ales, pentru că ai nevoie de ei, pentru că fără ei nu eşti nimic.

Luc trebuia să-şi persifleze prietenii ca să-şi micşoreze dependenţa de ei. A-l trăda pe X cu Y, apoi pe acesta cu un terţ, a-şi sfâşia apropiaţii cu vârful asasin al unei bârfeli îi dădea o iluzie de libertate. Care era persoana căreia să-i poţi mărturisi totul şi despre care să nu poţi spune nimic? Poate Castelanne?

*

Totul îi surâdea lui Dalbran. Îşi împlinise, aşadar, o parte din vis: să compună o muzică destul de simplă şi complexă ca să obţină favoarea iniţiaţilor dar şi a profanilor, o muzică în stare să ofere o plăcere de bună calitate, de care urechea să fie încântată fără să se compromită. Propriul lui succes l-a uimit. Fiind sigur că a realizat unanimitatea în jurul numelui său, nu înceta să-şi ţească pânza minunată a viitorului: avea să scrie opere şi comedii muzicale, concerte şi cântece, încredinţat că are mână bună în toate genurile. Datorită drepturilor de autor încasate, îşi va oferi curând un studio de înregistrări, va lucra cu sintetizatoare.

Fiindcă i-o luase înainte lui Luc, a crezut că i-a luat-o înainte întregii omeniri, a pierdut puţin câte puţin orice măsură.

În concert, privilegia performanţele degetelor, aruncându-le auditorilor notele aşa cum îi arunci mărunţiş unui cerşetor: ca să-l faci să simtă distanţa care-l desparte de tine. Mormăia, gemea cu ostentaţie, pianul devenind un car triumfal în care se urca pentru a primi aclamaţiile.

Se arăta lunatic, tăios. De două ori, în provincie, din cauza unui tuşit intempestiv în sală, a ieşit şi a refuzat să se mai întoarcă. Deseori decomanda unele angajamente în ultima clipă: aşa făceau cei

mai mari. De ce nu şi el? Manifesta o lipsă de respect flagrantă faţă de partituri, îşi impunea propriile cadenţe, adăuga arpegii de la el. Esther Lehmann i-o reproşa, dar el o repezea fără menajamente.

De vreme ce toţi mahării de la casa lui de discuri îi făceau curte!

Pentru dragoste şi prietenie părerea unei singure persoane este de-ajuns. Pentru glorie, nu. Când Julie îşi făcea griji din cauza toanelor lui, îi replica:

— Crede-mă, nu o fiinţă umană vrea publicul, ci un monstru, un animal de scenă. Un pic de asprime îl încântă: ea menţine distanţa după care se dă în vânt. Dacă aş fi politicos sau umil, l-aş decepţiona. Am intenţia să-l îngenunchez, să-l ofuschez cu brio-ul meu. O să vezi că va veni ziua când toţi or să-mi lingă mâinile.

Chantôme, moderatorul, cel care aducea nuanţele, corecta excesele, nu mai era prezent ca să-l înfrâneze. Fatuitatea lui Gabriel i-a indispus până şi pe noii lui prieteni, dintre care unii i-au făcut avansuri lui Luc; pe care el însă le-a respins: legile concurenţei îi constrângeau pe amatorii unuia să devină imediat adversarii celuilalt.

*

Pianului său, un Erard de la începutul secolului, Gabriel îi consacra acelaşi cult ca un hindus divinităţii sale. Nu-l atingea fără să se fi spălat pe mâini, nu se mai sătura admirându-i pântecele strălucind de corzi şi ciocănele. Se scula noaptea ca să-l mângâie, să primească de la el o vibraţie misterioasă: palma îi aluneca pe palisandrul cadrului precum paşii dansatorului pe puntea lăcuită a pachebotului. Îşi lipea obrazul de panoul de lemn şi asculta. Instrumentul fremăta de

potenţiale simfonii pe care numai urechea unui cunoscător sau mai degrabă a unui amant le putea capta. În acest altar dormea un geniu şi, ca să-l îmblânzeşti, îţi trebuia un mare tact, un geniu care trepida, răsufla, mormăia. Era el singur o întreagă orchestră.

Şi aşa cum bluesman-ul B. B. King îşi botezase chitara Lucille, el şi-a botezat pianul cu coadă scurtă Otto. Un pian poate fi numai de sex masculin şi poate purta nu mai un nume nemţesc. În livreaua lui de culoare închisă, el este un confident, mereu gata să cânte.

Uneori, Gabriel găsea că Otto este greoi ca un burghez, învechit în unele privinţe; dar numai ce-l atingea, trezind un întreg popor de triluri şi arpegii, şi Otto se avânta, se transforma într-o balerină.

În acest cufăr de lemn în care sunt tezaurizate sunetele, ardea ceva, mai tare decât în altă parte. Era un lac negru, plin de amărăciune şi suavitate, care lucea blând, fără o strălucire excesivă. Existau şi alte instrumente, dar toate erau în slujba acestuia. Lângă alămurile cu pântecele umflat, cu muştiucurile indecente, lângă viorile temătoare şi stupii gigantici ai orgii, pianul se impunea prin eleganţa lui.

Dimineaţa, ca să-l trezească pe Otto, Gabriel se cufunda în morfologia lui, reînsufleţea tabelele de armonie, controla percuţia ciocănelelor, palpa fiecare organ cu dragostea unui tată pentru trupul copilului său.

Se aşeza la claviatură, fildeşul clapelor devenea epiderma unei fiinţe vii care trecea în el, îi trimitea, înzecite, nuanţele sistemului său nervos. Gabriel visa să se încrusteze în această cutie ca într-o scoică, să i se cuibărească între coarde, să se lase pătruns încet de undele muzicale ca să devină materie muzicală în fuziune.

*

La cincisprezece zile după concert, Maestrul îl invitase pe Luc, singur, la el acasă.

Luc a sosit cu cel puţin zece minute înainte. O guvernantă ţeapănă, cu un neg ţepos ca un arici de mare pe bărbie, l-a băgat înăuntru, i-a ordonat să-şi scoată pantofii. Un obicei pe care, se pare, Castelanne îl contractase în Orient, dezvoltând o aversiune pentru pielea de încălţăminte şi zgomotul făcu de tocuri pe parchet. Salonul de muzică era rece, fără mobile şi plin de perne aruncate pe podea. Într-un colţ, străluceau două pianine. Un panou de cărţi şi partituri perfect aliniate ocupa peretele din fund.

Luc aşteptase o jumătate de oră, apăsat de gânduri, trecându-şi prin minte diferite subiecte de conversaţie când a zărit, la picioarele unui taburet, o mănuşă de şevro bej. Pielea aceea mototolită care imita atât de bine pielea adevărată nu putea îmbrăca decât mâna Maestrului.

S-a aplecat să o ridice: nu se ştie de unde, un motan cenuşiu, un animal de lux, pe cât de preţios pe atât de rău, a sărit asupra mănuşii. S-a dat o mică luptă. Luc, mai viguros, a sfârşit prin a-şi băga obiectul, pe jumătate sfâşiat, în buzunar.

Tocmai atunci a apărut Castelanne.

— Ia te uită, Triolet te-a şi adoptat?

Luc a tresărit şi şi-a îndesat încă un pic mănuşa în buzunar. Triolet îşi ascuţea ghearele pe pantalonul lui, dar n-a îndrăznit să-l alunge.

Fără a-i pune nicio întrebare, Maestrul a abordat imediat temele lui de predilecţie. I-a povestit, de pildă, metoda lui de lucru: în fiecare dimineaţă, asculta timp de o oră, la radio, un florilegiu de muzici la fel de nule şi de perisabile. Îşi impunea această pedeapsă din igienă, pentru ca, prin contrast, să-şi confirme iubirea pentru marea muzică.

Când, apoi, s-a aşezat la pian, i-a spus, cu un surâs maliţios: „O să vezi”. A pocnit din degete, Triolet şi-a ciulit urechile, şi-a luat avânt şi a sărit

pe tăblia de sus a instrumentului. Maestrul a cântat după partitură o sonată de Mozart şi, când a sfârşit allegro-ul, motanul, cu o răsucire elegantă a labei, a întors pagina.

— Cum ghiceşte că e momentul potrivit?

— Cunoaşte muzica, dacă îndrăznesc să spun aşa. Doi ani mi-au trebuit ca să-l dresez. Mai rămân unele probleme de coordonare. Într-o zi, o să mă produc în concert cu el.

Luc n-a mai contenit cu elogiile, dar s-a mirat, împreună cu Maestrul, de caracterul conservator al motanului: dincolo de Ravel şi de Strauss, miorlăia.

— Şi când cânt câte ceva de – aici, a citat un compozitor actual – o ia la fugă cu părul zbârlit şi nu mănâncă nimic toată ziua.

Lui Luc i-ar fi plăcut atât de mult ca dialogul să continue firesc, ca între doi prieteni, dar Castelanne a oprit brusc convorbirea.

A ieşit de acolo zăpăcit, năucit, şi s-a trântit pe o bancă de pe stradă ca să-şi revină. Întors acasă, a scos mănuşa din buzunar, a mirosit-o, a lăsat-o să cadă de mai multe ori pe verticală. Mănuşa se umfla sub presiunea aerului şi se răsucea înainte de-a se turti pe parchet cu un zgomot moale. Şi-a tras-o pe mână, s-a lansat într-o improvizaţie şi, timp de-o oră, s-a simţit mai mare, mai puternic.

*

Este o linie a vieţii care freamătă în josul torsului, o tăietură de sabie, făcută de nu se ştie care războinic, trasând o parabolă graţioasă de la pântece până în josul spatelui.

Degetul mângâie mai întâi o iarbă catifelată ca vata, uşoară ca un puf. O rouă umezeşte aceste tufe, un fir de apă pe care degetul îl urcă până la izvor. Pe drum, se pierde în mijlocul unor umflături care-l aspiră, ajunge într-un ţinut răcoros

unde totul clipoceşte, se bălăceşte şi gâlgâie. Îl întâmpină o cascadă, îl învăluie cu aversa ei caldă.

Undeva, în vârful acestei grote, sub contact se rostogoleşte o bilă care se îngroaşă. Degetul o sâcâie, o zgândăreşte dar, acoperit dintr-odată de o cremă grasă, alunecă şi cade într-un puţ care-l înghite.

Ochiul se strecoară la rândul lui şi zăreşte o floare cu petale purpurii având deasupra ei un alt ochi, rumen, acoperit de o albeaţă. Acest ochi pare atât de supărat încât roşeaţa i se propagă peste tot. De furios ce este, transpiră, îl protejează un fel de pleoapă din care cad, drapate maiestuos, cataracte de carne gofrată. Toate acestea lucesc precum nişte falduri de mătase.

Nasul vrea să miroasă: atinge uşor cochilia călduţă, îi netezeşte vegetaţia, îşi dă seama de flacăra întruchipată acolo unde încep picioarele. Îl izbeşte un suflu de aer cald, un iz în care sunt amestecate umezeli vegetale şi uneori o urmă de miasmă. Pe acest madrepor îl însufleţesc nişte palpitaţii obscure.

Gura se apropie, dă la o parte ierburile ce strălucesc ca o pajişte după ploaie. Descoperă o barieră de ţesuturi spongioase pe care le aspiră şi le suge. Este un frumos festin pe care-l devorează fără discriminare. Uneori, temătoare, înspăimântate, aceste valuri se retrag dar, sub acţiunea limbii, întregul orificiu se însufleţeşte şi mii de mici ventuze se lipsesc de ea. Acelaşi lichid onctuos scaldă cele două boturi care se sărută, nu mai ştii care pe care, buzele apucă micul ochi orb, dinţii îl mozolesc ca pe o ostie şi tot acest peisaj mut, împins de un val puternic, înaintează pe drumul fericirii.

Încâlcite, ca nişte gene lipite de o lacrimă, firele de păr alcătuiesc o grămăjoară de frunze turtite, un scalp în dezordine. Parcă masa grea a pletelor a semănat la mijlocul corpului o replică, capul de sus răspunzându-i capului de jos într-o simetrie

ironică. Frumoasa blăniţă netedă se agaţă de degete. Dâre de apă lucesc pe pulpe şi coboară ca nişte minuscule pârâiaşe spre genunchi.

Mai sus. Gogoaşa bivalvă, încă înroşită de recenta luptă, are aspectul unui cocoş jumulit; prin bucla evazată a unui opt se scurg nişte bale argintii. Două draperii, cu marginile curbate ca o proră de gondolă, atârnă molatic. Îmbinarea mult lărgită nu mai este decât un căscat nesfârşit de parcă, ghemuit în fundul pântecelui, un animal ar profita de această deschizătură ca să se uite afară.

Când Gabriel trece de la corpul lui Julie la al lui, descoperă, prăvălit pe vintre, un apendice congestionat, şlefuit ca un galet. Îl ţin prins de ele punguliţe zbârcite pline de varice, acest apendice se odihneşte, inert, inutil, iar Gabriel îl ascunde repede între picioare.

*

Mâinile, gura unui om pot conţine un aur invizibil. De îndată ce cânta la pian sau vorbea, Castelanne împărţea cu dărnicie acest aur. Era una dintre acele persoane căreia vrei să-i câştigi stima imediat, căreia dinainte îi ierţi totul pentru că reprezintă enigma pe care ai aşteptat-o dintotdeauna.

Castelanne l-a invitat din nou pe Luc la el şi încetul cu încetul între cel mai în vârstă şi cel mai tânăr s-a stabilit o legătură destul de familiară, deşi distantă. Curând, Luc citise tot despre Maestru şi-i ascultase toate înregistrările fără să se sature de ele. Săptămâni de zile, entuziasmat şi în acelaşi timp strivit de această figură impozantă, i-a venit să termine cu muzica şi să se apuce de grădinărit sau de aerobic. Maestrul era perfect şi Luc voia să fie o parte din perfecţiunea Maestrului.

Printr-un fenomen de vase comunicante, admiraţia pe care Chantôme i-o purta lui

Castelanne a echivalat ataşamentul pe care i-l retrăgea lui Gabriel şi mai ales lui Chrystèle, care şi-a dat repede seama de acest lucru. Luc se întorcea seara cu aerul extatic al pelerinului atins de aripile îngerului. Când îl avea pe Castelanne la telefon, se-ngălbenea, se bâlbâia. Iar când acesta nu dădea niciun semn de viaţă, îi pierea pofta de mâncare. Maestrul îi putea telefona la miezul nopţii în legătură cu un fleac şi, dacă Luc dormea deja, îl ironiza cu o frază de genul: „Cum, la vârsta dumitale, te culci odată cu găinile?" Sau îl trezea foarte devreme aşa încât Luc, deja insomniac, deschidea ochii încă de la cinci dimineaţa ca să fie proaspăt în cazul în care celălalt va încerca să-l sune.

Ca să-l bareze pe acest bărbat care o concura, Chrystèle a contraatacat, s-a ocupat de cele mai mărunte încurcături ale lui Luc, i-a excitat animozitatea împotriva lui Gabriel, i-a controlat fragmentele de partituri. Îl iubea şi el n-avea dreptul să eşueze sau să se înjosească în faţa altcuiva.

Luc îi asculta predicile fără să sufle o vorbă, nu-i relua şi nu-i respingea niciun argument. Furioasă că este neglijată, se sprijinea pe cărţi recent citite ca să-i spună:

— Mozart compunea de la vârsta de cinci ani; de ce tu te-ai apucat de compoziţie atât de târziu?

El îi răspundea:

— Eu nu sunt Mozart.

— Händel a compus *Mesia* în trei săptămâni. De ce ţie îţi trebuie atât de mult timp?

— Eu nu sunt Händel.

Întreaga istorie a muzicii îi slujea drept panoplie pentru a-şi deprecia şi umili amantul. Îi vâra sub nas isprăvile celor mai mari compozitori, decreta concertele lui Castelanne drept plictisitoare la culme, pline de platitudini. Ar fi vrut ca Luc să urle, să facă explozie, dar el ridica din umeri, rămânea mut. „La ce te gândeşti? — La nimic."

Nu se gândea niciodată la nimic! Nu mai ştia ce să găsească pentru a deveni indispensabilă.

*

Julie avea un fel „gheare” şi un fel „lapte” de a face dragoste, zdrobindu-l sau ameţindu-l de plăcere pe Gabriel. Adora să-l simtă în ea, încordat la maximum: el era străbătut de fiori, perii din barbă i se zburleau. Ea nu-i cerea să fie rigid decât pentru a se lăsa în voia ei, a redeveni copil. Spasmul final îi semna capitularea: tulburarea îi venea de hac forţei. Dacă erecţia se prelungea dincolo de un anumit timp, Gabriel nu mai era al ei, era doar un futător. Julie voia să se hrănească cu sperma lui şi ca pântecele ei să fie sepulcrul acestui bărbat.

Gabriel făcea dragoste cu Julie pentru a juisa de juisarea ei ca şi când aceasta era a lui. O mângâia cu aceeaşi grijă pe care ar fi avut-o ca să şlefuiască un diamant cu ape frumoase, brăzdându-i pământul roz, instalându-se ca un exilat în citadela de mucoase. Dicţiunea cântată a lui Julie culmina într-un extaz muzical dar, în momentul orgasmului, tăcea, obrajii i se înroşeau, din gură, sculptată ca o fină deschizătură, îi ieşea un miros delicios. Numai tăcerea era compatibilă cu ceea ce o mistuia, iar această tăcere pe Gabriel îl îngrozea.

Când exploda şi el, sperând de fiecare dată că trupul lui va fi şi mai generos, era decepţionat că apogeul a fost atât de scurt, atât de puţin răvăşitor. Se cufundase într-un zeu, dar nu primise lumina decât prin procură. El nu va fi niciodată femeia iubită, niciodată trupul acela care abia mai respiră, se răsuceşte şi se convulsionează. Se achita de plăcerea lui cu fatalismul celui care se ştie condamnat, de fiziologie, la nişte scurte zgâlţâieli.

Şi uneori visa să fie prefăcut într-un enorm membru care i-ar alimenta amanta zi şi noapte într-o copulaţie fără sfârşit, ar îndopa-o cu spermă de

parcă ar fi o supă caldă pe care ea ar sorbi-o cu mici înghiţituri.

*

Cele două cupluri nu se mai frecventau.

Fericirea lui Julie şi Gabriel îi otrăvea zilele lui Luc şi, în anumite nopţi de mare tristeţe, îl ţinea treaz.

Dar în ziua în care Gabriel l-a invitat la ziua lui, a trebuit să vină, fără tragere de inimă, împreună cu Chrystèle.

O întreagă clică de linguşitori, de paraziţi se înghesuiau în apartamentul strâmt al fostului său partener pe care-l ridicau în slăvi. În seara aceea Luc era doar un epigon, un secund, iar fiecare compliment adresat lui Gabriel îl izbea ca un verdict. „Profesia mea? Sunt colaboratorul lui Dalbran, ştiţi, celebrul muzician."

Gabriel îşi etalase peste tot semnele reuşitei: compact-discurile lui care-i alcătuiau pe un perete cele două iniţiale ale numelui, fotografii cu el în concert. Pianul său strălucea, împodobit cu flori, asemenea unui tabernacul dintr-o biserică. Spunea *Serbările* mele *galante* aşa cum ar spune un copil „jucăriile mele". Din înaltul acestor trofee, ţinea la respect persoanele care-i erau obligate, tolerându-le tachinăriile, înţepăturile neînsemnate pe scutul lui de bronz. Cântărea câteva zeci de mii de discuri şi făcea cunoscut acest lucru: se sprijinea pe aceste vânzări ca un general pe o divizie blindată.

Fără îndoială, nu-l invitase pe Luc decât ca să-l înjosească, să-l izbească peste faţă, de parcă l-ar pălmui, cu victoria lui.

Julie radia. Cu complicitatea câtorva prieteni şi a unui specialist în electronică, pregătise apartamentul ca să-şi surprindă amantul. Soneria reproducea primele măsuri din *Boleroul* lui Ravel, mânerele de la uşi mieunau *Văduva veselă,* iar când trăgeai apa la toaletă izbucnea marea arie din

La Traviata. Când a sosit tortul de ciocolată în formă de pian cu coadă scurtă şi cu clapele reprezentate de lamele de marţipan, s-a stins lumina şi o hologramă l-a reconstituit pe Gabriel aşezat la claviatură. Surpriza a fost totală.

Luc a strigat cu venin bravo. Şi l-a închipuit pe Gabriel cum îşi dezbracă walkiria, acoperită de becuri ce sclipesc pe sâni şi pe buric, mândru să o arate, iar pe ea cum îşi detaliază în păsărească ei nemţească diferitele puncte ale anatomiei. Ideea asta aproape că l-a binedispus.

Norocul lui că a găsit acolo un filfizon la fel de rău intenţionat ca el căruia i-a putut mărturisi tot răul pe care-l credea despre *Serbările galante.* Ce plăcut era să se dedea la denigrări, industria care-i consolează pe nenorocoşi!

De ce oare a trebuit ca un mucalit să rostească numele lui Castelanne şi ca un altul, prinzând ocazia cu o promptitudine suspectă, să lanseze imediat expresia „micul-maestru”? De ce a trebuit ca Gabriel, fervent admirator al Maestrului totuşi, să păstreze tăcerea?

În noaptea aceea, Luc a crezut în mai multe rânduri că-şi aude pianul executând singur compoziţia lui Gabriel.

*

Luc încerca mereu să circumscrie cu exactitate ce anume îi displace la Chrystèle.

Într-o zi, a crezut că a găsit ce anume. Apropo de un conflict, repede rezolvat, cu un şef de serviciu, ea îi spusese: „După furtună, vine şi vreme bună!”

Fraza asta îl cufundase într-un abis. După furtună, vine şi vreme bună! Ea o enunţase cu o asemenea convingere, de parcă era vorba de un adevăr fundamental! În aceste câteva cuvinte, se afla o enigmă.

Iar enigma purta un nume: prostia!

Da, era proastă, şi aşa trebuia să fie: astfel se explica totul. Luc s-a agăţat de această idee, s-a delectat cu ea. Prostia poate foarte bine să ia toate măştile inteligenţei, neliniştea acesteia, curiozitatea ei furtivă, interogaţiile ei, şi totuşi să nu se transforme în inteligenţă, să rămână proastă.

Timp de câteva săptămâni, această bănuială nu l-a mai părăsit şi a trăit într-o stare de cvasiebrietate. Se putea apleca asupra prostiei lui Chrystèle ca peste un hău ca să surprindă în ea secrete pe care raţiunea nu le dezvăluie. În tovărăşia ei, avea să se afunde în paradisul imbecil al dulcegăriei. Şi, cuprins de bucuria descoperii lui, o asculta pe această nătăfleaţă cum se lasă în voia flecărelii ca o bandă a unui telex care-şi împroaşcă informaţiile.

Dar prostia mai este şi o atracţie care se ataşează de fiinţe şi le dotează cu o tulburătoare profunzime. Idioţeniei, o femeie fermecătoare îi conferă aproape ambiguitatea unei opere de artă. Şi pe urmă nimeni nu este prost cu normă întreagă. În prostie îţi trebuie o constanţă, o încăpăţânare aproape supraomenească. Chiar şi cel mai obtuz creier are bufeuri de inteligenţă, fie şi numai din motive de igienă. Chrystèle nu făcea excepţie de la această regulă. În plus, se îndoia de ea însăşi: această îndoială aplicată vânării greşelilor ei grosolane nu era oare o dovadă de subtilitate? Semnele prostiei se anulau unele pe altele. Luc s-a întrebat dacă naivitatea lui Chrystèle nu ţinea îndeosebi de faptul că-l alesese drept model pe el. Şi toată bucuria de a fi putut-o caracteriza s-a spulberat la rândul ei.

*

A te întoarce lângă Chrystèle după ce ai frecventat domeniile unei rase alese semăna cu o decădere. Luc ar fi vrut s-o insulte, să-i spună ce este, dar, în loc de asta, îi zâmbea în permanenţă.

Se răzbuna pe laşitatea lui prin vexaţii mărunte. De pildă, când ieşeau de la un film, se abţinea să-şi spună părerea; o simţea pe Chrystèle cum îi aşteaptă verdictul.

— Ţi-a plăcut?

Ea îngăima: „N-a fost rău…”, formulă care se potriveşte la orice şi evită să te angajezi. El o încolţea şi, de îndată ce o auzea că-şi exprimă adevărata părere, susţinea contrariul.

Sau lăuda meritele unui dirijor execrabil, ale unui pianist obscur, ale unui compozitor mediocru. În public, ea le apăra cu pasiune. În ultimă instanţă, făcea apel la Luc care nega totul în bloc.

Cum Chrystèle se juca de-a recunoaşterea din prima a autorului unei lucrări clasice, el o inducea în eroare, punându-i Bach în loc de Vivaldi, Mozart în loc de Haydn, Strauss în loc de Mahler. Ea reţinea aşa, greşit şi aşa spunea şi altora.

Lui Luc îi era ruşine de aceste stratageme. Pentru ratarea unei persoane nu e nimic mai potrivit decât răutatea. Luc ardea de dorinţa de-a o iubi pe Chrystèle care ar fi trebuit să-l înnebunească; ce-l înnebunea cu adevărat era faptul că ea îl lăsa atât de rece.

Totuşi, dacă Chrystèle se întorcea de la lucru cu întârziere, Luc era măcinat de nelinişte. Iar când o vedea uneori râzând şi umblând prin casă, se simţea mişcat până-n străfundul lui. Şi atunci îşi promitea: „Mâine, o plachez”.

Chrystèle stă culcată; o lampă pusă la capătul patului împrăştie o lumină blândă. În jurul ei, ursuleţii şi iepuraşul, petele întunecate ale mobilelor, mirosul de lemn vechi care pluteşte în aer. Şi-a tras până sub bărbie plapuma cumpărată de Crăciunul trecut la Viena cu ocazia unei escale. Se simte protejată de căldura pufului din plapumă, de unghiurile îndulcite ale camerei. Zarva oraşului, claxoanele maşinilor se opresc sub ferestrele duble şi, dincolo de apartamentul ei cu două camere, ea îşi închipuie întregul imobil, acoperişurile care

lucesc în noaptea rece. Departe de ghearele lumii, chircită în patul ei călduţ, scânceşte, face un bilanţ. Bilanţul nu este bun.

De-acum înainte, nu mai are decât o singură dorinţă: să reziste. O zi, o săptămână, o lună în plus. Să semene mici proiecte în viitorul apropiat ca să-l lege solid de ea pe Luc. Aşteptând deruta.

Luc se închide în sine, evită să-şi încrucişeze privirile cu ea. Noaptea însă, se apleacă asupra ei şi o examinează îndelung. Ei îi este frică de examinarea asta.

Pentru familia ei, Chrystèle reprezintă o fată modernă care călătoreşte, îşi trăieşte viaţa, iese în oraş cu bărbaţi. Un clan de bătrâne provinciale a botezat-o „aventuriera": niciodată n-ar îndrăzni să repete acest cuvânt, nici celei mai bune prietene a ei. Simte că o apasă pe umeri tot praful lumii din care vine. Este doar o domnişoară de gelatină pe un fond de ceaţă roz.

Se uită la ea cum plânge în oglinda de pe comodă, faţa îi explodează ca o bombă cu apă. Până şi în durere se simte caricaturală. I-ar fi plăcut atât de mult să aibă sânii frumoşi, rotunzi. Waterloo, câmpie mohorâtă. Oare care amant îi dăduse porecla asta[32]?

Plânsetul i se înteţeşte; îşi spune: „Cu atât mai rău dacă Luc nu mă mai vrea, o să mă urâţesc ca să-l umilesc".

*

Luatul liftului, când se ducea la Castelanne, era pentru Luc o adevărată elevaţie în vreme ce plecarea de la acesta era o cădere brutală. Zgomotul înăbuşit al acestui aparat alterna speranţa cu dezamăgirea.

Luc prefera să nu se gândească la faptul că Maestrul, o dată uşa închisă, îl primeşte cu acelaşi surâs pe un alt adorator. Să nu te gândeşti la aşa ceva: era expresia folosită de Gabriel când îl

întreba cineva dacă nu-l deranjează să se culce cu o prostituată pe care un alt bărbat tocmai o părăsise.

Căci, spre nefericirea lui, i se întâmpla să găsească în salonul lui Castelanne, aşezaţi pe perne puse pe jos, şi alţi băieţi: proaspeţi absolvenţi din strada Madrid[33], străini de la Julliard School sau de la Conservatorul Ceaikosvki care sporovăiau în toate limbile şi se învârteau în jurul regelui lor ca nişte paji. Toţi dădeau dovadă de ecolalie, repetau sau anticipau sfârşitul frazelor Maestrului, şi mulţi îşi disputau onoarea de a-i masa degetele, o procedură pe care el o cerea înainte de a se aşeza la pian. Castelanne se arăta, rând pe rând, vesel, sever, încântător până ce, excedat, bătea din palme şi-i împrăştia pe aceşti valeţi care se reîncălţau în tăcere.

Luc ieşea bolnav de la aceste şedinţe, neştiind dacă şi el face parte din clanul intimilor, sau rămâne, ca în primele zile, un satelit îndepărtat.

Cu toate acestea, Maestrul îl convoca uneori pe neaşteptate ca să-i vorbească în mod neprotocolar.

Cu toate acestea, Maestrul îl încuraja să compună şi chiar îi spusese: „Dumneata ai o amprentă pe care trebuie s-o pui asupra muzicii. Dar nu te grăbi. A fi tânăr nu este un avantaj, ci un defect pe care trebuie să ştii să-l ispăşeşti multă vreme. Caută instrumentul, metoda care-ţi convine cel mai mult: fiecare gamă are nu numai o culoare, ci şi o conotaţie filosofică. Alegerea unui acord sau a unui grup de acorduri este şi o alegere existenţială. Esenţialul este să creezi o nevoie, o urgenţă într-un univers saturat de sunete şi care *a priori* îţi este ostil. Dacă-mi permiţi, îţi vom studia împreună partiturile, iar eu le voi adnota, cu stiloul în mână. Ba da, ba da, nu protesta: este de datoria mea să le acord asistenţă talentelor care înfloresc”.

Şi pentru puţinele ceasuri în care Maestrul, în particular, îi deschidea uşile, îl ridica pe înălţimi

nebănuite, Luc era gata să se supună la orice. Ce diferenţă între Maestru şi Gabriel! Acesta era un pitic, un pitic pretenţios. Castelanne avea un cerc de discipoli, Gabriel un club de fani: această nuanţă era enormă.

Într-o după-amiază, Maestrul citea cu voce tare, în faţa câtorva adepţi, printre care şi Luc, o cronică elogioasă la un concert dat de Gabriel Dalbran la München.

— E minunat pentru confratele dumitale, nu-i aşa?

Luc a probat cu un glas pierit. Maestrul reluase:

— Acum trebuie să profite de situaţie!

— Ce vreţi să spuneţi?

— Dalbran e terminat.

Ca nişte fiare care au adulmecat sânge, fidelii se apropiaseră de Maestru.

— A atins fără să le aprofundeze prea multe stiluri diferite, va sucomba sub această dispersare.

— E-adevărat…? Sunteţi sigur?

Faţa lui Luc luase foc.

— Crede-mă, şi-a atins limitele artei.

Un surâs irepresibil se fixase pe chipul chinuit, cu o clipă înainte, al tânărului. Maestrul a remarcat:

— Ţii atât de mult la el încât te bucuri deja de căderea lui apropiată?

Întrebarea nu şi-a primit răspunsul fiindcă în chiar clipa aceea o femeie tânără, brunetă cu părul scurt, a intrat în salon: era Irène Castelanne, soţia Maestrului, iar Luc s-a ridicat în picioare ca s-o salute.

PARTEA A TREIA

Capitolul VII
Mai jos de buric, nu există nici credinţă, nici lege

A mai trecut ceva vreme.

Luc şi Gabriel s-au revăzut episodic, Chrystèle a făcut ca număr de kilometri de douăzeci şi cinci de ori înconjurul lumii. Julie a făcut progrese la franceză. Acum manipula vaste părţi de vocabular, din care-i oferea buchete întregi amantului său.

Din cauza acestui fapt, şi-a pierdut pentru el aspectul picant avut la început. Gabriel a regretat discordanţele care-i despărţiseră ca să-i reunească şi mai bine. Stăpânirea limbii o banaliza.

Fiind tot timpul în contact cu Julie, nu mai ştia ce să creadă despre ea. Remarca, de pildă, că pe mulţi bărbaţi îi lăsa indiferenţi şi desluşea în asta o condamnare a propriei lui alegeri. Totuşi, dacă un prieten îi spunea: „E frumoasă”, se simţea cuprins de o căldură veselă, începea iar s-o iubească la nebunie.

I se părea că gustaseră unul dintr-altul până la saţietate. Nu avea niciun control asupra bruştelor denivelări ale sentimentelor lui. Vechi pulsiuni au ieşit iarăşi la suprafaţă: ghiftuit cu conjugalitate, a reînceput să se gândească la escapade amoroase. Julie fiind prezentă, prea prezentă, Gabriel era gata să se întoarcă spre alte absenţe.

Deseori se întrebase dacă brunetele sau roşcatele degajează un potenţial sexual mai puternic decât cel al blondelor. Falsă întrebare: numai necunoscutele sunt erotice. Dorinţa nu tolerează situaţiile dobândite deja şi nu cunoaşte decât o singură lege: schimbarea. Iar noutatea le conferă unor fiinţe obişnuite un farmec pe care nu-l mai posedă o femeie frumoasă cu care trăieşti de multă vreme.

Această degradare a fost accelerată de un incident: la sfârşitul unei zile în care Gabriel era singur acasă, sunase telefonul şi o tânără care greşise numărul l-a excitat cu vorbe îndrăzneţe. I-a mărturisit că aparţine unei reţele şi, după câteva ocolişuri, i-a propus următorul joc: va face cu o prietenă dezbrăcată lângă ea ce le va dicta Gabriel în materie de îmbrăţişări. A fost atât de surprins de propunere încât n-a găsit imediat termenii potriviţi. Corespondenta lui îi şoptea cu o voce caldă, joasă şi senzuală, cuvinte murdare care au sfârşit prin a-i suci capul. S-a încins şi a auzit cum urcă din receptor nişte gâfâieli fără ambiguitate.

În momentul în care a început să dea dovadă de iniţiativă, s-a întrerupt legătura. A înjurat de necaz, a aşteptat să fie sunat din nou, şi-a reproşat că n-a fost destul de brutal, destul de îndrăzneţ. Cele două fete se slujiseră de el ca să se încingă apoi îl aruncaseră în noapte. Se purtase ca un puşti. S-a simţit mic şi trist: adevărata viaţă tocmai îl sunase la telefon ca să-l avertizeze că ratează ocazii formidabile de a se distra.

*

Lui Luc i-au trebuit câteva luni ca să înţeleagă ce anume cerea Castelanne de la el: o angajare totală. Ambiţia care-l însufleţea pe Compozitor, să domnească total pe scena muzicală europeană, îi transforma pe fidelii lui în militanţi, apărători ai operei lui, propagatori ai ideilor sale. Maestrul n-avea ce face cu linguşitori şi paraziţi, voia combatanţi în slujba sa.

Luc a consimţit, aşadar, prin articole şi conferinţe, să poarte culorile eroului său. S-a achitat de această sarcină cu atâta zel încât acesta i-a obţinut o rubrică într-o revistă de prim-plan. Luc a manifestat în articolele publicate aici un talent polemic uimitor. Maestrului îi era de-ajuns să sugereze o opinie şi aceasta se transforma

pentru Luc într-un consemn. Nu exista nicio treabă ingrată când aceasta era cerută de Maestru: atacarea colegilor prea influenţi, intervenţia împotriva unei mode, subminarea operei unui muzician renumit. Luc pornea cu vitejie la luptă, se bătea, încasa loviturile. Maestrul nu-i mulţumea niciodată. Dimpotrivă: „În controversa dumitale cu X, ar fi trebuit să nuanţezi”.

Şi ca să-i obţină recunoştinţa, Luc se expunea şi mai mult, îşi făcea şi mai mulţi duşmani.

Nu-l frecventezi pe un mare om fără să suferi consecinţele. O chimie stranie face ca această frecventare să intre în derivă. Fiecare clipă în preajma Maestrului era un verdict: fie erai ridicat în slăvi, fie dezavuat.

Existau totuşi unele zile în care compania lui Castelanne avea catifelarea unei placente şi atunci Luc se simţea precum cel mai iubit copil al acestuia. În clipa următoare Maestrul îl putea insulta în public pentru un bemol sărit, un acord prost luat.

Ba chiar într-o seară îi spusese în cursul unei reuniuni:

— Nu mă las păcălit de prietenia pe care mi-o porţi. Dacă mâine îmi seacă inspiraţia, dacă apare un alt meteor, o să te lepezi de mine. În laudele dumitale, bănuiesc deja dispreţul.

Luc a trebuit să-şi muşte buzele ca să nu plângă. Spera, datorită lui Castelanne, să se elibereze de tutela lui Gabriel şi a lui Chrystèle. Dar era departe de aşa ceva: îşi legase de picioare nişte lanţuri şi mai grele. Risca să fie înghiţit de Maestru, să fie sterilizat, redus la funcţia unei proteze. Tuturor legăturilor care apăsau asupra sa, le-o adăugase şi pe aceasta, exaltantă dar dureroasă. Şi când îşi întorcea privirile spre trecutul său, îl vedea pe asociatul lui muzical devenit un concurent nemilos şi norocos.

Din fericire, o întâlnise pe Irène.

*

Era evident că Gabriel nu era făcut pentru destinul vegetativ la care-l sortea Julie. Sub refrenele ţipătoare ale iubirii nebune, simţea cum mijeşte meschinăria extenuantă a vieţii de cuplu.

Fiecare chip întrezărit îi punea în discuţie fidelitatea, şi lansa o sfidare: „Nu vei fi al meu”. Nu putea accepta fără tristeţe să vadă cum îi scapă anumite intrigi amoroase. Şi în unele zile, arsura făcută de o ocazie pierdută era pentru el mai rea decât eşecul unui sentiment real.

Măcar dacă Julie şi cu el ar fi locuit la ţară! Atunci ar fi putut să suporte o anumită formă de monogamie. Dar locuiau la Paris, iar Parisul era pentru Gabriel capitala posibilităţilor şi deci a tentaţiilor. Acestea îl trăgeau de mânecă, îl ademeneau, în spatele fiecărei străzi, pieţe sau cafenele, cu o lume de virtualităţi fermecătoare, de domenii neexplorate pe care visa să-şi lipească o mână lacomă. Aceste posibilităţi dădeau şi celor mai scurte hoinăreli un tremur de incertitudine, o palpitaţie de viitor. La Paris, Gabriel simţea o atât de mare euforie a posibilităţilor apropiate încât le prefera celor pe care le cunoştea deja. Dorea o existenţă care să meargă repede şi nu corect sau drept, o existenţă în care să nu se găsească decât începuturi şi niciodată rezultate finale.

În acest oraş existau atâtea femei bune de iubit grăbite să se pună în circulaţie, să-şi experimenteze puterea asupra bărbaţilor. Străzile alcătuiau un paradis voluptuos din care în orice clipă se putea ivi o ocazie fericită sub forma unei studente, a unei femei plimbându-se fără ţintă, a unei turiste. Gabriel ştia asta: la Paris, aventura nu este rară, ci uşor accesibilă, numai să ai capacitatea de a-i răspunde.

În albastrul cerului, în anumite seri călduţe, credea că aude o chemare misterioasă, chemarea

tuturor tinerelor care umblă pe stradă şi dintre care una, poate, foarte curând, o să-l urmeze. Apusurile de soare pariziene conţineau o asemenea promisiune de abundenţă, încât Gabriel trebuia să iasă imediat, înfierbântat, buimăcit de excitare, în noaptea caldă spre aleasa care-l aştepta.

*

Irène şi Francis Castelanne distonau unul lângă celălalt. Lui Irène nu i se cunoştea decât un singur rol: să fie antena soţului său în universul compromisurilor; ea tria cărţile, vizitatorii, fixa întâlnirile, îndeplinea o muncă de cernere şi de protecţie. Şi pentru că forma un ecran între societate şi el, n-o vedeai, ca pe orice ecran. Maestrul îi răpea posibilitatea de a fi vedetă, deşi o merita la fel ca el.

Luc, care credea că până atunci nu întâlnise decât nişte eboşe ale celui de-al doilea sex, vedea în Irène o femeie în deplinul sens al cuvântului şi prin asta înţelegea cea mai ascuţită inteligenţă, o extremă politeţe şi îndeosebi semnele vârstei. Pielea lui Irène era striată de riduri la colţurile ochilor şi gurii. Dacă i le-ai fi făcut să dispară, i-ar fi lipsit ceva care parcă era colaborarea timpului la alcătuirea chipului ei. Acest buchet de tăieturi de pe faţă făcute de cea mai fină spadă, cea a maturităţii, îi cizela în fiecare zi o mască tot mai clasică. Şi atunci când Irène vorbea cu glasul său minunat de bine articulat, cu o limpiditate în rostire care punea în valoare fiecare silabă, atunci când îşi scutura pletele negre cu reflexe metalice şi un surâs îi săpa o gropiţă în bărbie, o crestătură mică pe care Castelanne trebuie că şi-a pus de mii de ori degetul, Luc simţea că leşină de stupoare.

Irène era un bloc de eleganţă a cărui răceală îl ardea.

*

Hotărât lucru, Gabriel nu mai găsea în Julie strălucirea de la început, când i se părea coborâtă de pe o altă planetă, luminoasă ca o nălucă.

Ar fi vrut atât de mult ca legătura lor să nu progreseze decât urcând spre sursa ei şi să rămână credincioasă incertitudinii originilor sale! Trăind împreună, ei trădaseră, fără să vrea, această exigenţă.

Julie devenise, aşadar, un element prea paşnic al geografiei lui amoroase. Ca să rămână din nou singur la Paris, o îndemna să se întoarcă mai des în Elveţia. Şi tot aşa cum ea avusese puterea de a simboliza o regiune, el o claustra acum în naţionalitatea ei, pretindea să o reducă la păşunile alpestre, la florile de colţ, la *weinstube*[34]. Degeaba protesta ea şi se zicea şi se voia înrădăcinată în Franţa, pentru el rămânea o Heidi[35] expatriată.

În vreme ce pe ea o vedea rezistând la avansurile unor bărbaţi tineri şi scânteietori, el nu ezita să o înşele cu femei urâte. Oricare alta îl ispitea de îndată ce-l făcea să schimbe banalitatea conjugală. Îi era ruşine că nu respingea pe nimeni, că era lipsit şi de nobleţe şi de fidelitate. Era constrâns de situaţie să-i prefere partenere mai puţin frumoase, batjocoritoare sau rele şi care-l vor terfeli, poate, dar care deţineau faţă de ea minusculul avantaj de-a fi diferite. Trupul lor era un ţinut pe care nu-l străbătuse niciodată.

Curând, nici aceste capricii nu i-au mai fost de ajuns. Tot cristalizându-şi înclinaţiile asupra unor noi persoane, a sfârşit prin a îndura apăsarea cuplului tot aşa cum ispăşeşti o pedeapsă cu închisoarea.

Simţea cum i se strecoară în minte germenul deprecierii. Era supărat pe Julie că nu-l mai emoţionează ca înainte. Gentileţea i-a fost trecută la pasiv şi a fost lăudată nervozitatea colerică a femeilor latine. Faptul că era blondă a devenit o carenţă căreia Gabriel îi opunea senzualitatea

mediteraneenelor cu părul ca pana corbului, cu pielea mată.

Şi de fiecare dată când o vedea implorându-l din ochi să-i vină în ajutor, lui îi venea să fugă. Dacă ar fi putut măcar să se reîntrupeze în fiecare zi într-o altă femeie fără să înceteze să fie ea însăşi!

Trebuiau, aşadar, să se despartă; dar el dorea ca despărţirea lor să aibă melancolia anumitor piese muzicale de Scriabine sau de Satie: fără dramă sau lacrimi, o plecare plină de nobleţe. O operă de artă la fel de plină de demnitate în tonalităţile sale de adio cum fusese întâlnirea.

Presat să se repună în cauză, Gabriel a sfârşit prin a se îndoi de muzica clasică. Aceasta era admirabilă, bineînţeles, dar prin splendoarea extenuată, enervantă care se degajează din ruine şi este dovada unei arte sfârşite. Prin splendoarea care nu incită la creaţie, ci la o întoarcere spre trecut pentru a-l adora, a-l diviniza. Nu detesta mai puţin aspectul de mesă neagră, de ghetou pentru iniţiaţi, al muzicii contemporane. Când asculta o sonată de Schubert, un vals de Chopin, credea că aude o limbă moartă, o limbă pentru nişte ţări vechi, şi se transporta imediat sub lambriurile unui palat vienez, într-un colţ din Europa în agonie.

Când intra din întâmplare într-un club de rock şi se aşeza lângă un tânăr fante al cărui walkman zdrăngănea ceva, era izbit de evidenţă: meseria lui era arhaică. Tineretul nu ştia nimic despre diferenţa dintre Bach şi Schütz, Webern şi Schönberg. Prin profesia sa, aparţinea lumii de ieri, şi în această lume, nu era nici măcar primul.

Îi era ruşine de curul lui de plumb aşezat pe un scaun, de orele de descifrare a partiturilor, de ciornele muzicale laborioase. Oare avea să-şi petreacă viaţa tot urcând şi coborând gamele, ca un scamator al claviaturii, însărcinat cu emoţiile snobilor şi cucoanelor în vârstă? Era invidios pe dezmăţarea şi extravaganţa pop-star-urilor, pe

cultul al căror obiect erau acestea, pe „groupies”[36] care se jertfeau la picioarele lor. Şi se visa ducându-şi la gură o trompetă sau un saxofon, încremenindu-şi publicul cu nişte ritmuri barbare, primind omagiul a mii de mâini întinse spre el.

S-a văzut vreodată ca un recital clasic să provoace o răzmeriţă, o răsturnare de regim? Pianiştii, dirijorii, violoniştii, sopranele, tenorii sunt întotdeauna băieţii buni, fete bune, curăţei, bine îmbrăcaţi şi pieptănaţi, lustruiţi de la rădăcina părului la prohab. Niciun exces, nicio vulgaritate. Persoane fine: nimic care să-l poată face să viseze pe un revoltat, un bolnav, un disperat.

Iar sălile de concert, de operă? Grajduri de lux în care nişte viţei în frac, în rochie lungă, vin să participe la un rit, să se umfle în pene cu cultura lor. Vin aici ca să se distingă, savurează din muzică nu un izvor de bucurie, ci un semn de castă. Ah, nu împotriva lor vor fi trimise forţele de ordine!

Într-o seară, într-un bar de noapte, Gabriel a petrecut ceasuri întregi privindu-l cum dansează pe idolul tinereţii lui, Mick Jagger, care era acolo din întâmplare. Cântăreţul manifesta o petulanţă contagioasă, şi în spatele acestui rebel paradit de patruzeci şi cinci de ani, acestei lichele rapace în afaceri, dar mereu vie şi săltăreaţă, acoperită de fete frumoase, se afla întreaga aventură a generaţiei lui, pe care Gabriel o ratase căci o apucase pe o altă cale care se dovedea a fi un impas.

*

Se mai întâmpla uneori ca drumurile să li se încrucişeze. Chiar dacă vechi amante de-ale lor încercau să-i împace, fericite să se facă utile când ei nu mai aveau nevoie de ele, rareori se deplasau ca să se întâlnească. Se duceau să bea un pahar, redescopereau în celălalt o inteligenţă, o acuitate uitată şi îşi regretau calomniile reciproce. Se

despărţeau încântaţi, fraţi din nou, jenaţi de gândurile lor rele ca să se mai întoarcă acolo după câteva ore. Rivalitatea lor semăna cu o minge prinsă de un elastic; oricât de departe ar fi lansat-o, se întorcea mereu şi cu atât mai repede cu cât voiseră să o anuleze, în goana după onoruri, nu puteau fi decât duşmani.

Nu îndrăzneau niciodată să vomite între ei apele murdare care se acumulau de atâţia ani şi alcătuiau acum pungi cu puroi greu de curăţat. Ar fi trebuit să se insulte, să se invectiveze, la nevoie să se lovească; dar erau numai un zâmbet, o cordialitate de faţadă.

O singură dată au fost pe punctul de a se lua la ceartă. Luc îi spusese lui Gabriel: „Urăsc propensiunea femeilor de a merge spontan spre succes. — Dar faptul că Chrystèle este cu tine dezminte această prejudecată”, îi replicase Gabriel. Un pic mai târziu, Luc lansase: „Nu pe Julie o iubeşti tu, ci supunerea ei faţă de tine”. Apoi tăcuseră amândoi, stupefiaţi de propria lor insolenţă, temându-se să nu se încaiere.

Rămânea deci între ei obişnuinţa unei lungi familiarităţi. Dar curiozitatea, entuziasmul nu mai erau, iar relaţia lor mergea mai departe ca o roată de bicicletă care, după un accident, continuă să se învârtă în virtutea inerţiei.

Faptul că în prietenie nu există o consolare a cărnii o face şi mai ambiguă: prietenii nu au ca amanţii sărmanul barometru al dorinţei pentru a-şi evalua afectele.

Pe Luc îl oripilau proiectele libertine ale lui Gabriel. Nu mai voia să le audă şi nici măcar să le bănuiască. Vânătoarea amoroasă nu era la Gabriel decât o formă de plebiscit menită să-l încredinţeze de valoarea lui. Îndrăznea să-şi numere aventurile trecătoare: dacă numărul lor sporise, trăgea concluzia că popularitatea îi era şi ea în creştere. Numai vanitatea îl îndemna să se supună fără încetare verdictului opiniei feminine.

Şi apoi, într-o bună zi, Luc a declarat forfait: din nou, pe stradă, cineva îl luase drept Gabriel! Asta era prea mult. Nu mai tolera această ventrilocvie, acest mimetism. Se săturase să mai fie decalcul celuilalt!

Concurenţa dintre ei n-avea să-şi întindă ravagiile până la a-i distruge pe amândoi, trebuia curmată înainte de a-i curma ea pe ei. S-au epuizat într-o luptă zadarnică, uitându-i pe ceilalţi muzicieni cu adevărat redutabili.

Hotărât să ţintească mai sus, să răsufle mai în largul său, Luc a decis să nu mai respecte regula jocului, să nu mai telefoneze, să nu se mai manifeste.

O nefericită coincidenţă a făcut totuşi ca Francis Castelanne, care organiza o reuniune la el, să-l roage pe Luc să-l invite pe fostul lui colaborator.

Ideea că un mare compozitor arăta interes faţă de Chantôme îl revolta pe Gabriel. Umbra imensă care mergea lângă Luc le relativiza prietenia şi, în viitor, risca s-o desfiinţeze. Şi deşi visa să-i fie prezentat lui Castelanne, nu scăpa nicio ocazie să lanseze câteva remarci sceptice asupra geniului acestuia, declarându-l supraevaluat şi precizând în plus:

— Un artist este cu siguranţă mai puţin strălucit decât opera sa şi iată de ce n-am chef să-l cunosc. O operă înseamnă muncă şi timp condensate, contrar artistului care, prins asupra clipei, este o fiinţă supusă greşelii, banală ca noi toţi.

Ah, dacă ar fi putut să-i opună acestei convenţe propria sa înţelegere cu un mare contemporan!

De îndată ce Chantôme stătea cu spatele, Gabriel îl zeflemisea: Luc este un păduche cuibărit la subsuoara unui uriaş, un şoarece în faţa unui vultur.

Evoluţia lui Luc, articolele sale furioase din presă îl uimeau pe Gabriel. Îl cunoscuse atât de ponderat, atât de fin, şi acum Luc, mergând pe

urmele mentorului său, intenta un proces rock-ului, tineretului, varietăţii, întregii lumi! Dumnezeule, cum de putuse deveni un asemenea sloi de gheaţă, un individ mârşav, îmbătrânit înainte de vreme? Iar în ziua în care Luc, într-o violentă filipică, a atacat grupul lor fetiş, Beatles, Gabriel a fost adânc mâhnit ca de o trădare a celor mai buni ani ai lor.

A fost pe punctul de a riposta sau de a-l pune pe un terţ să riposteze. Dar s-a împiedicat să o facă: asta ar fi însemnat să-i dea lui Luc o importanţă pe care n-o avea, să-l trateze ca pe un adversar public. Luc nu era decât un repetitor şi nimic altceva, şi aşa trebuia să rămână!

Că Gabriel era invitat de Maestru şi că tocmai pe el îl însărcinase să-i transmită invitaţia, asta l-a ofensat pe Luc. Deja îşi închipuia tot ce e mai rău: Gabriel uzurpându-i locul în inima lui Castelanne, eclipsându-l puţin câte puţin, ştergând cu buretele luni întregi de devotament! Nu i-a transmis invitaţia.

De altfel, de câtva timp, simţea că i se erodează creditul pe lângă îndrumătorul lui, nişte nou-veniţi, mai tineri, îi tăiau drumul, îi subminau poziţiile. Maestrul introducea mereu debutanţi pentru a combate influenţa celor vechi, evitând să nu se formeze cabale pe care nu le-ar mai controla. Cei care-l iubeau n-aveau dreptul să se iubească între ei. Şi fiecare candidat trebuia să suporte, în chip de ceremonie de supunere la încercări, zgârieturile lui Triolet, lipsa de jenă a acestui cotoi care-i martiriza spre marea bucurie a proprietarului său. Luc îi vedea cu tristeţe pe aceşti recruţi înmulţindu-şi gesturile de idolatrie, furând mici bibelouri pe care Castelanne le presăra cu plăcere prin casă pentru a încuraja propriu-i cult. Chiar şi în perioadele de calm, Maestrul întreţinea un climat de război permanentă. Ca un soldăţel, fiecare trebuie să stea cu ochii în patru şi acela care-şi slăbea încordarea era concediat.

Luc suporta îndeosebi agresivitatea unui violonist, un recent favorit, un anume Georges Gaultier. Acesta evalua virtuţile unei opere de artă numai prin sufragiile publicului. Despre o carte, despre o simfonie, mai întâi întreba: câţi cititori, câte vânzări? Clasicii îl îmbătau datorită consideraţiei de care se bucurau de mai multe secole, ei alcătuiau, într-un anume sens, nişte best-sellers-uri înmulţite de generaţiile succesive. Iar la capodoperele picturii, nu vedea decât sumele astronomice cu care fuseseră plătite. Pe scurt, pactiza cu numerele şi cu preţurile, niciodată cu calitatea.

Dar băiatul acesta nu avea doar snobismul celebrităţii: era rău. Ca să-i ridice un piedestal zeului său, avea nevoie să-şi înjosească egalii. Se bucura de nenorocirile celorlalţi şi se întrista când erau veseli ca de o atingere adusă relei sale voinţe. Pentru a reuşi o vorbă de duh, era gata să-şi taie un coleg în bucăţi, mai ales atunci când Maestrul râdea la glumele lui, încântat că are în seraiul lui un învrăjbitor care îndeplinea şi funcţia de turnător. Gaultier era temut de toţi şi avea numai aliaţi provizorii pe care-i trăda fără ruşine. Nu el îi spusese într-o zi lui Luc în faţa celorlalţi că adevăratul muzician din tandemul lor era Dalbran, a cărei reuşită îi confirma preeminenţa?

Serata a început, aşadar. Gaultier a fost mai odios şi mai servil decât de obicei. Spre miezul nopţii, Irène a venit spre Luc şi l-a întrebat:

— Unde a dispărut prietenul dumitale, Dalbran?

— Nu înţeleg, trebuie că l-a împiedicat ceva să vină.

— Ar fi putut să ne prevină.

— Aşa cred şi eu.

Irène s-a uitat la ei cu duioşie.

— Luc, nu eşti altceva decât un copil insuportabil. Şi pentru prima oară, au izbucnit în râs amândoi în acelaşi timp.

*

Chrystèle nu-şi putea explica durata relaţiei sale cu Luc. Amânarea se prelungea dar nu se aranja nimic. Nu i-o prezentase niciodată lui Castelanne; ai fi crezut că o ascunde! În câteva luni, l-a văzut pe Luc trecând de la condiţia de curtezan la cea de lacheu, devenind un ostatic în mâinile acestui despot. Nu mai vorbea în numele lui propriu, doar cita. Se plângea cât de prost este tratat dar, dacă ea îl demola pe Maestru la rândul ei, imediat se închidea în el.

Puţin câte puţin, înţelesese ascendentul pe care Maestrul îl avea asupra amantului ei: acesta excela în distrugerea şi apoi în reconstituirea capitalului de iubire şi adoraţie care-i erau purtate. Maestrul ştia să se arate delicios, mucalit până-n momentul în care îşi înjunghia în spate interlocutorii pentru ca imediat apoi să-i adoarmă cu noi mângâieri. Deţinea o putere pe care ea n-o va avea niciodată: puterea de a le face credincioşilor lui, alternativ, şi bine, şi rău şi de a-i ţine astfel la cheremul său.

Aşadar, aşa ceva îi lipsea ei! Dar îi lipseau atâtea lucruri! Petrecea ore întregi în faţa oglinzii examinându-se în amănunt cu o cruzime rece şi spunându-şi: „E teribil ce mult semăn cu fotografiile mele!” Dezgustul faţă de ea însăşi mergea până la felul de a se exprima. Cuvintele se volatilizau cu mult înainte de a-i ieşi din gură. Nu găsea destulă putere ca să-şi stăpânească glasul şi nici măcar nu credea în ce spune.

La mesele de seară cu prietenii, alţii ştiau să formuleze în locul ei frazele potrivite, ea se străduia să le prindă din urmă; îşi aruncase repede, prea repede, toate forţele în bătălie. Dacă-i venea o glumă, nu îndrăznea s-o spună şi poveştile ieşite din gura ei n-aveau niciun interes. Curând, dialogul se desprindea de ea, era uitată, scaunul i-ar fi putut rămâne gol: cine ar fi remarcat aşa

ceva? Urma să ia nişte lecţii de indiferenţă ca să-i pedepsească pe ceilalţi că nu-i dau nicio atenţie.

De multă vreme, ar fi trebuit să-l părăsească pe Luc. Chiar şi la fiinţele cele mai lipsite de talent, există izbucniri de limbaj, insolenţe salutare care le apără de umilire. Oare va fi ea într-o zi altceva decât o înlocuitoare, o persoană de umplutură pentru un bărbat lipsit de distracţie? Poate că Mozart compusese la douăzeci de ani trei sute de lucrări şi că Mendelssohn terminase în trei luni, la nouăsprezece ani, *Visul unei nopţi de vară,* dar ea, la douăzeci şi patru de ani, nu auzise niciun băiat şoptindu-i, fie şi numai în râs, că o iubeşte!

Nu atârna nimic într-o lume în care fiecare atârna prea mult pentru ea.

Şi înjosindu-se fără milă, găsea în asta o consolare paradoxală, îşi spunea cu speranţă: „Niciodată Luc nu mă va putea dispreţui atât cât mă dispreţuiesc eu. Prin urmare, mă va iubi totuşi un pic!”

*

Printr-o ironie a sorţii, Gabriel a băgat de seamă că nu mai ştia să agaţe femeile; îşi ieşise din mână. Voia să fie un far maiestuos pe care se vor aşeza, ca nişte păsări, fiinţele celui de-al doilea sex; era mai degrabă un vânător de fluturi care, febril, înghite aerul cu plasa lui sau, şi mai rău, un vânător canadian care-şi cercetează la prânz şi seara capcanele şi se plânge de mediocritatea capturilor.

În fiecare moment, dădea peste nişte adevăraţi seducători care nu cunoşteau încurcăturile lui. Adevărul este că Gabriel era, cel mult, un donjuan. Şi în această categorie, ocupa ultimul loc, cel al fustangiului care munceşte din greu. Munceşte din greu cel care stă pe baricadă douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru, nu are o clipă de răgaz, le abordează cu grosolănie pe trecătoare, le înghite

refuzurile brutale, pune în agăţat atât îndârjire cât şi indelicateţe şi nu reuşeşte în cele din urmă decât datorită unei legi statistice, obosind mai degrabă decât cucerind o pradă din zece sau douăzeci.

Ceilalţi, zeii, nu aveau nevoie să asude; fetele veneau la ei precum copiii la un cântăreţ din flaut. Singur, Gabriel nu reuşise să devină un play-boy, devenise cel mult un solitar.

Umbla prin cafenele, prin baruri, în căutare de afinităţi insolite, celebrând în aceste subsoluri o libertate care face ca fiecare să poată aparţine virtual tuturor. Degeaba îşi fixa pe faţă un surâs crispat, privirile ricoşau spre alţi ochi, nu ai lui. Se usca pe picioare din exces de indecizie, îi vedea pe nişte filfizoni cum îi suflă domnişoarele pe care nu îndrăznise să le invite. Era doborât de zgomot, sufocat de fum.

În faţa lui, nişte creaturi magnifice, siderante, se supuneau capriciilor unor fiinţe urâte, uzate, care le tratau ca pe nişte servitoare şi pe care ele păreau că le adoră. Niciuna nu era o fortăreaţă inviolabilă şi totuşi el nu le obţinea. De ce?

„Domnişoară, vă fixez, îndurați-vă şi făceţi-vă pomană cu o privire, recunoaşteţi că exist.”

Cu două rostogoliri şi o ţopăială, nişte adolescenţi le cucereau pe nişte păpuşele al căror creier trebuie că nu cântărea mai mult decât safirul de la pick-up-ul care-i făcea pe ei să se învârtă. Şi aşa ceva mergea!

La ce bun să te încăpăţânezi să te uiţi la picioarele femeilor: ştii dinainte cum se termină ele! Veşnica proastă împărţire a cărţilor din sexualitate: bărbatul o imploră pe femeie să-i acorde ceva din care ea va scoate mai multă plăcere decât el. „O să te înnebunesc”, spune ea; dar nu, ea îl invită la spectacolul propriei ei nebunii.

Şi atunci, nemaiştiind cum să-şi apropie acele frumoase trupuri, Gabriel prefera să aleagă câteva

zeiţe, să le decreteze imposibil de atins şi să-şi întreţină amărăciunea.

Într-o discotecă, făcuse cunoştinţă cu un tip lăudăros pe nume Julien Nyèges, cam snob, cam lichea, la care tupeul ţine lor de farmec. Asta nu se temea să o abordeze pe orice cochetă, să o facă să râdă printr-o glumă, să conducă simultan două sau trei intrigi. Dorinţa forma pentru el o digresiune permanentă: nici nu se stabiliza bine la o persoană că îl şi solicita imediat alta.

Uneori venea să discute cu Gabriel, despre Orient unde călătorise mult, despre literatură – scria un roman – şi chiar despre muzică. Când Gabriel i-a mărturisit că trăia în cuplu de aproape trei ani, Nyèges a făcut acest comentariu spontan: „Te plâng”. Uşor agasat, Gabriel adăugase:

— Totuşi, nu vei putea să le fuţi pe toate!

Nyèges îl privise cu condescendenţă:

— A nu avea decât o amantă, asta înseamnă a nu avea niciuna. A fi singur înseamnă a avea multe amante.

Gabriel îl asculta sceptic pe celălalt aducându-i argumente care fuseseră întotdeauna ale lui. Nyèges îl bătea într-un domeniu în care credea că străluceşte şi, în contact cu el, înţelegea ce trebuie că simţise uneori Luc în preajma lui: o repulsie amestecată cu invidie, o sete de lucruri pure, sentimentale.

La urma urmelor, ce avea Nyèges atât de remarcabil în afară de părul negru, buclat, de zâmbetul seducător şi de limbuţie? Poseda aura învingătorului convins că propagă un fluid benefic. Gabriel ar fi vrut foarte mult ca Nyèges să fie prost, bădăran şi misogin; dar nu, singura lui vulgaritate era şansa impertinentă care nu-l părăsea. Acest prinţ dezinvolt îşi putea permite greşeli de gust: acestea treceau. Într-o zi dandy, într-alta prost îmbrăcat, îşi lansa sfidări puerile, cobora în stradă neras, urâţit dinadins, îmbrăcat cu

nişte blugi rupţi, încălţat cu nişte troaşce, şi le agăţa pe burghezele cu cele mai mari ifose. Chiar aşa murdar şi zdrenţăros, pe faţa lui rămânea înscris triumful.

Există două feluri de fiinţe. Cele spre care te îndrepţi firesc şi cele care trebuie să se îndrepte spre ceilalţi. Gabriel era din această din urmă speţă. Lângă Nyèges şi cei asemănători cu el, Gabriel nu va fi niciodată decât un afemeiat laborios. În cuplu, era un celibatar rătăcit şi în celibat, un turturel pierdut. Şi se întorcea spre Julie, fericit că are măcar pe cineva care se gândeşte la el.

*

Ca să-şi rezerve câteva minute între patru ochi cu Irène, Luc ar fi traversat tot Parisul. Irène condensa asupra persoanei sale trei interdicte: era superbă, era soţia Maestrului, era femeia în toate manifestările ei. Departe de soţul său, se arăta generoasă şi fantastă, abilă în a destinde atmosfera cu o vorbă, cu un zâmbet. Şi totuşi niciodată nu era prezentă: o anumită distanţă o îndrepta spre o sferă în care Luc nu i se putea alătura. Chiar dacă strecura în conversaţie un termen argotic sau îl ciufulea pe Luc, menţinea între ei o linie de demarcaţie de netrecut. Oferea misterele clarobscurului: cu atât mai ameţitoare cu cât crezi că le înţelegi în parte. Pe Luc îl încuraja spunându-i: „Destinde-te, abandonează-te!”, şi această bonomie îl împietrea. Îi mai spunea: „Laşi o impresie contradictorie de pasivitate şi de nervozitate endemice”, şi asta îi sporea însutit muţenia şi stângăcia.

Multă vreme, Luc încercase să-i smulgă confidenţe despre Maestru, dar ea eludase.

Cum Irène se mira că-l vede singur, Luc i-a strecurat câteva cuvinte despre Chrystèle. Amâna mereu momentul în care să i-o prezinte. În cele din

urmă, după ce a născocit mii de subterfugii, i-a mărturisit: Chrystèle nu este destul de frumoasă pentru ca el s-o arate în public. Irène se supărase:

— Cum de îndrăzneşti să vorbeşti aşa? Pentru că această tânără nu este conformă canoanelor modei, dumneata o condamni? Înţelege că va deveni frumoasă fiindcă o iubeşti şi nu invers! Transformă-ţi ochii, n-o judeca după stereotipuri de revistă ilustrată. Fugi de figurile de pură ostentaţie pe care nu le însufleţeşte nimic. Învaţă să vezi sub aparenţe adevărata bogăţie şi compătimeşte-le pe femeile frumoase: frumuseţea lor este o promisiune pe care ele n-o pot îndeplini.

Şi pletele ei aruncau nişte reflexe de abanos care porunceau o ascultare imediată.

Luc a ieşit din acest mic discurs transformat, aproape bucuros s-o revadă pe Chrystèle, gata să-i discearnă, sub trăsăturile convenţionale, vivacitatea gândirii, profunzimea sensibilităţii. Lăsase oare să-i scape o comoară?

Dar vai, ochii ei nu i-au dezvăluit nimic care să nu fie deja cunoscut de el. Cea care pledase cu căldură împotriva frumuseţii nu-l convinsese decât prin însăşi frumuseţea sa care le-ar fi dat un accent convingător şi celor mai nebuneşti vorbe.

Din nou a fost cuprins de accese de furie pe care şi le stăpânea cufundându-se în lucru. Căuta să edifice o operă din care spera un spor de putere, de demnitate. Dar contrar concurentului său excesiv de prolix, Luc suferea de concizie, ezita între laconism şi anemie.

Şi deşi Maestrul îi cerea acum să vadă tot ce punea pe hârtie – acesta era ultimul stadiu al intimităţii cu el – Luc, cu un obscur instinct al supravieţuirii, nu-i arăta decât nişte schiţe, nişte firimituri, sustrăgându-şi cele mai bune pagini controlului său. Ca să fie iertat, îşi dubla devotamentul în articolele scrise, dar Castelanne, pe care acest fel de a trişa nu-l păcălea, manifesta răceală faţă de el.

Luc a făcut nişte eforturi epuizante şi s-a îmbolnăvit. Chrystèle l-a îngrijit. Acest lucru i-a sporit descumpănirea.

Singur câteva ore pe zi, retras în spaţiul închis format de un pian şi o partitură, scăpa de chinurile ostilităţii, de urâţenia resentimentului.

*

Deşi era strivit de îndemânarea lui Nyèges, Gabriel a avut câteva aventuri. Apoi, cum inhibiţia a cedat puţin câte puţin în faţa îndrăznelii şi primele succese au provocat altele, Gabriel şi-a înmulţit pasiunile întâmplătoare.

Se întorcea acasă, cu o domnişoară la subsuoară, fericit că a prelevat din masa trecătoarelor o voluntară care să consimtă la câteva ceasuri între patru ochi cu el, fericit de un asemenea rapt, de o asemenea recoltă care-l satisfăcea din plin aşteptând-o pe următoarea.

Savura peripeţiile acestei vagabondări: ochii umeziţi, buzele ce lucesc, gurile proaspete mirosind a alcool, galanteriile şoptite, hohotele de râs, bruştele răceli, privirile în care totul se presimte, primul sărut abia schiţat, mâna rătăcită sub cutele răvăşite ale unei fuste, sânii ca un puişor ieşit fierbinte din cuib, bluzele uşoare ca un voal, epiderma lăptoasă sau închisă la culoare, epopeea desfăcutului nasturilor sau corsajului, fâsâitul lenjeriei sub degete, desuurile mai indecente decât nuditatea, moliciunea unui şold, anatomiile somptuoase sau pricăjite, îndrăznelile, pudorile, îndrăznelile pudice, accesele de lubricitate, ochii daţi peste cap, cuvintele banale recitate mai mult decât rostite, „Dumnezeule”, „mă înnebuneşti”, „nu, termină, termină”, „mai vreau, mai vreau”, cuvintele pe moment răscolitoare, cearcănele la ochi dimineaţa, dârele lăsate pe cearşafuri de pasagerele nopţii, firele lor subţiri de păr, un cercel, un inel pierdut.

Încă una, îşi spunea de fiecare dată Gabriel, fără melancolie. Această repetare îl îmbăta. Încă una: acest lucru era o nimica toată şi totuşi continua să fie un miracol.

În aceste întâlniri nu existau nici promisiuni, nici angajamente, doar ponderea orelor petrecute împreună, uneori un „te iubesc" ca o mărturisire a unei extreme fericiri. Fiecare era logodnica de o seară, tratată şi adulată ca atare, căreia voia să-i lase cea mai frumoasă amintire, încântarea nu consta numai în una sau alta, fie ea răpitoare, ci în constelaţia care le lega pe toate între ele prin inelele aceleiaşi căutări. Gabriel nu era un colecţionar de femei, ci un colecţionar de începuturi.

Şi totuşi, a doua zi, se gândea la Julie şi, oriunde s-ar fi aflat, îi telefona, îi jura că o iubeşte, că numai pe ea o iubeşte.

Baletul adoratoarelor nu era niciodată acelaşi: unele soseau la miezul nopţii, se dezbrăcau foarte profesional şi plecau după ce gemuseră foarte mult; frumoasele nopţii, gata la toate complezenţele, ţipau lucruri indecente pe un ton convenţional. Tinere păsărele, bine îmbrăcate, îi mărturiseau ore întregi mâhnirile lor. Gabriel se pregătea să le însoţească la taxi. Puţin mai târziu, aceste mâhnite i se alăturau într-o întrecere amoroasă în care etalau o dexteritate redutabilă: lacrimile li se uscaseră atât de repede! Unele fete foarte tinere puneau în actul carnal o adevărată măreţie în vreme ce unele amazoane, cu vocabular îndrăzneţ, dovedeau o modestie de fecioară.

Le accepta pe toate, tânără sau bătrână, proaspătă sau ofilită; nu refuza nicio licenţiozitate, nicio fantezie, chiar şi atunci când duoul devenea triolet sau cadril. Aceste silfide erau facile; totuşi îi rămâneau îndepărtate, iar diversitatea lor îl împiedica să emită asupra lor vreo judecată.

Competenţele fragmentate arătate de ele le făceau şi mai stranii în ochii lui.

Nestatornicia este oare privilegiul unui singur sex? Ani de zile discutase despre asta cu Luc: dacă era să-l crezi pe acesta, afectivitatea este mai degrabă feminină şi este masculină nevoia de libertate. Spunând asta, Luc se plasa chiar el de partea feminină şi contrazicea legea pe care tocmai o enunţase. Un număr impresionant de transfugi zăpăceşte această regulă la care Gabriel vedea numai excepţii. De fapt, partenerele lui dădeau ascultare ca şi el poftei de schimbare!

Nu înţelegea bine de ce unora le displăcea, iar altora nu; de ce acelea care-l neglijaseră multă vreme îi făceau dintr-odată ochi dulci; în fine, de ce atâtea altele nu-l remarcau în vreme ce el ardea de nerăbdare să le placă la toate. Cele care-l dispreţuiau îl dominau printr-o putere mai tare decât complimentele: puterea indiferenţei.

Totuşi, după fiecare flirt, îi telefona lui Julie a cărei voce onctuoasă, modulată îl reconforta. Julie era una dintre acele fete pe care le iubeşti cu mult înainte de a le dori, pe care nu le doreşti decât pentru a le iubi şi mai mult şi pe care tot le mai iubeşti atunci când nu le mai doreşti.

În aceste sărbători ale trupului, Gabriel căuta ceea ce explorase deja la amanta lui: minunea voluptăţii, îmbinarea contrariilor, vehemenţă şi tandreţe, gheaţă şi foc, bestial şi sublim.

Astfel, sipetul preţios al unui pântece, triunghiul de mătase al unui pubis, evazarea unei crupe constituiau un focar de obscenitate şi splendoare prin care nişte creaturi finite încercau până la paroxism să-şi abolească limitele şi să-i scape timpului.

Iar patul devenea spaţiul unei transfigurări, altarul pe care o fiinţă oarecare se metamorfozează în zeitate, sfântă şi furie.

Când o prietenă, cu ochii răvăşiţi, începea să-şi piardă minţile în braţele lui, era ca şi cum o poartă a paradisului se întredeschidea în faţa lui Gabriel. Nu găsea niciodată în aceste furtuni, mereu renăscătoare, dovezile grosolane ale orgasmului masculin, ghilotinat de îndată ce este satisfăcut. Juisarea femeilor: singurul mijloc pentru un muritor de a se apropia de veşnicie, de a-i capta armoniile.

Nici măcar nu era răspunzător de aceste beatitudini. Puterea lui, aceea de a fi un revelator, îl lăsa cu atât mai deposedat cu cât îşi jucase mai bine rolul. Indiferent la performanţe, voia doar să aprindă frumoasele incendii care mocneau între picioarele metreselor lui, în crăpătura lucitoare, în înmugurirea de carne ce este un detonator al unei infinităţi de explozii. Iar a doua zi, depunerea pe degetele lui a lavei în erupţie îl cufunda în lungi reverii.

Aceste frumoase zâne, ciolănoase sau copioase, acoperite de mătase, in, caşmir, bumbac, zornăind de bijuterii şi de pandantive, nu erau cu adevărat îmbrăcate decât odată ce erau goale, le îmbrăca cea mai luxoasă ţesătură, pielea lor satinată, suplă şi caldă. Le săruta cu fervoare mâinile albe, unghiile lăcuite care imediat după aceea aveau să-l sfâşie, să-l taie cu o simplă incizie ca pe o pânză.

Încă dinainte, binecuvânta aceste răni care erau dovada unei clipe de înflăcărare unică. Încerca să-şi reprezinte pentru câţi bărbaţi aceste vizitatoare leşinaseră, speraseră, plânseseră, căzuseră în desfrâu, în animalitate; atunci, călăritul pe şalele lor căpăta o dimensiune mai largă, constituia un omagiu cu caracter impersonal care devasta plăcerea erotică.

Şi toate ţipetele care chemau la destrăbălare şi exprimau răzmeriţa simţurilor fuzionau într-un singur cânt, cântul cărnii satisfăcute pe deplin, al cărnii care jubilează. Din aceste imprecaţii, din aceste vocalize, el îşi făceau un imn al bucuriei, o

operă care-l îmbăta chiar şi prin cele mai mici inflexiuni.

Unele dintre aceste bacante cu un fizic delicat erau atât de sfâşietoare în ardoarea lor, încât lângă ele intra şi el într-o stare de transă, zguduit de râsete şi de plânsete, ca să le mulţumească astfel pentru că l-au făcut să cunoască momente atât de frumoase. Datorită lor, atinsese cu degetul un pic din pământul făgăduinţei.

Nu încerca să vadă limpede ce se petrecea în fermecarea lui: nu exista aici nimic care să merite o analiză sau un comentariu, era un fapt brut care nu dădea niciodată naştere plictiselii. O clipă de har în care se dezinteresa de toate, o încântare imobilă care stătea aplecată peste cursul lucrurilor.

Tocmai pentru a auzi aceste extaze, aceste cantate umbla Gabriel din aventură în aventură. Transpunea apoi această efervescenţă în viaţa cotidiană. Reperând o femeie care mergea pe stradă, îşi închipuia cum se abandonează ea, cum e cuprinsă de înfocare, îşi făurea nişte poziţii lascive cu o asemenea precizie încât inima i-o lua razna şi i se punea un nod în gât. Existenţa lui nu era decât un drum care-l ducea de la un extaz la altul, la nesfârşit, ca tot atâtea opriri pe calea cerului.

În zori, întotdeauna se gândea din nou la Julie, la cât de plăcut era să fie iubit de ea. Totuşi trebuiau să se despartă căci ea îl lipsea, prin prezenţa ei, de toate bogăţiile cărora le întrevedea doar sclipirea.

*

Aşa cum Chrystèle alerga după Luc, Luc alerga după Castelanne, Castelanne după supremaţie, Gabriel după celelalte femei, Julie după el. Şi cei doi prieteni fugeau unul de altul cu repulsie.

*

Gabriel este la festivalul de la La Roque-d'Antheron[37]. Vine să-şi prezinte ultima lucrare, *Yodel Blues,* în care o să celebreze întâlnirea dintre un flaut oriental şi un corn din Alpi în jurul unui pian cu coadă scurtă şi a unei viori electrice. Pe aceste acorduri îşi propune să recite în germană un poem de Paul Celan[38]. Julie, reţinută la Paris – suntem într-o zi lucrătoare de la începutul verii – nu va putea asista la premieră.

Totul se petrece foarte repede. Gabriel se suie pe podiumul instalat deasupra unui bazin cu apă şi protejat de o scoică acustică. Cunoaşte parcul grandios plantat cu arbori centenari, a mai fost aici, acum trei ani, împreună cu Luc pentru a interpreta concertele pentru două piane de Mozart şi de Bach. Au obţinut atunci un mic triumf.

Gradenele sunt arhipline de un public elegant, bronzat care-şi face vânt cu programele. Mai este foarte puţin şi, este sigur de acest lucru, va ţine în mâinile lui sufletul acestor oameni, îl va zdruncina, îl va frânge. În primele rânduri, îi recunoaşte pe criticii a căror părere contează pentru el mai presus de orice.

Este o vreme apăsătoare, nori plumburii stau ameninţători. Gabriel poartă un pantalon de in albastru închis, o cămaşă albă larg desfăcută la piept. Pletele lungi îi cad pe umeri, nişte mănuşi de fier îi acoperă mâinile şi braţele până la cot. Vrea să intrige, să o rupă cu buna-cuviinţă a concertiştilor. Într-o bună zi, va reconcilia stilul pop şi cel clasic, jazz-ul şi muzica experimentală, el va fi cel care va face trecerea între ele, va fi trăsătura de unire.

Îl acompaniază patru muzicieni. Nu-i cunoaşte bine, totuşi nu se îndoieşte că, după triumf, îl vor sărbători şi poate că-şi va sfârşi noaptea cu frumoasa violonistă cehă sosită în dimineaţa aceea de la Salzburg.

Totul se petrece foarte repede. Încă de la a doua parte a lucrării, Gabriel, care tocmai şi-a ridicat ochii de la claviatură, constată unele deplasări pe gradene. Unii spectatori se ridică. Nu-i vine să creadă.

Ca să trezească auditoriul, izbeşte un acord în notele grave la care îi răspunde un tunet. Această simultaneitate provoacă un râset general. Gabriel tropăie şi azvârle din picioare, se cambrează, martirizează cu mănuşile lui de fier fildeşul clapelor, izbeşte fără milă în acute.

Când, în sfârşit, izbucneşte furtuna, ultimele persoane de pe scaune – gradenele nu sunt protejate – fug în graba mare. Sub arborii sequoia din parc, tehnicienii împachetează deja aparatura şi interpreţii încetează puţin câte puţin să mai cânte.

Ce o să mai râdă Luc când o să afle! La el se va duce totuşi să-i ceară ajutor ca altădată, chiar dacă amorul lui propriu o să sufere. Luc rămâne fratele lui în muzică, în sfârşit, vor avea o explicaţie între ei, vor lichida contenciosul.

Cu trenul prins în extremis la Avignon, va fi la Paris dis-de-dimineaţă. Va cumpăra cornuri calde şi flori, îi va face o surpriză lui Julie. Ea o să-l consoleze, o să-i dea puterea de a depăşi acest eşec. El o să-i ceară iertare că s-a putut îndoi de ea, numai pe ea o iubeşte.

Dar când a sosit, cu cornurile calde în mână şi untul din ele care pătase punga de hârtie, în locul lui Julie, al opulentei tinere femei cu părul auriu, al cărei sân credea deja că-l vede ieşit din cămaşa de noapte, se afla o scrisorică întocmită în grabă, plină de greşeli de ortografie, de parcă autoarea ei, prin aceste greşeli, voise deja să-şi ia adio de la limba franceză. Iar dulapurile şi sertarele în care-şi ţinea ea lucrurile erau goale.

Capitolul VIII
Victoria vieţii sordide asupra iubirii admirabile

Fiecare dintre noi are două chipuri, un chip obişnuit, obosit, şi un chip împărătesc, luminos, fiecare dintre noi este alternativ un astru strălucitor sau o stea moartă. În Franţa, chipul lui Julie se stingea, se ofilea. Iată la ce se gândea ea când, lungită la soare în Elveţia, îşi reamintea viaţa sa pariziană, revăzând mereu aceleaşi scene.

Încă din josul scării, cutii de carton pline de coji de legume şi de resturi de mâncare încurcau trecerea pe sub portal. Abia dacă îndrăznea să calce pe trotuar de frică să nu alunece pe dejecţiile vreunui câine; la Paris, există întotdeauna o fiinţă incontinentă care-şi pune conţinutul intestinelor la dispoziţia tuturor. La fiecare intrare de imobil, pubelele crăpate îşi revărsau conţinutul pe caldarâm.

La colţul străzii, pui tăiaţi şi jumuliţi îşi desfăceau aripile, hălci de carne îi săreau în ochi. Din cafenele ieşea un miros de poşircă şi se auzeau răgetele beţivilor care-şi ciocneau paharele, cu picioarele în rumeguşul aruncat pe podea ca să le absoarbă vărsăturile.

Trecea de pescărie, unde scoici desfăcute îşi ofereau măruntaiele flasce. În vitrinele brutăriilor, cornurile luceau de grăsime reîncinsă. Julie atingea în treacăt lăzile de plastic din care ieşeau picioare, cozi, urechi de porc şi căpăţâni rânjind. Creieri proaspeţi tremurau pe tăvi, iepuri jupuiţi, păstrând încă smocuri de păr la capătul labelor, atârnau de cârlige. Înainte de a intra la metrou, trebuia să suporte şirurile de chou à la crème de un blond maladiv, de millefeuille gălbejite care-i păreau a fi nişte muci cu zahăr. Iar când cobora scările, în vreme ce subteranul îi trimitea deja răsuflarea lui

fetidă, o fiinţă respingătoare o apuca de braţ şi, cu o voce spartă, aproape ameninţătoare, îi spunea:

— Hei, frumoaso, n-ai cumva o sută de franci?

Noaptea, strada pe care locuiau, în plin centru, se transforma într-un decor de teatru unde tâlhari, curve, amanţi certaţi se insultau în toate limbile lumii. Casele, lipite unele de altele, răsfrângeau glasurile până la ultimul etaj şi toate certurile se auzeau în camera lor. Julie îşi punea coatele pe pervazul ferestrei, de parcă s-ar fi aplecat dintr-o lojă, şi se uita la cuplurile care se băteau, la beţivii care se loveau, la bătrânii care scormoneau prin gunoaie.

Tot Parisul îi insulta simţul ordinii şi al valorilor.

*

Aşa nu mai merge şi Chrystèle vrea să fie cu sufletul împăcat. Se scoală din pat, cu un gust amar în gură, şi se aşază pe podea. Luc trebuie s-o alunge imediat, comedia asta a durat destul.

Ca să provoace acest eveniment, preferă să se acuze singură. Da, toţi amanţii ei au abandonat-o şi dacă vreunul stătea mai mult, o făcea din puturoşenie, îi era lene să caute în altă parte. Ea era totuşi o binevoitoare, îşi plătea partea la restaurant, la cinema, le tolera abaterile. Trebuie că exista ceva de spus sau de făcut şi ea nu ştia ce. După această mărturisire, spera să scadă foarte mult în ochii lui Luc.

Într-adevăr, Luc a fost şocat, cum asta? Ea n-avusese niciodată darul de a-l emoţiona pe un băiat mai mult de câteva săptămâni şi se mai şi lăuda? Pe trupul ei bivuacaseră şi apoi o şterseseră regimente întregi de şmecheri? Trecuse prin multe mâini şi niciuna nu se încleştase pe ea ca s-o reţină?

— Ştiu că vrei să mă părăseşti, dar nu îndrăzneşti să mi-o spui. Fii sincer, te rog, o să

plec imediat.

Oare, într-adevăr, adevărul n-o să-i facă niciun rău? După atâtea luni, se prezintă, în sfârşit, o ocazie. Îşi mărturiseşte foarte uşor lacunele cu aerul de-a spune: „Acum e rândul tău!” pe Luc îl zdruncină această îndrăzneală nesăbuită. Ba nu, Chrystèle simulează un curaj de faţadă ca să-l tragă de limbă. Lui îi repugnă înfruntările, explicaţiile.

Luc a aprins lumina. Chrystèle, goală puşcă, şi-a ascuns capul cu braţele.

— Vino, o să răceşti. N-am chef să te părăsesc, risipeşte-ţi ideile astea negre!

Ea a bâlbâit ceva smiorcăit şi imposibil de înţeles, a alergat să se cuibărească lângă el. Luc a mângâiat-o uşor pe blăniţa umedă.

— Eşti drăguţ Luc, mi-ar plăcea să te cred.

La aceste vorbe, bărbia a început să-i tremure, a izbucnit în plâns. El a legănat-o, reprimându-şi o dorinţă vicleană de a o pălmui şi şi-a închipuit cum alcătuieşte cu alţi nefericiţi ca el o vastă frăţie, „Clubul placatorilor de toante” care s-ar reuni de două ori pe an ca să facă schimb de amintiri, să-şi bată încă o dată joc de uşuraticele care le tranzitaseră prin pat.

Da, de fiinţele pe care ţi le impun necesitatea şi singurătatea, te eliberează luxul şi te mai gândeşti la ele doar în termeni de jenă, de sărăcie, ca la un impas din care eşti fericit că ai scăpat.

*

Prima oară când a zărit un cloşard la Zürich, Julie a crezut că acesta venea din Franţa sau Italia. Când l-a auzit vorbind germana-elveţiană cu accent din Saint-Gall a fost descumpănită: pentru ea numai la Paris existau cloşarzi, oamenii ăştia se prelingeau din zidurile capitalei ca mucegaiul din brânză.

Nu va uita curând acea după-amiază din Saint-Germain-des-Prés[39]. O femeie murdară, hidoasă, după ce a scuipat-o, a spart în mână paharul din care bea şi a stropit-o pe faţă cu sângele ei. După aceea, Julie o tot căutase pe nenorocita aceea. Nu-i va uita nici pe cei doi vagabonzi care mergeau împleticindu-se pe bulevardul Samt-Germain, răi ca nişte javre, speriindu-i pe rarii trecători. Unul dintre ei, zărind un porumbel care ciugulea, i-a tras un şut cu bocancul şi i-a zburat capul din care ţâşneau pene şi sânge. Scosese un strigăt de victorie, uriaşe „futu-te-n cur, curvă" şi plecase cu prietenul lui, prinşi amândoi după gât, până ce s-au prăbuşit în faţa portalului unei şcoli comunale şi s-au cufundat într-un somn comatos.

Julie luase obiceiul să meargă în spatele primului cloşard pe care-l întâlnea împingând un cărucior. Pentru ea igiena şi sănătatea aveau întâietate asupra celor zece porunci şi voia să înţeleagă cum pot anumite fiinţe să împingă până la ceva de neconceput graniţele ignobilului.

Tot căutând, văzuse de toate: femei bătrâne impregnate de urină de pisică, împărţind cu motanii bucăţelele de carne dintr-o cutie de kitekat; bărbaţi fripţi pe picioare ca nişte antricoate de grătarele de aerisire ale metroului pe care dormeau; tineri vagabonzi tatuaţi, plini de păduchi care circulau în coloane, coborând şi urcând între păr şi barbă; nişte tipi, nesfiindu-se deloc, făcând pe ei în metrou; o femeie scoţându-şi dintre picioare un tampon igienic pătat şi fluturându-l sub ochii trecătorilor; grupuri de mitocance şi de demenţi, trântiţi pe băncile publice, care celebrau marea sărbătoare a Butelcii şi a Eterului. Şi toţi aceşti coate-goale care-şi băteau joc de însăşi ideea unui pact, a unei cauze, a unei promisiuni emiteau pentru Julie un oracol, pe care nu se mai sătura să-l interpreteze.

În divinităţile tutelare ale străzii, ea credea că desluşeşte fatalitatea care-i pândea amantul. Dacă

Parisul prospera pe o piramidă de gunoi, de ticăloşii, dacă fetele drogate cu gingiile negre, delincvenţii urmăriţi de poliţie, muncitorii uzaţi care miros a poşircă şi tutun prost, cerşetorii cu pansamentele lor, nebunii care vorbesc singuri, marginalii ştirbi şi ridaţi la cincisprezece ani alcătuiau esenţa Oraşului Lumină mai mult decât Luvrul, Muzeul Orsay sau Rive gauche[40], atunci Gabriel se va cufunda în mod inevitabil în abjecţie.

Julie se delecta dinainte cu declinul lui: Gabriel prăbuşindu-se, după o serie de eşecuri, în comunitatea mizeriei; Gabriel, devenit revoltător atât în felul de a vorbi cât şi în cel de a se îmbrăca, împărţindu-şi cu câteva epave sticla de băutură şi pustulele. Până ce această drojdie a societăţii, trecând mereu de la beţie la mahmureală, va coborî încet în ultimele cercuri ale infernului, în marele canal de scurgere al Parisului.

*

Chrystèle, care, în cuplu, suferea că simte cum apasă asupra ei privirea unui judecător, se încăpăţâna să caute adevărul. De vreme ce Luc o acuza, fără ca ea să ştie de ce anume, a hotărât să-şi compună un chip plăcut şi să-şi împingă amantul până-n pânzele albe.

Îndrăznise să ia totul de la capăt! Totul: schimbările ei bruşte, fandoselile, predicile.

În seara asta, etalându-şi un portjartier nou-nouţ ca pe o baterie de bucătărie, îşi petrecuse din nou jumătate din timp pe genunchii lui, îl tot alintase cu „scumpiţel”, „puişor” şi alte cuvinte şi mai revoltătoare.

Mai târziu se jucaseră de-a capra şi lupul. Asta s-a terminat cu o amestecătură de trupuri, iar capra behăise sub grinzile din tavan.

Nu învăţase aşadar nimic, nu înţelesese nimic! Luni de zile de eforturi zadarnice! Luc era la

capătul răbdării, tremura vrând să-şi stăpânească ferocitatea.

Chrystèle dormea deja. Dintr-odată, pe Luc l-a izbit o evidenţă, atât de patentă încât a trebuit să se scoale ca s-o enunţe desluşit: întreaga figură a lui Chrystèle era o pledoarie vie pentru exterminarea rasei albe!

A repetat aceste cuvinte pentru a se lăsa bine pătruns de ele.

Şi atunci, a pus stăpânire pe el o tentaţie atroce. Ochii aceia închişi, pielea aceea îi dădeau un ordin. Nu mai avea altă ieşire. Să o rupă cu ea? Dar nu fuseseră niciodată legaţi. Trebuia să acţioneze imediat, să profite de determinarea sa. În clipa aceea nutrea o ură pură din punct de vedere chimic, o ură care poate nu va mai reveni cu aceeaşi putere.

Alţii făcuseră deja asta, îi deschiseseră calea. Va fi o nimica toată: o va apuca cu mâinile de gât şi va strânge tare. Nu va ezita înainte de-a o băga în această menghină. Ea se va zbate, capul i se va izbi de perete, ochii i se vor da peste cap, gura i se va strâmba într-un rictus. Şi stewardesa dichisită, metresa plină de sfaturi nu va mai fi decât o marionetă care geme încet. Iar el o va reînvia de mii de ori ca s-o strângă de gât şi mai bine după aceea!

*

„Pentru francezi, fidelitatea nu este un subiect de mândrie.”[41] De câte ori nu-i repetase Gabriel lui Julie această vorbă a lui Montesquieu pentru a-şi justifica abaterile!

Îi vorbea două limbi, cea a ataşamentului fatal şi cea a independenţei capricioase, îi spunea dintr-o singură răsuflare „te iubesc” şi „îmi iubesc libertatea”, înclina din ce în ce mai mult spre disponibilitate în detrimentul statorniciei.

I le arăta pe admiratoarele lui şi-i spunea: „Uite ce-mi sacrific pentru tine: tinereţea, aventurile!” Se arăta întotdeauna destul de iubitor pentru a relansa speranţa, destul de evaziv pentru a întreţine neliniştea.

Spre deosebire de el, Julie nu suferea din cauza apăsării timpului asupra relaţiei lor: acest bărbat nu-i era mai puţin dezirabil decât în primele zile. Nu se săturase de el. Dorea să fie în acelaşi timp iubita oficială şi logodnica întâlnită cu o oră înainte, încă înfrumuseţată de răcoarea de afară. Când ea îi explica acest lucru, el o întrerupea cu un: „Nerozii, himere de fată romanţioasă!”

Îl bombarda cu complimente, îi lăuda până şi faptul că este slab, că are un nas mare, căci îl alesese în totalitatea lui. El, nemulţumindu-se să o critice, să o ridiculizeze pentru coafura şi hainele ei, să-i arate cu degetul vergeturile, un început de rid, se extazia în permanenţă în faţa altor fete, făcea ochii mari când le vedea picioarele, sânii, silueta. Ea se simţea neterminată, noaptea visa că i se revarsă pântecele ca la modelele lui Renoir, obeze, care par mereu gravide.

Cu cât era mai sigură că-l iubeşte, cu atât mai puţin era convinsă că-l posedă. A întrevăzut, înspăimântată, o întreagă reţea de infidelităţi care prosperau fără ştirea ei. Pe carnetele lui Gabriel, în agenda lui, erau trecute nişte iniţiale urmate de numere de telefon. Cine ştie dacă nu cumva şi notele de pe partiturile sale erau elementele unui cod secret?

Ca să-şi poată satisface curiozitatea îşi punea la contribuţie o şiretenie de inchizitor. Dacă Gabriel fusese plecat, de cum se întorcea acasă, ea se năpustea la mâinile lui, căutând să descopere pe buricele degetului mijlociu şi al arătătorului mirosul de femeie de care ştia că este lacom. Dar găsea nişte mirosuri atât de amestecate încât după această examinare era şi mai perplexă. Iar dacă

mâinile miroseau a săpun, această spălare în grabă a lor semna o crimă.

Îl săruta şi, în spatele dinţilor, auzea ciripitul tuturor femelelor pe care el le sărutase deja şi care stăteau la taclale în cavitatea lui bucală. Bărbatul acesta nu era pretenţios: le aparţinea tuturor acelora care îl acceptau. Limba lui era o cârpă de spălat pe jos care curăţase gâtul şi sexul a tot ceea ce purta fustă în oraş.

Atâta se reţinea când făcea dragoste încât sfârşea prin a nu mai juisa. Lua drept pretext oboseala, probleme de muncă. Julie avea convingerea că Gabriel îşi stoca sperma ca să fie proaspăt pentru alte raporturi sexuale. Ea îşi apăsa pe el fragedele corole ale sânilor şi îşi închipuia imediat alte sfârcuri excitate de degetele lui şi această simplă idee o îngheţa. De altfel, el avea atât de puţin chef de ea acum!

Julie nu-l ierta că se îndrăgostise de el fiindcă asta în loc s-o înalţe o făcuse să cadă.

Nu-l ierta că o trimitea înapoi la Basel cât mai des cu putinţă, în vreme ce ea se expatriase pentru el, îşi încetase studiile, prieteniile. Rămânea călare pe două lumi, fiind deplasată în propria ei ţară fără să fie integrată aici. Neavând un statut legal în Franţa şi deci nici permis de lucru, trebuia să se mulţumească cu mici joburi mercenare, plătite prost: vânzătoare, chelneriţă. Când îi cerea lui Gabriel să-i regularizeze situaţia, acesta exclama: „E vina mea dacă nişte legi absurde continuă să izoleze Elveţia de restul Europei? Şi pe urmă la ce bun să ne căsătorim? Într-o zi, tot o să ne despărţim!”

Nu-i ierta demersurile umilitoare la care o constrângea, reînnoirea cărţii de şedere la Prefectură, aşteptatul la ghişee împreună cu mulţimea de turci, tamuli şi algerieni, ţâfna, grosolănia funcţionarilor.

Plângea la cea mai măruntă contrarietate. Lacrimile deveneau singurul ei fel de a răspunde

adversităţii. El decreta că un asemenea spectacol este rizibil, ea îi reproşa duritatea, el i-o întorcea: „Pentru amanţi, nefericirea de a se certa nu e nimic pe lângă nefericirea de a nu se putea certa. Scena de menaj este o dovadă de vigoare, o manifestare a vieţii care explodează”.

Timp de trei ani fusese o regină, acum era mai rău decât o servitoare.

Şi atunci de ce mai rămânea? Ce o împiedica să izbucnească? Generaţii întregi de capete plecate, de soţii docile care supravieţuiau în cromozomii ei. Era una dintre acele fiinţe cărora piedicile le sunt necesare, care se realizează mai bine dându-le ascultare altora.

Uneori stătea singură într-o nemişcare comatoasă. I se căţăra pe umeri o pasăre neagră care o strângea în gheare. Se pomenea extrem de vulnerabilă, fragilitatea sa o zdrobea ca o povară. Ar fi vrut atunci să spargă obiectele, bibelourile ca să-şi calmeze nervii. Dar atât de mult i se incubase în tinereţe respectul faţă de lucruri încât lucrurile acum o dominau. Nu-i mai rămânea decât să le şteargă de praf tot aşa cum visa să cureţe povestea ei cu Gabriel pentru a-i reda strălucirea din primele luni. Neputând să acţioneze asupra unei fiinţe sau asupra lumii, aspira doar, cu modestie, să facă un pic de ordine în aceasta.

Era un anotimp înscris în viaţa acestui bărbat, dar care anume?

Îi venea să le spună tuturor îndrăgostiţilor: „O, voi care dormiţi lângă acela sau aceea care vă va trăda, vă va otrăvi viaţa, după ce a parfumat-o şi a umplut-o de un balsam, nu aveţi încredere în ei!”

A luat obiceiul să se scindeze în două persoane: franţuzoaica din ea vorbea de dragoste, nemţoaica denunţa această legătură. Una se resemna, cealaltă se revolta. Şi-a supus sentimentele unei distanţe

critice, neangajându-se niciodată decât pe jumătate.

Şi cum se îndoia de Gabriel, a stabilit în Elveţia unele relaţii episodice, a făcut din calitatea ei de străină, care fusese argumentul seducţiei sale, arma revanşei sale.

*

Deşi se aştepta la ce e mai rău, Chrystèle a rămas încremenită. Luc era culcat pe ea, cu amândouă mâinile apăsând atât de tare pe umerii ei încât o dureau, cu ochii, dilataţi ca ai unei insecte, având răceala unei dalte de spart gheaţa. Gâfâia iar răsuflarea îi era uscată, un pic acrişoară.

Ea a înţeles pe loc. De parcă i-ar fi deschis cutia craniană şi i-ar fi citit direct pe creier. Totul a devenit clar: tăcerile, stânjeneala, tulburarea lui. Aşadar, asta era! Cu o voce uşor falsă, Chrystèle a întrebat:

— Ce vrei?

Luc a tresărit ca şi cum ar fi fost înţepat cu o furcă. Faţa îi era strâmbată de un rânjet.

Ea ar fi trebuit să fugă; el a fost însă cel care a fugit, s-a refugiat la capul patului. Părea îngrozit chiar de groaza pe care ar fi vrut s-o transmită.

Ceea ce a urmat a fost şi mai puţin previzibil. Luc a izbucnit în plâns, şi-a cerut iertare cu o brutalitate cam ridicolă. Iertare, dar pentru ce? A bâlbâit, stând în genunchi, cu părul vâlvoi, ceva incoerent:

— N-aş fi făcut-o, jur, n-aş fi făcut-o.

Luni de zile de angoasă au alunecat de pe ea ca o faţă de masă pe care-o tragi spre tine. S-a ridicat şi s-a îmbrăcat. El a apucat-o de pulpă, i-a strâns genunchii în braţe.

— Nu pleca, Chrystèle, nu pleca, te iubesc, de-atâta vreme voiam să ţi-o spun!

Această formulare a şocat-o; o aşteptase prea mult ca s-o poată înţelege. Era prima oară când ea

era cea care-l părăsea pe un băiat. A avut o clipă de ezitare. A aruncat o ultimă privire formei care se smiorcăia, în prostraţie într-un fotoliu, şi care o implora. A deschis uşa, s-a trezit în stradă.

Se vindecase de Luc.

În nopţile care au urmat, Luc a avut acelaşi coşmar: era judecat de o curte de juri pentru omorârea lui Chrystèle. Procurorul general era Gabriel. Castelanne şi Irène figurau ca martori ai acuzării. Luc îşi prezenta singur apărarea explicând cât de mult detesta el la Chrystèle imaginea propriei lui sărăcii sufleteşti. Suprimând-o, sperase să ucidă în el slăbiciunea pe care o întrupa ea. Sentinţa care-i va fi dată nu va face altceva decât să condamne un cadavru: părăsind existenţa, Chrystèle i-o luase cu ea şi pe-a lui.

Luc constata cu groază că nu reuşea să convingă pe nimeni. Se trezea mereu în momentul în care Gabriel îşi începea pledoaria împotriva lui. Cufundat încă în vis, voia să se ducă la poliţie să se denunţe. Compunea numărul lui Chrystèle, dar închidea telefonul la loc: nu îndrăznea să-i înfrunte vocea. Se temea să o audă aşa cum ne temem de întoarcerea morţilor.

*

În câteva luni, Gabriel a pierdut toate avantajele dobândite şi a căzut din nou în anonimatul din care ieşise un pic. Când reasculta *Yodel Blues,* găsea amalgamul acela de stiluri şi sonorităţi îngrozitor de pompos.

Totul conspira să-l diminueze: eşecul amoros şi profesional. Întreaga lume îi şoptea că era terminat: se plimba într-un univers de prevestiri negative şi peste tot îşi citea semnele destituirii. Din nou era comparat cu Luc, de data aceasta în detrimentul lui. Oamenii cumsecade bine intenţionaţi îi spuneau: „Chantôme are vântul în

pupă!” Chiar şi la prietenii săi cei mai buni, Gabriel era gata să descopere lipsa de loialitate: cu câtă grabă îi semnalau articolele în care fusese desfiinţat!

Nu se mai putea produce în public fără să fie înmărmurit de frică; simţea o mâncărime pe piele, părul îi atârna pe umeri ca un pachet de alge greu de purtat. Braţele îi declarau secesiune, un înger îl dobora, îl ţintuia pe taburet. Spectatorii îşi suflau nasul, scuipau, expectorau fără ruşine, ghiorăielile degenerau în hărmălaie. O dată şi-a întrerupt recitalul din cauza zgomotului excesiv. Sala l-a huiduit, iar el a ieşit de pe scenă sub sarcasmele publicului ca un boxer groggy după un K.O.

Se consola spunând: „Nu trebuie să te placă toată lumea. O operă care face repede unanimitate este menită să dispară”. Se corecta: „Dar de aici şi până la a nu te place nimeni…!” Nu asista la o demonstraţie de opoziţie împotriva lui pentru că era prea novator sau provocator; nu, era o pierdere a afecţiunii, o abandonare.

Firma de discuri i-a anulat contractele, i-a vândut la solduri microsioanele. Esther Lehmann l-a uitat, iar el a rupt-o cu ea printr-o scrisoare plină de indignare; ea nu i-a răspuns nici măcar printr-o confirmare de primire.

Crezuse că se alăturase clanului prestigios al marilor maeştri şi acum alerga după mici contracte, cânta în faţa a zece cucoane bătrâne în săli obscure, în gale de provincie. Trăgea la hoteluri din oraşe mici în care, la recepţie pe călător îl întâmpină panoul: „Nu ţipaţi la patron, cu ţipatul se ocupă el!” îi erau ciuntite onorariile, se bătea pentru o sută, două sute de franci în plus. A trebuit să se mulţumească şi cu lecţiile particulare.

Nu mai reuşea să compună: i se ofereau mii de rumori şi de tehnici sofisticate într-un vast talmeş-balmeş. Această abundenţă îl paraliza.

Într-un an, n-au prânzit împreună decât de două ori şi Gabriel a fost cel care telefonase. Luc nu mai era liber seara şi pentru cea mai mică întâlnire îşi consulta agenda.

La supărările lui Gabriel făcuse numai două comentarii: „Julie o să se-ntoarcă, sunt sigur; *Yodel Blues* o să cunoască succesul pe care-l merită. Nu-mi fac griji pentru tine". Luc nu-şi făcea niciodată griji pentru Gabriel, era un fel de a-l îndepărta, decretându-l fericit orice s-ar întâmpla. Ficţiunea camaradului invincibil alimenta dezinteresul şi, în acelaşi timp, punea stavilă compasiunii.

Şi conversaţia se oprea brusc.

Prietenia adevărată constă în a continua un dialog peste luni şi de ani de zile ca şi cum între timp nu s-a întâmplat nimic. Ei, cu cât se vedeau mai puţin, cu atât aveau mai puţine lucruri să-şi spună. Tăcerea îi apăsa repede cu o intensitate greu de suportat: asta nu era pauza a doi prieteni care se gândesc, era o tăcere conjugală, tăcerea unei lungi saţietăţi. Luc se uita la ceas, era agitat încă de la desert, stătea cu capul în jos. Nici măcar nu era tăios sau semeţ, era închis, pecetluit, ermetic. Şi Gabriel îşi spunea: „În faţa lui Luc sunt ca un amant în faţa unei femei care nu-l mai iubeşte şi se plictiseşte cu el".

Obligat să astupe golurile din conversaţie, sărea de la un subiect la altul, punea câte o întrebare, peste zece minute o punea din nou, nu aprofunda nimic, trecea multe lucruri în revistă aşa cum faci inventarul unui dulap. Ca să evite ca prânzul să nu li se dezagrege, era gata de orice.

Când, în sfârşit, se despărţeau, Gabriel era ispitit să-l prindă din urmă pe Luc ca să-şi fixeze imediat următoarea întâlnire. Mai aveau încă multe să-şi spună, nu-i aşa?

*

Poşta, telefonul sunt nişte mijloace prodigioase pentru a-i apropia pe oameni; dar ele au ridicat aşteptarea la rangul de categorie de nedepăşit, au obiectivat-o în nişte instrumente tehnice. Aşa se întâmplă cu telefonul când nu sună: a şti că el ne poate face imediat legătura cu fiinţa iubită fără ca aceasta să profite de acest lucru constituie cruzimea deosebită a acestui mic aparat. În telefon este materializată o imensă expectativă şi nimic nu este mai rău decât un receptor mut.

Gabriel era atât de nerăbdător să primească scrisori sau un apel telefonic de la Julie încât deschidea, din nebăgare de seamă, scrisorile pe care urma să le pună la poştă ca şi cum îi fuseseră adresate lui. Şi dintr-o cafenea sau o cabină, îşi lăsa singur mesaje pe automat.

Prin absenţa ei, Julie îi guverna viaţa: temporalităţii obişnuite i se suprapunea una sentimentală, îi modifica orientarea, îi impunea nişte întâlniri tiranice. Ironia făcea ca el să trăiască de parcă ea mai era încă prezentă: nu mai întârzia prin baruri, punea lucrurile din casă la locul lor, aproape că nu mai ieşea seara în oraş, pregătea pentru micul dejun o porţie dublă de cafea, cumpăra dulceţurile şi chiflele care-i plăceau ei. Devenise aşa cum i-ar fi plăcut ei să fie când trăiau împreună.

Cât era de liber când ea era prezentă, întreţinând iluzia că se putea lipsi de ea deoarece o iubea! Se crezuse chiar imunizat la supărările din dragoste prin muzică!

El care voia să scutească cuplul de corvada de-a fi fecund, util şi fidel, îl scutise mai ales de privilegiul de a fi fericit.

Mai avea aventuri. Dar pentru că era liber, pentru că Julie nu-i mai interzicea nimic, acestea prezentau mai puţin interes.

În seducţie există un proces similar cu campaniile politice: trebuie să-ţi păstrezi

partizanii, să-i însufleţeşti pe cei lipsiţi de zel, să-i convingi pe reticenţi. Atâtea eforturi, şi pentru ce?

Nu mai vibra la diversitatea feminină atât de celebrată altădată. El, pentru care până atunci femeile erau frumoase pentru că erau femei, răspândind un parfum admirabil, a descoperit în acest sex tot atâtea anomalii şi diformităţi ca şi într-al lui. I-au sărit în ochi ridicolul şi bizareria actului amoros cu nişte necunoscute.

Acolo unde înainte nu vedea decât adorabile, ingenue, deşucheate, întâlnea nişte naufragiate care se întindeau pe patul lui ca să nu se prăbuşească. Pântecele lor nu mai era o Brocéliande[42] fermecată, piscina tuturor voluptăţilor, ci o apă sălcie care-şi transmitea amăreala înlănţuirii trupurilor. Toate împărtăşeau aceleaşi gusturi şi, pretinzând că dau glas tumultului fanteziei lor, lăsau să se exprime în ele un stereotip. Gabriel nu mai găsea nimic din efervescenţa lumilor trecute: sărutările erau prea umede, limbile prea indiscrete, mirosurile prea tari.

Numai un defect de optică îl făcuse să le găsească pe aceste tinere mai atrăgătoare decât Julie: cele mai multe nu meritau decât să fie consumate pe loc, cele mai multe erau nişte chei care nu descuiau nimic.

Crezuse că-şi lăsase partenerele în urma lui ca pe tot atâtea scoici goale, dar el era scoica abandonată, nespus de fericit atunci când vreo şmecheră consimţea să se aplece ca să-l culeagă. Nu mai era Seducătorul care-şi etalează pompa şi aurăriile, ci un Condottiere la pensie înfăptuind cu alte învinse o formalitate fără graţie.

Nu mai putea trăi fără Julie.

Din nou a inundat-o cu un potop de scrisori, a implorat-o, şi-a cerut iertare, a făcut promisiuni. Nu exista decât în momentele în care-i scria, o convoca prin intermediul stiloului, atât cât să

danseze, rând lângă rând, un lung duo timp de două sau trei pagini. Ea nu-i răspundea. Şi dacă o suna, închidea telefonul.

Înnebunit de angoasă, a sărit într-un tren care să-l ducă în Elveţia. Pe măsură ce se apropia de graniţă, avea senzaţia că este aspirat într-un gol, că jonglează deasupra unei prăpăstii.

Încă de la primele cuvinte, ea i-a ordonat să se întoarcă în Franţa. Avea în faţa lui o hiperboreeană cu ochii palizi, cu picioarele bronzate, o nouă Evă distantă care-i spunea: „Pleacă!" Nu se mai numea Julie, ci Julia şi asta l-a rănit.

Tot rugându-se la ea, a obţinut să rămână. Timp de cinci zile, ea i-a interzis s-o apuce de mână şi l-a plimbat prin oraş, pe la prieteni, aşa cum generalii romani, întorşi din război, îşi arătau poporului captivii. În familia Niederberg, despre el se vorbea deja la imperfect.

Timp de cinci zile, a cerşit clemenţă şi milă, s-a declarat scăpat de frivolitate. Ea i-a spus ceea ce chiar el îi obiecta de doi ani încoace:

— Deci acum vrei să trăieşti în cuplu? Ştii prea bine că vine întotdeauna un moment în care îndrăgostitele romantice se transformă în nişte balauri, eteratele în nişte stricate certăreţe, un moment în care tinerii petulanţi, adoratorii frondeuri devin nişte soţi cu burtă şi care bombănesc mereu. Starea conjugală se închide peste plăpânda iubire. Asta vrei?

A patra zi, jucând totul pe o singură carte, a pomenit de logodnă, i-a oferit cu anticipaţie un mic diamant. Ea a acceptat inelul, dar a refuzat propunerea.

El insista, ea îşi pierdea răbdarea, cuvintele ei îl şfichiuiau ca nişte bice, îl pocneau ca nişte proiectile; în pronunţia ei revenea în forţă germana, făcând ferfeniţă vocabulele franceze. Prin gura ei erau proiectate nişte cristale de umbră şi de gheaţă care-i sfâşiau timpanele. Julia degaja răcoarea abruptă a unui perete muntos: o suprafaţă

minerală pe care nu găseau de ce să se agaţe nici râsul, nici tandreţea. Îl ţinea în mână, foarte bucuroasă că-l simte dependent, nefericit. Chipul acela care pentru el însemnase bunătatea nesfârşită era închis ca o piatră.

*

Luc se mira că scăpase atât de repede de gravitaţia lui Chrystèle. Îi lipsea aşa cum îţi lipseşte o boală cronică cu care te-ai obişnuit. Îl supăra faptul că nu-l mai suna. Noaptea, ea domnea asupra somnului lui, iar când se trezea, Luc tremura la ideea greşelii pe care fusese cât pe ce s-o comită dintr-o simplă lipsă de curaj.

Arzând de nerăbdare să povestească la cineva ultimele ore petrecute cu ea, la o săptămână după incident şi-a fixat o întâlnire cu Irène, acasă la Castelanne. Era o după-amiază glacială de octombrie în care credeai că venise deja iarna. Din celelalte încăperi ale apartamentului ajungeau până la el zgomote de voci ridicate şi de uşi trântite. Din întâmplare, pe un gheridon din salon, a găsit, sub un teanc de reviste de modă, un disc de salsa al lui Tito Puente. Când a sosit Maestrul, palid, nepieptănat, cu faţa lui de zile rele, Luc l-a întrebat:

— Ascultaţi aşa ceva?

Castelanne a avut un gest de agasare.

— Ştii bine, Chantôme, că a asculta *Muzak*[43] face parte din igiena mea zilnică. În loc să mă spionezi, ai face mai bine să termini articolul pe care ţi l-am cerut.

Mai târziu, în salonul unui mare hotel unde îl dusese Irène ca să bea un ceai, în faţa unui foc de şemineu, Luc i-a întins acesteia, cu teamă, o lungă confesiune scrisă de mână şi pusă într-un dosar albastru. Era povestea neînţelegerii lui cu Chrystèle. Ştia că dându-i această relatare, avea poate să-i piardă stima, să împingă într-o

îndepărtare inaccesibilă şansa de a-i fi prieten într-o zi.

— Presupun că este în legătură cu fata aceea?

— Da, citiţi-l, Irène, o să ştiţi tot. Dumneavoastră sunteţi singura persoană căreia îi pot povesti acest lucru.

— Iartă-mă, Luc, dar prefer să ignor acest aspect din viaţa dumitale.

Irène, care avea ochii roşii şi ridurile de la tâmple mai adâncite decât de obicei, a întors pe toate feţele dosarul albastru şi, liniştită, l-a aruncat în foc unde s-a mistuit. Luc n-a încercat să facă nimic ca să-l recupereze şi, atunci când ea şi-a trecut mâna pe gâtul lui, s-a gândit: „Măcar de m-ar strânge de gât cu degetele ei parfumate şi să terminăm odată!”

I-a spus de descoperirea discului cu Tito Puente şi de răspunsul soţului său. Irène a izbucnit în râs.

— Luc, Francis n-a detestat niciodată salsa. De altfel, o dansează foarte bine. Se pare că sunt multe lucruri pe care nu le ştii despre el!

Revelaţia asta l-a urmărit pe Luc toată seara. Când s-a culcat şi-a dat seama cu întârziere că Irène nu-şi pusese mâna pe gâtul lui ca să-l sugrume, ci ca să-l mângâie.

Chrystèle nu se vindecase. În ea rămăsese, clocind ca o pată de ulei, dorinţa de a-l pedepsi pe cel care o batjocorise. Luc se făcuse vinovat de stricarea scenariului pe care ea îl îndrăgea dintotdeauna, de faptul că o obligase să facă acest pas teribil: să-l părăsească pe un bărbat. Se îndrăgostise de el aşa cum te călugăreşti. S-a despărţit de el cu dura luciditate a credinciosului care, deschizându-i-se brusc ochii, descoperă un gol acolo unde i se afla idolul.

În dragoste, toate merg în doi, nobleţea şi infamia, generozitatea şi cel mai sordid calcul. Amanţii nu-şi iartă nimic; chiar şi în cele mai desfrânate jocuri ale lor, o contabilitate nemiloasă

îşi desfăşoară cifrele, ţine un registru al greşelilor şi vexaţiilor. Într-o seară Chrystèle a asistat la un concert al lui Luc, i-a găsit interpretarea molatică, lipsită de nerv. A ieşit din sală înainte de sfârşit şi a lăsat, după o uşă de la balcon, o cutiuţă cumpărată dintr-un magazin de farse şi păcăleli şi din care a ieşit un enorm hohot de râs gros, obscen.

Voind să-l lovească pe Luc în punctul slab al vulnerabilităţii lui, l-a sunat pe Gabriel, gândindu-se să se culce cu el doar ca să-i învrăjbească şi mai mult.

Dar când l-a avut în faţa ei, într-un bar, nefericit şi văicăreţ, replica exactă a lui Luc, a ştiut ce-i rămânea de făcut.

Între ei trebuia să existe un trădător care să dezvăluie spatele decorului, să dezgroape dedesubturile murdare pe care se întemeia prietenia lor. Acest trădător a fost ea. I-a mărturisit lui Gabriel tot ce credea Luc despre el, fără să omită niciun detaliu, inclusiv invitaţia netransmisă de la Castelanne, bucurându-se că-l vede cum păleşte, cum îşi pierde cumpătul.

— Credeţi că sunteţi diferiţi? Există însă în voi aceeaşi groază de eşec, aceeaşi îndoială e prinsă de trupul vostru. Dovada: a trebuit să fiţi în doi ca să faceţi ceea ce alţii înfăptuiesc singuri. Aţi ales pianul la patru mâini, această formă căzută în desuetudine, pentru că eraţi prea timoraţi ca să vă lansaţi în interpretarea solo. Ca acei jucători de tenis care sunt mai buni la dublu decât la simplu. Eraţi puţin lucru unul împreună cu celălalt, nu veţi fi nimic separat.

În aceeaşi zi, Chrystèle a îngrămădit într-o cutie mare de carton discurile şi casetele clasice, cărţile despre acest gen muzical şi s-a dus să le vândă la talcioc. S-a descotorosit de ultimele rămăşiţe din Luc agăţate de ea şi a repudiat până şi ideea de muzică savantă. I se făcuse lehamite de lumea asta.

Să-şi exprime cu voce tare ambiţia de a obţine sufragiile unui mic număr de persoane, dar să caute în realitate cea mai largă audienţă, să scrie cu trudă partituri, să muncească precum ocnaşii ca să-şi îmbunătăţească o frazare, să se ducă să cerşească burse, subvenţii, să-şi invidieze confraţii mai talentaţi, să creeze un climat de neîncredere reciprocă, să nu-şi ofere devotamentul decât marilor compozitori şi interpreţi morţi sau străini, cei care nu te pot eclipsa, iată viaţa lor de muzicieni! Şi asta se împodobea cu frumosul nume de artă!

Chrystèle s-a întors la singura ei pasiune: călătoriile. Mai mult ca niciodată, s-a lăsat îmbătată de ambianţa aeroporturilor, de vocile suave ale stewardeselor, de anonimatul pasagerilor, de huruitul motoarelor. Călătorea atât prin trupuri cât şi prin fusele orare. La fiecare escală îşi lua un amant care-i convenea, marcându-şi sosirea într-o ţară printr-un nume, printr-o nouă voce.

Într-adevăr se vindecase. Dar aspira deja să-şi regăsească delicioasa ei şerbie, să se lege cu lanţuri de o fiinţă care să-i deschidă porţile unui univers necunoscut.

*

Luc era aşadar pierdut. Nu era o simplă răceală între ei, o supărare ca atâtea altele. Era un adio.

Lui Gabriel nu-i venea să creadă. Şi, căutând greşeala pe care o putuse comite, refăcea în sens invers drumul complicităţii lor, pornea să-l întâlnească pe Luc în acel trecut în care încă se iubeau ca doi fraţi.

Au douăzeci de ani. Gabriel admiră conversaţia, umorul şi mai ales inteligenţa lui Luc, o electricitate fremătătoare, capabilă să lege între ele lucruri atât de diverse, amândoi aspiră la o prietenie savantă şi virtuoasă, sunt grăbiţi să se ia la luptă cu vremea lor, trepidează în aşteptarea

unei deschideri care le va permite să-şi înalţe drapelul. Fiecare îi creează celuilalt admiraţii, predilecţii, sunt o mică maşină de fecundare reciprocă.

Trăiesc sub semnul urgenţei. Sunt în zorii unei ere noi, nu discută, profetizează, febrilitatea îi ţine treji până noaptea târziu. Magia acestei perioade constă în abolirea de către ei a frontierei dintre existenţa trăită şi existenţa visată; viaţa cotidiană este ficţiune, banalitatea are consistenţa unui mit. Sunt vedetele unui grup de tineri muzicieni care-i venerează şi, în faţa acestui auditoriu, comunică între ei printr-un cod secret. Alcătuiesc o insulă, ceilalţi sunt nişte fragile ambarcaţiuni care plutesc în derivă în jurul lor. Se îmbată cu armonii noi, nu ratează niciun concert, demontează şi transcriu pentru pian toate melodiile auzite, fie ele pop sau de muzică orientală.

În 1968[44], sunt doi liceeni obraznici care cer împreună cu alţii suprimarea lui Beethoven, Chopin, Schumann în folosul lui John Cage, Berio, Stockhausen.

Comit câteva mistificări, propun construirea în sălile de concert a unor fotolii ejectabile pentru a le permite spectatorilor să iasă fără să facă zgomot, distribuirea unor amortizoare oamenilor cu guturai pe care să şi le pună în gât şi nas, crearea unui pian al Maestrului al cărui capac să cadă pe degetele elevului la fiecare greşeală, a unui pian pliabil de voiaj, a unui pian-pat convertibil pentru micile apartamente, a baghetei de dirijor extensibile pentru a-i lovi pe cei neatenţi, compunerea unor concerte pentru surdo-muţi ale căror note ar fi mimate şi nu cântate de executanţi.

Mai târziu, vor publica într-o revistă aceste variaţiuni pe numele marilor muzicieni: Vivaldi, *le fol vif et hardi qui va sous le vivats* (nebunul vioi şi îndrăzneţ ce umblă sub ovaţii); Camille Saint-Saëns, *le calme encens des saintes familles* (calma tămâie a sfintelor familii); Ravel, *un val frais, un*

ravissement de voyelles (o vale răcoroasă, încântare de vocale); Fauré, *un feu affairé, une faux qui moissonne les fa et les ré* (un foc aferat, o coasă care coseşte fa-urile şi re-urile); Poulenc, *un poulain piaffant, parfois ampoulé* (un mânz care tropăie pe loc, uneori bombastic); Mozart, *l'art méduse la mort et ose l'amour* (arta împietreşte de spaimă moartea şi îndrăzneşte să iubească); Liszt, *le lisse violon tzigane* (neteda vioară ţigănească); Brahms, *un brâme au fonds des bois* (un boncăluit în adâncul codrilor); Messiaen, *l'élan d'une mésange vers le Messie* (elanul unui piţigoi spre Mesia); Boulez, *il envoie bouler les fadaises* (trimite la plimbare fleacurile).

Evocând acea epocă de aur, Gabriel măsoară ce i-a adus Luc: revelaţia unor plăceri mai subtile decât isprăvile nemaipomenite ale trupului.

Nu, ceea ce i-a adus Luc este incomensurabil şi nu se evaluează cu ajutorul cuvintelor. Numai un chimist divin, expert în cântăriri, ar putea departaja în propriile-i molecule ce-i revine lui Luc şi ce-i revine lui.

Astăzi, Gabriel nu avea decât sferturi de prieteni aşa cum la piane se spune sferturi de coadă. Şi în fiecare urmărea relaţia întreţinută cu Luc, dar fragmentată, fărâmiţată.

Niciodată nu te desparţi de ceilalţi, ci de partea din tine ţesută din altul, memoria. Între ei doi, în aceşti ultimi ani, a existat mereu unul în plus. Acum când Luc i-a întors spatele, Gabriel nu-şi mai aparţine îndeajuns numai lui.

*

L-a revăzut pe Julien Nyèges, s-a lăudat că şi-a părăsit metresa, iar acesta, ca să-l recompenseze, l-a invitat la o seară de eşanjişti[45].

Acest lucru se petrecea nu departe de Paris, într-un han care se chema *Le Pompéi.* În jurul unui

restaurant şi al unui dancing erau dispuse în stea mici alcovuri, întunecate ca un fund de tingire, unde se retrăgeau partenerii, după ce se cântăriseră din priviri. Doamne cu toalete sobre, bărbaţi cu tâmplele argintii discutau într-o larmă de vernisaj. În afara gravurilor erotice, nimic nu deosebea acest loc de un night-club un pic băţos.

— Cele mai mari excese au drept cadru un decor de bonton mic-burghez, i-a spus Nyèges arătându-i localul.

La început, a fost un spectacol. Vreo zece femei, în picioare pe scenă, şi-au dezvăluit, sub luminile proiectoarelor, cea mai frumoasă parte din trupul lor; una şi-a arătat nasul ca o afirmare de sine orgolioasă; alta, ochii, două crestături minunat de sugestive; o alta, fesele pe care le avea foarte bombate şi frumos şlefuite; o a patra, pulpele lungi şi netede de te ameţeau. Fiecare fragment părea că spune: „Sunt piatra preţioasă vestitoare a altor zăcăminte”. Laurii au revenit unei martinicheze care şi-a exhibat o pereche de sâni plasaţi sus, magnifici, însufleţiţi ca nişte tentacule şi care păreau că adulmecă asistenţa. A fost aplaudată de mama focului.

Restul nopţii a fost lăsat la iniţiativa fiecăruia. Niciun maestru de ceremonii nu asocia sau reunea simpatiile. Participanţii erau cei care trebuiau să improvizeze. Regula era foarte clară. Aici, nu încap discuţiile inutile, totul este simplificat. La naiba cu pledoariile: te placi, ţi-o tragi.

Aici deci se aflau indivizii pe care-i invidiase mereu Gabriel, aristocraţia devianţilor abonaţi la ritualurile lor, secondaţi în fanteziile lor de auxiliari, admiţând câţiva privilegiaţi la festivităţile lor secrete! *Le Pompéi* reprezenta ceea ce visa el: profuziunea materialului amoros, disponibilitatea fiecăruia faţă de toţi şi acel dram de clandestinitate care dă sare şi piper pornirilor fizice.

I-a urmat pe ceilalţi în vizuinele negre în care mâinile şi limbile se căutau unele pe altele. Întunericul era propice atingerilor, pipăielilor, răvăşelilor; unii tineri îşi dădeau coate, se hlizeau. Fiecare început de împerechere producea o mare tăcere, erau ascultate gâfâielile femeii, progresele juisării. Uneori un râset, o remarcă deplasată întrerupea reculegerea.

Nyèges, care domnea în acest club asupra unui cerc de prieteni de vârsta lui care-l considerau eroul lor, l-a prezentat pe Gabriel unei italience numită Mariella, o blondă cu o senzualitate agresivă. Aceasta l-a dus fără niciun preambul într-un budoar, protejat de nişte bare, unde oficiau deja alte cupluri. În oricare altă ocazie, ea ar fi fost partenera ideală: arătoasă, neruşinată. Dar perechile de ochi care-l observau pe Gabriel l-au paralizat şi diferitele talente ale Mariellei n-au avut niciun efect asupra lui.

Plin de ciudă, s-a închis în toaletă, a strigat: „Julie, Julie, te iubesc, întoarce-te!” A ieşit de acolo, jurându-şi să-şi învingă inhibarea.

A continuat să dea târcoale. Splendida etalare a cărnurilor îl sfida. Vrăjitoare minione, cu ochi strălucitori, se înlănţuiau, soţii model, secondate de bărbaţii lor, scăpau, oftând de plăcere, de zeama chioară conjugală, zdrahoance magnifice îşi duceau desfătarea până la o culme a gângurităului care stupefia asistenţa.

Dar aceste saturnale tot nu trezeau nimic în el: încerca să se grefeze pe un trio, se mulţumea cu nişte atingeri uşoare şi pleca. Un bătrân parazita cuplurile, îşi lăsa mâna să atârne, o insinua sub prima fustă întâlnită cu aerul de a nu se afla acolo. Degeaba era respins, degetele lui, refuzate într-un loc, se strecurau într-altul. A avut chiar îndrăzneala să-şi scoată din prohab un nimic zbârcit şi să-l plaseze în prima mână feminină întâlnită care l-a frecat mecanic. Nimicul a devenit un membru de dimensiuni apreciabile, capabil să-şi ţină rangul.

Gabriel şi-a spus: „Principiul sexului în grup este că nimeni nu e preferat deoarece toţi sunt admişi. O formă de sexualitate care alungă durerile excluderii. Şi atunci eu de ce nu pot să fac ce poate face un bunic cu picioare strâmbe?”

Zeci de destrăbălaţi, atinşi de priapism, îl trimiteau înapoi la condiţia lui de modest epicurian. Gabriel, animal sexual, cocoşul satului, futangiu? Nu, un satir cast, un ţap castrat, iată ce era el! Corpul lui îi impunea o dietă a simţurilor, corpul lui cerea o mângâiere de la Julie şi nu orgii. Şi tot necazul acesta fiindcă un mic muşchi se încăpăţâna să rămână nemişcat!

Când Nyèges o să audă de fiascoul lui, ce-o să mai râdă! El, cel puţin, persista cu îndărătnicie în rigorismul său donjuanesc, se deda unui vârtej de fornicaţii, crezând că epuizează misterul feminin prin număr şi varietate. Mângâia fetele cu graba febrilă a unui poliţist care face o percheziţie, trecând fără nicio tranziţie de la una la alta, trăgându-le-o în picioare sau numai puţin dezbrăcate, măcinat de o nerăbdare care-i comanda să le guste, să le despoaie, nu să întârzie asupra lor. Latura lui de carnasier, de pirat al pântecelor şi gurilor, avea ceva ofensator. Când, între două partide de sex în patru, venea să se reaprovizioneze la bar, îi recita lui Gabriel lista cuceririlor lui ca şi când ar fi recitat lista departamentelor Franţei. Dacă a fi în erecţie ar fi constituit o meserie, Nyèges ar fi fost milionar.

În cele din urmă, lanţurile acelea de trupuri amestecate între ele l-au deprimat pe Gabriel. Bărbaţii cu pantalonii în vine, agitând fără încetare un ciot patetic ca să fie în stare să opereze, nudităţile despletite care se convulsionau cu prea mult zel, organele trădate de inerţia lor, feţele tetanizate nu erau excitante, ci rizibile. Aspectul grotesc al bestiei umane împerecheate l-a izbit mai mult ca niciodată. Îi venea să strige: „Ascundeţi-

vă!” şi i-a fost ruşine de el. De ce oare considera el lumea prin ochii lui Luc?

Din seara aceea a păstrat o ultimă viziune: în vreme ce nişte ţopârlani graşi se opinteau pe nişte nimfete, în fundul unei încăperi, un domn scund era căţărat pe o femeie planturoasă, foarte grasă, cu pântecele plin de cute ca un acordeon şi, în semiobscuritate, aveai impresia că vezi o insectă pe o conopidă.

*

De mai multe săptămâni, Julie îl avertiza: „O să plec, să ştii, într-o zi o să te părăsesc”. Gabriel, citindu-şi în continuare ziarul, îi răspundea: „Pleacă, în loc să vorbeşti atâta!”

A salvat-o de ruşine un anumit elan; şi animalul care se zbătea în ea a sfârşit prin a-şi găsi o ieşire.

A fost de două ori mai drăguţă cu Gabriel, i-a adormit neîncrederea şi, profitând de un weekend în care el nu era acasă, şi-a strâns lucrurile şi s-a întors în Elveţia.

Pentru ea s-a închis o uşă care nu i se deschisese cu adevărat. Timp de doi ani, nu avusese decât o viză temporară a cărei prelungire nu depindea de dictatele unui stat, ci de capriciile unei fiinţe omeneşti. A plecat cu sufletul plin de o durere amestecată cu uşurare; în prima lună petrecută la Basel, şi-a dat seama de zădărnicia ataşamentului său faţă de Gabriel, de fericirea de a fi singură, în sfârşit, stăpână pe viaţa ei. A regăsit savoarea cerului senin. Gustul pâinii negre. Ştia că, într-o bună zi, în inimă i se va aşterne o sfâşiere mătăsoasă. Va deschide ochii: doliul amoros va fi luat sfârşit. Niciun bărbat nu era de neînlocuit, nu astupa orizontul.

Apoi, insistenţa, promisiunile lui Gabriel au mişcat-o. Căinţa lui părea cam forţată, dar ea a acceptat-o. „De-atâtea ori m-a minţit şi eu l-am

crezut! Dacă acum spune adevărul şi, din suspiciune, nu-l cred…” Se uita la diamantul pe care i-l oferise şi îşi recăpăta încrederea în el.

Parisul îi lipsea, Parisul rămânea o sărbătoare pe lângă satele de păpuşi prea lustruite ale Confederaţiei helvetice. În ţara ei, suferea de un sentiment de opresiune fizică şi-i înţelegea pe tinerii din Zürich care voiau să radă Alpii ca să vadă marea.

Şi-au sărbătorit împăcarea la Locarno, în regiunea Tessin, unde Elveţia se ia deja drept Italia, îşi camuflează munţii cu palmieri. Patru zile s-au hrănit cu dejunuri pe iarbă, zmeură cu zahăr şi cantate de Bach pe care le ţipau cât îi ţinea gura. Din nou Elveţia era un paradis, din nou erau candidaţi la miracolul iubirii reciproce.

Întoarcerea lui Julie se răsfrânge asupra lui Gabriel ca o binefacere. Va putea să se pună iar pe treabă. În vreme ce ea desface valizele, el deschide maşinal radioul şi dă peste un post de muzică clasică. Vorbeşte o voce care seamănă cu a lui. Este Luc, Luc care prezintă o lucrare. Lucrarea lui! Luc compunea şi nu-i spusese nimic despre asta! Acestui prim opus i-a dat numele, împrumutat de la Schönberg, de *Aforisme muzicale.*

Încă de la primele măsuri, Gabriel se înfiorează: din această uvertură emană un climat de o intensitate ce-ţi taie răsuflarea. Sunt nişte miniaturi pentru pian de o tehnică complexă şi perfect stăpânită în care se aud, rând pe rând, şopotul unui izvor, tropotul uşor al unor cai de paradă, un clopot care bate. Această orologerie de înaltă precizie este transfigurată de o retorică pe care n-o sperie nicio îndrăzneală. Gabriel se trezeşte cufundat în muzica lui Luc şi, trebuie să admită asta, captivat. El n-ar fi putut scrie aşa ceva, e o muzică venind din altă parte, de acolo unde el nu se mai află. Luc l-a expropriat.

În acelaşi moment, Luc iese din studiourile postului de radio, încă zăpăcit de felicitări şi îi revine în minte, intempestiv, o amintire.

Era acum opt ani, într-o staţiune pentru sporturi de iarnă. Gabriel îi spusese pe nepusă masă: „Crede-mă, tu nu eşti făcut ca să creezi. Adevăratul tău talent este interpretarea şi pedagogia. Dar dacă ţii cu tot dinadinsul să compui, o să te ajut eu, o să te pun pe calea cea bună".

Toate umilirile de care Luc putuse suferi, invidia lui atunci când Gabriel, în faţa unui areopag feminin, trecea de la o fugă de Bach la o bucată de Thelonious Monk şi termina cu un rythm'n'blues, imitând vocea răguşită a unui bătrân cântăreţ negru, turbarea lui atunci când Gabriel, făcând-o pe emancipatul, îl întreba: „Eşti un armăsar focos, îţi pregăteşti amantele?" şi îi dădea acest sfat: „Dacă trebuie să vezi o fată seara, masturbează-te după-amiaza ca să ţii mai mult", mânia lui atunci când Gabriel, văzându-l urinând pentru prima oară fără să-şi atingă penisul – mama lui îl învăţase aşa din raţiuni de igienă – îşi bate joc de el în public şi-i ordonă să-şi apuce membrul cu mâna, exasperarea lui atunci când Gabriel aranja în aşa fel lucrurile încât să facă dragoste cu o prietenă nu departe de el, lăsând uşa deschisă şi venind după aceea să culeagă elogii, comentarii, toate aceste ofense trecute au murit şi sunt puse sub cheie. Dar formula: „Tu nu eşti făcut ca să creezi", Luc n-a uitat-o. Tocmai ca s-o dezmintă lucrează el de ani de zile! În compoziţia lui, *Aforisme muzicale,* există un gust de răzbunare.

Gabriel nu l-a tolerat niciodată decât ca să-şi exercite un ascendent asupra lui, să-l reducă la rangul de umbră, de locotenent devotat.

Şi acum Luc acceptă de la Castelanne ceea ce nu mai suportă de la Gabriel. A schimbat o servitute cu alta.

Dar asta nu mai contează, şi-a plătit datoria, s-a curăţat de afront. Ar trebui acum să fie purtat pe sus de bucurie. Dar o înţepătură în partea dreaptă îl face să se strâmbe de durere: strigă după un taxi. Simte lipsa lui Chrystèle: împreună cu ea ar fi vrut el să-şi sărbătorească victoria. Simte cum îl apucă o criză de ficat, se culcă, îl cuprinde greaţa. În noaptea asta vrea să fie achitat în sfârşit, vrea să doarmă în pace.

Capitolul IX
În albul linţoliu al zăpezii

Întoarcerea lui Julia la Paris era deplânsă de două femei: mama sa, doamna Niederberg, şi sora sa, Katerina. Le neliniştea deja că plecase înapoi cu saltimbancul acesta care o înşela. Iar faptul că era vorba de căsătorie, că acest bărbat, pe deasupra şi sărac, putea deveni un ginere, instalat în casa familiei, şi că îşi putea aroga dreptul de a le supraveghea purtarea, faptul aceste era de-a dreptul incorect.

Pe Gabriel literalmente l-a năucit brusca notorietate a lui Luc. S-a simţit nu atât distanţat cât abandonat. De zece, de douăzeci de ori a reascultat *Aforismele muzicale* şi le găsise prodigios de inventive. El nu mai putea face nimic care să nu fie o pastişă involuntară a lor.

Atunci, sigur că s-a descotorosit de sine, s-a identificat cu concurentul lui. În fiecare dimineaţă, căuta în presă articolele favorabile acestuia şi-i telefona entuziasmat.

Se gândea serios să se deposedeze în folosul lui Luc, să-i ofere propriile-i schiţe, proiecte, să-l ajute în toate: ce frumos va fi să trăiască în umbra prietenului, să colaboreze la gloria lui, să-i fie un factotum după ce a fost egalul lui.

Nu credea în transmigraţia sufletelor şi totuşi multe dintre defectele lui Luc de care-şi bătuse joc nu cu mult timp în urmă au trecut la el. A devenit sumbru, mizantrop, şi-a pierdut somnul, s-a plâns de ficat. Şi-a însuşit gesturile, expresiile celuilalt, ca şi când, prin acest mimetism, ceva din energia învingătorului său avea să se transfuzeze în el. Îşi spunea: „De vreme ce Luc a reuşit suferind, eu trebuie să sufăr ca să reuşesc”.

*

Obsecviozitatea lui Gabriel avea o latură degradantă, aproape insultătoare. Dincolo de complimentele acestuia, Luc percepea o voinţă de revanşă care-l neliniştea. Şi-l închipuia pe Dalbran lucrând zi şi noapte, lipsindu-se de somn, de petreceri, ca să iasă din nou la lumină şi să-l răstoarne. Când Gabriel, după fiecare concert, dădea năvală în cabina lui Luc şi nu mai contenea cu laudele, acesta se ţinea cu dinţii să nu-i spună: „Vino-ţi în fire, încetează de a mai fi obsedat de reuşita mea care nu înseamnă nimic, gândeşte-te la toţi aceia care ne sunt superiori nouă!”

Curând i-a devenit nesuferit, l-a evitat cât a putut, i-a transmis anturajului său consemnul de a nu-l mai lăsa să se apropie de el, şi-a cumpărat un automat pentru apelurile telefonice. De data aceasta, avea cu adevărat să rupă legăturile cu el.

Căci acest moment luminos, după atâţia ani de întuneric, nu-l liniştise pe Luc. Şi-a primit celebritatea aşa cum un om sărac primeşte un brutal aflux de bani: păstrându-şi obiceiurile vechii lui stări. Trei ani îi trebuise ca să compună şaizeci şi cinci de minute de muzică, adică doar câteva secunde pe zi; trei ani ca să-i smulgă melancoliei câteva scântei care, prin minune, se transformaseră în operă de artă. Se simţea incapabil să reînceapă. Un singur lucru avusese de spus şi-l spusese. Acum, trebuia să tacă, să se resemneze? A avut groaznica premoniţie a sterilităţii lui.

Adolescent, sperase să se caţere pe simfoniile şi concertele sale ca un păstor pe picioroangele lui. De la înălţimea teancului acestora, va depăşi mareea umană cu un cap! Ah, să construieşti o lucrare care să fie o rentă pe viaţă, despre care să poţi spune, în clipele în care te simţi mizerabil şi mic: „Măcar am acest lucru pe care să mă sprijin!” Să-ţi ţeşi cu răbdare un cocon la adăpost de intemperiile sociale şi de răutăţile omeneşti! Dar consacrarea nu era decât o altă povară. Nefericit,

Luc se temea ca nefericirea să nu i se eternizeze. Fericit, se temea că fericirea nu-i va dura.

Şi pe urmă, laurii aveau un gust de déjà-vu. Gabriel îi purtase înaintea lui, stricându-i pentru totdeauna plăcerea de a-i purta şi el. Alţii vor avea întotdeauna un renume mai mare decât al lui, alţii vor continua să-l nege prin trofeele lor.

A primit de la Chrystèle o vedere din Nairobi înfăţişând nişte colibe pe malul unui lac. Ea îi scria: „Te-am văzut la televizor: nu crezi în tine. În sinea ta ai rămas un perdant."

A rupt vederea în bucăţele. În aceeaşi seară, a visat-o pe Chrystèle dar, în locul chipului ei, pe care îl analizase cu atâta răutate, nu rămăsese decât un spaţiu alb împodobit cu păr blond. Golul acesta îi exaspera şi mai mult angoasa.

*

N-a trebuit multă vreme pentru ca Julie, întoarsă la Paris – pe Julia o lăsase în Elveţia – să-l apese din nou pe Gabriel care şi-a uitat repede promisiunile, şi-a eliminat din vocabular cuvântul căsătorie, căsătoria fiind pentru el forma însăşi a dizgraţiei.

L-a apucat iar cheful de a bracona alte trupuri. Ca şi înainte, a râvnit la fecioare nebune sau cuminţi, a visat să se piardă cu ele în furtuna dintr-o cupă de şampanie, i-a fost dor de şovăielile lor amoroase.

Să renunţe la toate astea? Şi pentru ce? Peste cinci ani, zece ani, Julie şi cu el vor fi ca toate cuplurile care se agaţă de ramurile moarte ale relaţiei lor, de decorurile desuete ale întâlnirilor lor, de utopia unui viitor imposibil care să semene cu un trecut revolut. Cum s-o doreşti pe o femeie pe care o vezi goală în fiecare zi?

Desigur, era fericit cu Julie. Dar tocmai aici îl rodea ceva: dacă cel puţin ar fi putut să transforme

fericirea asta într-o lipsă, să o găurească cu înfometări imaginare ca să şi le poată potoli…

Dar Julie locuia la el şi, cum nu mai avea angajamente pentru concerte ca să plece de-acasă, ocaziile se rarefiau în mod dramatic. În lipsă de adultere, a trebuit să se mulţumească cu industriile frustrării. A frecventat sex-shop-uri-le, peep-show-urile, a vizionat casete video, a copulat, neavând ceva mai bun, cu un întreg serai de imagini licenţioase. În aceste locuri dădea peste imigranţi, liceeni, turişti cu toţii chinuiţi de un mare rut animalic care le făcea nişte ochi gata să iasă din orbite, nişte mâini febrile.

Pe piaţa dragostei cumpăra nu plăceri, ci diversitate.

Le-a frecventat de asemenea, pe prostituate, intrigat de indiferenţa lor faţă de sex, care pentru ele era o simplă unealtă de lucru, şi de detaşarea lor: aceste femei publice nu aparţin nimănui. Cu fiecare dintre ele îşi lansa următoarea sfidare: să le facă să juiseze. Era o bucurie pentru el dacă reuşea asta o dată din zece, din douăzeci, dacă încălzea acele vulve sterilizate care nici nu curg, nici nu se umezesc, dacă auzea ţâşnind un ţipăt dintr-un pântece emoţionat. Şi celei care încălca regula răcelii îi dădea de băut.

*

Într-o seară, după ora opt, Irène l-a sunat pe Luc care tocmai termina un interviu. Ieşea de la o prezentare de modă, Francis era la Berlin, nu puteau lua masa împreună?

L-a invitat într-o braserie la modă, a băut mult, a râs tare, l-a apucat de braţ în văzul tuturor, l-a rugat s-o conducă acasă unde să bea împreună un ultim pahar, guvernanta fiind plecată.

L-a tras pe patul conjugal, l-a sărutat, l-a dezbrăcat încet. Intrase în ea când telefonul, aşezat pe noptieră, a sunat.

Irène a ridicat imediat receptorul: era soţul ei. Luc panicat, s-a retras; ea i-a făcut semn să rămână şi cu mâna liberă l-a băgat, cu autoritate, la loc în ea. Era culcată pe partea stângă, cu Luc lipit de ea. L-a mânuit cu vigoare ca să nu se înmoaie.

Conversaţia dura, devenea confidenţială, şoptită; nu mai erau doi soţi care fac schimb de informaţii, ci doi amanţi care se lasă pradă unui rit privat: dragostea la distanţă prin telefon. Lui Luc nu-i venea să-şi creadă urechilor. Glasul lui Castelanne ajungea până la el, deformat, mângâietor, insinuant. Luc nu era la locul lui aici, n-avea dreptul să rămână. Dar Irène, cu o apăsare fermă, îl menţinea în ea.

Şi dacă toate astea erau o maşinaţie, ceva calculat dinainte? Ar fi trebuit să se revolte, dar a intrat în joc. Reluând cu voce tare ce-i cerea soţul, Irène îi indica astfel lui Luc calea de urmat. Acesta îi executa ordinele cu o docilitate pe care nu şi-o explica, înspăimântat să-şi audă partenera proferând nişte vorbe de o obscenitate nemaipomenită. Soţul şi soţia au juisat simultan, dar Luc nu i-a însoţit şi el.

Când Irène a închis telefonul, s-a scuzat, l-a asigurat că era ceva întâmplător, l-a întrebat dacă este supărat.

Iată, aşadar, s-a gândit Luc, genul de situaţie scabroasă care-i înfierbântă imaginaţia unui libertin. Ce bătaie de joc!

În vreme ce Irène pregătea ceva de băut, Luc a vizitat apartamentul în care sperase şi aşteptase atât de mult. A stat un pic mai mult într-o anticameră unde a deschis un dulap din care sau răspândit pe jos o grămadă de discuri. Toate de muzică uşoară: Barbra Streisand, Frank Sinatra, Charles Trenet, Jean-Michel Jarre, Roling Stones, Beatles, reggae, calypso. L-a cuprins furia, a alergat la Irène să-i ceară socoteală. Ea a zâmbit obosită şi i-au apărut pe piele toate ridurile.

— Dacă-ai şti, Luc, măcar dac-ai şti adevărul! Nu te-ai întrebat niciodată?

Şi-a descărcat îndelung sufletul în vreme ce Erroll Garner cânta în surdină pe un compact-disc. Când, un pic după aceea, l-a atras lângă ea încă o dată, n-a mai crezut în ce se petrecea. Ţinea în braţe o formă care semăna cu soţia Maestrului, însă era doar o formă imperfectă şi fragilă. Adevărata Irène rămăsese în Empireu, impenetrabilă şi impasibilă, aşa cum îi apăruse odinioară. Femeia care se strângea de el şi care se pretase la acea mascaradă, femeia aceasta avea pofte, exigenţe, trupul ei nu era luminos.

Şi va putea oare să uite ce-i spusese, mai devreme, pufnind în râs, despre Chrystèle: „Ei, ectoplasma aia şi-a luat tălpăşiţa? Cum de-ai putut face o pasiune pentru aşa ceva?”

*

Lui Gabriel îi revenea speranţa când citea în vreo revistă că George Harrison, Ringo Starr şi Paul McCartney aveau să cânte iar împreună. Dacă Beatles se reuneau din nou, de ce nu Luc şi cu el?

Condiţia de fraţi învrăjbiţi avea ceva consolator, dar ablaţiunea asta era mortală. După atâţia ani de simbioză şi de schimburi pasionate, Gabriel nu se va putea niciodată reobişnui cu indolenţa simplelor camaraderii.

Trebuia să-l asedieze pe Luc, să-l recucerească. Ca să-l uimească, a redactat o violentă diatribă împotriva rock’n-rolului şi a muzicii pop. Nici nu-şi dăduse bine manuscrisul unei reviste că a avut surpriza să-l vadă pe Luc la televizor făcând elogiul metisajului în muzică. Luc apărea de la o vreme în emisiunile de varietăţi, lângă cântăreţii cu plete lungi, decolorate, cu alură de cosmonauţi sau de samurai, pe care-i înfierase de atâtea ori. La una din întrebări, Luc răspunde:

— Pentru mine, dacă alegi între o sonată, un standard de jazz, de soul sau de blues, nu înseamnă că preferi muzica uşoară culturii, ci că alegi între diversele expresii ale frumuseţii. Există unele momente pentru Mozart şi altele pentru ritmurile sincopate, şi toate aceste momente îmi sunt la fel de dragi. Acum, mai puţin ca niciodată, un artist nu-şi mai poate permite o compartimentare. Trebuie să-şi caute hrana spirituală în toate domeniile, să ciupească câte ceva de la Xenakis şi de la Zappa, să-l combine pe Prince cu Purcell. Căutarea obsesivă a purităţii este, pentru creaţie, o sinucidere!

Nimeni nu se miră acum să-l audă pe Luc cum atacă părerile de care se ţinea cu dinţii pe vremea când era purtătorul de cuvânt al lui Castelanne. Succesul îi dă orice drept, inclusiv dreptul de a se contrazice.

*

Julie ezita încă între revoltă şi remuşcare. Se simţea răspunzătoare de dezastrul amantului ei. Neglija pianul, se încuia singur în cameră, îşi punea discurile cu înregistrările sale live, dădea sunetul mai tare la momentele cu aplauze şi discurile de 33 de turaţii trosneau ca un foc de vreascuri. Aşadar, nu trăise decât pentru acele clipe, drogat de ovaţiile de care era frustrat!

Nu şi-a salvat pianul de la o vânzare ineluctabilă decât acceptând să ilustreze o reclamă pentru prezervative la televiziune cu un pasaj din lucrarea lui *Serbările galante.* Ca să supravieţuiască, îşi prostitua frumoasele sale mâini, seara, în barurile marilor hoteluri de lux.

Poate că-l creditase cu un talent de care era lipsit, poate că singurul lucru mare la el erau degetele? Dar asta nu conta, îl iubea.

Îl implora să se retragă, să-şi regândească activitatea. Şi ea ducea dorul sălilor de concert,

acele nave iluminate de candelabrele lor, de dâra de lapte a proiectoarelor pe pianele deschise, exhibându-şi minunata lor musculatură.

Cu toate astea, de la fuga ei în Elveţia nu se schimbase nimic sau mai degrabă totul era şi mai rău. Gabriel spunea iarăşi: „Cine ştie dacă, peste şase luni, peste un an, vom mai fi împreună?" Ea căzuse iarăşi într-o poziţie subalternă, pregătea o altă diplomă inutilă la Sorbona, lucra din nou ca vânzătoare. Seara, se întorcea acasă extenuată, într-un apartament în dezordine. Gabriel n-avea niciodată bani, datoriile se acumulau.

De data asta, nu se mai atingea de ea, nu făcea nicio diferenţă între momentele în care era goală şi cele în care era îmbrăcată. Nu-i vedea sânii, pulpele, sexul, ci doar carnea neutră a unei surori sau mame. În mai puţin de patru ani, atinseseră aşadar ultimul avatar al vieţii în doi: continenţa din lehamite.

Iată de ce, atunci când sora ei, Katerina, i-a propus să vină s-o vadă, vreo zece zile, Julie a acceptat cu entuziasm.

*

A doua zi după noaptea lui cu Irène, Luc a reascultat discurile lui Castelanne. A descoperit în ele ceea ce-i scăpase înainte: lâncezeli, afectări şi chiar împrumuturi flagrante din cei pe care Maestrul îi copleşise, în mod public, cu dispreţ. Luc a încetat să mai fie, muzical, sedus după ce fusese, omeneşte, decepţionat.

Vor fi fost deci de-ajuns numai câteva ceasuri pentru ca influenţa lui Castelanne, şantajul, intimidarea pe care le exercita asupra lui Luc să dispară ca prin minune, să se evaporeze.

Ca de obicei, Luc nu s-a revoltat: s-a eschivat. Maestrul îi lăsa mesaje pe automat, îi poruncea, îl implora să treacă să-l vadă.

Psihologia emite adevăruri triviale care le repugnă persoanelor de excepţie. Totuşi se mai întâmplă ca această slujnică obscură să lumineze cu exactitate motivaţiile unui om ilustru şi să-l readucă la micimea de care părea scutit.

Într-adevăr, soarta se înverşuna ca să-l transforme pe Maestru în caricaturile de artişti pe care le stigmatiza el altădată: îi plăceau atitudinile energice, zbuciumate ale geniului, lăsa să-i crească părul deja albit, adopta poza monstrului sacru, menit chinurilor inspiraţiei. Îşi tăiase meşa şi o cedase unui muzeu american cu diverse alte obiecte personale.

Brusc, ca o dâră de praf de puşcă ce ia foc, i s-au înmulţit detractorii. Un tânăr pianist canadian a ridicat împotriva lui o parte dintre elevii săi, motanul Triolet a fost găsit spânzurat de gratiile de la fereastră, uşa i-a fost mâzgălită cu graffiti.

Maestrul şi-a pierdut dintr-odată suzeranitatea. Degeaba a denunţat el o cabală infamă şi a făcut plângere împotriva rebelului canadian, n-a putut opri torentul de noroi declanşat de acea frondă. Limbile s-au dezlegat. Foşti credincioşi ai lui le-au mărturisit unor ziarişti că, sub pretextul că le corecta, Castelanne le confisca partiturile, copia din ele pagini întregi, apoi le rupea, le declara banale, inacceptabile.

Dacă era să le dai crezare, de zece ani, toţi discipolii îi slujiseră drept negri. Au mai evocat şi scene de isterie, de imprecaţii. Ca să-i convingă pe recalcitranţi, Maestrul ameninţa că se omoară, plângea, urla, leşina.

Castelanne a devenit astfel, fără să vrea, prada gazetelor, a bârfelor. N-a fost intentat niciun proces, dar aceste revelaţii au contribuit la desconsiderarea sa. Ele le-au discreditat şi mai mult pe victimele care au consimţit la asemenea extorsiuni. Presa a fost încântată de o anecdotă: compozitorul, după toate aparenţele un plagiator

notoriu, se temea atât de mult de plagiere, încât în loc să-şi rupă ciornele în bucăţele, le mânca.

Uitaţi-vă la acest bărbat, zdrobit de lupta lui cu demonul şi care a sfârşit prin a-i ceda acestuia. Mereu, mereu prins chiar de lucrurile de care fugea. Unde au dispărut gustul, tactul, sobrietatea cu care fusese mandatat acest ambasador al culturii franceze?

Vedeţi-l cum, în fiecare seară, pleacă de la domiciliul său din Rive gauche[46], cu faţa pudrată, cu ochii înnegriţi cu khôl, cu pletele lungi fluturându-i sub borurile pălăriei, şi se închide într-un bar de noapte, escortat de băieţandri, de amanţi tineri şi frumuşei pe care-i răsfaţă. Ascultaţi-l cum îşi face auzit bel canto-ul glasului său puternic care domină vocile subţiri ale acestora. Ciuliţi-vă urechea: ce le strigă el acestor chipuri de arhangheli: „Acela care este stăpânul muzicii este şi stăpânul lumii”. Asta este fraza exactă, nu-i aşa, şi de fiecare dată când o repetă stârneşte o hilaritate generală. Ascultaţi-i ultima micuţă compoziţie, *Pirogă veneţiană,* o adevărată dulcegărie pentru sintetizatori, chitare acustice şi viori, care este deja difuzată în toate supermarket-urile şi aeroporturile.

Acesta este momentul ales de Gabriel pentru a saluta în Castelanne pe cel mai mare muzician în viaţă. Acesta este şi momentul în care Luc declară la radio: „Castelanne nu mai există. Acela care poartă acest nume astăzi este fantoma marelui creator pe care l-am iubit cu toţii atât de mult. Odată ce ai pactizat cu mediocritatea, aceasta te zdrobeşte”.

Timp de mai multe luni, Luc a cântat peste tot unde cântase împreună cu Gabriel, peste tot unde Gabriel cântase singur, inclusiv în America de Nord. Cam tot aşa cum, pe hărţile de stat-major, înfigi un steguleţ în locurile fortificate ale duşmanului care au fost cucerite. A fost un turneu

istovitor de care s-a achitat cu sârguinţă fără să aibă nicio satisfacţie. Irène l-a însoţit la concertele din S.U.A., s-au certat des şi a încetat s-o mai vadă când ea l-a părăsit pe Castelanne. În momentul acela, Irène nu mai era decât reflexul unui astru mort.

Şi Luc a devenit ţinta unor fermecătoare aventuriere, l-a bătut pe Gabriel pe propriul lui teren, le-a cucerit pe nişte frumoase după care acesta s-ar fi dat în vânt. Succesele acestea la femei i-au sporit rigorismul. L-a înspăimântat faptul că dorinţa împodobeşte făpturile umane cu un magnetism pe care îl pierd, odată dorinţa satisfăcută, şi că un simplu mecanism fiziologic modifică la discreţie perceperea celorlalţi. Şi sunt oameni care să-şi construiască o întreagă viaţă pe o asemenea precaritate? Universul galanteriei care-l fascina pe fostul lui prieten, universul destinat amuzamentelor de joasă speţă, l-a scârbit. N-a gustat din el decât ca să-l respingă şi mai bine.

Iar Chrystèle îi trimitea în mod regulat vederi din Bangkok, Manilla, Toronto sau Alger în care-şi turna picătură cu picătură veninul, şi asta îl punea pe Luc la pat pe mai multe zile.

*

Când Katerina bâiguia franceza, împiedicându-se de fiecare silabă, Gabriel redescoperea emoţiile încercate odinioară cu Julie.

Şi la fel ca odinioară, s-a îndrăgostit de glasul acesta care-i restituia limbii o consistenţă tulburătoare, a savurat deformarea imprimată cuvintelor. Cele două surori, având aceeaşi înălţime, semănau ca două flori crescute pe aceeaşi tulpină, uimite că sunt atât de apropiate şi atât de diferite. Râdeau amândouă la cea mai mică remarcă, doar ca să-şi manifeste buna dispoziţie, făceau eforturi ca nişte fetiţe încântate că sunt prezentate oamenilor mari. Katerina avea faţa mai

alungită decât Julie, pometii deja slavi şi părul de un blond aproape acidulat.

Era o plăcere să le auzi sporovăind în dialectul lor şi Gabriel se înduioşa în faţa celulei alcătuită de ele. Le pândea seara când, pe jumătate dezbrăcate, probau diverse lucruri de îmbrăcăminte. Trupurile lor albe luceau în penumbră ca haloul unei lămpi. Katerina, fixată în singularitatea ei, deţinea asupra mezinei un avantaj sigur: era un fruct din care Gabriel încă nu se înfruptase.

Pe Katerina o înfuria sclavia surorii sale, adoraţia arătată de aceasta pianistului ei. Înţelesese imediat ce fel de băiat era. Graba lui de a pune mâna pe cineva îi transforma şi cea mai mică privire într-un viol anticipat.

Fiind trimisă în Franţa de familia ei, s-a crezut învestită cu o misiune, s-a apucat să-l spioneze, să-l urmărească pe stradă. A remarcat că lipsea de-acasă la ore regulate, în fiecare după-amiază, când Julie pleca la cursuri. N-ar fi crezut niciodată că-i va descoperi secretul atât de repede.

Când l-a văzut că o abordează pe una dintre matroanele împopoţonate care bat trotuarul pe strada Saint-Denis şi că dispare cu ea într-un culoar igrasios, aproape că a avut un spasm de plăcere. Şi l-a închipuit cocoţat pe curva aia umplută de spermă, sărutându-i cărnurile umflate, grohăind ca un porc. L-a aşteptat, a fost insultată de nişte zdrahoance şi s-a sufocat de indignare când, zece minute mai târziu, Gabriel a reapărut uşor congestionat.

I-a dezvăluit descoperirea lui Julie care n-a crezut-o, a acuzat-o că vrea să le distrugă cuplul şi a rugat-o să nu-l mai supravegheze pe Gabriel.

La începutul după-amiezii, s-a pornit să ningă şi asta a dezorganizat oraşul, blocând circulaţia. Julie, ocupată cu cursurile, n-avea să se întoarcă

mai devreme de ora şapte. Gabriel îşi anulase o lecţie pe care-o avea la periferie şi lenevea în faţa ferestrei, observând fulgii cum se învârtesc în bătaia vântului şi aruncă peste acoperişuri un licăr livid. Era ca un aur alb, nişte pepite îngheţate care te trăgeau la somn.

Katerina, aşezată pe taburet, zdrăngănea la pian. Degetele i se împiedicau, dar persevera cu o încăpăţânare înduioşătoare. Îşi întorcea des capul spre el, râdea. Avea un zâmbet atât de frumos!

— Vrei să te-nvăţ o melodie?

— *Ya, zeig mir etwas, bitte!*[47]

Puteai oare să rezişti zâmbetului unei fete în lumina scăzută a unei după-amieze de iarnă? I-a apucat degetul mare şi cel mijlociu, a ajutat-o să placheze un acord; ea râdea mereu.

Au luat-o de la început. Katerina derapa pe note şi a dat să renunţe, dar Gabriel a oprit-o. S-a prefăcut că o ceartă, ea l-a îmbunat.

S-a aşezat în picioare în spatele ei, i-a călăuzit degetele cu amândouă mâinile puse pe ale ei. Mirosea frumos, părul ei blond îl gâdila. A sărutat-o pe ceafă, i-a mozolit lobul urechii. Ea s-a îmbujorat.

A sărutat-o pe obraz, ea a întors capul, el a trecut în partea cealaltă, i-a prins gura, a silit-o să-şi întredeschidă buzele calde, să-i dea limba. Ea a închis ochii, el s-a uitat discret la ceas, a închis capacul pianului, a ridicat-o şi a aşezat-o pe tăblie.

S-a lăsat manipulată, i s-a supus. Purta o rochie neagră în carouri şi colanţi de lână roşie. El i-a tras în jos colanţii, ea s-a zbătut un pic, el i-a desfăcut picioarele, a urcat încet cu gura pe pulpele lăptoase.

Purta nişte chiloţi de satin roz. A suflat pe ei, ea a gemut.

S-a reţinut să nu ţipe mai tare.

*

O altă femeie este întinsă ca şi aceasta pe acelaşi pian, acum cincisprezece ani, o mezzosoprană brunetă, pe care Gabriel a împărţit-o cu Luc şi căreia îi spuneau „Megafonul”. Aceasta colecţionează capetele de afiş din mediile muzicale, a adunat deja tot ce-a fost mai interesant la Conservator, la şcoala Cortot, la şcoala Rahmaninov şi îi face plăcere să dezvăluie, în faţa unui auditoriu ales, talentele intime ale acestor bărbaţi publici.

Le cere să i-o tragă pe pianul cu coadă scurtă, lipită direct pe lemn, picioarele fine, cu şosete trei sferturi, atârnându-i în gol. Niciun alt culcuş nu-i trezeşte simţurile ca acesta. Uneori, cu o mână atinge o clapă din claviatură, produce o uşoară cacofonie, amintindu-le că sunt lungiţi pe o fiinţă vie. Ea vrea să-i insufle pianului juisarea care-i străbate trupul.

După aceea, rămâne acolo, multă vreme, pe jumătate leşinată, ca un mare buchet de carne roz, pierzându-şi apele pe lemnul negru al pianului.

Se mai suprapun şi alte chipuri peste acesta, ale fetelor care se îndrăgostesc de amândoi şi-i învrăjbesc ca să-i facă să se apropie şi mai mult, dansatoarea dintr-un cabaret celebru, o noatenă cu fese şi mamele proeminente şi care confundă dragostea cu catch-ul, îi înşfacă într-o partidă de braţe de fier din care ei ies zdrobiţi, plini de vânătăi, cu părul smuls, perfida care le jură la amândoi acelaşi lucru, nu-l părăseşte pe unul decât pentru a se duce la celălalt, încă udă şi caldă de la primul, şi studenta de la litere care trăieşte cu Gabriel şi de care Luc s-a îndrăgostit numai ca să i-o dispute, mergând până la a-i povesti ce-i mărturiseşte Gabriel, sub pecetea tainei, în materie de sex. Luc l-a trădat atunci dând dovadă de o rară duplicitate, dar trădarea asta este tot un omagiu adus lui. Da, felonie, sperjur, orice numai nu nepăsarea actuală!

Şi, prin asociere de idei, Gabriel o vede pe blonda vopsită, într-un salon de masaj, care se plimbă, goală sub un halat uzat, şi-i suge pe clienţi, unul câte unul, cu sânii care-i atârnă, cu ochii înlăcrimaţi, din cauza unui guturai. I-a pus pe toţi în aceeaşi încăpere, pe nişte sofale şi, când vine să-i onoreze, strănutând şi trăgându-şi nasul, şi le ia sexul în gură, cu un gest de rutină, izbucnesc în râs. Ridică din umeri şi pleacă, istovită, să-şi facă treaba cu alţii, proletară înlănţuită de maşina la care lucrează. Luc exclamă: „Asta, dacă i-ai pune cap la cap pulele pe care le-a înghiţit, ai face de trei ori turul perifericului!”[48], şi pe colegul pe care l-am botezat „autosatisfacere”, violonistul, cu şira spinării suplă şi sexul lung ca o sfoară, care le dă voie, după ce-l plătesc, să-l privească cum îşi face singur o felaţie şi îşi înghite sperma. Ce nevoie mai este de o femeie exterioară, le zice el, am o femeie în mine!

Şi Gabriel nu poate opri noianul de amintiri care-i sfâşie inima.

Luc şi cu el au doar optsprezece ani când apare asemănarea dintre ei care tot creşte. Aceasta începe cu vocea, apoi cu felul de a merge, de a vorbi cu mâinile, de a-şi netezi părul cu palma. Sunt confundaţi şi se miră că în toate coincid, îşi schimbă hainele între ei, se tund la fel. Unii se nasc gemeni, ei devin gemeni. Se adresează unul altuia cu „Dragul meu duplicat”,

Luc lansează această butadă: „Dacă eu caut să-ţi semăn şi dacă tu cauţi să-mi semeni, voi sfârşi prin a copia de la tine nişte trăsături pe care tu le-ai copiat de la mine şi viceversa, şi astfel, tot imitându-ne, ne vom regăsi pe noi înşine”.

Pe vremea aceea, ei creează o personalitate mixtă, alcătuită din fiecare dintre ei, pe care o poreclesc Galuc şi căreia îi deleagă sarcina de a le arbitra conflictele, de a-i proteja şi călăuzi, îşi sunt de-ajuns lor înşile şi n-au relaţii cu altcineva decât

pentru a-şi consolida intimitatea. În miezul celulei formată de ei, ard de intransigenţa, pasiunea şi orgoliul de a fi singuri împotriva tuturor.

Dar nu, Gabriel se face mai frumos, iar ei n-au fost niciodată două suflete surori vibrând la unison. Gabriel, oricât de mult ar coborî în trecut, îşi aminteşte că întotdeauna rivalitatea a precedat prietenia, a condiţionat-o. Pe vremea aceea, o numeau cu pudoare emulaţie.

Astăzi, când Gabriel îl zăreşte pe Luc, într-un loc public, râzând cu alţii cu râsul acela al lui care-l emoţiona atât de mult, se simte ca un vagabond care cere adăpost într-o noapte de iarnă la uşa unei case plină de veselie şi este alungat cu zarvă mare. Luc este un bărbat drapat în toga succesului şi care a restabilit între ei o distanţă de netrecut.

Rămânem cu cineva pentru că deţine o parte din memoria noastră şi pentru că, în materie de sentimente, trecutul îi vine totdeauna de hac viitorului, un necunoscut. Gabriel se închidea în amintiri, sperând că aceste mănunchiuri de reminiscenţe, aruncate peste inerţia prezentului, îi vor recrea un viitor comun cu cel al lui Luc.

Dar fiecare episod rememorat era ca o lopată de pământ zvârlită peste prietenia lor, spunea ce fusese şi nu va mai fi niciodată.

*

Ningea peste Paris. Julie a împins grăbită uşa de la intrarea imobilului, cu un carton de prăjituri în mână. Frigul îi înroşise obrajii. Auzea notele limpezi ale pianului înşirându-se din etaj în etaj pe măsură ce urca pe scară, fericită de cursul scurtat de profesorul care plecase mai devreme din cauza zăpezii. Şi Gabriel trebuie că se uita cum ninge, aşteptând-o să se întoarcă ca să se bucure împreună de această feerie oblică. Numai de n-ar fi luat deja ceaiul sora ei şi Gabriel! Dumnezeule, ce

mult îl iubea pe *Schatzli*[49] al ei, pe bărbăţelul ei, numai ce se gândea la ei şi inima îi bătea mai tare!

A făcut să răsune vesel clopoţelul soneriei şi şi-a băgat cheia în broască.

— Te-ai şi întors?

Gabriel a făcut ochii mari, panicat: stătea pe taburetul de la pian, gol de la brâu în jos, purtând numai un tricou. Pe obraji îi apăruseră nişte pete de un roşu-aprins. Lângă el zăceau pe jos fusta, chiloţii şi colanţii Katerinei. Din baie se auzea duşul curgând. Julie a crezut că leşină, a lăsat să-i cadă lucrurile din mână; pe spate îi curgea o sudoare rece.

— Stai, o să-ţi explic!

Ea, care-l bănuise atât de mult pe Gabriel apropo de nişte nimicuri, refuza să creadă în evidenţa faptei, acum când aceasta se etala în toată josnicia ei. A încercat s-o reţină; ea l-a respins, a alergat în camera lor. Patul păstra amprenta a două trupuri îmbrăţişate. Pe pânza albastră a plăpumii se întindea un epitaf umed, semnătura unei înlănţuiri dezordonate. I-a urcat pe buze o rugăciune, i-a venit să întrebe de ce, să ceară milă, să fugă de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic.

Apoi a cuprins-o mânia. Deziluzia din ultimele luni a urcat la suprafaţă. A apucat prima lampă ce i-a fost la îndemână şi a trântit-o pe jos. Explozia becului i-a sporit furia; a zdrobit lampa cu picioarele, a făcut-o bucăţele cu o forţă care o uimea. În sfârşit, se putea elibera de lanţul care o lega de obiecte! A smuls posterele, gravurile al căror geam se spărgea atingând podeaua, a răsturnat scaunele, a dărâmat rândurile de cărţi care cădea fâşâindu-şi filele, a apucat un ciocan şi a izbit cu el în clapele pianului. Să ridice mâna împotriva acestui instrument sacru, să-i mânjească roba neagră şi funebră, asta o bucura nespus de mult. Gabriel, paralizat, nu îndrăznea să se mişte.

Katerina a fost cea care, ieşind din baie, a luat ciocanul din mâinile lui Julie şi i-a spus în dialect:

— Potoleşte-te, am făcut asta spre binele tău!

— Cum de-mi cunoşti tu binele mai bine decât mine? Ce te-amesteci tu? Cum de-ai îndrăznit?

Julie se auzea vociferând ca o ţaţă.

— Trebuia să-ţi deschid ochii, era timpul!

Inima lui Julie o luase razna. Bărbia îi tremura, a rostit printre lacrimi:

— Nu vezi că leacul e mai rău decât boala?

În clipa aceea a sunat telefonul. Doamna Niederberg voia să ştie ce mai e nou.

Zăpada pietrifica peisajul, înăbuşea paşii. Gabriel înainta într-o ninsoare orbitoare, nemaiştiind dacă cerul cădea peste pământ sau invers. Tot văzând cum se cufundă oraşul în tăcere, cum dispar străzile şi se estompează contururile, se convingea că nu se petrecuse nimic.

Dar deschizând uşa, în faţa parchetului presărat cu cioburi de sticlă, a cărţilor rupte, a pianului zgâriat, a apartamentului gol, i-a revenit totul în minte: la el acasă nu ningea.

*

Nenumărate sunt teoriile, religiile care au încercat să-l desprindă pe bărbat de sub puterea femeii, să-l elibereze de această corupătoare, această ucigaşă a inocenţei.

Erau momente în care Gabriel adera la asemenea teorii şi se supăra pe femei pentru că nu se poate lipsi de ele. Dacă ar fi putut măcar să renunţe la înclinaţiile lui, să ajungă la tihnă!

Ce bine înţelegea acea reflecţie a lui Luc, acum patru ani la Hammamet, despre calmul ţărilor musulmane! Ce uşurare ar fi să locuieşti în aceste ţări care au curăţat oraşele şi străzile de orice prezenţă feminină, să umbli prin mulţimile din Orient, singur, în mijlocul altor bărbaţi tot singuri şi fericiţi că sunt singuri; da, să plece cu Luc, departe de lume, să savureze liniştea, pe marmura

roasă de timp a unui templu hindus sau în salonul de muzică al unui palat melancolic, visând la flori şi păuni!

Cheful acesta de ducă era doar o amăgire. Gabriel rămânea prizonierul arenei tragismului european, prizonier de bună-voie. Dacă există două feluri de a te elibera de o dorinţă, sau să o înăbuşi prin abundenţă, sau să o ucizi prin asceză, deprinderea lui Gabriel era deja fixată. Subtilul despotism al unui stil de viaţă îl adusese acolo unde era el acum.

Voind să fie libertin şi sentimental, pierduse de ambele părţi. Rebel faţă de ce este definitiv dar inapt de o schimbare perpetuă, cumula dezavantajele cuplului şi inconvenientele poligamiei.

A persistat în a-şi ţine rangul, cât mai bine cu putinţă, în lumea dragostei, fără să devină niciodată super-masculul desfrânat, aşa cum se visa el, a continuat să le vrea pe persoanele care-l dispreţuiau şi să le dispreţuiască pe cele care-l căutau. Lumea dragostei cu legile ei nescrise, acea fugă a fiecăruia spre altcineva mai dens care nu-l doreşte căci priveşte spre un al treilea, care la rându-i are ochii ridicaţi spre unul mai înalt decât el, lumea aceasta în care preţul unei persoane constă în numărul de bărbaţi şi de femei cărora le-a fost ea răpită, şi plăcerea de-a o poseda ţine şi de turbarea acelora care râvneau la o asemenea plăcere, lumea asta era lumea lui.

În faţa neîncetatei perindări a frumuseţii sub ochii lui, acea frumuseţe care-ţi taie răsuflarea, te revoltă şi-n cele din urmă te mâhneşte profund, Gabriel nu va fi niciodată altceva decât un individ care cunoaşte lipsa, penuria. Până la urmă, nu va fi cunoscut decât o singură experienţă a dragostei: foamea, mereu sfârtecat între întinderea poftelor şi satisfacerea lor reală.

Plecată, Julie îl ţinea legat de ea prin toate fibrele fiinţei lui. Cu ea trăise nu un episod învechit, ci un fragment de veşnicie care se ridica, tare şi rezistent, deasupra zilelor. Tot acest trecut nu trecea, rămânea o aşchie vie, un cristal încasabil.

Între ea şi el, Gabriel a pus un zid de trupuri care purtau toate numele din calendar şi slujeau la alchimia misterioasă numită uitare. Le-a privilegiat pe blonde, pe septentrionalele cu ochi deschişi la culoare, cu statură înaltă. Le spunea, fără să creadă în ele, vorbele pe care i le spusese lui Julie, şi dacă-i scăpa un „te iubesc", asta se întâmpla din distracţie sau regret faţă de femeia care, numai ea, meritase o asemenea mărturisire. Dar simulacrele astea îi stârneau şi mai mult setea de originalul lor. Degeaba se străduia să rupă zăgazurile fântânilor amintirii, acest original stăruia.

Şi tot aşa cum Luc îi furase aptitudinea pentru prietenie, Julie îl băgase într-o comă a iubirii; după ea, n-a mai iubit, a repetat.

Niciodată n-a înţeles de ce privilegiase efemerul şi nu durabilul, de ce dăduse ascultare nestatorniciei şi nu tandreţei. A trebuit să admită că, dacă Julie se întorcea la el, va reacţiona exact la fel: odată cu înaintarea în vârstă, nu cunoştea o educare, ci o agravare sentimentală.

Julie îi lipsea în mod atroce prin câteva detalii: felul ei de a-l săruta, de a bea din gura lui, de a-şi potoli o mare sete; râsul ei care nu era numai răspunsul la un umor deosebit, ci aprobarea complicităţii lor; „ai?"-urile ei la început de frază, asemenea unor lovituri date cu cornul de o căprioară care vrea să atragă atenţia, profilul ei de nordică, nasul perfect armonios, echilibrat, rasat, nici prea lung, nici prea scut, o micuţă capodoperă de nas doar uşor ridicat la vârf, flancat de două nări discrete, un frumos arc înfipt în mijlocul feţei, o pură ridicătură de cartilaj, o lucrare de sculptor; felul în care, noaptea, se înfăşura cu braţele lui, se

lipea de el, îl alinta. Pentru deliciile astea, ar fi fost în stare să se damneze!

Uneori, credea că-i aude paşii pe scară şi vocea îndepărtată care se insinua în tăcerea din jur şi-i şoptea nişte vorbe greu de înţeles. Lăsase un pulover de shetland verde în care îi simţea şi acum căldura trupului, bătăile inimii. Când îi era prea urât, îşi băga capul în el şi o invoca până la epuizare.

Ca să gândească în limba ei şi să aţintească o lumină mai vie asupra făpturii sale, a învăţat germana. S-a dus de multe ori în Elveţia ca să respire aerul care contribuise la creşterea ei. Se amesteca printre trecători, printre *susse Mädel*[50], capta rumoarea din cafenele, conversaţiile de pe stradă, încercând să surprindă, în sunetele glasurilor care ajungeau până la el, murmurul glasului ei. Unele sfârşituri de frază semănau atât de mult cu ale ei încât întorcea capul în speranţa să o vadă.

A trasat un vast cerc în jurul Elveţiei şi s-a dus să caute ecouri din ea, amintiri din ea, până-n Tyrol, Alsacia, Bavaria şi chiar în Europa Centrală. Niciodată nu vedea un lanţ de munţi fără să fie tulburat: aceste drame de piatră şi granit, a căror frunte atinge stelele, vor întruchipa mereu zânele bune ale iubirii lor.

Fotografiilor lui Julie, lipite pe pereţii lui, le vorbea cu accentul ei ştiind că felul acesta de a şopoti şi de a se copilări, care avea puterea să i-o sugereze pe ea, se va stinge sigur într-o zi, din lipsă de răspunsuri.

Acum se uita la celelalte cupluri aşa cum un om care şi-a delapidat capitalul se uită la micii rentieri care au acumulat ceva avere: aproape că le invidia, uitând că, nu cu mult timp în urmă, dispreţuia viaţa lor în doi, considera uniunea lor drept o sărăcie.

Acum, la apusul soarelui, în albastrul cerului de vară, un albastru ca safirul, bogat în nuanţe, mai deschis la margine, mai închis la mijloc, în locul

mulţimii fetelor care-l aşteptau, n-o vedea decât pe ea, blondă şi mergând în lumină departe de el. Când se lăsa noaptea, auzea o uşă închizându-se şi, dincolo de ea, trântitul a zeci de alte uşi. Nu doar tinereţea fugea astfel de el, ci şi capacitatea vieţii lui de a nu fi decât un viitor aflat mereu în stare de proiect.

Tot ce era real fugise, tot ce era iluzoriu rămânea la fel.

*

Trebuie mult timp ca să recunoşti frumuseţea începuturilor, trebuie să le fi trăit şi uitat căci numai ele îi ţin pe amanţi cu sufletul la gură şi îi îndeamnă să trăiască sub marea lumină a noului. Lui Julie i se părea că acest elan s-ar fi putut prelungi ani şi ani, în vreme ce Gabriel îl redusese la câteva săptămâni. De aici venea dezacordul dintre ei: nu aveau aceeaşi percepere a duratei.

Timp de mai multe luni, l-a parodiat pe Gabriel ca să-l omoare mai bine în ea. Şi-a pus pe ea o haină de împrumut, a avut legături trecătoare ca să-şi reîntărească alergia la zburatul din floare-n floare. A savurat, până i s-a făcut scârbă, pasiunea care-i stăpânea amantul şi a devenit dură din ciudă că a fost prea blândă. A jucat de multe ori scena despărţirii şi s-a aranjat în aşa fel încât partenerii să o surprindă cu altcineva în poziţia în care-i surprinsese ea pe Gabriel cu sora ei. Pândea spaima, descumpănirea de pe chipurile lor, îşi exorciza propria-i groază comunicând-o altora.

De mai multe ori s-a gândit să se sinucidă; a reţinut-o numai ideea că Gabriel ar râde de o asemenea apoteoză melodramatică.

Nu i-a răspuns la scrisori, când o suna, îi închidea telefonul, i-a rupt fotografiile, a instaurat între ea şi el un no-man’s-land, un pustiu. A făcut-o pe moarta, pentru ca el să moară.

În momente de extremă neajutorare, se pierdea în mulţime, în marea indiferenţă a mulţimilor care o legăna şi-i pansa rănile. Sau dansa toată noaptea, savurând fericirea de a se scălda în sunete ca într-o apă, de a fi o femeie în aşteptare în muzică şi trupul i se ridica, i se înfăşură în jurul cântecelor, al vocilor care o purtau, o străbăteau.

Cu timpul, dezgustul i-a îmbătrânit, tinereţea ei i-a venit de hac. Marea noapte polară a despărţirii a luat sfârşit. A hotărât că încă mai putea să fie fericită. Nu şi-a iertat niciodată sora că uneltise acea maşinaţie.

A crezut multă vreme că nu va avea puterea să-şi asume numele, gesturile, vorbele unui alt bărbat. Dar n-a mai cunoscut idolatrizarea, jertfirea totală de sine.

A părăsit Elveţia, s-a instalat în S.U.A.

Şi-a interzis să mai folosească franceza, a uitat-o. Totuşi, ea care se înroşea atât de uşor, a reţinut expresia „piquer un fard”[51].

În cursul unui turneu în Europa de Est, Luc a fost prezentat unei pianiste ruse foarte talentată, cu numele de Julia Davidova. I-a făcut o curte asiduă, a scris pentru ea mai multe compoziţii, i-a răpit-o unui dirijor renumit, a sfârşit prin a se căsători cu ea. Când prietenii remarcau în faţa lui Luc că soţia lui purta acelaşi prenume ca fosta amantă a lui Gabriel şi, pe deasupra era, ca aceasta, străină, el dădea din umeri, nu făcea niciun comentariu.

Chrystèle a trăit în concubinaj cu un pictor sud-american, a devenit în puţin timp imbatabilă în materie de impresionism şi cubism, a pictat şi ea, a expus şi a vândut, destul de bine ca să-şi abandoneze meseria de stewardesă. Era fericită, îşi găsise calea, îşi iubea partenerul. Acesta avea un obicei curios, dar ea nu-şi pierduse speranţa să-l facă să renunţe la el: îşi păstra ciorapii în picioare în timp ce făcea dragoste, dintr-o fobie faţă de incendii, ca să fie gata să fugă în orice clipă.

Deseori, o contempla cu nişte ochi stranii. Ea se întreba atunci la ce se gândeşte el.

CODA

Peste mulţi ani, Luc şi Gabriel s-au întâlnit întâmplător în holul gării din Amsterdam. În ziua aceea, în Olanda ningea.

Şi-au strâns mâna, jenaţi, fără să se îmbrăţişeze. Ce lucruri ar fi putut să-şi povestească pe care să nu le ştie deja?

Bineînţeles, cu vremea, Luc i s-a alăturat lui Chantôme, iar Gabriel l-a reintegrat pe Dalbran şi nu s-au mai despărţit niciodată de ei. Aşa cum se cuvine, au făcut burtă, şi-au pierdut din iluzii şi din păr. Dezbaterile, diferendele dintre ei nu mai au nicio raţiune de a fi.

N-au reuşit mai bine unul decât celălalt. Soarta s-a amuzat să-i apropie şi în fiasco. Gabriel n-a mai reapărut la suprafaţă, Luc n-a compus nimic esenţial. Nu mai sunt sprinteni şi caustici ca în prima tinereţe. Îşi câştigă pâinea, ca artişti onorabili, producându-se ici şi colo. Porniţi să ia lumea cu asalt, şi-au descoperit îndeosebi limitele. Nu mai reuşesc să facă notele să cânte.

Laturile saturniene ale personalităţii lor se accentuează. Luc cel taciturn îşi întinde umbra asupra lui Gabriel cel ghiduş. Au devenit experţi în demolarea altora: dărâmă de pe piedestalul lor gloriile recunoscute şi asta îi consolează pentru faptul că ei nu sunt nimic, doi contemporani anonimi, doi elevi mici care au vrut să se joace în curtea elevilor mari.

Îi macină acreala, sentimentul că existenţa i-a păcălit şi nu îi va mai rambursa niciodată, orice s-ar întâmpla.

Înveţi să pierzi aşa cum înveţi orice altceva. Dar, cum ei au trăit cu ideea unui progres constant, le-a trebuit mai mult timp decât altora ca să-şi înghită ciuda, în plus, au fost vexaţi să vadă că Julie şi Chrystèle au reuşit mai bine decât ei: una a deschis mai multe şcoli de interpretariat pe coasta de Vest a Statelor Unite, cealaltă şi-a făcut un nume în pictură. De aceste două femei, care le-au marcat despărţirea, îşi vor aduce aminte multă vreme.

Şi-au spus: „Trebuie să ne mai vedem", şi-au schimbat adresele şi numerele de telefon ştiind, totuşi, că nu-şi vor telefona.

Dar poate că fiecare, plecând, s-a gândit: „A fost o aventură frumoasă, ce păcat că am stricat-o din motive de amor propriu!"

Poate că fiecare a revăzut scena primei lor întâlniri: au zece ani şi tocmai au primit un premiu ex-aequo la un concurs. Sunt doi copii unici, doi *Wunderkind*[52] răsfăţaţi, îndopaţi cu complimente, stimulaţi de reuşita celorlalţi. Au învăţat Bach, Mozart, Mendelssohn înainte de a şti să citească, excelenţa li s-a lipit de degete, sunt abonaţi la primele premii. Mamele lor îi conjură să triumfe. Iubirea acestora este un pact de care se simt legaţi şi, pentru un elogiu, un zâmbet matern, se simt în stare să înfrunte toate obstacolele.

După anunţarea rezultatelor, celor doi laureaţi li se cere să cânte împreună. Se cântăresc din priviri, se evaluează şi interpretează transcripţia *Valsului* de Ravel. De la început, acordul dintre ei este perfect şi duoul nu se transformă într-o luptă de gladiatori, ci într-o serenadă. Fiecare îl farmecă pe celălalt. Sunt doi îngeraşi care mai târziu se vor alia, doi cabotini conştienţi de talentul lor şi care, cu farsele lor, le fac să râdă pe doamnele bătrâne. O ploaie de sărutări se abate peste obrajii lor.

Tot felul de posibilităţi gravitează atunci, din abundenţă, în jurul lor; îşi pot permite să le

irosească, vor veni altele, dansul acesta de atomi nu va cunoaşte sfârşit. Viaţa este foarte darnică, bogăţia ei îi îmbată.

Dar poate că n-au revăzut nimic, nu s-au gândit la nimic, n-au regretat nimic.

Poate că fiecare a plecat în direcţia lui prin ninsoarea care acoperea Olanda, îngropând sub zăpadă case, câmpuri, canale, zăpada care egalizează, nivelează şi poartă în cristalele ei un mesaj de uitare, un mesaj de somn.

MULŢUMIRI

Titlul „Care dintre noi doi l-a născocit pe celălalt?” este extras dintr-un poem de Paul Eluard intitulat *În lipsa tăcerii.*

„În calda ură a unei vechi prietenii” este o expresie a lui Arthur Schnitzler din cartea sa *Viena în amurg.*

„Mai jos de buric, nu există nici credinţă, nici lege” este un proverb italian.

„Victoria vieţii sordide asupra iubirii admirabile” vine dintr-un manifest suprarealist.

Nu poți intra în contact cu literatura lui **Pascal Bruckner** fără a deveni imediat conștient de interesul acestuia în explorarea zonelor întunecate ale psihologiei umane, ale sexualității paroxistice și maladive, ale depresiei și psihozei. Romanele lui **Bruckner** își prind protagoniștii, ca într-o plasă, într-o structură de reprezentare simbolică, în care arareori personajele se pot mișca în voia lor, iar tema este, de multe ori, conflictul dintre iubirea ca expresie a valorii umane și egoismul dorinței de posesiune, exprimată crud și pulsionar.

Pascal Bruckner, cunoscut romancier și eseist francez, s-a născut la Paris în 1948. A fost profesor invitat al universității californiene Saint-Diego (1986–1995), profesor la Institutul de Studii politice din Paris (1990–1994), colaborator al cotidianului *Le Nouvel Observateur* și, în prezent, al ziarului *Le Monde*. Figură-cheie a intelectualității pariziene, acest «filosof al actualității» (a scris eseurile *Mizeria prosperității, Euforia perpetuă, Noua dezordine amoroasă*) este celebru în România mai ales prin romanele sale: *Iubirea față de aproapele, Hoții de frumusețe* (Premiul Renaudot 1997), *Luni de fiere, Căpcăunii anonimi, Palatul chelfănelii.* Editura Trei va completa seria acestor traduceri cu încă două titluri ale lui **Pascal Bruckner**: *Copilul divin și Paria.*

www.edituratrei.ro

ISBN 973-707-069-0

9 789737 070692

Observații

[←1]

Încearcă să ai un pic de tandreţe (în limba engleză în text).

[←2]

O mie şi una de nopţi (în limba arabă în text).

[←3]

Fatima Ibrahim, zisă Oum Kalsoum (1898-1975), cântăreaţă egipteană, celebră în toată lumea arabă, supranumită „Astrul Orientului”. Vocea sa excepţională acoperea toată gama orientală şi-i permitea subtile modulaţii în cursul unor lungi cântece cu teme religioase şi profane.

[←4]

Primul vers din *Internaţionala* (1871), imnul internaţional al partidelor socialiste şi comuniste (poem de Eugene Pottier, muzică de Pierre Degeyter).

[←5]

Georges Clemenceau (1841-1929), om politic şi jurnalist francez, preşedintele Consiliului de miniştri (1906-1909; 1917-1920), supranumit *Tigrul,* a condus Franţa, cu o mână de fier spre victorie şi a prezidat Conferinţa de pace de la Versailles (1919).

[←6]

În franceză, *L'amour flou* (Iubirea neclară) face un joc de cuvinte cu *L'amour fou* (Iubirea nebună), temă fundamentală a eticii suprarealiste şi titlul unui volum de eseuri publicat în 1937 de şeful suprarealiştilor francezi, André Breton (1896-1966).

[←7]

Aluzie ironică la „Banda celor patru”, numele dat de adversarii ei coaliţiei alcătuită din văduva lui Mao Zedong, Jiang Quing şi alţi conducători politici care simbolizau linia cea mai dură a Revoluţiei culturale a Partidului Comunist Chinez. Procesul lor, foarte mediatizat (1980), a fost semnalul demaoizării Chinei.

[←8]

În franceză *èle,* ultima silabă a prenumelui Chrystèle, este omonimă cu *aile,* aripă.

[←9]

Croissant, substantiv comun, înseamnă „corn, croasant”.

[←10]

Eroină a unei serii de romane pentru copii ale scriitoarei elveţiene de limbă germană Johanna Spyri (1827-1901), Heidi este o orfană crescută de bunicul său într-un sat de munte.

[←11]

Personaj fantastic din mitologia arabă, duh bun sau rău.

[←12]

Rive droite (pronunţat rivdroat), cartierele de pe malul drept a Senei (Marais, Hale, Operă, Pigale etc.) cu cele mai multe localuri de noapte.

[←13]

Germană elveţiană (în limba germană în text).

[←14]

Aluzie la versul paradoxal „Superfluul, lucru foarte necesar” din poemul lui Voltaire *Mondenul* (1736), o apologie morală şi politică a luxului ca expresie a progresului civilizaţiei.

[←15]

Bécassine (de la *bécasse* „becaţă” şi, la figurat, „gâsculiţă”), personaj foarte popular de benzi desenate, creat, în 1905, de Joseph-Porphyre Pinchon (1871-1953) ca întruchipare a fetelor de origine bretonă, naive dar slujnice devotate.

[←16]

Dans al Sfântului Guy, denumire populară a unei boli nervoase, choreea, care se manifestă prin mişcări ca de dans, însoţite de scurte convulsii ale unor muşchi.

[←17]

Heimat, în germană, înseamnă patrie.

[←18]

Jocuri interzise (1952), film de René Clement (1913-1996), cu Brigitte Fossey şi Georges Poujouly, şi cu muzica scrisă de marele chitarist spaniol Narciso Yepes (1927-1997), pe teme folclorice andaluze.

[←19]

Fondue, literal „topită”, cuvânt elveţian desemnând un fel de mâncare preparat din brânză cu pasta tare (şvaiţer, emmenthal) topită în vin alb, dres cu usturoi şi ţuică de vişine, şi în care fiecare conviv întinge cu bucăţele de pâine.

[←20]

Han (în limba germană în text).

[←21]

Minunat, splendid, grozav (în limba engleză în text).

[←22]

Suisse, cuisse, în franceză „Elveţia” sau „elveţian” şi „pulpă”.

[←23]

Charles Péguy (1873-1914), scriitor şi poet francez catolic, promotorul unei mistici socialiste şi patriotice.

[←24]

Foréz, regiune franceză din Masivul Central.

[←25]

Corect *salchichón* (pronunţat salcicion) „cârnat, salam”.

[←26]

Alliance française, asociaţie întemeiată în 1883 pentru difuzarea limbii şi culturii franceze în lume, cuprinde acum peste 800 de centre şi circa 400 000 de elevi.

[←27]

În franceză nu se pronunţă c-ul final al cuvântului, scris *caoutchouc*.

[←28]

Aluzie la celebrul vers-program al lui Stéphane Mallarmé (1842-1898) „Dându-le-un sens mai pur cuvintelor din trib”, din sonetul *Mormântul lui Edgar Poe* (1877).

[←29]

Vodoazerii, elemente proprii cantonului elveţian francofon Vaud, cu capitala Lausanne.

[←30]

Numeralele nouăzeci, optzeci şi şaptezeci în loc de formele lor din Franţa *quatre-vingt-dix, quatre-vingts* şi *soixante-dix.*

[←31]

Sărbătoarea primăverii (Le Sacre du printemps), balet în două părţi cu muzica şi libretul scrise de compozitorul rus naturalizat francez, apoi american, Igor Stravinski (1882-1971). Subintitulat „Tablouri din Rusia păgână”, el a fost creat la Paris, la 29 mai 1913 de trupa lui Serghei Diaghilev (1872-1929).

[←32]

Poreclă inspirată de celebrul vers „Waterloo! Waterloo! Waterloo! câmpie mohorâtă!”, din poemul epic *Ispăşirea* (vol. *Pedepsele,* 1853) de Victor Hugo, în care poetul evocă marea înfrângere a lui Napoleon din 15 iunie 1814 ca pe o ispăşire a „crimei” comisă de el împotriva Libertăţii prin lovitura de stat de la 18 Brumar anul VIII (9 noiembrie 1799).

[←33]

Strada Madrid, nr. 14, era adresa Conservatorului naţional superior de Muzică din Paris (CNSM), fondat în 1795. Din 1990, el este instalat în Cetatea muzicii din parcul La Villette din estul Parisului.

[←34]

Tavernă, cârciumă (în limba germană în text).

[←35]

Vezi nota de la pagina 63.

[←36]

Groupie, anglicism intrat în franceză în anii ’70 pentru a desemna o persoană (cel mai adesea o tânără) care admiră mult un muzician, un cântăreţ sau un grup şi care-l urmează în turnee şi asistă la toate concertele sale.

[←37]

La Roque-d'Anthéron, mică localitate din sud-estul Franţei unde are loc în fiecare an, în luna august, un prestigios Festival Internaţional de Pian.

[←38]

Paul Celan, pseudonimul lui Paul Antschel (Cernăuţi 1920 – sinucidere, Paris 1970), poet şi traducător francez de origine română şi de expresie germană. Evreu, Celan a fost marcat de deportarea părinţilor săi, păstrând mereu un sentiment de culpabilitate: de ce el le-a supravieţuit?

[←39]

Saint-Germain-des-Prés, cartier de pe malul stâng al Senei, în arondismentul VI, care-şi trage numele de la abaţia datând din secolul al VI-lea. Celebru în anii ’50 pentru viaţa intelectuală şi artistică din jurul existenţialiştilor, el este astăzi un cartier de lux, animat de faimoasele cafenele *Le Flore, Les Deux Margot* şi *Lipp*, de galerii de artă, edituri şi librării.

[←40]

Rive gauche (Malul stâng al Senei), desemnează cartierele care păstrează vocaţia intelectuală şi religioasă a Parisului.

[←41]

Parafrază a unei cunoscute afirmaţii din romanul *Scrisori persane* (1721, scrisoarea LV) de Charles Montesquieu (1689-1755), scriitor şi filosof liberal, unul dintre protagoniştii Luminilor franceze.

[←42]

Brocéliande, pădure legendară din Bretania (nord-vestul Franţei) în care, în romanele medievale ale Mesei rotunde, trăiau vrăjitorul Merlin şi zâna Viviane.

[←43]

Muzak, anglicism care desemnează o muzică (de ambianţă) înregistrată.

[←44]

1968, anul marilor mişcări contestatare ale studenţimii franceze,cu apogeul în luna mai, pe fondul unei crize economice, sociale, politice şi culturale a celei de-a V-a Republici. Ele au repus în cauză valorile tradiţionale şi au avut consecinţe importante asupra evoluţiei societăţii şi moravurilor.

[←45]

Eşanjiştii, practicanţi ai eşanjismului (substantiv derivat din *échange,* „schimb între”, atestat în franceză după 1960) în cursul căruia două sau mai multe cupluri îşi schimbă între ele partenerii sexuali.

[←46]

Vezi nota de la pagina 204.

[←47]

Da, arată-mi un pic, te rog! (în limba germană în text).

[←48]

Perifericul sau bulevardele periferice, purtând nume de mareşali ai Franţei, este o cale rapidă de circulaţie care înconjoară Parisul.

[←49]

Scumpiţel (în limba germană în text).

[←50]

Fete drăguţe (în dialect german în text).

[←51]

Expresie din registrul familiar al limbii franceze, însemnând,cuvânt cu cuvânt, „a şterpeli un fard” şi având drept echivalent în română „a se aprinde la faţă”.

[←52]

Copil minune (în limba germană în text).

Table of Contents

Viaţa ca o partitură la patru mâini
PARTEA ÎNTÂI
Capitolul I Doamne, dă-mi darul de-a fi preferat…
Capitolul II Imposibila romanţă
Capitolul III Iubirea neclară
PARTEA A DOUA
Capitolul IV În calda ură a unei vechi prietenii
Capitolul V „Nonante” şi „septante” sunt eliminaţi
Capitolul VI Un pelerinaj spre Olimp
PARTEA A TREIA
Capitolul VII Mai jos de buric, nu există nici credinţă, nici lege
Capitolul VIII Victoria vieţii sordide asupra iubirii admirabile
Capitolul IX În albul linţoliu al zăpezii
CODA
MULŢUMIRI

Table of Contents

Viaţa ca o partitură la patru mâini 3
PARTEA ÎNTÂI 8
Capitolul I Doamne, dă-mi darul de-a fi preferat… 9
Capitolul II Imposibila romanţă 26
Capitolul III Iubirea neclară 42
PARTEA A DOUA 60
Capitolul IV În calda ură a unei vechi prietenii 61
Capitolul V „Nonante” şi „septante” sunt eliminaţi 86
Capitolul VI Un pelerinaj spre Olimp 107
PARTEA A TREIA 127
Capitolul VII Mai jos de buric, nu există nici credinţă, nici lege 128
Capitolul VIII Victoria vieţii sordide asupra iubirii admirabile 153
Capitolul IX În albul linţoliu al zăpezii 182
CODA 206
MULŢUMIRI 209